Raftul Denisei

„Núria Pradas realizează echilibrul perfect între tramă, personaje și cadru, în timp ce îi dezvăluie cititorului partea cea mai ascunsă a lumii parfumurilor." — CARE SANTOS

NÚRIA PRADAS

AROMA TIMPULUI

ROMAN

HUMANITAS fiction

Pablo Soto rămâne orfan la unsprezece ani și trebuie să călătorească, în vremuri de război, din Barcelona până la Grasse, capitala franceză a parfumului, ca să locuiască împreună cu mătușa, unchiul și vărul său. Franța îi va oferi nu doar un cămin și căldura unei familii, ci și ocazia de a pătrunde în lumea parfumurilor sub îndrumarea marelui parfumier franco-rus Ernest Beaux, în al cărui atelier va avea șansa să o întâlnească pe Coco Chanel. În timp ce, pe dealurile însorite unde se cultivă iasomie, trandafir și lavandă, Pablo se îndrăgostește fără speranță de Claudine, maestrul lui creează un parfum care va revoluționa lumea miresmelor secolului XX, așa cum hainele imaginate de celebra creatoare de modă au revoluționat viața femeilor, marcând marea emancipare feminină de după Primul Război Mondial: Chanel N° 5. Nici o iubire imposibilă, nici războiul care va mătura încă o dată Europa nu-l pot opri pe Pablo, trimis de Ernest Beaux să se perfecționeze la Paris, să devină un mare parfumier. Așa cum nici Pablo, fugind la Barcelona, nu poate opri trecutul să-l ajungă din urmă.

Raftul Denisei

Colecție coordonată de
DENISA COMĂNESCU

Traducerea acestei cărți a beneficiat de o subvenție
acordată de Institut Ramon Llull

institut ramon llull
Limbă și cultură catalană

NÚRIA PRADAS

AROMA TIMPULUI

Traducere din catalană și note de
JANA BALACCIU MATEI

HUMANITAS
fiction

Redactor: Elena Lazăr
Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Cristina Jelescu
DTP: Dragoș Dumitrescu, Veronica Dinu

Tipărit la Master Print Super Offset

NÚRIA PRADAS
L'AROMA DEL TEMPS
Copyright © Núria Pradas Andreu, 2015
Translation rights arranged by Sandra Bruna Agencia Literaria, SL.
All rights reserved.

© HUMANITAS FICTION, 2020, pentru prezenta versiune românească

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
PRADAS, NÚRIA
Aroma timpului / Núria Pradas; trad. din catalană
de Jana Balacciu Matei. – București: Humanitas Fiction, 2020
ISBN 978-606-779-722-0
I. Balacciu Matei, Jana (trad.)
821.134.1

EDITURA HUMANITAS FICTION
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0723 684 194

Cititorilor. Voi faceți acest lucru posibil.

O femeie care nu se parfumează nu are viitor.
Coco Chanel

Parfumul este cea mai intensă formă a amintirii.
Jean-Paul Guerlain

Subiectul romanului pe care îl citiți este inspirat, parțial, din realitate, mai ales în privința creării unuia dintre cele mai emblematice parfumuri ale secolului XX: Chanel Nº 5.

M-am făcut ecoul legendei care înconjoară atât crearea lui, cât și colaborarea dintre Coco Chanel și Ernest Beaux.

Am încercat, pe cât mi-a stat în puteri, să înțeleg și să zugrăvesc momentul decisiv prin care trecea arta parfumeriei la începuturile secolului XX, integrându-l în această istorisire.

Pe de altă parte, protagoniștii ei, Pablo Soto, Claudine, familia Parés, sunt rodul imaginației mele și reflectă doar o realitate narativă.

Am încercat să transmit, și sper că am reușit, frumusețea peisajelor din Provence, unde se desfășoară o bună parte din acțiune, care mi-au fost motiv de inspirație și mi-au rămas întipărite în inimă pentru totdeauna.

BARCELONA

PARIS

GRASSE

MOARTEA TATĂLUI

Barcelona, februarie 1916

1

Patru bărbați duceau sicriul. Purtau întipărită pe chipuri istovirea celor nevoiți să care greutatea morții. În fruntea cortegiului, Pablito, cu capul plecat, își răsucea în mâini șapca, de parcă ar fi fost o jucărie. Ultima jucărie a copilăriei lui. Lângă el, pășea Enric, un băiețel de aceeași vârstă, ceva mai înalt și mai împlinit, iar în spatele celor doi, Quimeta, mama lui Enric, toată în negru, urmată de aproape de părintele Bernat. Îi însoțeau câțiva vecini și vecine, puțini. Pete negre, triste, își târau picioarele și sufletele prin noroaiele din Horta.

Micul cortegiu se îndrepta încet, cu pași abătuți, spre Biserica Sfântul Ioan. Apoi, după terminarea slujbei, mai aveau de străbătut o bucată bună până la cimitirul care privea din depărtare cartierul. Va rămâne acolo Ramiro Soto, dormindu-și somnul de veci lângă Marie, soția lui. Îl aștepta, nu de multă vreme. Amândoi se duseseră prea devreme din această lume.

După aceea, însoțind orfanul, aveau să se întoarcă toți de unde plecaseră: în strada Aiguafreda, strada spălătoreselor.

Era o zi mohorâtă.

Când scoteau din casă sicriul, o pânză de nori negri acoperise soarele cu un văl opac. Parcă și dimineața voia să îmbrace haine de doliu.

Era o zi tristă.

Străzi goale, cu obloanele prăvăliilor coborâte în semn de doliu. Pe strada de lângă piață, micul orfan a ridicat o clipă ochii, până atunci pironiți în pământ. I se părea stranie liniștea care îi sfredelea urechile, lipsindu-l de muzica cotidiană. I-a căzut privirea pe câțiva oameni, bărbați și femei, ieșiți din ateliere și prăvălii să-și ia rămas-bun de la tatăl lui, care pleca în acea călătorie. Ultima. Cu coada ochiului, le-a văzut închinându-se pe Mundeta de la cuptorul de pâine și pe doamna Ramona de la mercerie. Și, înainte de a-și pleca din nou capul, a mai avut timp să-i zărească pe Manel, vânzătorul de fructe, și pe domnul Oliveres, farmacistul, în fața ușilor de la magazinele lor, cu privirea plecată și șepcile în mâini în semn de respect.

Simți pe umeri greutatea alinătoare a brațului lui Enric, prietenul lui, care-i zâmbea încurajator. Și-a înghițit scâncetul.

Străzile pe care le străbăteau fuseseră până acum străzile copilăriei lui. Străzi ale jocurilor. Străzi cu oameni așezați la poartă să se răcorească, până la ceasul când se goleau spălătoriile și se umplea totul de apă murdară, atunci înșfăcau scaune și copii și-o luau la fugă. Și-n apă clipoceau râsetele plozilor și câte-un pleosc! făcut pe ascuns urmat de-o palmă și de-o înjurătură.

Și-a zis că totul se sfârșise. Că ducea totul cu ea ploaia care începuse să bată în ferestrele caselor din cartier, formând bălțoace în care clipocea acum doar melancolia.

S-au deschis umbrelele, negre, funebre, ca niște corbi mari.

Pablito se feri de umbrela pe care i-o oferea părintele. Îi făcea bine apa. Îl spăla pe dinafară, deși tristețea îi șerpuia în ochi și-i înfigea colții în stomac. Lacrimile îi ardeau gâtul. A deschis gura, ca picăturile de ploaie să le împingă în jos. Și le înghițea. Înghițea apa curată a ploii și lacrimile. Și, înghițindu-le, se transformau în furie. O furie neagră, fierbinte, care părea să-l sufoce. Nouă, fiindcă el furie nu sim-

țise niciodată. Avea doar unsprezece ani, și la unsprezece ani e prea devreme să te înfurii pe viață.

La biserică, Pablito a ascultat fără să clipească cuvintele părintelui Bernat, strângându-și în mâini șapca. Din când în când, își arunca în spate zuluful rebel care, în absența șepcii, se încăpățâna să-i cadă peste ochi. Mirosul de tămâie, de biserică îl înăbușea. Mirosul acela avea să-i rămână în nări, întipărit în creier, unit pentru totdeauna cu amintirea morții. Ca și mirosul de pământ ud din cimitirul unde, când au ajuns, ploaia a încetat.

Parfumul absențelor.

Au deschis nișa și au ieșit la iveală resturile sicriului în care se odihnea mama lui. Quimeta, cea care-i fusese atât de bună prietenă, i-a șoptit băiatului ceva la ureche, de parcă i-ar fi spus un secret, ca să-l distragă. Voia să-l ia de acolo cu vorbe blajine, să-l scutească de spectacolul funest. Pablito s-a dezlipit însă de femeie și a rămas pironit cu încăpățânare pe loc, cu inima bubuindu-i furioasă în piept. Nici Enric nu s-a dat dus de lângă el, deși Quimeta îl împingea în spate.

Avea doar șase ani când îl părăsise Marie. Îi uitase chipul și glasul. Trăia însă în inima lui prin tot ce-i povestea tata. Asta era pentru el mama: o figură plăsmuită de imaginația lui, ca un personaj dintr-o carte îndrăgită.

Îi promisese tatălui său că n-o să lase imaginea aceea să cadă în neființă. Că veșnic o să aibă un loc în inimă pentru mama lui. Că o să aibă grijă de mormântul ei, că o să-i ducă flori de fiecare cincisprezece august, ziua numelui ei, și de întâi noiembrie, ziua când cei vii sunt aproape de morții lor.

Tată și fiu stătuseră mult de vorbă în ultimele zile de viață ale lui Ramiro. Tatăl îi povestise multe lucruri și-i spusese să încerce să nu le uite. Îi mai ceruse să-și aducă aminte întotdeauna de unde vine și cine este. Nici unul din cei doi, nici Ramiro, nici Pablito, nu amintise de moartea care din nou se apropia. Bărbatul știa că în curând, foarte curând, și el va deveni parte din lumea amintirilor. De aceea se grăbea

să-și povățuiască fiul. Apoi, nimic nu va mai avea importanță. Ramiro era convins că după moarte totul e tăcere.

Drept, în fața nișei în care i se odihnea mama și unde curând aveau să-i închidă și tatăl, Pablito, în ciuda puținilor săi ani, era conștient de singurătatea lui, conștient că toți cei pe care îi iubise atât de mult începeau să trăiască în lumea cețoasă a amintirilor. Poate de aceea, ca să-i împiedice să dispară de tot, rămăsese cu privirea magnetic ancorată de sicriul mamei, n-o îndepărtase nici când l-au deschis și au scos resturile celei care-l adusese pe lumea asta și care acum i se părea atât de tristă. Atât de dezolantă.

Nemișcat, cu privirea țintuită în golul negru, a urmărit cum introduceau sicriul lui Ramiro. Și cum au închis nișa.

Zdrang.

Ferecați.

Și nu a plâns.

Fiindcă imensa lui jale nu putea fi plânsă decât pe dinăuntru. În singurătate. În totală singurătate.

2

Quimeta i-a spus părintelui că noaptea aia ea și Enric o să doarmă cu băiatul.

— Cu toate că mâine trebuie să mă scol cu noaptea-n cap, să-mi iau căruțul și să mă duc după rufele pentru spălat, vreau să fie cu cineva noaptea asta, la el acasă. Enric o să stea cu el, să mai uite. Știți cât de buni prieteni sunt. S-au născut la zece zile diferență și de când au venit pe lume nu s-au despărțit.

Părintele s-a lăsat să cadă într-un scaun din sufragerie, obosit, trist, și a dat neatent din cap, da. Femeia își legă în spate un șorț și începu să trebăluiască, învăluită toată într-un ghem de gânduri pe care îl deșira cu voce tare:

— Și mâine e o zi. O să-i fac loc la noi, cum altfel? Cât o fi nevoie. Bietul copil! – A oftat din rărunchi. – Ce tristă e uneori viața, nu, părinte?

— Așa e, Quimeta.

— Întâi Maria și acum Ramiro. Spuneți... Ce-o să se-ntâmple cu copilul ăsta?

— Să sperăm c-o să fie bine, măi femeie. Hai să nu facem profeții negre, și-așa e destul de rău acum.

Quimeta nu știa ce înseamnă să stai locului. Cât vorbea cu părintele, bătuse câteva ouă și-acum punea pe foc o tigaie.

— Fac o omletă pentru Pablito, cine știe de când n-o mai fi pus ceva în gură. Azi-dimineață le-am pregătit o gustare la amândoi, lui și lui Enric. Al meu a-nfulecat-o în două minute, că, știți? e un haplea. Dar Pablito nici nu s-a atins. Sărăcuțul!

Absorbit în gândurile lui, părintele n-a răspuns. Deodată a ridicat capul:

— Quimeta, fii amabilă și cheamă-l pe băiat. Trebuie să-i explic... mă rog... asta... și a scos o scrisoare din buzunarul sutanei.

Pablito a ieșit din dormitor, s-a dus în sufragerie și s-a așezat lângă părinte. Dacă ar fi fost după el, ar fi rămas închis în odaia aia tot restul vieții, să nu mai vadă pe nimeni, să nu mai vorbească cu nimeni. Doar cu Enric, care nu fusese niciodată prea vorbăreț. Dar asta nu putea s-o facă, își dădea seama. Mai ales fiindcă unul dintre ultimele lucruri pe care i le spusese tatăl său, când nu mai putea nici să se ridice din pat fără să se sufoce, fusese să-i dea ascultare întru totul părintelui Bernat, că el o să-l ajute.

Preotul a pus scrisoarea pe masă și a acoperit-o cu mâinile lui grăsuțe, cu degetele scurte ca niște cârnăciori.

— Știi ce-i asta, Pablito?

— O scrisoare, răspunse băiatul mohorât.

— Bun, băiete, vreau să zic dacă știi... dacă-ți închipui ce se spune-n ea.

A dat din cap că nu. Cum ar fi putut să știe, dacă era nedesfăcută? Uneori, preotul spunea lucruri ciudate rău. De ghicitori îi ardea?

Atunci părintele Bernat a început să vorbească despre tatăl și despre mama lui fără să facă economie de *odihnească-se-n pace:*

— Pe mama ta, deși în cartier toată lumea îi zicea Maria, o chema de fapt Marie, căci era franțuzoaică.

A tăcut și-a așteptat câteva clipe un răspuns al băiatului. Dar Pablito n-a zis nimic. Nici măcar nu și-a ridicat ochii din pământ.

— Marie Huard, știi asta, nu, băiete?

A dat din cap că da.

— Și ce mai știi despre mama ta? a insistat părintele. Poate Pablito nu știa prea multe despre mama lui; sau poate nu avea nici un chef să vorbească. Oricum, n-a mai zis nimic; s-a mulțumit să-și lase capul în jos și să dea din umeri într-un gest care nu indica nici un fel de deschidere spre dialog. Părintele și-a proptit coatele pe masă, cu degetele mâinilor împletite. Și a început să vorbească el, fără grabă, căutându-și cuvintele și sperând din toată inima să nu ia decizii greșite, ca povestea aia tristă să se termine cât mai bine pentru copil. Părintele Bernat era un bun creștin.

— Uite, fiule, trebuie să știi, dacă încă nu știi sau nu-ți amintești, că mama ta avea rude în Franța. Și anume o soră, care, normal, este mătușa ta. Nu știu dacă taică-tău ți-a vorbit vreodată despre ea. Mie, da, când s-a îmbolnăvit. Mă urmărești, da, fiule?

Câteva broboane reci de sudoare îi alunecau părintelui pe frunte. Deseori, a fi în slujba comunității te obligă să faci lucruri pe care nu ți le-ai fi dorit niciodată.

Copilul parcă nici nu-l asculta. În fața tăcerii neclintite a băiatului, părintele a continuat, cu inima tot mai strânsă:

— După ce a murit mama ta, taică-tău n-a mai ținut legătura cu mătușa din Franța. Dar... acum nu contează.

Ea este singura ta familie, nu? De-aia taică-tău mi-a dat adresa ei și, uite, vezi? – a ridicat plicul – i-am scris.

Pablito și-a înălțat brusc capul și a rămas cu ochii țintă la părinte; atât de holbați, de parcă îl asculta cu ochii.

— Îi cer să te ia în grija ei. Acum, că părinții tăi nu mai sunt, asta e cea mai bună soluție, fiule. Tu trebuie să stai cu familia ta.

Băiatul i-a susținut privirea. Parcă timpul se oprise în loc, trasând un mare semn de întrebare, și, apoi, când ceasul și-a reluat mersul, Pablito și-a coborât din nou ochii, s-a ridicat fără o vorbă și a fugit să se închidă în dormitor.

Quimeta, care ascultase din bucătărie, își făcu apariția în sufragerie. S-a așezat pe scaunul părăsit de copil, ștergându-și ochii umezi:

— O, Doamne, Dumnezeule!!!

3

Intensul miros vegetal, acru, al covorului de frunze ude din curte urca până în camera lui Pablito. Un miros cunoscut, familiar, mângâietor. În bătaia vântului, plantele agățătoare parcă-i vorbeau. Pendulând în aer, murmurele lor urcau pe pereți și-i șopteau la ureche compasiunea. Din pat, băiatul urmărea roboteala Quimetei prin casă. Incapabilă să stea, femeia o făcuse lună; frecase, gătise, pusese totul la locul lui și acum iar freca. Totul presărat cu suspine și cu *Tatăl nostru* rostit pentru sufletul Mariei ei dragi și al bărbatului ei, atât de posacul Ramiro Soto; și, mai ales, pentru copil. Pentru norocul bietului orfan.

— O, Doamne! Și dacă nu-l primesc rudele alea străine, că Dumnezeu știe ce-or zice la gândul că trebuie să se-ncarce cu o încă o gură, ce-o să se-ntâmple cu băiatul Mariei?...

Dădu din cap și se sprijini în mătură:

— Cum îi mai ducea dorul Maria surorii ei din Franța! Ramiro nici nu-i cunoștea rudele. Nu se văzuseră niciodată. Și-acum? O să ia copilul? Și, dacă nu, ce-o să se-ntâmple cu el, bietul? Orfelinatul! Asta-l așteaptă. O, Doamne! Dac-aș putea să-l țin la mine, l-aș ține, dar cum s-o fac, amărâta de mine?

Își privi mâinile. Roșii, aspre, umflate de-atâta frecat rufele bogătașilor. Dar nu asta era cel mai rău. Cel mai rău lucru era durerea de spate care n-o lăsa să pășească dreaptă, nici să se odihnească noaptea. Putea ea, ca să ia băiețelul ăla, să se spetească și mai mult?

Și-a șters lacrimile cu o batistă udă, mototolită, luată din buzunarul șorțului. Vărsase multe zilele alea. S-a întins îmbrăcată pe patul din camera mare. Patul în care murise Ramiro. Și, înainte, Maria. Ruptă de oboseală, nu i-a luat mult să adoarmă.

Când a auzit respirația regulată a Quimetei în camera de alături, Pablito a dat drumul aerului pe care îl reținuse atât timp în plămâni, un aer plin de singurătate și de frică. Un plâns mut i-a năvălit în piept, în ochi și în suflet.

Cu grijă să nu-l trezească pe Enric, care dormea jos, la picioarele patului, pe o saltea, și-a cuibărit capul în pernă și, cu maturitatea tocmai dobândită, a înțeles că chipul părinților săi începea să se transforme în pulbere.

UN TURN LA PARIS

Paris, august 1888

1

Picioarele turnului creșteau și se lărgeau ca ale unei mari piramide de fier. Muncitorii lucrau învăluiți într-un nor des de smoală și huilă, ce le intra pe gât. Zgomotul metalului gemând sub ciocane îi asurzea. Lucrau la nituiri de parcă ar fi fost niște fierari dintr-un sat oarecare, bătând ritmic pe nicovală. Dar nu erau. Nici nu băteau vertical, de sus în jos, ci orizontal. De fiecare dată ieșeau scântei. Proiectați pe fondul albastru al cerului Parisului, muncitorii păreau să culeagă fulgere cu mâinile.

Ecoul construirii marelui turn reticular din oțel care se ridica în Paris, cu ocazia Expoziției Universale ce urma să aibă loc în 1889, ajunsese în ziarele din jumătate de lume. Ramiro Soto citi articolul cu ochi lacomi. Împături cu grijă ziarul și-l puse, împreună cu altele, în cutia de carton pe care o ținea sub patul lui de la pensiune:

> Adelantan extraordinariamente en el Campo de Marte las obras de la famosa torre que ha de ser asombro de la Exposición de 1889. Interesante por extremo es hoy una visita al gran taller donde se están construyendo las piezas enormes que han de formar la torre de trescientos metros.
>
> Puede ya adquirirse idea de la importancia de la empresa, aunque no sea más que bajo el punto de vista del arte metalúrgico. Actualmente los pilares del edificio, de

los cuales uno ya tiene la altura de veinte metros, han consumido en su fundición 550 000 kilogramos de hierro. Casi otro tanto de material espera almacenado a que se forje. [...] Ciento sesenta y un obreros constituyen actualmente el personal del taller. Trabajan sin cesar, hasta los domingos, desde las cinco de la mañana hasta las siete de la tarde. Desde que comenzaron los trabajos, es decir, desde el 1 de febrero último, no se han interrumpido más que durante tres días, incluyendo entre ellos el de la fiesta nacional [...].[1]

La Vanguardia, 11 de agosto de 1887

Ramiro avea un vis ce-i făcea ochii să strălucească și să vadă omul care voia să fie. Care va fi.

2

Înalt, bine clădit, cu o privire de cuarț, care voia parcă să străpungă viața, Ramiro știa să trăiască într-un singur fel, să meargă înainte transformându-și visurile în realitate. Yecla, târgul murcian care-l văzuse născându-se, devenise rapid

1. În Champ-de-Mars progresează cu pași repezi lucrările faimosului turn ce urmează a fi surpriza Expoziției din 1889. O vizită în marele atelier în care se construiesc enormele piese ce trebuie să formeze turnul de trei sute de metri este astăzi extraordinar de interesantă. Îți poți face o idee despre importanța lucrării, chiar dacă doar sub aspectul artei metalurgice. În momentul ăsta, pentru turnarea picioarelor construcției, între care unul are deja înălțimea de douăzeci de metri, s-au consumat 550 000 kilograme de fier. Aproape tot atâta material așteaptă depozitat în vederea forjării. [...] O sută șaizeci și unu de muncitori lucrează în acest moment în atelier. Muncesc continuu, chiar și duminica, de la 1 februarie nu s-a întrerupt lucrul decât trei zile, între care sărbătoarea națională [...].

La Vanguardia, 11 august 1887 (în spaniolă în original).

prea mic ca să le cuprindă. Erau patru ani de când rămăsese singur pe lume. Părinții îi lăsaseră o casă umilă și ceva pământ, pe care nu voia să-l lucreze. Îi lăsaseră, mai ales, puțina carte din anii de școală, în care învățase să citească, să scrie și să se piardă în hărți ce-i arătau dimensiunile unei lumi pe măsura așteptărilor lui.

A dat pământul în arendă și a încercat alt fel de meserii decât îi oferea colțișorul ăla de lume. A lucrat într-o fabrică de băuturi spirtoase și în alta de săpunuri. Nimic nu părea a-i fi pe plac, până s-a angajat ca ucenic într-o fierărie și, tot bătând cu ciocanul metalul fierbinte, părea să-și descarce furia firii lui neîmblânzite. În mica fierărie a deprins rudimentele unui meșteșug în care se simțea bine. Convins că-și găsise, dacă nu altceva, măcar începutul de drum, și-a vândut casa și pământul. A aruncat într-o valiză ponosită câteva lucruri, căci drumurile se străbat mai repede când călătorești cu bagaj puțin, și a pornit spre Barcelona.

Avea șaptesprezece ani.

Și visuri fără măsură.

3

Ajuns în oraș, a luat-o drept spre cartierul Barceloneta, unde se înalța cea mai importantă uzină de construcții de mașini, *La Maquinista Terrestre y Marítima*. Auzise multe despre ea și acolo, doar acolo, voia să lucreze.

Foarte curând dorința i-a devenit realitate, a putut intra în atelierele de construcții de mașini. Tânăr, voinic, muncea din răsputeri, dar și învăța repede. Muncitorii mai în vârstă l-au primit bine și s-au arătat de îndată dispuși să-i dezvăluie tainele meseriei. A început să le deprindă și așa a ajuns specialist în nituire.

Unul dintre oamenii aceia mai în vârstă îi arătase prima oară știrea din ziar. La Paris se construia un turn din oțel,

un mare arc de triumf, ce urma să ajungă la trei sute de metri înălțime.

Întâi, Ramiro nu crezuse. Se crucea. Isprava aia i se părea imposibilă. Trei sute de metri? Presupunând că structura ar rezista și picioarele n-o să cadă împinse de gradul de înclinare, cum o să urce materialul?

Curiozitatea a fost mai puternică decât îndoielile și suspiciunile și a tot crescut. Ramiro a început să strângă, într-o cutie ascunsă sub pat, toate articolele care vorbeau despre turnul-minune ce se construia la Paris. Noaptea, în singurătatea cămăruței lui din pensiunea în care locuia, le citea și recitea, încercând să înțeleagă minunea aia. În felul ăsta și-a făcut treptat o idee despre cum avea să fie Turnul Eiffel și ce începuse ca o simplă curiozitate a devenit nevoie de-a ști și de-a înțelege. Curând, turnul pe care inginerul Gustave Alexandre Eiffel îl ridica la Paris i-a ocupat tânărului Ramiro toate gândurile. Toate frământările lui s-au îndreptat spre turnul devenit unic și obsedant țel. Era un fel de făptură vie care, noapte, zi, îl chema.

Curând și-a dat seama că nu exista decât o soluție ca să stingă focul care îl mistuia: să meargă la Paris.

4

Când a pășit pentru prima oară în Paris, orașul părea că moțăie sub o ploaie măruntă care-i păta în gri cerul. Cu toate astea, s-a îndrăgostit de el cum numai la douăzeci de ani te poți îndrăgosti: pătimaș.

Cu economiile din vânzarea casei și a pământului și cu ce mai pusese deoparte cât lucrase la *Maquinista*, Ramiro și-a putut dărui câteva săptămâni doar ca să cunoască și să cocheteze cu orașul care i se oferea fără rezerve, ca o amantă mărinimoasă. A învățat repede să se poarte și să-și răsfețe capricioasa amantă, să îi cunoască toate cotloanele ascunse.

Ca toți amanții care îl precedaseră în inima acestei atât de nestatornice doamne și ca toți cei care aveau să-i urmeze, a știut să-i descopere adevărata esență, care se dezvăluia mai ales noaptea, când Parisul era o explozie de culori. Rămânea atunci subjugat de electricitatea din aer și se pierdea prin centru, unde noapte de noapte se scria, se picta, se râdea, se bea vin.

Două săptămâni a locuit la un hotel mic, modest, apoi și-a zis că a sosit momentul să-și caute un loc al lui, să-și poată urmări mai liber scopul care-l adusese la Paris. Și, deși franceza lui era rudimentară, nopțile petrecute la Le Moulin de la Galette, un bar cu un mic ring de dans mai sus de Maquis, unde te puteai bucura de băutură și companie la un preț convenabil, îi fuseseră de ajuns ca să afle că sub cele mai multe acoperișuri din Paris se ascundeau camerele servitorilor, nu mai mult decât niște poduri de mărimea unui dulap ce priveau spre stradă printr-un ochi de bou, pe care mulți proprietari care nu aveau servitori le închiriau unora mai sărăcuți.

Ramiro a închiriat o asemenea minusculă, precară, locuință. Încăpea în ea o saltea pe podeaua din lemn care scârțâia groaznic. Prin fereastra rotundă se zăreau acoperișuri după acoperișuri și un crâmpei de cer albastru. Dar bârlogul acela avea o valoare aparte în ochii lui Ramiro. O calitate de negăsit în nici un palat din Île de la Cité: se afla pe Rive Droite, lângă podul Iéna și dădea drept spre lucrările de la Turnul Eiffel.

5

Turnul Eiffel! Visul lui. Țelul lui. De când sosise la Paris, nu fusese zi să nu viziteze șantierul.

Unii muncitori, care la început îl priviseră neîncrezători, deveniseră mai prietenoși văzându-i admirația nețărmurită

și se amuzau de efortul lui de a se face înțeles și a-și potoli curiozitatea.

Dar marele lui noroc a fost să-l cunoască pe Ricardo, un nituitor care, deși născut la Paris, vorbea spaniola, căci mamă-sa era din Córdoba.

Tânăr, cu privirea deschisă, directă, niciodată zgârcită în zâmbete, s-a oferit bucuros să-i explice secretele turnului, rămase încă ascunse pentru nesătula curiozitate a lui Ramiro.

— Din câte am auzit, curând o să se folosească o macara mecanică mobilă, fiindcă turnul va fi mai înalt decât macaralele normale.

Ramiro a rămas cu ochii holbați și gura căscată, de parcă ar fi vrut să înghită informația aia și s-o întipărească direct în creier.

— Macarale mobile? a reușit să bâiguie. Dar... cum? Ce...?

Celălalt zâmbea. Îi plăcea să-și exerseze spaniola, care începuse să ruginească după moartea maică-sii, și-i plăcea și mai mult să-și poată da importanță în fața cuiva atât de interesat.

— Închipuie-ți – zise, răsucindu-se cu fața spre turn și dând din mâini în timp ce-și căuta cuvintele – niște macarale care se deplasează ca... un tramvai, pe șine, înăuntrul fiecărui pilon, iar șinele astea, pe urmă, când turnul o să fie gata, o să servească drept suport lifturilor cu care urcă oamenii.

— Lifturi! repetă Ramiro, fără să-și ascundă uimirea.

— Omule, doar n-oi fi vrând să urce vizitatorii pe scări! zise Ricardo, încântat de sine, cu o privire malițioasă.

Ramiro nu putea să-și revină. Eiffel era un geniu, iar el nu obosea niciodată să asculte cum se lucra și cum se ridica minunea aia inginerească.

Cei doi au început să se întâlnească după lucru. Le făcea plăcere să stea împreună, își aducea fiecare partea în prietenia născândă. Ramiro găsise pe cineva cu care putea să vorbească despre visurile lui fără piedica limbii și, evident, de

câte ori se ivea ocazia își încredința prietenul că nu e doar un visător, ci și un muncitor calificat.

Ricardo i-a arătat cartierul lui, Salpêtrière, al XIII-lea *arrondissement*, un ansamblu de cartiere muncitorești create de câțiva ani, în acțiunea de lărgire a capitalei. Erau amândoi dispuși să nu lase nevizitată nici o tavernă din cartier, în timp ce prietenia lor se pecetluia.

Dar era un loc pe care Ramiro tânjea să-l cunoască încă de când sosise la Paris; un loc despre care auzise vorbindu-se în Montmartre când vizitase Le Lapin Agile și pe care și-l imagina ca pe un summum de distracție nocturnă pariziană. Un loc unde, după cum spuneau oamenii, își dădea întâlnire toată lumea, de la muncitori cu șapcă și espadrile, la femei ușoare și aristocrate, până la tați de familie din clasa mijlocie.

Le Moulin Rouge.

Și cei doi prieteni și-au dat întâlnire aici într-o seară. Ricardo l-a așteptat aproape de Le Moulin, la poalele colinei Montmartre, o zonă puțin respectabilă, frecventată noaptea de prostituate. Au luat-o spre cabaret și au intrat împreună.

La cea dintâi privire, Ramiro a fost decepționat. Un local cam cavernos și sufocant, în care erau înghesuite câteva zeci de mese. Și-a zis că exagerau cei care îl lăudau peste măsură.

Au ocupat o masă cu vedere spre scenă. Au comandat de băut. Pe măsură ce trecea timpul, prima impresie a lui Ramiro a început să se risipească, lumina caldă a lămpilor cu gaz care sclipeau ca niște licurici și se reflectau în oglinzile mari dădea sălii un aer magic.

Și atunci, Ricardo, tot timpul numai zâmbet, cu gura până la urechi, i-a dat marea veste:

— Știi, a zis cu un aer misterios și ochi jucăuși, a sosit momentul montării noilor macarale. Se formează un grup de muncitori pentru nituirea pieselor.

Lui Ramiro i s-a tăiat respirația, paharul de vin a rămas suspendat în aer la jumătatea drumului spre gură.

— I-am vorbit responsabilului despre tine. Ei, am exagerat un pic... Trebuia să mă asigur, nu? I-am spus că ești vărul meu, abia sosit din Spania, dar să nu-și facă griji, că vorbești perfect franceza.

Ramiro a sorbit o generoasă înghițitură de vin, fără să-și ia ochii ieșiți din orbite de pe Ricardo.

— Dai mâine o probă. Nu mă-ndoiesc c-o să te ia.

Zgomot, lumini, pâlpâiri în oglindă... Totul s-a estompat în fața ochilor lui Ramiro. Câteva note muzicale anunțau că începe spectacolul. Scena s-a umplut de culori și de tutu-urile diafane ale balerinelor.

Dar tânărul murcian nu vedea nimic din toate astea. Nu putea. În ochii lui nu era decât o imagine: un turn din oțel ce se înălța spre cerul Parisului.

TÂNĂRA MARIE HUARD

Paris, noiembrie 1888

1

Marie ieșise din fabrica Chocolats Lombart odată cu ceilalți muncitori din tura de noapte. Pe Avenue de Choisy, luminile felinarelor erau încă aprinse, deși cerul începea să se lumineze. Aerul rece purta pe aripi miresmele dimineții născânde. Zgomotele cotidiene începeau să umple străzile, alunecau pe piele.

Mai avea mult de mers până la mizera cămăruță care-i era căminul. Munca la fabrică, peste treisprezece ore în picioare, hrana proastă, puținele ore de somn și tusea care nu-i dădea pace de câteva luni o slăbiseră. Nu-și dorea decât să se întindă câteva ore pe saltea și să uite de toate: de viață, de suferințe, de ea însăși.

Pășea încet, privind strada care îi părea mai lungă decât de obicei, de parcă se întindea pe măsură ce ea înainta. Simțea cum îi lunecă sudoarea pe gât. Mâinile îi ardeau. Se simțea istovită, prizoniera unei enorme sfârșeli. Ar fi vrut să se-așeze, dar nu putea. Se rezemă de un zid, răsuflând greu, cu gândul că, dacă se oprește puțin, senzația de neputință o să se ducă. Dar se înșela. Amețea, simțea că din stomac îi urcă în gură o greață amestecată cu un gust amar de fiere. Tremura de frig, un frig care-i venea dinăuntru, pe care pardesiașul de lână în care se înfășura nu-l putea îmblânzi.

O lăsau picioarele. Frisoanele reci au lăsat locul unui val de căldură. Transpira. În fața ochilor îi dansau mii de puncte

luminoase. Totul s-a întunecat. A alunecat pe lângă peretele de care se rezemase, îndepărtată de toate, înghițită de întuneric. A deschis gura, a încercat să-și strige panica de care era cuprinsă. Dar strigătul s-a născut mut.

2

Era un an și jumătate de când Marie părăsise Grasse, orășelul din Provence cunoscut drept capitala parfumurilor, unde se născuse. Sau, poate mai bine spus, de când fugise.

Grasse era un loc cu adevărat frumos; orașul vechi, un labirint de poduri, arcade, scări, povârnișuri, își făcuse cuibuș la picioarele bătrânului turn. O adevărată urzeală de străduțe în pantă se răsuceau și urcau printre ulmi și platani. La poalele lui se vălureau dealurile, cățărate parcă unul peste altul, tapisate de măslinii cu frunziș argintat.

Grasse era un *bouquet* înflorit, parfumat. Și asta grație situării lui de excepție și climei care favoriza cultivarea a numeroase specii florale și aromatice. Ca iasomiile, considerate mai presus de oricare din lume.

Marie se născuse pe Rue des Quatre Coins, chiar lângă Place aux Aires, inima orașului, unde se ținea, lângă marea fântână, târgul de flori și care, în vechime, îi primise, sub verandele caselor, pe tăbăcarii care înmuiau pieile. La parterul căsuței cu etaj, Pauline, mama ei, avea o cofetărie, o pusese pe picioare după moartea soțului ei într-un accident de muncă. Afacerea îi îngăduise văduvei Huard să meargă înainte cu cele două fiice, Marie și Anne. Nu reușise însă să-și reclădească viața frântă la jumătate, moartea bărbatului îi răpise bucuria de a trăi, astfel că se putea spune că nefericitul accident le lăsase pe cele două surori Huard orfane și de tată, și de mamă.

Îndoliată pe dinafară și pe dinăuntru, Pauline Huard își zăvorâse sufletul pentru orice altă trăire în afară de jalea

pentru pierderea suferită și de mila de sine. Cu inima și viitorul țăndări, femeia se închisese într-un cerc de durere și disperare din care nu voia, nu putea ieși și nici prezența celor două fiice nu-i înflorea pe chip zâmbetele pierdute și-n inimă dorința de a trăi.

Mai mult, Pauline trăia cu o frică obsesivă înfiptă în inimă: se temea ca nu cumva vreun nou accident să-i smulgă fetele cum îi smulsese soțul, de aceea, cât putea, le împiedica să iasă, încât bietele fete trăiau ca într-o închisoare. Marie împlinise șaisprezece ani și viața ei însemna doar atât, să-și ajute mama la cofetărie și la treburile casei. În afara acestor două atât de înguste scene, nu mai știa nimic. Anne, la treisprezece ani, făcea ultimul ei an de școală, ca, înainte, sora mai mare, fără alt orizont decât ca, odată încheiate puținele studii, să-i fie urmărit fiecare pas.

Cele două surori Huard semănau mult la chip, dar erau foarte diferite ca fire. Din gura lui Anne, cea mică, nu ieșea nici un protest. Era dulce ca prăjiturile vândute de mama ei la cofetărie și supusă. Doar când se gândea la tatăl absent, privirea i se întrista și atunci, da, i se înnegurau ochii. Dar în afara acestor momente de dor, Anne era totdeauna cu zâmbetul pe buze, iar îngustimea vieții nu părea s-o stingherească prea tare.

Ochii lui Marie erau mai albaștri decât ai surorii ei, iar în contralumină băteau în verde: dar nu doar culoarea îi deosebea; în ochii lui Marie era un întreg snop de visuri nerăbdătoare să devină realitate. Iar buzele, pline și moi, erau totdeauna încremenite într-un zâmbet plictisit, doar vârful de aisberg al nonconformismului și nefericirii ei.

De aceea se certa des cu mama ei, în fața stupefiatei Anne. Femeia încheia toate discuțiile cu un gest brusc, imperios, al mâinii; fiecare gest impunea o nouă tăcere. O nouă iluzie ucisă. O dorință neîmplinită. Încet-încet, din ce în ce mai îndepărtată de mamă, din ce în ce mai străină acasă, zi după

zi Marie se închidea în lumea ei. O lume înfiorător de mică, în care însă mai existau visurile.

Până când, la cofetărie, l-a cunoscut pe Gilles, într-o zi când venise să cumpere o figurină din marțipan, din cele ce îmbrăcau în zeci de culori vitrina, pe care Pauline le făcea cu mâna ei în laborator.

Gilles nu era mult mai mare decât Marie, iar sufletul îi era și mai plin de visuri.

3

Gilles și Marie își puteau mărturisi dragostea doar în priviri. Fetei i se părea că, în mărginita ei viață, îi era imposibil să vorbească cu el altfel. Pe el însă nu-l speria nimic. O aștepta când ieșea din magazin cu vreo treabă și, păcălind fiorosul control al mamei, o oprea și-i șoptea la ureche tot ce era atât de plăcut de auzit.

O nouă lume i se deschidea lui Marie în față. O lume plină de noi și necunoscute senzații, de nebănuite dorințe, zi după zi tot mai mari, pe măsură ce tot mai mari erau promisiunile iubirii.

A sosit și ziua primei întâlniri, iar Marie n-a avut încotro, i-a cerut ajutor surorii ei:

— Nu-mi place să spun minciuni, știi, da? a fost răspunsul lui Anne la rugămințile ei.

— Nu trebuie să spui nici o minciună. Doar s-o mai reții pe mama când ieșiți duminică de la biserică. O oră. Nu-ți cer decât o oră.

— Dar cât suntem noi la slujbă, tu rămâi la cofetărie – încerca să reziste Anne, care nu pricepea echilibristica pe care i-o propunea Marie ca să-și întâlnească iubitul.

— N-o să se prindă nimeni că e magazinul închis o oră.

— Ba da, clienții! a strigat scandalizată fetița.

Marie îi aruncă o privire mânioasă. Cum e posibil să nu-i fie alături?

— Ei bine, trebuie să-mi asum riscul ăsta. Tu spune-i mamei că vrei să faceți o plimbare, să nu-și facă griji, că la cofetărie sunt eu.

— Și dacă nu vrea?

— Of, Dumnezeule! O târăști!!! Doar face întotdeauna ce-i ceri tu.

Marie a plescăit iritată din limbă. Apoi și-a îmblânzit privirea și a adăugat:

— Anne... Annette... Nu vezi că-s îndrăgostită?

Chipul surorii ei s-a luminat de-un zâmbet șiret.

— Și, spune, ce simți când ești îndrăgostită?

— E... e cum... cum ai avea trupul plin de petale de flori, știi?

Cele două surori au rămas privindu-se ochi în ochi și au izbucnit în râs. Și în privirea aceea au pecetluit pactul.

Astfel, duminică de duminică, după slujbă, Anne făcea o plimbare cu Pauline, în timp ce sora ei alerga în brațele iubitului. Și, dacă la început Marie a încercat să se împotrivească rugăminților aprinse ale băiatului, curând rezistența i s-a risipit ca un nisip fin. Ascunși de priviri indiscrete, cei doi îndrăgostiți dădeau frâu liber pasiunii unul în brațele celuilalt, se iubeau în grabă, pătimaș, și noi jurăminte erau șoptite la ureche cu buze fierbinți înainte de despărțire.

— N-am cum să mă mulţumesc cu atât, Marie. Vino cu mine la Paris. Să fim împreună totdeauna, să ne trăim viața.

Când era lângă Gilles, inima îi bătea nebunește și fata își lăsa privirea verde, visătoare, să lunece pe chipul lui și spunea, cu jumătate de glas:

— Nu pot s-o las pe mama. N-ar rezista.

Atunci el își apropia buzele de ale ei într-un sărut rapid, fugar, un sărut încă de adolescent, dar care lui Marie îi inunda trupul de sus până jos cu un val de bucurie.

Nu Pauline, nici vreun client mirat de absențele fetei de la cofetărie au scos la iveală întâlnirile ei cu Gilles, ei singuri, tot mai jinduitori după clipele de iubire pe care și le dăruiau, le-au tot prelungit până s-au dat de gol.

Într-o duminică de primăvară, Marie nu s-a întors acasă la timp. Dichisită ca întotdeauna când se întâlnea cu Gilles, cu rochia ei cea mai bună, în dungi, strânsă cu o curea, iar pe cap o pălărie de paie, să nu-i iasă pistrui, s-a dus la magazin grăbită să-și pună halatul, să ascundă de ochii mamei rochia care-i trăda escapada. Inima îi bătea să-i sară din piept când a văzut magazinul deschis. A intrat cu sufletul la gură. În cămăruța din spate, Anne plângea, rușinată și înspăimântată. Fără îndoială, Pauline profitase de candoarea ei și-i smulsese adevărul. Femeia era ca scoasă din minți.

O tăcere înveninată plutea în aer. Furia țâșnea din ochii Paulinei, grăbită s-o biciuiască pe Marie cu toate reproșurile care cloceau în inima ei amară.

— Doamne, apără-ne! Unde s-a mai văzut? Mi-ai trădat încrederea, cel mai sfânt lucru! Jur că n-o să-l mai vezi niciodată pe ... nenorocitu-ăla! Ești dezonorată, ai adus rușinea în casa asta! M-ai mințit, m-ai înșelat, ai făcut din soră-ta o codoașă. Mi-e rușine de tine. Ce-ar crede bietul tău tată dac-ar fi în viață?

Marie simțea că o furie neagră cum nu mai simțise niciodată îi strânge gâtul și se preschimbă într-un firicel rece, tăios.

— Mamă, sunt de-acum mare. Lasă-mă odată să-mi trăiesc viața! Mai bine te-ai întreba ce-ar crede tata despre dumneata și despre fierea dumitale.

Pauline și-a străfulgerat fata cu o privire furibundă și a ridicat mâna gata să o lovească, dar ea s-a făcut țeapănă și i-a oprit gestul cu o mișcare rapidă, bruscă, a brațului. Au rămas prinse parcă într-un dans mut cu mișcări întrerupte și priviri amenințătoare.

Când și-a lăsat în jos brațul, adânc, adânc, în pieptul lui Marie, a țâșnit o durere copleșitoare și a simțit înăuntrul ei nevoia urgentă de despărțire. S-a răsucit și, în fugă, s-a dus să se închidă în camera ei.

4

În acea noapte nici una din cele două surori n-a putut să închidă ochii.

— Nu dormi? a îndrăznit să întrebe Anne, după ce s-a răsucit pe toate părțile și a auzit că la fel făcea sora ei în patul de-alături.

— Nu, răspunse Marie, înghițindu-și lacrimile.

Se așternu o liniște plină de suspine.

— Anne...

— Spune.

— Plec.

— Ceeeee?

— La Paris, cu Gilles...

— Oh, Marie...

— N-am încotro. Nu pot să rămân aici, să mă macin.

Anne simțea cum i se strânge inima. A observat, în piept, un fel de durere, dar și-a zis că-i mai mult duioșie, fiindcă, deși era pe punctul de a o pierde pe Marie, știa că pleacă să-și caute fericirea. A suspinat cu amărăciune și, în același timp, cu tandrețe.

— Să nu fii îngrijorată. O să am grijă de mama.

— Nu. Tu trebuie să ai grijă de tine.

Anne s-a dat jos din pat și s-a dus să se întindă lângă sora ei mai mare. S-au îmbrățișat strâns.

— Te iubesc, Anne.

— O să-mi scrii?

— Cum să nu! Și, după un timp, o să vin să te iau și...

Simți cum degetul ușor al Annei îi pecetluiește buzele și, apoi, atingerea rece a unui obiect pe care sora ei i-l punea în mână.

— Ia-l. Lănțișorul meu. E ca al tău, din aur. Poate într-o zi o să ai nevoie de amândouă.

— Oh, Anne.

Anne se cuibări în brațele surorii, cu capul pe pieptul ei. Marie încerca o senzație neliniștitoare, parcă lumea i se mișca sub picioare. Dar n-a luat-o-n seamă.

Peste două zile a fugit cu Gilles la Paris.

5

Spre deosebire de Marie, Gilles n-a fost impresionat de măreția și splendoarea Parisului. Bineînțeles, dimensiunile orașului nu aveau nimic în comun cu ce cunoscuseră cei doi tineri până atunci. Dar, dacă Marie se simțea strivită când privea turnurile de la Notre-Dame sau când se plimba pe marea esplanadă din Place de la Concorde, băiatul, după numai o săptămână de când sosiseră, putea să străbată Montmartre, cartierul în care se instalaseră, cu ochii închiși, iar Le Moulin Rouge îi era la fel de familiar ca Le Sanglier Bleu. Totul i se părea fascinant, totul îi atrăgea atenția.

Gilles iradia hotărâre. Pe chipu-i copilăros, sclipeau niște ochi șăgalnici, seducători. Ochi de-un albastru de cer senin și o expresie iscoditoare. Părul blond îi unduia pe umeri, iar zâmbetul era la fel de seducător ca privirea. Cu această scrisoare de recomandare, a găsit imediat de lucru într-un bar din Montmartre. Lucra multe ore, se întorcea lângă Marie când umbrele lente ale nopții făceau loc cerului oscilant al zorilor.

Dar arăta fericit. Și era, căci îi fierbea sângele în vine de dorința de a începe o nouă viață.

Pentru fată însă altfel stăteau lucrurile. Unii oameni pot fi paralizați de durere. Iar Marie, măcinată de sentimentul de vinovăție pentru fuga ei, era adâncită în durere. Orașul îi apărea atât de străin și de amenințător, încât nu îndrăznea să iasă în stradă decât însoțită de Gilles. Dar când el a început să lucreze, timpul descoperirii orașului, al lungilor plimbări mână-n mână, a luat sfârșit, iar ea a căzut într-o tăcere și o singurătate de nesuportat. Câteodată, dimineața, simplul fapt de a se da jos din pat și de a se întâlni față-n față cu viața i se părea o provocare de neînvins. De parcă Parisul, marele monstru, îi înghițise dorința de libertate.

Gilles o îndemna să iasă, să-și caute de lucru.

— Trebuie să ne zbatem s-o ducem mai bine. Când o să putem să închiriem un apartament, nu doar o cameră jegoasă, o să vezi altfel lucrurile. Caută-ți de lucru!

— Poate că ai dreptate, îi răspundea, absentă.

Dar zilele treceau și, când o întreba dacă ieșise, îi răspundea apatică:

— Încă n-am avut timp.

Atunci el o privea cu ochii aceia care o cuceriseră la Grasse, plini însă acum de mustrări.

Iar Marie se prăbușea tot mai mult în disperare, cu mintea bântuită de gândul că n-o să-și găsească niciodată de lucru la Paris. Fiindcă, la urma urmelor, ce știa să facă? Nimic. Unde o s-o ia? Nicăieri. Cine să-i dea de lucru ei, o fată de la țară care nu știa nimic?

A făcut singurul lucru de care se vedea în stare. Însoțită de Gilles, s-a dus să vândă lănțișoarele de aur. Al ei și al lui Anne. Își zicea că banii ăia, oricât de puțini, o să-i ofere o mică amânare, un timp de gândit încotro să-și îndrepte viața la Paris. Apoi, s-a închis din nou în singurătate și tăcere. Și, cum melancolia sfârșește prin a pune stăpânire pe oameni dacă o lăsăm să o facă, Marie se rostogolea pe panta pietroasă a dezolării, de ea însăși țesută.

La trei luni de la sosirea la Paris, Gilles își schimbase de câteva ori slujba, mereu în căutare de ceva mai bun. Nu mai părea tinerelul de care ea se îndrăgostise la Grasse. Era îmbrăcat ca parizienii, iar ochii îi străluceau, și mai atrăgători. Îl vedea din ce în ce mai puțin.

Până când, într-o duminică, a ajuns acasă mai târziu decât de obicei, dimineața lumina deja de ceva timp orașul. Marie zăcea apatică în patul desfăcut, cu părul încâlcit pe pernă, privind absentă firișoarele de praf ce dansau într-o rază de soare ce pătrundea timidă prin fereastra micuță.

Gilles a îngenuncheat lângă ea, i-a mângâiat părul castaniu. Nici măcar nu s-a răsucit să-l privească.

Băiatul a scos un mic teanc de bani din buzunarul pantalonilor.

— Uite. Ți-i las, o să ai nevoie.

A sărutat-o pe obraz.

Și a dispărut din viața ei pentru totdeauna.

RAMIRO ȘI MARIE

Paris, 1889

Barcelona, 1905

1

Ricardo și Ramiro profitaseră de ziua liberă să iasă să bată cârciumile, ca de obicei. Acum nu mai erau doar prieteni, ci și colegi de muncă. Ramiro fusese angajat imediat în noua echipă de nituitori, după ce dovedise că știa meseria și n-avea pic de frică să lucreze la înălțime. Limba nu fusese o piedică; învăța repede, înțelegea ordinele și începea a sporovăi într-o franceză plină de întorsături și înjurături spaniole.

Mergeau clătinându-se, ținându-se după umeri, amețiți de vin. Aerul zorilor era ca o cergă de gheață pe piele, dar nu-l simțeau. Deodată, Ricardo zări un morman pe jos:

— *Voilà!* Ce-avem noi aici?

Se apropie și încercă să-și fixeze privirea pe ciudata boccea. Se clătina, era cât pe-aci să cadă peste ea. Și-a făcut timp s-o cerceteze cât Ramiro urina pe trotuar, cu spatele la el.

— E un om, a decretat cu limba împleticită, scoțând anevoie vorbele.

Ramiro s-a încheiat la pantaloni și s-a apropiat.

— Ce spui? Un om?

A lovit încet, cu piciorul, corpul. Se auzi un geamăt.

Cei doi prieteni s-au privit înspăimântați. Aburul beției se risipise parcă deodată.

Ramiro se lăsă pe vine și răsuci trupul cu fața în sus.

— E o fată!

— *Mon Dieu!, pensez-vous qu'elle est morte?*[1]

Ramiro își lipi urechea de pieptul fetei.

— Nu. Respiră. Încă respiră.

În clipa aia fata a deschis ochii și i-a fixat în ai lui Ramiro. El, fără să știe prea bine de ce, a simțit cum ceva din privirea ei îl învăluia.

— Stai liniștită, domnișoară. O să te ajutăm. N-o să pățești nimic.

Și-n clipa aia a fost sigur că-și va ține promisiunea, întotdeauna.

2

Medicii l-au asigurat pe Ramiro că Marie nu suferea de temuta boală. În ciuda palorii extreme și a slăbiciunii trupului, mai accentuată în mâinile osoase, subțiri, albe, ca de mort, Marie nu era tuberculoasă. Avea doar o constituție firavă, o să-și recapete, spuneau, sănătatea, dacă se odihnește, mănâncă cum trebuie și stă mult la soare.

Și, așa cum plătise din buzunarul lui toate cheltuielile medicale și medicamentele prescrise, el s-a arătat dispus să plătească pentru un loc aerisit, sănătos, unde Marie să se poată reface de tot și să nu mai fie nevoită să se întoarcă la lucru la fabrică, fiindcă era hotărât să aibă grijă de ea.

Ricardo nu înțelegea ce-l apucase pe prietenul lui cu fata aia sfrijită.

— Să mă tai dacă te-nțeleg, băiete! Eu credeam că altceva e iubirea, îi zicea adesea.

— Las-o mai moale, auzi? Tu n-ai fost îndrăgostit în viața ta. N-ar trebui să-ți dai cu părerea, răspundea enervat Ramiro.

---

1. Doamne! Crezi c-o fi moartă? (în franceză în original)

— Am impresia că ți-ai pierdut mințile, *pas vrai*[1]*?* Cum ai putut să-ți pierzi capul după fata asta, zi? Nu-ți dai seama în ce calvar ai intrat, că o ții din doctor în doctor?

— Și ce treabă ai tu cu asta, ce te deranjează?

— Nimic, băiete, nimic. Doar te avertizez. În rest, mă lasă rece.

Se pierdeau, atunci, într-o discuție interminabilă, care nu ducea nicăieri, doar le fisura, încet-încet, prietenia, încă prea proaspătă ca să reziste la lovituri atât de dure. Astfel, poate din cauza lui Marie, cei doi tineri s-au îndepărtat tot mai mult până au început să se vadă doar la muncă, și chiar și acolo să se evite.

Pe Ramiro îndepărtarea asta nu l-a durut prea mult. În acel moment Marie îi era de ajuns. Îi umplea lumea. Orizontul. Și toate visurile și dorințele lui au ajuns să depindă doar de privirea aprinsă de febră a tinerei.

Marie se lăsa iubită și îngrijită, nu se încumeta să-și disece sentimentele. Marea ei dragoste o părăsise și băiatul ăla înalt și posac, care vorbea o franceză stricată, părea că vrea să-și dea viața pentru ea. Ce putea să facă? El o salvase de lumea sinistră în care fusese prinsă și poate chiar de moartea de una singură, ca un câine. De aceea, în după-masa aceea târzie de iarnă când Ramiro a intrat în micul apartament pe care-l închiriase ca ea să se refacă, cu o sacoșă cu mâncare într-o mână și cu un buchet de crizanteme în cealaltă, și a privit-o cu ochi melancolici, în care se ascundeau sentimente mistuitoare, a știut ce avea s-o întrebe și ce-o să-i răspundă.

Ramiro și Marie s-au căsătorit după câteva săptămâni, într-o dimineață cu cer plumburiu, cu acoperișurile Parisului mustind de umezeală. Și, după ce au devenit soț și soție, Marie a descoperit în bărbatul ei un amant tandru, pasionat, capabil să topească cu focul din ochii lui singurătatea în care ea trăise de la sosirea la Paris.

---

1. Nu-i așa? (în franceză în original)

Au fost niște luni fericite.

Dar Marie nu era încă bine de tot. După spusele medicilor, umezeala Parisului nu o lăsa să-și recapete sănătatea pieptului ei plăpând. Iarna își întinsese mâna deasupra orașului, măturând străzile cu vânt și furtuni. Marie își petrecea zile întregi închisă în casă, sub privirea atentă și preocupată a lui Ramiro, care vedea cum un văl de tristețe înnegura timidele zâmbete ale iubitei lui.

Auzise vorbindu-se despre sanatorii unde bolnavii la trup și la suflet își recăpătau sănătatea. Dar economiile lui scăzuseră simțitor de când se ocupa de Marie. N-avea să-și permită niciodată s-o ducă la un sanatoriu. Și-atunci un gând a început să-i dea tot mai insistent târcoale. Construcția turnului intra deja în faza finală. Se instalau lifturile. În primăvară va fi gata și el își va fi văzut visul împlinit. Un vis ce aparținea deja trecutului, căci acum toată viața i se învârtea în jurul soției. Era timpul să se întoarcă la Barcelona, orașul însorit de la Mediterană unde, era sigur, Marie avea să-și revină.

S-a gândit la cunoscuții rămași acolo, la cei din perioada cât lucrase la *Maquinista*. Putea să intre în legătură cu ei. O să le explice situația, o să le ceară să-l ajute să găsească o locuință într-unul din cartierele de sus, aerisite, ale orașului. Să-și găsească de lucru n-o să fie prea greu. Doar ajutase la construirea Turnului Eiffel!

Zis și făcut. În primăvară, el și Marie o să părăsească Parisul.

3

Când Ramiro i-a vorbit despre părăsirea Parisului, în căutarea unei clime mai blânde, care să o ajute să se însănătoșească, gândul ei s-a îndreptat spre Grasse.

Îi era dor de Grasse. Îi era dor de dealurile lui înflorite, de văi și pajiști; iubea fiecare colțișor al micului ei Paradis din Provence. Dar gândul și-a luat repede zborul; nici în momentele cele mai negre, când se văzuse părăsită de Gilles, nici când trebuise să iasă, îngrozită, din casă să-și caute de lucru fiindcă nu mai avea bani de mâncare, nici când începuse să vadă că boala pune stăpânire pe ea, nu-i trecuse prin cap să se întoarcă.

Pur și simplu nu putea s-o facă. Nu se vedea în stare să-și înfrunte din nou mama, mai mult, știa că prezența ei acolo ar fi un dezastru, că ar da peste cap liniștea în care, cât de cât, trăia Anne.

Anne a ei!

În primele luni de Paris îi scrisese des, încercând să-i ascundă melancolia în care căzuse, teama pe care i-o trezea marele oraș. I-l descria prin ochii lui Gilles. Îi povestea impresiile și descoperirile lui de zi cu zi de parcă ar fi fost ale ei, de parcă ai ei erau ochii ei care priveau cu atâta ardoare orașul, refuzând să admită că viața nu era nici pe departe cea pe care o visase.

Apoi, scrisorile s-au rărit și, când s-a văzut singură, părăsită, la un moment dat n-a mai fost în stare să mintă și a încetat să-i mai scrie.

Fuseseră zile grele pentru Marie. Banii lăsați de Gilles se terminaseră repede, fusese nevoită să schimbe cămăruța în care stătea cu alta și mai proastă, dar mai aproape de fabrica unde-și găsise o slujbă amărâtă. Odată cu mutarea, n-a mai putut primi de la Anne scrisori. Legătura lor se rupsese, iar durerea devenise și mai adâncă. Cât de mult suferea știind cât o suferi mica Anne!

A început din nou să-i scrie după ce s-a căsătorit cu Ramiro. Îndulcea și acum situația și a dat vina pe despărțirea de Gilles pentru tăcerea ei.

Dar lucrurile, surioară, se întâmplă fiindcă trebuie să se întâmple și, adesea, dintr-o mare nenorocire, se naște ceva bun, care ne face mai fericiți decât am sperat vreodată. Să nu uiți asta niciodată. Fiindcă mie mi s-a întâmplat. De nu m-ar fi părăsit Gilles, nu aș fi fost căsătorită acum cu cel mai bun om din lume.

Nici Ramiro nu se gândise să se stabilească la Grasse. Marie îi povestise amănunțit fuga ei de-acasă. Nu-i ascunsese niciodată nimic. Iar el se arătase convins că la Grasse ea n-ar putea să-și găsească liniștea de care avea atâta nevoie.

Așa că a început să-i vorbească despre Barcelona. Despre cum fusese viața lui când trăise și lucrase acolo. Despre iernile blânde și despre cerul de primăvară, atât de albastru, de curat. Despre străzile din Eixample, cele mai largi și mai luminoase din oraș, și despre cum, pe Rambla de Catalunya, cel mai elegant bulevard, coroanele copacilor ocroteau plimbarea celor care în nopțile de vară n-aveau somn. I-o fi ascuns, poate, că, la Barcelona, vara, căldura era lipicioasă și nu te lăsa să dormi. Îi vorbea, în schimb, despre briza jucăușă care îi mângâia pe barcelonezi când se lăsa seara.

I-a promis că o s-o ducă în cartierul unde locuise, cartierul maritim, înțesat de oameni, Barceloneta, dar nu o să stea acolo, că e prea umed. I-a povestit că sunt restaurante strălucitoare, ca La Maison Dorée, cu o minunată vedere panoramică spre Canaletes și că, uneori, ei doi o să meargă la braț, o să se așeze la bar și o să bea o cupă de șampanie, ca bogătașii. Și, bineînțeles, o s-o ducă la teatru, că pe bulevardul Paral·lel sunt teatre, cabarete, baruri de nu le știi numărul, toate pline de lume, de la Cafè Sevilla la Teatre

Nou. Dar cel mai modern e unul, Edèn Concert, și-acolo o să meargă să se distreze.

Marie se silea să se-arate mulțumită și bucuroasă, deși atunci știa deja că nu-i plac marile orașe. O înspăimântau. Și, îngrijorată, încerca să-i sugereze asta lui Ramiro.

Ca să-i treacă frica, îi scria surorii ei și-i povestea câte minuni o așteaptă când o să ajungă la Barcelona:

Barcelona, din câte-mi spune bărbatul meu, e un oraș superb, cu climă blândă și oameni primitori. Se vede că e mult mai liniștită decât Parisul. Din câte povestește Ramiro, cartierele ei sunt ca niște sătucuri, unde toată lumea se cunoaște.

Tu să nu fii tristă, surioară. Deocamdată, nu pot să vin să te văd, dar după ce ne-om instala și ne-om liniști după toată forfota călătoriei, ne vedem. Ai să vezi. O să vin la Grasse, ca să-l cunoști pe Ramiro. Sau îți trimitem bani, să vii tu să stai un timp la Barcelona.

O să fie minunat, nu-i așa?

În sfârșit, în primăvara lui 1889 Ramiro și Marie au părăsit Parisul și s-au îndreptat spre Barcelona.

Nu a fost o călătorie ușoară. Înainte să ajungă în Ciutat Comtal, Marie a suferit un avort. Primul.

4

Lui Ramiro i se vorbise despre cartierul Horta ca despre unul dintre cele mai aerisite și mai sănătoase din Barcelona. De aceea, cum au ajuns, s-au instalat într-o pensiune și, cât Marie se refăcea după avort, el căuta cu înfrigurare acolo un loc unde să se-așeze. Au avut noroc, tocmai rămăsese liberă una din cele opt case de pe strada Aiguafreda, pe care toată lumea o știa ca strada spălătoreselor. Locuiau aici

familii de muncitori, iar femeile, ca să mai sporească veniturile casei, spălau rufele lumii bune din Barcelona cu apa din puțurile lor.

Când a văzut căsuța, cu fațada ei îngustă și balconul de la etaj, legată printr-o alee de celelalte, cu un puț și o micuță grădină, Marie a plâns de emoție. Nu, Ramiro n-o păcălise. Aici nu se trăia ca la Paris sau în vreun alt oraș mare. Bucata aia de Barcelonă era o oază de calm. Ca un sătuc liniștit unde, sigur, ai putea să fii fericit.

Ramiro s-ar fi întors bucuros la *Maquinista,* dar fabrica era prea departe ca să facă drumul zilnic, așa că n-a avut încotro, a trebuit să-și caute de lucru în cartier. A încercat în diverse locuri, dar, ca și în Iecla natală, nu l-au satisfăcut. Și-atunci și-a luat inima-n dinți, cu ultimele economii a închiriat un mic atelier unde și-a montat propria fierărie. Din clipa aia, el și Marie aveau să trăiască de azi pe mâine, fără rezerva care le fusese o plasă de siguranță. Dar nu conta, dacă soția lui zâmbea. Și Marie, în căsuța ei din Horta, zâmbea și se înviora.

Cel mai mult îi plăcea curtea. Acolo unde vecinele plantau roșii și fasole, ea a făcut o grădină care o strămuta în a ei Grasse natală, cu mușcate doldora de boboci gata să plesnească, cu trandafirul agățător care se cățăra pe pereți și-i umplea de flori strălucind în soare. Câte ceasuri petrecea în grădina ei! Într-o parte, bătea din plin soarele, furibund la orele amiezii. Dar umbra din colțul unde creștea iedera oferea adăpost păsărelelor care, când și când, îndrăzneau să coboare până la farfuria în care ea le lăsa firimituri de pâine.

Marie se simțea mulțumită, cum nu se mai simțise de mult. Deprindea limba, își făcea prietene printre vecine. Una mai ales, Quimeta, spălătoreasă, o femeie ca un stejar de voinică, care avea doi băieți. Cum răsărea soarele, Quimeta își lua căruciorul să plece după rufele pentru spălat și, când apunea, le ducea înapoi curate și fugea acasă să hrănească gurile niciodată închise.

Prin Quimeta, Marie, căreia sănătatea nu-i permitea să devină spălătoreasă, a găsit de lucru câte ceva mai ușor, cârpit cearșafuri, tivit, retușuri. Când n-avea de lucru, se dedica grădinii, unde ceasurile treceau fără să observe; fiindcă acolo era paradisul, acolo, volatile ca fumul, grijile se risipeau.

Au fost ani liniștiți, umbriți doar de pierderea sarcinilor, a copiilor care parcă nu voiau să se nască. Primele dăți Marie fusese furioasă, plânsese, aproape cu disperare. Mai târziu, de câte ori o nouă viață i se scurgea printre picioare, era doar cuprinsă de o resemnare tristă.

Avusese șase avorturi, apoi n-a mai rămas însărcinată. Și ea, și Ramiro s-au simțit ușurați. Se sfârșiseră suferințele. Se aveau unul pe altul. Aveau căsuța, mergeau înainte. În viață nu poți avea totul.

Au trecut anii. Până într-o zi de început de ianuarie din 1905, o zi în care frigul părea să se cațere pe pereți, când Quimeta a venit la Marie cu chipul răvășit.

— Ce-i, Quimeta?

— Dacă-ți spun, n-o să-ți vină să crezi!

— Spune, femeie, că mă sperii. Au pățit ceva băieții?

La auzul acestor cuvinte, Quimeta s-a făcut albă ca varul. A căutat din ochi un scaun și și-a dat drumul, pierdută:

— Băieții mei! Două guri de hrănit... Știi cât am tras, Maria. Și-acum că-s deja mari... că pot să dea o mână de ajutor...

— Spune, măi femeie!

— Maria... Sunt însărcinată!

Marie a rămas mută. Îi vorbeau doar ochii.

— La vârsta mea! Patruzeci și unu de ani! După atâta timp! se văicărea Quimeta, gata să plângă.

Marie simți cum îi urcă pe gât greața și-a trebuit să se ridice rapid din scaun, dar n-a ajuns la timp, a vomitat chiar acolo, în sufragerie.

Quimeta s-a speriat.

— Ce-i cu tine, fato?

Știa simptomele astea. Amețeli dimineața, vărsături. Speranță. Și, peste câteva săptămâni, avortul.

A început să plângă cu capul în poala Quimetei, și ea bocind.

În septembrie, când aerul răcoros care anunța toamna punea stăpânire pe cartier, pe întregul oraș, Marie și Quimeta au dat naștere, la zece zile diferență, la doi băieți sănătoși, puternici.

Ramiro și Marie nu-și reveneau. Ea împlinise treizeci și cinci de ani, nu mai sperau în miracolul ăsta. Rămâneau în urmă anii de suferință și nesiguranță. Copilul se agățase cu putere de viață și ajunsese pe lume.

L-au botezat Pablo, ca pe tatăl lui Ramiro, și au început ani de un alt fel de fericire decât trăiseră până acum, căci o împărtășeau cu Pablo. Pablito.

O fericire ce a durat doar cinci ani, fiindcă o pneumonie a ucis-o pe Marie în iarna lui 1911, la patruzeci și unu de ani. Ramiro a rămas singur cu băiatul. Și, dacă ar fi fost după el, n-ar fi întârziat atât ca s-o urmeze.

ORAȘUL PARFUMURILOR

Grasse, martie 1919

1

Franța, ca întreaga Europă, sărbătorea sfârșitul Marelui Război care schimbase totul, de sus până jos. Țara nu mai era aceeași. După ravagiile confruntării, zonele agricole, lipsite de o importantă parte a mâinii de lucru, erau slăbite. Ca și celelalte țări implicate în conflict, Franța se confruntase cu moartea în masă, care lăsase în urma ei sumbra cifră de trei milioane de văduve și șase milioane de orfani. O catastrofă demografică, soldată cu absența unei generații, cea a fiilor, niciodată născuți, ai tinerilor morți pe câmpurile de luptă.

Alpii Maritimi, departamentul din care Grasse făcea parte, care nu se numărase niciodată printre cele mai prospere din Franța, suferiseră în timpul războiului grave perturbări în economie, datorate, în mare parte, dificultăților transportului. Construcțiile și turismul, sectoare care începuseră să capete dinamism înainte de conflict, se văzuseră blocate de război. Principalele hoteluri fuseseră fie nevoite să se închidă, fie rechiziționate pentru găzduirea răniților.

De cum s-a sfârșit războiul, Franța a început să-și pună în mișcare motorul refacerii economice, un țel îndepărtat, dar oamenii din Alpii Maritimi erau încrezători, căci zona lor nu fusese atât de devastată ca regiunile din nord. La Grasse, în plus, contau pe o resursă care, neîndoielnic,

favoriza însănătoșirea atât de dorită: cultivarea plantelor aromatice pentru producerea parfumurilor.

De multă vreme, orașul era cunoscut drept „capitala mondială a parfumurilor", la fel cum, în vremuri mai îndepărtate, când încă nu producea îmbietoarele miresme, ci doar materiile prime necesare, era cunoscut drept „capitala florilor". Iar mult mai înainte, în Evul Mediu, Grasse era un oraș specializat în tăbăcitul pieilor, cum încă păreau să-și amintească verandele caselor din Place aux Aires, unde în timpurile vechi se vopseau pieile. Sute de ani, orășelul din Provence exportase această marfă la Pisa și Genova. Pieile din Grasse erau faimoase și apreciate. Exista un singur neajuns, mirosul neplăcut al pielii, și acest mic detaliu nu era deloc pe placul nobililor, beneficiarii obișnuiți ai mănușilor produse la Grasse.

În timpul Renașterii, un tăbăcar din Grasse, un anume Galimard, avusese o idee genială: făcuse niște mănuși parfumate și le oferise Caterinei de Medici, florentina proaspăt căsătorită cu moștenitorul tronului Franței. Tânăra cu gusturi rafinate fusese încântată de idee. A început, astfel, lunga domnie a „mănușarilor parfumieri". De la duhoare s-a trecut la splendoarea aromatică, iar orașul pestilențial a devenit orașul parfumat.

La începutul secolului al XIX-lea, Grasse prezenta un peisaj industrial, coșurile înalte cu care era presărat ajungeau să eclipseze silueta catedralei de pe dealul orașului. Marile fabrici (șaisprezece între 1860 și 1910) care au început să se ridice în a doua jumătate a acestui secol l-au transformat definitiv și au fixat vocația industrială a orașului. O vocație frântă în parte de tragica paranteză a războiului.

În acel martie 1919, oamenii din Grasse păreau să-și recapete firescul pierdut, bucurându-se din nou de primele semne de timp bun. Era prima primăvară de după război și tot orașul părea să palpite, plin de o speranță care se confunda cu culorile parfumate ale lavandei și rozmarinului.

Îngropaseră morții, care n-aveau să fie uitați niciodată. Dar lacrimile trebuiau șterse. Se înstăpânea viața. Fiindcă, la urma urmelor, întotdeauna este mai bun parfumul viitorului decât cel al trecutului.

2

Trecuseră abia doi ani de când Pablo trăia la Grasse. Anne Guerin, Huard ca fată, răspunsese imediat scrisorii părintelui Bernat, cea în care îi povestea despre orfanul rămas singur-singurel după moartea tatălui. Îi spunea că își așteaptă nepotul. Preotul se grăbise să aranjeze totul, astfel încât băiatul să poată pleca imediat. Sigur, îl trimitea într-o țară aflată în război, într-un moment dur. Dar bunul părinte nu voia să amâne plecarea, fiindcă știa că, dacă ar aștepta sfârșitul incert al războiului, Pablo avea să fie închis într-un orfelinat și, dacă se întâmpla, era posibil să nu mai iasă mult timp și să se piardă orice speranță de a-l duce să trăiască cu familia.

De aceea, cu toată muta, dar nu mai puțin îndărătnica, împotrivire a băiatului, părintele Bernat l-a îmbarcat cât a putut de repede pe un vapor care mergea la Marsilia și s-a întors în grabă la parohia sa de la Sfântul Ioan din Horta, unde a aprins câte o lumânare tuturor sfinților, rugându-i cu fervoare să vegheze asupra micului orfan.

Se pare că sfinții au arătat milă față de părinte și, mai ales, față de copilul rămas singur pe lume. Și Pablo, căruia nimeni, niciodată, n-o să-i mai zică Pablito, a ajuns teafăr la Marsilia.

Îl aștepta Alphonse Guerin, soțul mătușii Anne și, prin urmare, unchiul lui. Bărbatul i-a zâmbit cu blândețe văzându-l pe chei. Era imaginea însăși a dezolării. I-a luat din mâini mica valiză, i-a ciufulit părul și, prin semne, l-a făcut să înțeleagă că pleacă imediat spre Grasse. L-a urcat într-o

mașină hodorogită și, în tăcere, în lumina incertă a înserării, s-au pus în mișcare.

Pe drum, Alphonse și Pablo nu și-au prea vorbit. Nu se cunoșteau, nu vorbeau aceeași limbă. Și totuși băiatul se simțea ciudat de bine lângă bărbatul care îl privea cu coada ochiului cu un zâmbet deschis, plin de blândețe. Și s-a lăsat purtat, aproape inconștient, de un inexplicabil sentiment de afecțiune.

Când, în sfârșit, au ajuns la Grasse și nepotul și mătușa s-au văzut pentru prima oară, s-au pierdut amândoi în aceeași emoționată tăcere. O tăcere peste care plutea, fără îndoială, amintirea lui Marie. Au încercat să se înțeleagă fără cuvinte și zâmbetele li s-au contopit cu lacrimile. Anne își plângea sora. Pablo, singurătatea, care începea să se topească în fața primirii atât de pline de dragoste, care îi trezea în inimă amintiri pe care le credea îngropate pentru totdeauna. Mici flashuri de viață, scene vechi în care niște mâini micuțe, ale lui, se agățau de fusta unei femei cu chipul zâmbitor. Al mamei.

Dar cel mai mare dar care îl aștepta pe Pablo la Grasse a fost Clément. Prietenul, vărul, fratele.

Clément avea trupul mlădios, ușor și sprinten al surorilor Huard și chipul osos, subțiat, al tatălui, ca și nasul proeminent și ochii bulbucați; și da, ochii îi băteau spre verde ca ai lui Marie. Și ochii aceia azuriu-verzui îndreptau spre oameni, spre Pablo, o privire care ajungea drept în inimă. Avea întipărit pe față un veșnic zâmbet, nu se înfuria niciodată. Părea imun la tot ce nu e bucurie și dorință de viață. Fără îndoială, o moștenire de la Anne, mama sa.

Lângă vărul lui, Pablo a învățat să vorbească franceza, a cunoscut toate colțurile orașului care-l primea, s-a amestecat cu oamenii lui, cu puștii care alergau pe străzi în pantaloni scurți, cu genunchii juliți.

Și tot lângă Clément a început să afle secretele familiei.

Fuga lui Marie a sfârșit prin a zdruncina și firea închisă, și sănătatea lui Pauline. Viața femeii care cu greu supraviețuise pierderii soțului s-a prăbușit ca un castel de cărți de joc, iar consecințele a trebuit să le suporte Anne.

Pauline își petrecea zilele închisă în casă, deseori nici nu cobora din pat, bântuită de bolile imaginare născute de nervii ei slăbiți, în timp ce fata ei se ocupa de toate: de magazin, de casă, de mamă, o mamă care-i făcea viața un infern.

Pentru Anne, singura consolare erau scrisorile de la Marie. La gândul că e bine, că ochii i se bucură de orașul minunat, Parisul, alături de omul iubit îi creștea inima și pe buze i se ivea un zâmbet, unul dintre atât de rarele zâmbete din viața ei. Scrisorile de la Marie erau o comoară pe care n-o împărțea cu nimeni, cu-atât mai puțin cu Pauline. Căci mama ei nu voia nici măcar să audă vorbindu-se despre Marie și nu părea deloc interesată de ce spuneau scrisorile primite regulat de Anne. Pentru ea, nu obosea niciodată să spună, Marie era moartă și îngropată. Pentru Anne, în schimb, era speranța, căci trăia nădăjduind că într-o bună zi se vor regăsi și viața ei va fi altfel.

Până atunci, își juca nefericitul rol ce-i revenise în drama familială cum putea mai bine. Fără să se lamenteze. Dacă simțea nevoia să plângă, o făcea în singurătate. Dacă mama ei se simțea mai rău sau dacă o chinuia mai mult ca oricând cu despoticele ei pretenții, răbda, nu-i spunea lui Marie. Dimpotrivă, când îi scria încerca să pară curajoasă și o îndemna să nu-și abandoneze visul.

De aceea, când scrisorile de la Marie s-au rărit și, multă vreme, au dispărut, Anne a suferit cumplit, iar chipul ei, înainte atât de vesel, s-a întunecat, captiv stării sufletești. Uneori o apuca disperarea. I se părea că n-o să poată îndura nici lipsa veștilor de la sora ei, nici bizareriile tot mai greu de suportat ale mamei. Trăia așteptând o scrisoare care nu

venea. A apelat la cunoscuți care aveau rude sau prieteni la Paris, încercând să afle ce se putuse întâmpla cu Marie. Dar nimeni n-a putut să-i aducă vești.

Pauline îi citea ca pe o carte deschisă chipul întristat și parcă se bucura s-o chinuie:

— Ce-i cu tine, spune! Te-a uitat soră-ta? S-a plictisit de tine și de scrisorelele tale? De-ai avea un pic de mândrie, nici nu i-ai citi scrisorile. Ai face ca mine, ai pune cruce...

— Lasă-mă-n pace, mamă! Sigur e ceva cu Marie de nu scrie. Nu m-ar face să sufăr fără motiv.

— Te las, cum să nu; dar să fii pregătită. Să nu te miri pe urmă. E o viperă. Și tu, o bleagă. O, Doamne, ce viață amărâtă!

În sfârșit, atât de așteptata scrisoare a sosit, Marie îi povestea că Gilles o părăsise, că fusese bolnavă. Dar, adăuga cu entuziasm, se făcuse bine și, mai important decât toate, era din nou îndrăgostită. Că în curând se va căsători.

Anne a răsuflat, iarăși, ușurată, fericită, și a fugit să ascundă scrisoarea de ochii dușmănoși ai mamei. Scrisorile de la Marie erau ale ei. Ale nimănui altcuiva.

4

Timpul curgea într-un fel de buclă anostă, urâțită de viața de zi cu zi. Pauline se ofilea în carapacea ei chinuită, iar Anne își trăia resemnată viața pustie, în casa cu miros de stătut.

Până într-o zi din iarna lui 1902, când l-a cunoscut pe Alphonse Guerin.

Era, ca întotdeauna, la cofetărie. Pe tejgheaua din lemnul ros de ani și de folosire, se odihneau borcane de sticlă pline cu caramele, lemn dulce, drajeuri. Afară era o zi rece, cenușie. O ploaie măruntă bătea în geamul vitrinei. Era ora închiderii, nu mai venise de ceva timp nimeni, dar Anne amâna

să urce în apartamentul unde o așteptau doar acreala și capriciile despotice ale mamei. S-a apucat să facă, fără grabă, curățenie.

A auzit un ușor clinchet al clopoțelului de la ușă și a ridicat ochii. Ușa s-a deschis și pe podeaua proaspăt frecată s-a desenat un dreptunghi de lumină. În mijloc, se contura figura unui bărbat înalt și slab. Era Alphonse.

A fost dragoste la prima vedere. De cum îl zărise, stând drept, în ușă, Anne simțise înăuntrul ei un șuvoi de senzații necunoscute. Pesemne la fel i se întâmplase și lui, căci a tras de timp până să comande, fără să-și ia ochii de la ea.

A revenit în fiecare zi, la aceeași oră, când în magazin nu mai erau decât Anne și dorința ei de a-l vedea. A ales cea de-a zecea zi de când se cunoscuseră ca să-i propună să iasă cu el.

Nici Alphonse, nici Anne nu mai erau copii. Ea avea douăzeci și nouă de ani, el împlinise treizeci și venise nu demult în Grasse, unde avea rude, ca să lucreze în industria parfumeriei. La vârsta lui, cu o slujbă bună, cel mai firesc ar fi fost ca, date fiind împrejurările, după ce o curta un timp, nu prea lung, să o ceară în căsătorie și ei doi să-și unească singurătățile.

Dar nimic nu era normal în viața lui Anne.

— Nu pot să ies și s-o las pe mama singură, a fost răspunsul ei când i-a cerut să se întâlnească.

— De ce nu? Ești om în toată firea. Mama ta și-a trăit viața. Ai putea s-o lași câtva timp cu cineva.

Anne a dat din mână, de parcă i-ar fi spus „las-o baltă". N-a îndrăznit să-l privească în față. Își simțea inima grea. El însă o privea țintă, cu ochii holbați de surpriză.

Lui Anne i-a scăpat o notă de amărăciune în glas:

— Tu nu înțelegi. Nu ai cum să-nțelegi.

— Ai dreptate. Nimeni nu înțelege așa ceva; că-ți închizi viața, că…

Fetei i s-au aprins obrajii. Ochii îi scânteiau.

Alphonse i-a prins cu tandrețe bărbia cu mâna și i-a pus un sărut ușor pe buze.

Nu era o fire nerăbdătoare, a știut să aștepte până când Anne a fost gata să iasă din văgăuna unde o împinsese viața. A sosit, în sfârșit, momentul când a înțeles și ea că nu putea să lase să-i scape prilejul de a iubi și de a fi iubită și, într-o duminică, a lăsat-o pe Pauline cu o vecină. Pentru prima ei întâlnire cu Alphonse.

Când s-a întors seara acasă, cu sărutările iubitului dansându-i pe buze, a dat de o scenă sinistră. Pauline suferise un atac de cord, un medic se chinuia s-o reanimeze. Tremura ca o frunză, cu ochii dați peste cap, bâiguind incoerentă. Îngrozită, Anne a fugit spre ea, în timp ce vecina încerca să-i explice cum se întâmplase.

— Mamă! strigă, îndepărtând-o pe femeie.

La vederea ei, Pauline părea că face o nouă criză. Nu putea să respire, se sufoca. Medicul le-a scos pe amândouă afară. Când să iasă, Anne a zărit pe măsuța de toaletă bucățele de hârtie împrăștiate.

Atât rămăsese din scrisorile lui Marie!

După asta, cei doi au început să se vadă pe ascuns, profitând de fiecare clipă pe care viața, atât de puțin generoasă cu ei, le-o oferea. Uneori Anne închidea magazinul când știa că mama ei, care aproape nu se mai ridica din pat, doarme și nu o s-o strige. Alte dăți, venea Alphonse la cofetărie, să-i țină de urât. Doreau să stea împreună și stăteau cât puteau. Se mângâiau cu gândul că situația nu poate dura o veșnicie.

Pauline a mai trăit trei ani, până în 1905. Femeia care trăise învăluită în amărăciune s-a despărțit de lume fără să-și mai vadă vreodată fiica cea mare, pe Marie, care tocmai devenise mamă, dăruindu-i o mare ușurare fiicei mai mici, căreia i se deschidea, în sfârșit, drumul spre fericire.

Alphonse și Anne s-au căsătorit imediat. Devenită doamna Guerin, Anne a transformat cofetăria într-un frumos salon de ceai, care nu amintea cu nimic de vechiul și ponositul

magazin al lui Pauline, și a părăsit apartamentul care-i fusese închisoare, ca să o ia de la capăt, cu soțul ei, într-un nou loc.

După un an, s-a născut Clément.

Viața părea că-i oferă, în sfârșit, lui Anne tot ce atâția ani îi refuzase. Afacerea îi mergea din ce în ce mai bine. Era fericită cu mica, frumoasa ei familie. Un singur lucru umbrea fericirea abia inaugurată: absența surorii ei, dorul necontenit de ea.

TREI PRIETENI

Grasse, martie 1921

1

Clément era îndrăgostit de Violette, iar Violette era îndrăgostită de Pablo. Era o dragoste aproape copilărească, un fel de joacă, dar care face să-ți zboare în stomac fluturi zglobii.

Clément și Violette trăiseră totdeauna unul lângă altul: pe aceeași scară, pe același palier, la aceeași școală, în aceeași clasă. Petreceau împreună aproape cele douăzeci și patru de ceasuri ale zilei. Se completau perfect: lui Violette îi plăcea să comande, pe Clément nu-l deranja să se supună. Ea hotăra cu cine se însoțesc, cu cine nu; și el, cu firea-i cumsecade, se lăsa condus.

Când Pablo a venit la Grasse, vechiul duo a devenit trio. Dar Pablo a introdus o notă nouă, discordantă: nu i se supunea lui Violette. Nu se lăsa condus de ea. Asta a surprins-o pe fată, puțin obișnuită să fie contrazisă de cineva. Era capricioasă și toanele ei trezeau teamă, atât acasă, căci era singură la părinți și răsfățată, cât și printre prieteni și colegii de clasă. Răzvrătirea lui Pablo, indiferența lui în fața firii ei tiranice au derutat-o la început și, imediat, au stârnit-o. Pablo era altfel. Era ca un turn ce trebuia cucerit. Astfel, încet-încet, a devenit ținta lui Violette, provocarea, obsesia ei. Și, cu trecerea timpului, când au lăsat în urmă copilăria, dragostea ei.

Da, Violette s-a îndrăgostit nebunește de tânărul cu părul castaniu, mătăsos, luminos, care-i cădea mereu peste ochii de cuarț atât de vii, în care se ascundea un licăr de melancolie.

S-a îndrăgostit de trupul lui subțire, dar vânjos, un trup plin de viață, de energie. Și de zâmbetele lui, rare, totdeauna seducătoare, căci, când zâmbea, în obraji i se configurau, capricioase, gropițe.

S-a îndrăgostit de cutezanța lui, de ambiția cu care privea spre viitor. S-a îndrăgostit de el și fiindcă nu se lăsa supus. Fiindcă era de neîmblânzit și o făcea să sufere.

S-a îndrăgostit și, când se apropia de ea, îi tremurau picioarele și simțea că, în piept, îi țâșnesc scântei nevăzute.

O dragoste obsesivă, care o împingea aproape spre disperare.

Și sentimentele lui Clément față de Violette s-au schimbat după ce a trecut pragul copilăriei. Adolescentul de acum nu o mai vedea ca pe prietena, aproape sora, care fusese mereu. Treptat, descoperea uimit o altă Violette. Fetița sprintenă ca o veveriță se transformase într-o căprioară cu ochii mari de culoarea măslinelor negre. Cozile rebele de care, când erau mici, o trăgea ca s-o enerveze deveniseră plete ondulate de-un castaniu luminos, ce îi cădeau pe umeri; năsucul simpatic și obraznic de care înainte râdea acum i se părea încântător. Iar pielea cerea mângâieri. Clément visa nopțile pielea aceea, năsucul acela, părul acela mătăsos. Violette trezea în el o dorință necunoscută, minunată și neliniștitoare.

Din fericire, în acele prime momente de frământări sentimentale care i se dezvăluiau în ochii insomniaci și în privirea absentă, Clément îl avea lângă el pe Pablo. Și-n timp ce vărul lui se topea în suspine, Pablo râdea de ceea ce lui i se părea o slăbiciune. Pentru el Violette era în continuare tovarășa de joacă, de plimbări și aventuri prin oraș. O prietenă care uneori îl speria, mai ales când privirea îi devenea de nepătruns și vocea prea înfiorată. Și, de când copilăria

încetase să le fie celor trei prieteni cămin comun, Pablo lupta împotriva senzației de primejdie pe care sentimentele tainice ale fetei i-o trezeau.

2

Frunzele pomilor tremurau în boarea după-amiezii. Clément și Violette se duseseră să-l ia pe Pablo de la lucru și-l așteptau la poartă. Clément mai studia încă, iar fata, de două luni, începuse s-o ajute pe Anne în salonul de ceai.

I-ar fi plăcut și lui Pablo să-și continue studiile, dar în curând făcea șaisprezece ani și se simțea dator să restituie familiei sale o infimă parte din tot ce-i oferiseră. Voia să ajute la cheltuielile casei, deși, datorită salonului de ceai și slujbei lui Alphonse la fabrica de parfumuri Guichard, rudele lui nu erau strâmtorate. Cu toate astea, îi ceruse lui Alphonse să-i caute de lucru la fabrică.

Maison Guichard era una dintre principalele fabrici de parfum din Grasse. Fusese fondată în 1849 și rămăsese o afacere de familie, trecând din tată în fiu. Își dobândise renumele, cum povestea cu mândrie Alphonse, de-ai fi zis că a lui era fabrica, când, în 1891, regina Victoria, venită în vizită la Grasse, cumpărase aromele de iasomie și de mimoză depozitate în niște elegante sticluțe de cristal de Baccarat.

Lui Pablo îi plăcea lumea parfumeriei. Iar Casa Guichard, unde din când în când își însoțise unchiul, îl fascina. Nimic ciudat, căci fabrica, din 1900 într-o nouă clădire, cu salonul ei tipic provensal și colecția de mobile din secolele XVII și XVIII, era o minunăție. Dar cel mai mult îl tulbura că structura, scheletul fabricii, fusese conceput de Gustave Eiffel. Numele Eiffel îi aducea băiatului în memorie, vie, imaginea tatălui său și poveștile fabuloase pe care i le spunea despre viața lui la Paris, când lucrase la marele turn. Și-și zicea că

nu poate fi o întâmplare, ci o provocare a destinului, că, fără îndoială, îi era menit să ajungă la Maison Guichard.

Dar n-a avut noroc. La Guichard, atunci, nu era nici un loc pentru un băiețandru fără experiență. Când i-a spus Alphonse, Pablo s-a întristat, dar unchiul a continuat să caute și, după câteva zile, a venit cu vestea cea bună:

— Am aflat de un loc la depozit într-un atelier de parfumerie artizanal.

Erau așezați cu toții în jurul mesei, la cină. Momentul când profitau că sunt împreună ca să își povestească întâmplările din ziua ce se sfârșea.

Pablo și-a dat la o parte părul rebel căzut peste ochi și și-a fixat cu o privire cam dezamăgită unchiul.

— Un atelier artizanal? Pesemne ceva mic, nu?

— Da, dar lucrează pentru Rallet[1]. Să n-ai nici o îndoială, e un loc bun pentru început. Un loc unde o să ai un contact mai direct cu parfumierul. Unde poți să înveți și să te formezi mai ușor, dacă îți place lumea asta. Gândește-te că la Maison ai fi doar unul dintre atâția, dar cu Beaux...

— Beaux? l-a întrerupt Pablo, nu auzise niciodată de el în Grasse.

— Ernest Beaux. E un refugiat rus. Poate aici nu este prea cunoscut, dar se spune că în Rusia el o parfuma pe țarină.

Parcă surprinse, lingurile și-au încetat clinchetul în farfurii. Toți ochii s-au pironit asupra băiatului. El a zâmbit:

— Când încep?

1. A. Rallet & Co, parfumerie celebră fondată la Moscova în 1843 de francezul Alphonse Rallet (1819–1894), devenită, la sfârșitul secolului al XIX-lea, furnizor al Curții țariste. În contextul evenimentelor din 1917 din Rusia, a fost mutată în Franța.

3

Ernest Beaux se născuse în urmă cu patruzeci de ani la Moscova. Acolo, dornic să învețe să facă săpunuri și parfumuri, intrase, la doar șaptesprezece ani, în compania Rallet, condusă de fratele său. După șaisprezece ani ajunsese directorul ei tehnic și membru în consiliul de administrație.

A sosit însă Primul Război Mondial și, cum avea gradul de locotenent, a fost trimis în nord, în zona arctică, cea mai depărtată de continent. Doi ani a rămas în tundra înghețată, învăluit în mirosul de zăpadă și licheni. În timpul revoluției, se alăturase aliaților și aristocraților exilați și-și petrecuse anii războiului interogând prizonierii bolșevici în tenebroasa închisoare de la Mudyug din Arhanghelsk, un fel de precursor al lagărelor de concentrare moderne. Decorat pentru serviciile aduse Franței, Angliei și rușilor albi, era evident că, odată sfârșit războiul, n-avea cum să-i treacă prin minte să se întoarcă în Rusia comunistă. Nu de teamă că nu va fi iertat de comuniști fiindcă furnizase parfumuri Curții țarilor. Era, cu siguranță, cel mai mic păcat al său.

Beaux se stabilise în Provence, la Grasse. Nu doar datorită rădăcinilor sale franceze sau faimei orașului parfumurilor, ci fiindcă firma Rallet aparținea unei familii franceze de parfumieri, proprietară de plantații de flori în întreaga lume și de mari fabrici, pentru prelucrarea iasomiei și a trandafirilor, în Grasse. Ernest Beaux își deschisese aici atelierul de parfumerie cu gândul că, din Grasse, îi va fi mai ușor să reia, când i se va cere, colaborarea cu Rallet. Aromele calde din sudul Franței l-au făcut să renască, o compensare pentru înghețații, oribilii, ani petrecuți la Mudyug.

Dar mirosul polar îi pusese stăpânire pe simțuri. Avea să poarte totdeauna, impregnate în piele, miresmele inconfundabile de alge și de aer rece, care-l făceau să tremure. Și, odată cu el, se instalase la Grasse dorința de a capta aceste miresme și de a le perpetua într-un parfum.

4

Înfățișarea aristocratică a lui Ernest Beaux l-a impresionat pe Pablo de cum l-a văzut. Era un bărbat înalt, cu trăsături bine marcate: buze cărnoase, ochi mari albaștri, care dădeau figurii lui o expresie un pic visătoare. Părul negru i se răzvrătea pe chipul inteligent. Era întotdeauna impecabil îmbrăcat, de parcă nu mergea la muncă, în atelierul de parfumerie, ci la o importantă întâlnire cu oameni influenți.

În spatele acestui fizic atrăgător se ascundea un om cu purtări alese, sigur de sine și cordial cu cei cu care lucra, deși destul de zgârcit la vorbă. La început, lungile lui tăceri îl nelinișteau pe Pablo, îl făceau să se simtă nesigur. Nu reușea niciodată să ghicească ce așteaptă Beaux de la el și suferea, neștiind dacă este sau nu mulțumit de munca lui. Cu timpul, înțelesese însă că tăcerile acelea nu aveau legătură cu el, erau doar un semn că mintea îi clocotea de gânduri.

Atelierul artizanal al lui Ernest Beaux nu semăna nici pe departe cu Maison Guichard, unde visase Pablo să lucreze. A uitat însă curând de ea și s-a lăsat cuprins de dragostea pentru locul în care parcă sălășluia adevărata esență a parfumurilor. Poate fiindcă în prima zi de lucru, când pătrundea în sanctuarul magic al lui Beaux, adia un vânt plin de mireasma copacilor cu frunzele grele de ploaie.

Deși se ocupa de magazie și de livrarea comenzilor, Pablo nu pierdea nici o ocazie care i se ivea ca să treacă prin laborator, sufletul atelierului; rămânea vrăjit în fața miilor de flacoane înghesuite pe masa de lucru a maestrului parfumier, cu lichide de felurite culori, de la roz pal la intense nuanțe de galben chihlimbar și la gri opal. În fiecare zi învăța o mulțime de lucruri noi din fascinanta meserie. Nu-și închipuise, de pildă, niciodată că grăsimea absoarbe mirosurile. Cuvinte precum *esență, concentrat* sau *amestec*

dobândeau pentru el noi sensuri. A învățat curând să folosească arzătorul Bunsen. Îi plăcea să privească neclintirea balanței cu care Beaux cântărea ingredientele și rămânea fascinat în fața elixirurilor aproape magice pe care parfumierul le amesteca bine în flacoane transparente, urmând *ad litteram* formulele pe care le mâzgălea în carnețelele lui pline de mistere.

Deși el nu-și dădea seama, Beaux urmărea cu interes fiecare nouă descoperire a lui Pablo. Fiecare mic progres. Și observa cu satisfacție că, în loc să plece când se sfârșea programul, să își recapete libertatea tinereții, mai rămânea încă, să contemple lumea fascinantă a laboratorului.

Într-una din serile în care băiatul părea că nu se îndură să plece, parfumierul l-a întrebat:

— Îți place ce vezi?

Vocea răgușită a lui Beaux l-a luat pe Pablo prin surprindere. A răspuns cu o timidă mișcare din cap.

— Știi? nu eram mult mai mare ca tine când am început.

Băiatul a rămas cu ochii pironiți pe bărbatul care se apropia de el, învăluindu-l în aroma parfumului său enigmatic și derutant, care lui Pablo îi ducea gândul spre păduri dese, cu copaci înghețați. Buzele lui Ernest s-au strâns într-un ușor zâmbet încărcat de melancolie.

— Munca asta este o artă. Așa trebuie să lucreze parfumierul: ca un artist, el își imaginează parfumurile precum compozitorul o melodie.

O ușoară umbră i-a întunecat lui Pablo chipul. Cuvintele lui Ernest Beaux păreau să le închidă visurilor lui ușa.

— Asta înseamnă că trebuie să te naști cu darul ăsta, cum se nasc muzicienii și pictorii? Nu se poate învăța?

Beaux zâmbi ușor, cu un aer gânditor.

— Întâi și-ntâi trebuie să-ți placă. Nu! ce zic eu? Să te fascineze. Să te pasioneze. Pe urmă, ai de învățat.

Beaux s-a îndreptat spre orga lui de parfumuri, mobila pe care flacoanele cu materii prime și esențe erau dispuse în semicerc, și a deschis un flacon micuț. A introdus o pipetă și a strâns bulbul. A pus o picătură de lichid pe o *mouillette*, o bandă mică de hârtie care se îmbibă cu parfum spre a fi mirosită, a scuturat-o și o esență capricioasă s-a risipit în aer, ca un suspin. A apropiat-o de nas și, după ce i-a aspirat aroma, de nasul lui Pablo.

Băiatul a aspirat și el, timid, mirosul pătrunzător. Fără să-și dea seama, a închis ochii.

— Ce simți?

— Piele... Miroase a piele.

Zâmbetul bărbatului, vizibil mulțumit, s-a lărgit.

— Mirosul de piele este un parfum natural. Este parfumul energiei primordiale.

A repetat ritualul cu o altă esență.

— Și acesta?

Pablo asuda de spaimă. Nu voia să apară ca un prost în fața lui Beaux. Dar se liniști repede. Mirosul era ușor de recunoscut:

— Narcisă!

Ernest Beaux aprobă, cu un zâmbet și mai larg.

— Parfumul narcisei este parfumul dorinței. Senzual și îmbătător.

A curățat în tăcere instrumentele și le-a așezat la loc. Și-a scos halatul de laborator și și-a pus sacoul. S-a răsucit și s-a îndreptat spre ieșire, urmărit, în tăcere, de Pablo.

— Nu uita niciodată, băiete: pentru un parfumier mirosul este ce e vederea pentru restul muritorilor.

Era gata să iasă, când a adăugat:

— Iar tu ai un miros bun!

Pablo a rămas singur. Surâdea. În ziua aia, în laboratorul lui Ernest Beaux, se deschisese o ușă care îi arăta drumul în viață.

Când, în sfârșit, a ieșit în stradă, a dat de Clément și de Violette, care îl așteptau.

Clément a venit lângă el, l-a prins cu brațul pe după umeri. Glasul îi suna vesel, ca totdeauna:

— I-am zis lui Violette să dăm amândoi o tură, dar nici n-a vrut să audă. Poftim, de voie, de nevoie, m-a făcut să vin aici să te așteptăm. Cred că ești preferatul ei. Și-a dus o mână la inimă cu un gest teatral: N-am să pot suporta!

N-au râs, nici Pablo, nici Violette, de gluma lui.

— Vezi deci, Pablo. Ești preferatul meu, a zis Violette cu o voce suavă, străpungându-l cu o privire intensă. O privire pentru el neliniștitoare.

Mergeau toți trei în tăcere; o tăcere întreruptă doar, când și când, de cântecelul fredonat senin de Clément. Lăsau în urmă satul. Au apucat-o pe un drum pietros, sub umbra răcoroasă a perilor, aspirând aroma de lavandă. Violette păşea absentă între cei doi veri, neatentă la frumusețea câmpului acoperit de flori, de vii și plantații de măslini. Încet-încet, soarele apunea și-și proiecta licărele roșii peste pătura deasă de nori.

Pentru Pablo fusese o zi plină de surprize. Fericită. Păşea acum alături de cei doi oameni pe care-i iubea. Și totuși nu reușea să alunge din el o ușoară teamă, când, cu coada ochiului, o privea pe Violette și-i descoperea ochii iscoditori pironiți pe el.

FATA CU PĂRUL ROȘU

Grasse, iunie 1921

1

Prima amintire pe care Pablo o avea despre Claudine erau cozile ei roșii, strălucind ca două limbi de foc pe întinderea nesfârșită de lavandă cu frunze argintate și spice mov.

Lavanda era pentru Provence un simbol. Parfumul fără egal, proprietățile deosebite făceau din ea o comoară a regiunii. Întinderi nesfârșite de albastru și violet zugrăveau câmpurile din Grasse în perioada de înflorire, din iunie până în septembrie. Culesul se făcea cu mâna și, cum țăranii nu mai erau de ajuns, tinerii și tinerele, chiar și copiii din oraș, mergeau la cules de lavandă, care, la Grasse, făcea parte din avutul familiei. Echipați cu *voulames*, cum erau numite în provensală secerile, culegătorii străbăteau întinsele câmpuri violet de când răsărea soarele până la apus, dotați cu saci în care erau depuse plantele tăiate. Un bun *tallador* putea culege pe zi până la o sută de kilograme.

Clément și Pablo îl însoțeau întotdeauna pe Alphonse la cules. Pentru ei era o sărbătoare petrecută împreună cu ceilalți băieți și fete din oraș. Voioși, munca era pentru ei o competiție, al cărei câștigător era premiat cu muzică, râsete, mâncare din belșug, iar oboseala dificilei zile de muncă dispărea ca prin farmec. Lui Pablo, în plus, parfumul care invada totul îi amintea mâinile mamei, când se apropiau de trupul lui de copil cu un prosop după baia binefăcătoare. Era realmente o amintire? Sau doar pură

nostalgie? Nu. Pablo știa că mâinile mamei lui aveau miros de lavandă.

Chipul gingaș al fetei cu cozi roșii din care scăpau șuvițe de păr ce-l orbeau nu mai fusese niciodată în grupul de tineri care, an de an, se întâlneau la cules. Dacă ar fi văzut-o înainte, n-ar fi uitat-o, Pablo era sigur. Acolo se cunoșteau toți. De aceea, mânat de o curiozitate care nu-i da pace, s-a apropiat de ea.

— Bună, sunt Pablo.

Fata și-a ridicat capul protejat cu o pălărie de paie și l-a fixat cu niște ochi mari verzi, de culoarea apei. Când s-a prezentat, în privire îi sclipea o luminiță jucăușă.

— Mă cheamă Claudine.

— De unde ești?

— Din Grasse.

— Nu te-am mai văzut până acum.

Ea s-a oprit din muncă. I-a aruncat un zâmbet cald, un pic amuzat, și a ridicat din sprânceană:

— Grasse e destul de mare ca să nu ne ciocnim pe stradă, nu crezi?

Pablo simțea că se îmbujorează și ea a adăugat împăciuitoare:

— În plus, am fost mult timp plecată.

— E prima oară când vii la cules?

— Da.

Au rămas privindu-se în tăcere. Doar câteva secunde. Pablo a smuls câteva fire de lavandă și i le-a înfipt în pălărie. Ea a schițat un zâmbet fugar, ca un abur. Totul în ea era suav. Și zâmbetul.

În acea dimineață au secerat împreună, sub un soare năucitor. Unul lângă altul, își vorbeau prea puțin, schimbau doar zâmbete și priviri. Fata trăgea cu coada ochiului spre Pablo, privirea îi întârzia pe gâtul zvelt, pe maxilarul pronunțat și pe ochii de chihlimbar, ale căror mistere îi erau

necunoscute. Părul îi cădea peste ochi și ea a trebuit să-și reprime dorința de a întinde mâna să i-l dea la o parte.

În tăcere, trăiau amândoi senzația că era o zi dintr-acelea când începe ceva.

Noaptea, în ciuda oboselii de după o zi de lucru pe câmp, lui Pablo i-a fost greu să adoarmă. Nu-și putea scoate din cap cozile roșii, groase, și ochii verzi, migdalați, ai lui Claudine. Nici pielea sidefie a feței ei, pe care se ivea un năsuc delicat. Nici cum își umezea cu limba buzele uscate de efort și de căldură, privindu-l zâmbitoare cu coada ochiului.

Pablo nu putea dormi, nu-și putea ține sub control nici dorința care-i pulsa între coapse. Când, în sfârșit, l-a doborât somnul, a visat-o pe fata cu cozi roșii. Se apropia de el, îi prindea capul în mâini și-i punea pe buze un sărut. Suav, suav. Trebuia să lupte să nu se piardă pentru totdeauna în apele ochilor ei. S-a deșteptat dimineața, simțind pe piele mângâierea degetelor fetei.

Când Clément, cu glume și strigăte, a smuls de pe el cearșafurile ca să-l trezească, Pablo, clipind din ochi sub lumina noii zile ce se năștea plină de făgăduințe de căldură, știa două lucruri: că-i era imposibil să se dea jos din pat să se ducă la muncă și că era îndrăgostit.

2

Mic, primitor, decorat cu gust, salonul de ceai al lui Anne Guerin nu amintea prin nimic de vechea cofetărie unde-și înmormântase o parte din tinerețe. Un mare candelabru cu ciucuri de cristal lumina locul în care lumina de-afară pătrundea doar prin geamul vitrinei, unde, în tăvi elegante sau în borcane de sticlă de toate formele și culorile, erau expuse dulciuri.

Când trecea pragul, clientul găsea în stânga o măsuță lungă din lemn de culoare închisă plină de prăjituri și brioșe.

În dreapta, patru măsuțe rotunde din marmură, mai multe nu încăpeau, îi primeau pe cei care rămâneau să deguste specialitățile casei: *chocolat viennois* sau *thé au jasmin*. În colțuri, mobile vechi, vitrine înalte, console rococo arătau ceea ce anunța inscripția de pe peretele de la intrare, cu litere fanteziste: *chocolats, thés, confisserie, dragées, cadeaux...*

Erau câteva luni de când Violette lucra aici. Până atunci, Anne nu avusese nevoie de vreun ajutor. De fapt, nici acum nu avea. Se putea descurca singură. Micul ei magazin nu însemna altceva decât ce făcuse toată viața, ce știa să facă și ce îi plăcea. Mult. Dar hotărâse să păstreze și pentru ea puțin mai mult timp liber. Avea patruzeci și opt de ani și trupul fragil ca de adolescentă. Frumosul ei păr negru, pe care și-l strângea cu grație, începea să se înspice cu fire de argint. Chipul, ca în tinerețe, părea luminat dinăuntru de o forță tainică și de o nesfârșită bucurie. Simțea totuși că viața îi trece prea repede prin fața ochilor. Timpul i se scurgea printre degete, ca firele de nisip pe care în zadar vrei să le reții. Când se uita la „băieții ei", cum le spunea lui Clément și lui Pablo, avea o tresărire. La cincisprezece ani, Clément era înalt, bine făcut. Din copilul care fusese mai păstra doar zâmbetul curat pe buze. Și visurile. Clément era un visător, un romantic.

Și Pablo se schimbase mult de când sosise. Fiul lui Marie! Făcuse tot ce putuse să se simtă bine printre ei, să nu trăiască veșnic în suflet cu durerea absenței părinților și, deși știa că niciodată n-avea cum să-i înlocuiască de tot, i se părea că îi reușise destul de bine. Ochii lui Pablo, atât de orfani de bucurii când sosise la Grasse, învățaseră să zâmbească. Se transforma într-un tânăr atrăgător, cât Clément de înalt, dar mai robust. Pometii îi deveniseră proeminenți, mai îndrăzneți, mai masculini. Lui Anne i se părea că, la șaisprezece ani, privirea lui era deja a unui adult. Scruta lumea căutând răspunsuri și, adesea, cădea în tăceri adânci. Când îl privea,

i se părea că o vede, cu ochii minții, pe Marie și se simțea răscolită de dor.

Da, hotărâse să-și păstreze destul timp pentru sine și acum, că băieții nu mai aveau atâta nevoie de ea, să i se dedice mai mult și lui Alphonse. Nu trebuia decât să găsească pe cineva de încredere, pentru muncile mai simple de la salon: să facă curat, să servească clienții, să stea în magazin în diminețile de duminică.

Când mama lui Violette, vecina de palier, îi povestise că fata nu mai vrea să-și continue studiile și o rugase s-o anunțe dacă află de la cliente de vreo slujbă, a simțit că i-a pus Dumnezeu mâna-n cap. Violette era de toată încrederea, o cunoștea de mică, era bună prietenă cu băieții. Și era tânără, cu putere de muncă. I-a propus, și Violette a acceptat încântată.

3

Era dimineață, o duminică de mijloc de iunie, cu un cer orbitor de senin. Străzile din Grasse erau pline de parfum, iar lumina cerului, fără urmă de nor, ducea gândul la o vară fierbinte.

Duminicile era mult de lucru la salon. Când la biserică se termina slujba de dimineață, micul local se umplea imediat, veneau familii să-și astâmpere setea cu o băutură răcoritoare, copii care cumpărau caramele și tot soiul de bomboane. Violette nu stătea o clipă locului: de la tejghea la vitrină, de la vitrină la servit clienții de la mese. Îi plăcea munca asta. Îi plăcea să ambaleze dulciuri în pachețele elegante legate cu o panglică, să umple pungi cu caramele sau drajeuri, să se strecoare repede, șerpuind printre mese, cu tava plină în mâini.

În diminețile de duminică, când la cârma salonului de ceai era ea, îi plăcea să-și închipuie că e stăpâna. Cu cea mai bună rochie a ei, imprimată cu floricele de toate culorile, și șorțul alb ca neaua cu dantele tot albe, alerga de colo-colo,

mândră că totul este cum trebuie: clienții serviți, ordine și curățenie, cum îi plăcea lui Anne.

Sunase clopoțelul, anunțând că sosesc noi clienți. A năvălit un ciopor de fetițe zgomotoase, vesele ca niște vrăbiuțe. Voiau bomboane din cele rotunde, colorate, cu gust de anason. Cu zâmbetul pe buze, Violette s-a îndreptat spre vitrină. A deschis borcanul mare de sticlă în care dormeau bomboanele și, când să pună câteva într-un cornet răsucit de ea, și-a îndreptat privirea spre stradă. A înmărmurit. Pe dinafară părea o statuie de gheață, dar pe dinăuntru o năpădea un val de căldură care-i urca în obraji și-i ardea.

Afară, Pablo se plimba cu o fată blondă, cu un zâmbet cuceritor, îmbrăcată într-o elegantă și tinerească rochie în dungi marinărești, ce-i ajungea până sub genunchi, cu un cordon subțire alb în talie. Fata-și ținea pălăria în mâini, de parcă i-ar fi părut rău să-și ascundă soarele din păr. Îl privea pe Pablo cu ochi surâzători, iar ai lui clipoceau parcă, gata să dea în clocot. Pășeau veseli, respirau însuflețire și voie bună prin toți porii.

Violette a rămas mută, dreaptă în fața vitrinei, privindu-i cum se îndepărtează luminoși. Chipul îi devenise de granit. Și-ar fi petrecut poate tot restul dimineții, acolo, în fața geamului vitrinei, uitând de toate, dacă vocile scandalizate ale micilor cliente n-ar fi întors-o la realitate.

— Nu ne pui, odată, bomboanele? Ce te tot lungești?

Violette și-a întors încet capul. S-a uitat la fetițe, la cornetul gol, pe care l-a umplut. Simțea o dorință nebună să plece de-acolo. Să se termine dimineața, să poată închide salonul de ceai, s-o ia la goană după Pablo și după necunoscută.

Când au plecat copiii, s-a întors la vitrină, cu ochii din nou în stradă. Pablo și fata nu mai erau, dar îi lăsaseră în inimă urma trecerii lor. Și-a cuprins umerii cu brațele, zgribulită, parcă năpădită de tot frigul din lume.

Și și-a jurat c-o să afle cine e fata pe care Pablo o privea cum n-o privise pe ea niciodată.

4

La capătul bulevardului Terrasses se înălța impunătoarea casă a familiei Guichard, foarte aproape de Château Isnard.

Bulevardul, străjuit de copaci, era situat pe panta care cobora din vârful dealului spre câmpurile înțesate de flori. Cu perspective minunate asupra împrejurimilor, învăluit în miresme de trandafiri și mimoze, era flancat de casele lumii bune a orașului.

În duminica aceea, la prânz, Claudine a ajuns în fața gardului casei ei cu obrajii aprinși și ochii încă plini de lumina argintată a tufișurilor de lavandă de pe-o parte și alta a drumului care șerpuia parcă la nesfârșit.

Era a doua oară când ieșea la plimbare cu Pablo. Îi plăcea de el. Avea șaisprezece ani și petrecuse mai mult de șapte într-un liceu de călugărițe parizian. Un loc elegant, unde fusese învățată tot ce trebuia să știe o domnișoară, dar o închisoare și, pe măsură ce trecea timpul și creștea, nu voia decât să scape. Aceasta era prima ei vară de libertate deplină. Părinții îi spuseseră să profite de ea ca să se gândească la ce i-ar plăcea să facă pe urmă. Îi vorbiseră de o călătorie în Europa, să-și desăvârșească educația: frumusețile Antichității clasice din Italia și Grecia ar fi putut fi destinații.

Dar Claudine nu voia să se gândească la „pe urmă", „acum" o încânta. Se simțea liberă. Făcea lucruri pe care nu le mai făcuse niciodată, să meargă, de exemplu, la cules de lavandă. Sau să bântuie prin laboratoarele casei de parfumuri a familiei și să-și vâre peste tot nasul. Și, mai ales, să iasă pentru prima oară în viață cu un băiat. Era nu doar încântată fiindcă era amuzant, ciudat, emoționant, că un băiat îi ceruse să iasă cu el, ci tot mai convinsă că băiatul acela îi plăcea. Mult.

După ce-și petrecuse dimineața cu Pablo, plimbându-se și vorbind câte puțin despre toate, era euforică, i se părea că e în al nouălea cer. Parcă plutea, deși nu îndrăznea să dea

un nume șuvoiului de sentimente surprinzătoare. Era derutată, bucuroasă, tulburată, visătoare. Dacă toate astea erau un vis, nu voia să se trezească.

Cu toate storurile trase din cauza căldurii, casa Guichard avea un aer părăsit. A urcat în fugă marea scară de marmură din hol care ducea spre camere fără să întâlnească pe cineva, nici măcar un servitor. Mai bine, fiindcă voia să se schimbe și să se răcorească înainte de masă. Dacă ar fi văzut-o mama atât de îmbujorată, i-ar fi pus tot felul de întrebări, la care n-avea chef să răspundă. Nu fiindcă ar fi crezut că face ceva rău acceptând compania lui Pablo. Nu, nu asta. Pur și simplu credea că tot ce i se întâmplă e doar al ei și, deocamdată, nu voia să facă pe nimeni părtaș. Destul trebuise să împărtășească totul, zi de zi, până și gândurile, la internat! Acum viața era a ei și era îmbătătoare!

S-a închis în camera ei. Briza caldă de vară, cu miros de iarbă, umfla perdelele. S-a aruncat pe pat și s-a lăsat învăluită de alaiul de senzații care o invadau, bucurându-se de timida pișcătură a emoțiilor născânde înlăuntrul ei.

5

Acea imagine rămăsese întipărită cu fierul roșu în mintea lui Violette. Ce văzuse îi provocase un val negru de teamă, imposibil de stăvilit. Și de furie. De gelozie.

Uneori se blestema pentru speranțele copilărești pe care le nutrise. Dar, peste puțin timp, renăștea, ca pasărea Phoenix, din cenușa înfrângerii, ca să stabilească, calmă, pașii pe care-i avea de urmat pentru a găsi soluția acestei situații. Căci de ceva Violette era sigură, dragostea ei nu era făcută din iluzii adolescentine. Îl iubea pe Pablo cu inimă de femeie. Care bătea în trupul de șaisprezece ani înflorind nedomolit ca tufele de mentă sălbatică ce tiveau marginile orașului. N-avea de gând să renunțe la dragostea ei. Îl va avea pe Pablo

cu orice preț, va fi al ei. Își făcuse această promisiune și avea s-o îndeplinească.

A plâns în singurătate până a rămas fără lacrimi și fără glas. Dar, când a văzut că nu mai are putere să plângă, s-a apucat de treabă. Trebuia să afle cine e roșcata. Trebuia, indiferent cum, s-o scoată din calea lui Pablo.

Luni s-a întors la lucru de parcă infernul ei personal ar fi fost uitat, depășit. Chipul îi părea acoperit de o mască impasibilă, nu lăsa să se întrevadă nici o emoție.

A lucrat alături de Anne ca în orice zi. S-a străduit să fie atentă, să-și facă bine treaba. Și, când a decis că sosise momentul, i s-a adresat, cu o privire întrebătoare:

— Duminică a venit la cumpărături o fată foarte drăguță. M-am mirat, n-o mai văzusem niciodată, dar parcă-mi amintea de cineva. (Și-a mușcat buza, gânditoare.) M-am tot gândit. E ca atunci când îți stă un nume pe limbă, dar nu reușești să-l rostești.

Anne o privea amuzată.

— N-ai întrebat-o cum o cheamă?

Violette a dat din cap într-o parte și-n alta și a clipit, ușor scandalizată:

— O, nu! Nu mi se pare politicos... O clientă... Ar putea să o deranjeze.

— Bun, atunci cum era? Avea ceva special?

Fata se lovea ușor peste buze, gânditoare:

— Frumoasă. Cam de vârsta mea. Foarte bine îmbrăcată. Aaa, și un fabulos păr roșu.

Anne, care se oprise din treabă s-o asculte, s-a întors la ale ei:

— Tu mi-o descrii pe tânăra Guichard.

Violette s-a răsucit spre ea cu ochii holbați; masca de indiferență îi căzuse, făcută țăndări.

— Guichard? Cu parfumurile?

— Da, nepoata bătrânului parfumier. De-aia ți se părea cunoscută, că e din Grasse, normal. Dar a stat mulți ani la

școală, la un internat. La Paris, am impresia. De-aia nu prea vine pe-aici.

În mintea lui Violette gândurile se îmbulzeau haotic. Ce avea de făcut? Ce era mai bine? Nu se așteptase ca necunoscuta să fie moștenitoarea familiei Guichard. Asta schimba situația. I-o făcea mai grea. Sau, poate, mai ușoară? Bietul Pablo! Sigur nu știa că e ultimul capriciu al unei fete bogate.

A decis imediat. Pablo trebuie să afle în ce intră. Dacă-i spune că se vâră într-o relație imposibilă, dacă o împiedică pe fata bogată să se joace cu el și cu sentimentele lui, o să-și dea seama cât de mult o preocupă soarta lui. O să-i fie veșnic recunoscător.

Trebuia neapărat să-i vorbească.

S-a hotărât peste câteva zile, într-o după-masă, după ce pregătise și repetase tot ce trebuia și cum trebuia să-i spună.

S-a îndreptat spre atelierul lui Beaux. Cât l-a așteptat, destul de mult, simțea că e un ghem de emoții. Dar, când l-a văzut, un zâmbet larg i s-a ivit pe buze, risipindu-i toate neliniștile. Și îndoielile.

Pablo a văzut-o și i-a zâmbit și el. Ea s-a apropiat. Cum ar mai fi vrut să-și treacă degetele prin părul lui! El, cu mâinile în buzunare, o privea curios.

— Ne-nțeleseserăm să ne vedem?

— Nu... Te deranjez?

— Nu. Ei, asta-i!

— Facem câțiva pași?

— Dacă dorești...

— Vreau să vorbesc cu tine.

Pablo s-a uitat la ea și mai curios. Au pornit la drum. Din gura lui Violette, cuvintele au început să curgă încet-încet. El o asculta fără să clipească.

Când a sfârșit de spus ce venise să-i spună, Pablo a prins-o de braț și a oprit-o în loc. Simțea cum țâșnește în el un val de furie care-i făcea gura amară, simțea că vălul ușor care-l ținea la o distanță prudentă de Violette se sfâșiase.

— Niciodată, ascultă-mă bine, Violette, niciodată să nu-ndrăznești să-ți vâri nasul în viața mea.

S-a răsucit pe călcâie, i-a întors spatele și a început să coboare pe strada în pantă.

Fata a rămas mută, tremurând ca o frunză. Îl vedea îndepărtându-se. Mormăia printre dinți cuvintele pe care Pablo i le aruncase în față cu ranchiună. Cuvinte care-o loviseră drept în inimă.

Cu toate astea, n-a plâns.

A zâmbit.

Nu se sfârșea aici nimic.

Aici începea totul.

COCO

Grasse, iulie 1921

1

Pablo și Claudine se întâlneau tot mai des, aproape zilnic. Ce-i drept, pe ascuns. La asta serviseră avertizările lui Violette, ca Pablo să-și dea seama că trebuie să fie mai precaut. Nu se aștepta la răspunsul mânios, ofensat, al tinerei Guichard:

— Ei, asta-i! Și ce dacă bârfesc? Facem ceva rău?

— Nu, nimic, răspunsese el.

— Dacă ne-ascundem, recunoaștem că da, facem, mormăise Claudine, încăpățânată. N-am de gând să m-ascund; bine-nțeles, dacă ție ți-e rușine să ieși cu mine...

Lui i s-au umplut ochii de tristețe și de îngrijorare. Era matur pentru vârsta lui. Anne nu se înșelase când îi văzuse în privire maturitatea precoce.

— Noi doi nu aparținem aceleiași lumi, Claudine, a încercat el să o facă să înțeleagă.

— Oh! Nu mai vreau să aud nimic! Există lumi diferite?

Claudine avusese totul în viață. Avea. Iar acum, iubirea tocmai îi bătuse la ușă cu o putere neobișnuită. Nu se gândea decât la prezent, n-avea cum intui ce se putea întâmpla, ce-i putea smulge viața.

— Vrei să afle părinții tăi că te vezi cu un băiat care lucrează într-un depozit și să nu-ți mai dea voie să ieși din casă?

Fata l-a privit cu ochi mari. În secundele scurse până să-i răspundă, licărea în ei un strop de neliniște.

— Părinții mei n-ar face așa ceva... – Avea impresia că gândurile i se încurcă. Ezita. – Nu cred că ar face.

— Mai bine să nu ne expunem.

— Și-atunci n-o să putem să ne iubim niciodată pe față? întrebă cu vocea îmblânzită și privirea rugătoare, dându-i la o parte o șuviță de pe frunte și mângâindu-i obrazul.

— *Niciodată* e un cuvânt mult prea mare. Suntem tineri. O să luptăm. Dar nu vreau să nu te mai văd fiindcă există oameni care clevetesc, care nu înțeleg că ne iubim.

Pablo și-a plecat capul, își zicea că poate are ea dreptate și se înșală el. I-ar fi plăcut să fie mai nestăpânit, mai puțin precaut, dar îi era prea frică să n-o piardă când abia o găsise. A ridicat ochii spre ea și i-a căutat neliniștit privirea, nădăjduind să citească în ea aprobarea.

Fata îi zâmbea cu ochi triști. Dar, imediat, dragostea pe care o simțea pentru el, zi de zi mai mare, i s-a strecurat sub gene.

— Te iubesc, Pablo.

— Te iubesc, Claudine.

2

Pablo s-a despărțit de Claudine și s-a îndreptat spre slujbă. Fura, cum putea, ceasurile. În ziua aia renunțase la masa de prânz ca să poată sta o biată jumătate de oră cu ea.

Poate de aceea, fiindcă era nemâncat sau fiindcă despărțirea de ea îl întrista tot mai mult sau pur și simplu fiindcă aerul cald al zilei de sfârșit de iulie îi rănea pielea, drumul spre laborator i se părea un povârniș anevoios. Și totuși, ajuns la intrare, ceva îi atrase atenția și îl făcu să uite de încâlceala de gânduri și senzații. Ernest Beaux stătea de vorbă cu o pereche neobișnuită.

Bărbatul, înalt și slab, părul fixat cu gel, privirea deschisă. Purta un costum elegant cu dungi late, sacou scurt, cu umeri

înguști, și pantaloni care, cum cerea moda, lăsau să se vadă ciorapii cu romburi. În ciuda căldurii, afișa la gât o eșarfă de mătase, iar în mână ținea o pălărie de paie, o canotieră. O ținută vădit aristocratică, maiestuoasă.

Femeia de lângă el era scundă, privită din spate putea fi luată drept o adolescentă. Chipul îi dezvăluia însă maturitatea și arăta limpede că e mai mare decât el. Avea ochii negri, vii, ironici, inteligenți. Părul bogat, și el foarte negru, tuns *à la garçonne*. Gura mare, senzuală. Din felul cum era îmbrăcată se putea ușor deduce că e o femeie cu gusturi îndrăznețe, puternică. Surprins, Pablo nu-și putea lua ochii de la ea. Nu mai văzuse niciodată o femeie astfel îmbrăcată, într-un costum taior, cu fusta scandalos de scurtă, din tricot imprimat cu motive geometrice, lunecându-i parcă pe corpul ce refuza să-și arate formele feminine. Nu purta pălărie, iar, ca unică bijuterie, avea un colier din șiraguri de perle.

Pablo a rămas pironit lângă ușă, fără să-și ascundă privirea, așteptând ca Beaux să-și ia rămas-bun. Cum a făcut-o, a intrat după el în atelier, cu capul încă întors după cuplul care se îndepărta.

— Cine sunt? întrebă imediat, cu nedisimulată curiozitate.

Beaux zâmbi subțire:

— El e un vechi prieten, un exilat rus, ca mine. – Zâmbetul i se lărgi pe buze, ușor ironic. – Mă rog, nu e chiar corect spus că Dimitri Pavlovici e un exilat rus ca mine. El este nepotul țarului.

Și-a scos elegantul sacou de vară și și-a pus halatul alb. Un gest cotidian, repetitiv, care marca mai bine decât orice ceas începutul unei noi sesiuni de lucru. Pablo amuțise. Nu-i venea să creadă ce auzise.

— Al țarului...?

— Iar ea... sigur ai auzit de ea. Cea mai rebelă creatoare de modă din Paris. Faima o precedă.

Îl privi pe tânăr cu coada ochiului. Părea candid.

— Coco Chanel.

LA NUIT PERSANE

Paris, iunie 1911

1

Et ce sera la Mille et deuxième Nuit.
Et cette nuit là il n'y aura pas de nuages dans le ciel et rien de ce qui existe n'existera.
Il y aura des clartés & des parfums & des flûtes et de timbales & des tambours des soupirs de femmes & le chant de l'oiseau [...]

LA MILLE & DEUXIÈME NUIT CHEZ PAUL POIRET
La fête aura lieu le Samedi 24 Juin 1911.
Elle serait remise en cas de mauvais temps.
Un costume emprunté aux contes orientaux est absolument de rigueur.[1]

Era o noapte plăcută de vară. Noaptea de 24 iunie 1911. O noapte ce va rămâne în amintirea multor oameni.

1. Şi va fi cea de-a o mie doua noapte / În noaptea aceea nori nu vor fi / pe cer şi, din ce există, nimic n-o să mai existe. / Vor fi lumini & parfumuri & / flaute şi timpane & tobe / suspine de femei & cânt de păsări [...]

CEA DE-A O MIE DOUA NOAPTE LA PAUL POIRET
Sărbătoarea va fi sâmbătă, 24 iunie 1911. În caz de vreme rea, va fi amânată. Ţinută inspirată din basmele orientale, *obligatorie* (în franceză în original).

Pe Boy Capel și Gabrielle Chanel, mașina i-a lăsat în fața numărului 107 din Rue de Faubourg Saint-Honoré, unde se înălța luxoasa reședință a lui Paul Poiret, cel mai în vogă creator de modă, adorat de tot Parisul. De tot Parisul, mai puțin Gabrielle Chanel, numită de toți Coco. Fiindcă tânăra de douăzeci și opt de ani, timidă, nesigură, uneori mândră, aproape întotdeauna cutezătoare, disprețuia moda pe care le-o impunea Poiret parizienilor. Îi era recunoscătoare, asta da, că le eliberase pe femei de corsete, dar respingea fanteziile lui delirante, orgiile de pene și culori, aerul oriental al creațiilor lui inspirate de compania „Ballets Russes" a lui Diaghilev.

Realmente, în privința modei, ea era reversul medaliei. În buticul ei de la mezanin, din strada Cambon 31, pe care-l putuse închiria grație banilor lui Boy Capel, amantul ei englez, Coco începuse să prezinte ca modă nici mai mult nici mai puțin decât ce etala ea: cămăși din tricot ce aminteau de cele purtate de Boy, care era jucător de polo, jersee, jachete *blazer* și pălării ornate uluitor de simplu, toate concepute de ea însăși.

Sigur, în noaptea aceea de 24 iunie 1911, Coco nu purta vreuna din toaletele ei severe, ușor masculine, în fața căreia cu siguranță Poiret ar fi ridicat din bogatele-i sprâncene. În noaptea aceea, și ea, și partenerul ei arătau ca proaspăt ieșiți dintr-una din poveștile Șeherezadei.

— Mă simt ridicolă, mormăi, bosumflată, Coco.

Frumoșii ochi verzi ai lui Boy s-au ațintit și tandri, și ironici asupra ei. Pe lângă ochi, Boy dispunea și de alte arme ca să le facă fără greutate pe femei să se predea farmecelor lui: era elegant, sofisticat și avea un zâmbet ucigător. Arthur Capel, *Boy*, era, fără nici un dubiu, seducător.

O îmbrățișă cu dragoste pe Coco. Era atât de înalt și ea atât de scundă, că, în îmbrățișări, dispărea în brațele lui. Cum se mai bucura de îmbrățișările alea! Se lăsa legănată, închidea ochii și aspira îmbătătorul miros al amantului.

Miros de piele și de pădure. De săpun pentru scăldat trupuri.

— Iubito, îi șopti la ureche Boy, e în avantajul tău să fii aici.

— De ce? Ca să fiu văzută? Ca toate madamele deghizate în costumele lui Poiret să poată s-o vadă de-aproape pe amanta lui Boy Capel? Ca să murmure, să șușotească, să bârfească, să fie mulțumite? Să poată spune că pentru un bărbat atât de bine făcut sunt o piticanie...?

Boy i-a dat drumul din brațe și izbucni într-un râs sonor.

— Bun. Hai, de-ajuns, zise amuzat și o sărută ușor pe vârful nasului, al nasului în vânt pe care îl adora.

Ea îl observa cu privirea vie, limpede, a minților rapide.

— În primul rând, aș zice, ca să te cunoască posibila clientelă. Să începi să-ți faci un loc în lumea asta care, acum, e lumea ta.

Coco își aranjă turbanul făcut chiar de ea, împodobit cu o mare și arătoasă pană de struț, pe care Boy o strâmbase în îmbrățișare.

— Pfuu! Nu cred să ajungă clientele lui Poiret la mine.

Luând-o blând de braț și împingând-o spre scara care ducea la intrarea în reședință, el adăugă, cu siguranța omului de afaceri:

— Asta nu se știe niciodată. Și-apoi, nu toate cele trei sute de invitate or fi... Cum ai zis, iubito? întrebă Boy, care, deși vorbea o franceză impecabilă, își amintea cu greu unele cuvinte familiare cu care Coco își împodobea adesea conversațiile.

— Madame! a repetat ea la fel de disprețuitor ca prima oară.

— Așa! Madame, a râs el și a adăugat: E plin și de artiști. De tot soiul. Unii deja te cunosc, le place ce faci.

Coco tăcu. De fapt, compania artiștilor îi plăcea. Cel puțin, n-o judecau ca amantă a lui Boy. Observase că, printre pictori, scriitori, oameni de teatru, pe care în cursul anului

amantul ei i-i prezentase, nu trebuia să se prefacă sau să fie mereu în alertă. Nu se simțea inhibată. Bărbați și femei care trăiau din artă nu erau țepeni și sufocanți ca înalta societate a Parisului: lorzi englezi, duci ruși, mari doamne franțuzoaice care o fascinau și o speriau. Prefera gusturile îndrăznețe ale artiștilor. Excentrice, ca ale ei. Sau poate nu. Poate gusturile lui Coco nu erau încă ale nimănui altcuiva, doar ale ei.

2

Cuplul trecu pragul ușii de la intrare și pătrunse într-o oază de întuneric cu care ochii se obișnuiau greu. Ferestrele, casa, totul era acoperit cu mari draperii și tapisat. Lumea, cu rumoarea ei, cu lumina și, mai ales, cu tot ce însemna viață de zi cu zi rămânea afară.

O armată de servitori, în ținută adecvată ocaziei, primea invitații.

S-au alăturat unui mic grup care, cum cereau normele invitației, era îmbrăcat ca pentru eveniment și au fost toți conduși într-un salon în care erau primiți de un Adonis cu piele tuciurie, cu doar o parte a corpului acoperită, cât să nu ofenseze pudoarea vreunui invitat mai gingaș, cu o bandă de mătase de culoare vie, strigătoare, în perfectă armonie cu abanosul trupului său.

Înarmat cu o torță, fascinantul personaj conducea grupul printr-un coridor ce dădea în marea grădină a reședinței, cufundată, la fel ca restul casei, într-o obscuritate misterioasă. Un mare covor acoperea lespezile scării, ca și nisipul aleilor, înăbușea pașii oaspeților, iar discuțiile, timide, atente să nu spargă farmecul, se topeau într-un murmur mai potrivit unei biserici decât unei petreceri de zile mari. Liniștea, pacea făceau parte din atmosferă, stăpâne în paradisul artificial luminat de becuri ascunse printre frunze, cărora le

dădeau o culoare aparte, enigmatică, și creau iluzia unei păduri dese, animată doar de pălăvrăgeala papagalilor.

Boy se oprea la fiecare pas, uluit de minunile pe care le oferea noaptea. Deodată, l-au zărit, în fundul grădinii, pe marele sultan. Era Poiret în persoană, cu barba lui albă, în mână cu un buzdugan din fildeș, înconjurat de cadâne lascive.

Observau, amuzat Boy, enervată Coco, cum, ajunși în apropierea marelui sultan, invitații înaintau și-l salutau după regulile islamice, așa cum cereau normele balului. S-au apropiat și ei să-și prezinte omagiile, deși, de vorbit, a vorbit doar Boy. Coco a reușit doar să-și pironească privirea pe sultanul de operetă și să-l scruteze cu răceală. Regia, deși, recunoștea, originală și surprinzătoare, i se părea excesivă. Iar Coco iubea simplitatea, ea de-acolo extrăgea eleganța.

Boy a încercat să-i explice că, pentru întreaga atmosferă, Poiret se inspirase din *O mie și una de nopți,* în vogă la Paris de când, cu un an în urmă, Opera prezentase *la première de Schéhérazade.* Dar pe ea atmosfera nu reușea s-o încânte, mai degrabă o neliniștea. O irita. Boy, cum știa bine izbucnirile umorale ale iubitei, n-a lăsat-o singură nici o clipă. I-a fost recunoscătoare. L-a privit în ochi și i-a plăcut ce vedea. Dragostea o schimbase într-o altă Gabrielle, o Gabrielle mai impetuoasă, mai liberă.

Când toți cei trei sute de invitați s-au strâns în grădină, a venit rândul banchetului și al spectacolelor, cu nimic mai prejos de prolegomene. Petrecerea a devenit o confluență de senzații. Boy și Coco rătăceau de colo-colo, la braț, printre cupe spumegânde.

Când, fără să pună întrebări, noaptea își lua rămas-bun și o nouă lumină stranie făcută din pulberi și sclipiri a început să acopere decorul de basm, jerbe de scântei și flăcări au țâșnit dintre frunze, parcă pornite să cucerească văzduhul, scindându-se, înainte de-a ajunge, în flori de sticlă purpurii.

Cu strălucirea focurilor de artificii încă în ochi, Coco i-a cerut lui Boy să plece. Ca toate doamnele, la plecare, a primit

un dar special: un flacon din parfumul creat de Poiret. Primul, emblema casei lui de modă, unul dintre cele dintâi aparținând unui creator din domeniu. Cu numele, mai mult decât sugestiv: Noapte persană.

3

Coco și Boy locuiau în apartamentul lui din Avenue Gabriel, o stradă discretă, plină de copaci, paralelă cu Champs-Élysées. Ea fusese încântată să-l schimbe de sus până jos. Acoperise podelele cu covoare din lână naturală ce-i aminteau culoarea mâlului. În culori naturale erau și mobilele. Accentuau senzația de intimitate paravanele chinezești lăcuite tip Coromandel, pe care Coco le tot muta, creând noi spații, totdeauna împodobite cu vase mari pline de flori albe. Treptat-treptat, micul și elegantul apartament al burlacului se transformase în spațiul personal al unei perechi de îndrăgostiți.

Zorii iscodeau cerul cețos al Parisului când Coco își punea pijamaua bărbătească în care dormea totdeauna. Se spălă pe dinți și începu să-și perie pletele negre ca de cărbune, ce contrastau cu pielea atât de albă. Tot periate, deveneau lucioase. Prin ușa de la baie, deschisă, putea să îl vadă pe Boy, citind, dezvelit, în pat. Când era aproape gata să meargă la culcare, i-au căzut ochii pe sticluța de Nuit Persane a lui Poiret: neagră, în formă de perlă sau poate de lacrimă. Pe negrul sticlei se detașa aurul câtorva frunze, parcă abia căzute dintr-un copac imaginar. Dopul, aurit ca frunzele, reproducea silueta unui minaret.

Coco o deschise și aspiră parfumul. Avea un miros foarte fin, care-i crea uneori probleme, o enerva, căci detecta imediat mirosurile trupurilor celor din jur. Cu flaconul încă în mână, șopti:

— Șofran... Da, șofran...

— Ce spui, iubito? se înălță puțin în pat Boy, ca s-o vadă mai bine.

— Primul miros pe care-l simt e cel de șofran. Picant și... galben. Da, un miros galben.

Cu un zâmbet ușor, Boy închise cartea. Deseori nu știa cum să-i interpreteze excentricitățile. Noroc cu flegma engleză.

Ea veni lângă el în pat.

— Și trandafiri. Miroase și a trandafiri. Și a lemn.

— Cum să miroasă un parfum a lemn?

— Miroase. E un miros ca acela al șeilor tale.

Îi apropie flaconul de nas. El aspiră scurt parfumul.

— Prea intens, nu ți se pare?

Ea dădu din cap

— Prea. N-aș folosi. E conceput doar pentru o anume categorie de femei.

Boy părea că începe să fie interesat de subiect. Se ridică în capul oaselor și se apropie și mai mult de ea.

— Ce categorie de femei?

Ea n-a răspuns. Nu-i făcea plăcere să-i împărtășească gândul că parfumul ăla îi ardea pielea cu amintiri care o dureau încă. Amintirea mirosului senzual al amantelor lui Étienne Balsan, primul ei protector. Miros de femeie întreținută, de *grande horizontale,* de *demi-mondaine*... Miros, inclusiv, de Royallieu, luxosul domeniu al lui Balsan, unde ea se refugiase ca să scape de destinul de copil abandonat, unde ajunsese întreținuta unui om bogat care n-o prea băga în seamă, una dintre amantele din veritabila lui curte. Locul de unde plecase să-l urmeze pe Boy la Paris.

Își înghiți amintirile. Nu voia să-și mai rumege trecutul. Schimbă subiectul.

— Știi? Nu pricep de ce să se-apuce un creator de modă să facă parfumuri. Nu ți se pare că-i în plus?

Din Boy a ieșit la iveală omul de afaceri inteligent.

— Nici vorbă! Poiret își extinde afacerile. Deschide noi drumuri. Hainele lui sunt produse de lux și la fel o să fie și parfumul. Se completează. Sunt sigur c-o să vândă bine.

Coco nu părea dispusă să asculte argumentele iubitului. Cu ochii încă la flaconul negru al lui Poiret, din mâna ei, deschis, rostea cuvintele pe un ton tot mai acru. Ieșea la iveală femeia dură care se ascundea sub nesigura Coco.

— Avem deja la Paris un mare parfumier. François Coty, e cel mai bun, să-și vândă el parfumurile. Origanul lui e perfect. Nu l-aș schimba niciodată pe unul ca... ăsta!

Boy se întinse din nou. Zise, cu o voce încleiată de somn:

— Poate și tu, într-o bună zi, o să creezi și o să vinzi parfumuri.

— Nu cred că am nevoie. Îmi merge bine, nu? În puțin timp mi-am făcut o clientelă bună. Câștig mai mult decât am visat vreodată...

Bărbatul continuă imperturbabil, cuvintele lui s-au înfipt adânc în urechile și în inima lui Coco:

— Habar n-ai de afaceri. Banca-ți acceptă sold pe minus pentru magazin fiindcă am depus eu o sumă ca garanție. Mai ai mult de-nvățat, iubito. Ești bolnavă de orgoliu.

Tensiunea pocnea în aer. Coco se ridică brusc, sticluța de Nuit Persane îi căzu din mâini. Conținutul ei începea să se împrăștie peste covorul de culoare deschisă din dormitor ca un râu de miresme, pe lângă care curgea o liniște apăsătoare.

— De ce-mi vorbești așa? Ești crud! Coco se făcuse țeapănă, furia îi țâșnea pe la colțurile gurii, lacrimile îi ardeau obrajii.

Boy sări din pat, alerga să deschidă fereastra. Efluviile nopților persane începeau să facă aerul din încăpere irespirabil.

— Crezi că Coty a inventat parfumul? Că e al lui? Exclusiv? Mai ai de citit, iubito.

— Citesc, strigă ea, cu vocea sufocată de buzele strânse ca să-și înghită frustrarea.

— Nu mă refer la romanțurile siropoase pe care le devorezi în pat. Ar trebui să știi cine e Caterina de Medici ca să te-ncumeți să vorbești despre parfumuri... Din doi pași, Boy ajunse lângă ușă: Te sufoci aici! mai zise el, și ieși, lăsând-o pe Coco singură cu furia ce i se transforma într-un fir înghețat.

Stătea nemișcată în mijlocul camerei, cu o lucire de perplexitate în ochi.

Și strigând, ca Boy să nu piardă nici un cuvințel:

— De ce-mi zici toate astea acum? Într-o zi, da?, o să-ți dau totul înapoi. N-o să-ți rămân datoare cu nici un sfanț. O să fiu liberă. Și, spune, cine naiba e Caterina asta de... ce-o fi și ce treabă are-n chestia asta?

PROVOCAREA LUI COCO

Grasse, iulie 1921

1

— Și ce vor? Ce fac la Grasse?

În drum spre laborator, Pablo se ținea ca un cățeluș după Ernest și îl bombarda cu întrebări.

— Dimitri a venit să mi-o prezinte pe Coco. Că vrea să-i fac un parfum.

— Un parfum special? Adică personalizat? Doar pentru ea? întrebă tânărul.

Auzise despre femei bogate care-și făceau parfum la comandă. Un capriciu excentric și scump, la îndemâna puținor buzunare.

— Nu chiar. Unul pe care să-l vândă împreună cu propria linie de modă. Care să devină emblema Casei Chanel.

Ernest Beaux se îndreptă spre masa de lucru. Dar părea distrat, cu atenția parcă îndreptată spre altceva, nu spunea ce, dar îl preocupa. Pablo se temea că o să cadă în una dintre tăcerile lui adânci și n-o să-l lămurească ce voia Coco Chanel.

— O să i-l faceți? Așa-i?

— Nu știu dacă-s în stare.

Băiatul se apropie de el și mai mult.

— Nu există parfum pe care să nu-l puteți face, a zis, spontan.

Beaux îl privi cu un zâmbet părintesc. Dar își reluă pe dată aerul circumspect:

— Coco Chanel nu e o clientă oarecare, Pablo. Și nici nu vrea un parfum oarecare. Știe exact ce vrea. De ani de zile se gândește la parfumul ăsta. Și, crede-mă, are un miros excepțional.

Făcu o pauză, părea să caute ceva ascuns pe masa de lucru. Coborî vocea, ca atunci când dezvăluim un secret:

— Știi ce mi-a zis?

Pablo era numai ochi și urechi.

— Mi-a zis că parfumul ei trebuie să aibă miros de femeie. Nici de cocotă, nici de soție supusă. Nici de tânără, nici de bătrână. Nici de extravaganță, nici de discreție. Doar de femeie. Să fie parfumul feminității.

S-a lăsat o liniște întreruptă doar de clinchetul flacoanelor de sticlă mișcate de Beaux.

Pablo nu pricepuse o iotă din ce-i spusese parfumierul. Parfumul feminității? Coco Chanel era la fel de extravagantă și de ciudată ca hainele ei. Nu-l interesa însă toată pălăvrăgeala asta. Nu voia să știe decât dacă Beaux va accepta. Fiindcă asta însemna că o să se-apuce să creeze un parfum nou, iar el va fi martorul acestui proces. O dorea din tot sufletul.

— Și-o să-l faceți?

— Nu știu. Trebuie să mă gândesc, Pablo. O să revină la sfârșitul săptămânii să le dau răspunsul.

Băiatul a trebuit să se predea, dând din cap. Beaux se apucase de lucru, însemna că trebuia să facă același lucru. A plecat spre micul depozit să se ocupe de treburile lui, cu speranța că răspunsul lui Beaux pentru Coco Chanel va fi da.

2

De când lucra cu Ernest Beaux, tânărul Pablo învățase o mulțime de lucruri despre arta parfumeriei. Doar prin simplă observare, ajunsese la concluzia că pentru obținerea

miresmelor rafinate esențială este arta amestecării aromelor. Beaux vorbea despre familii sau acorduri.

— Acordurile sunt grupuri de arome care se combină în mod natural și, astfel, se transformă reciproc.

— Și câte familii sau acorduri există? întreba tânărul, avid să afle.

— Astăzi se cunosc cinci: oriental, *fougère*, piele, *chypre* și floral.

Beaux își transmitea bucuros știința tânărului și curiosului Pablo, poate fiindcă îi amintea de începuturile lui în Rusia natală, la aceeași vârstă, când totul era de descoperit.

— Cunoști Jicky-ul?

Pablo a dat din cap că nu.

— Jicky este parfumul oriental prin excelență. L-a inventat Aimé Guerlain în 1889. Este, acum, un clasic. Deși parfumurile orientale au tradiții străvechi. Se spune că atunci când Cleopatra s-a urcat pe vapor ca să se întâlnească cu Marc Antoniu, s-a parfumat cu santal și, ca să înmiresmeze aerul, a ars scorțișoară, smirnă și tămâie.

Băiatul îl asculta cu gura căscată. Ernest se îndreptă spre rafturi și luă un flacon de parfum asemănător unei vechi sticluțe de medicamente, cu un dop ca acelea ale sticlelor de șampanie. Îl deschise și vărsă o picătură pe o *mouillette*.

— Miroase!

Pablo închise ochii și inspiră adânc.

Cu ochii pe el, Ernest aștepta.

— Lămâie! aproape că strigă, sigur că nu se înșela în fața aromei atât de pure.

— Și mandarină, da. Dar asta e doar nota de vârf.

— Nota de vârf? se miră Pablo, tuflit din cauza ignoranței lui.

— Parfumul e ca o narațiune. Da, o narațiune olfactivă care trece prin trei etape. Prima aromă pe care o percepem când mirosim un parfum ne-o dau notele de vârf. Este copilăria parfumului. Partea cea mai volatilă.

Pablo asculta cuvintele maestrului parfumier cu nasul lipit de *mouillette.*

— În acest caz, notele de vârf sunt de lămâie și mandarină, cuteză.

— Exact. Dacă miroși în continuare, vei percepe și note de bergamotă și de lavandă. Note de vârf proaspete.

Maestrul luă o altă *mouillette* și i-o apropie de nas după ce picură pe ea un strop de Jicky.

— Observi? E un început citric. Aproape efervescent. Asemenea copilăriei.

— Da, un miros seducător.

— Mai inspiră! Se schimbă ceva?

S-a supus. Și atunci, ca prin farmec, simți că o explozie de flori îi invada nările.

— Flori!

— Ce flori?

— E un miros rece, răspunse băiatul, cu ochii atât de strânși, încât în jurul lor îi apăreau încrețituri fine.

— Mirosul de crin, zise Ernest. Metalic, rece. Și cel de vetiver. În această nouă etapă parfumul dobândește o categorie mai înaltă. Sunt notele de mijloc, inima. Asta e tema parfumului, aroma ei durează toată ziua.

Puse *mouillette* pe masă și închise cu grijă flaconul, întemnițând din nou aroma atât de seducătoare.

— Dacă continui să miroși sau îți pui parfum pe piele, vei putea să percepi notele de bază. Sunt cele mai durabile, cele care rămân după ce s-au evaporat celelalte, cele pe care parfumul le eliberează înainte să dispară. La Jicky, notele de bază sunt extrem de bogate și elaborate. Jicky conține un fixator excelent, paciuli.

— Paciuli? făcu Pablo, uluit.

— Da, esență de paciuli, un lichid uleios, galben, extras din frunzele plantei, poate da dependență ca hașișul. Când se usucă pe piele, mirosul de lemn cu camfor și șofran lasă în urmă o dâră seducătoare. Când Guerlain a adăugat vanilie,

a încins imaginația tuturor. Un *mélange* realmente fascinant. Se mai percep și aroma de orhidee, vanilie și, mai ales...

Ernest făcu o pauză. Îi plăcea să zgândăre curiozitatea băiatului.

— Mai ales...?

— Substanțele sintetice.

— Sintetice? Ce înseamnă substanțe sintetice?

— Înseamnă că parfumeria a evoluat mult din ultimele decenii ale secolului al XIX-lea până astăzi. Mii de ani arta parfumeriei s-a bazat pe vreo sută de substanțe naturale, dar acum, când intrăm în al doilea deceniu al secolului XX, știința ne îngăduie să generăm miresme și arome noi. Și ăsta-i doar începutul. Putem să creăm mirosuri la fel de proaspete ca al ferigilor.

Băiatul a izbucnit într-un râs sonor.

— Ferigile n-au miros.

Beaux îl privi mustrător.

— Ești sigur? Au. Și, grație substanțelor create în laborator, suntem capabili să îl reproducem și să creăm, pornind de la el, o nouă familie de parfumuri, *fougère*, care evocă aroma proaspătă, verde, a pădurii.

Pablo șovăia să pună următoarea întrebare. Dar curiozitatea a fost mai puternică decât prudența. Zise, aproape în șoaptă, roșu la față de rușine, fără a îndrăzni să-l privească pe maestru în ochi:

— Parfumul dumneavoastră, vreau să zic cel pe care îl folosiți, e din această familie, așa-i?

Beaux zâmbi încântat; în clipa aceea se simțea mândru de tânărul pe care-l considera ucenicul lui. N-a răspuns, s-a apropiat de rafturi și a luat un flacon cu eticheta scrisă de mână.

— Air Pur, zise arătându-i-l lui Pablo. E o creație a mea. Notele de vârf amestecă mirosurile citrice cu un *bouquet* aromatic de plante mediteraneene, lavandă și ulei de mușeţel. Urmează inima, un acord floral și picant datorită aromei

unor mirodenii. Iar punctul final îl pune o armonie de mirosuri de pământ, ambră și mușchi.

Puse o picătură de parfum pe dosul mâinii lui Pablo.

— Evident, asta ar fi doar un sumar aproximativ pentru ce este Air Pur.

— E un miros verde.

— Este. Și rezumă cele două vieți ale mele: pădurile Rusiei natale și lumina proaspătă a Mediteranei.

Zâmbind mulțumit, poate și melancolic, Beaux îi întinse flaconul lui Pablo, care îl luă cu timiditate.

— Pentru mine?

— Dacă îl vrei.

Acum, da, Pablo își privi maestrul în ochi și șopti un mulțumesc emoționat.

Lipsit de darul de a-și exterioriza sentimentele, Ernest Beaux tuși și reluă subiectul de la care se abătuseră:

— Tinere, noi, parfumierii moderni, nu mai visăm doar să imităm natura. Vârâ-ți asta în cap. Vrem acum să o transformăm.

Pablo era fascinat. Poate și derutat. Toate astea erau departe de ideea lui despre arta parfumeriei, o artă bazată pe ce oferea natura.

— Cum? Cum se poate transforma natura?

— Pornind de la știința creării de mirosuri și de la un aliat nou, minunat: aldehidele. Și adăugă: Viitorul parfumeriei se află în chimie, în sinteză.

3

Provocarea lansată de Coco Chanel nu-i mai ieșea lui Beaux din cap. Pablo nu se dezlipea de el, chiar neglijându-și uneori munca. Presimțea că unirea dintre geniul lui Coco Chanel și știința lui Ernest Beaux avea să ducă, dacă devenea realitate, la crearea unui parfum unic. Și el se simțea privilegiat

să asiste la această naștere și chiar să-l ajute pe creatorul lui, care în zilele acelea îl chema mai des lângă el și părea să se bucure să-i arate tainele muncii lui.

— Nu toate femeile se parfumează la fel, îi spunea, încercând să-l facă să înțeleagă dorințele lui Coco. În Franța, în Rusia, pretutindeni, într-un fel se parfumează o *demi-mondaine* și-n alt fel o fată cuminte.

— Și care-i diferența? întreba un Pablo avid să învețe.

— Adu-ți aminte ce-ți tot spun, băiete. Mirosurile merg direct în simțuri, sunt pure emoții. Sunt arome, ca aceea de iasomie și de mosc, sau de nard, care fac ca mirosul unei femei să fie explicit sexual. Doar o curtezană sau, poate, o artistă s-ar încumeta să le folosească.

— Și-atunci, o tânără respectabilă ce folosește?

— Evident, un parfum floral delicat.

Pablo zâmbi, suava mireasmă de trandafiri și violete ce se desprindea din părul lui Claudine îi venea în nări și-i accelera bătăile inimii.

— Coco, continuă explicația maestrul, vrea, se pare, să spargă aceste clișee. Ascultând-o, am ajuns la concluzia că detestă profund aromele puternice de mosc și nard. Zice că-s mirosuri murdare. Dar nici nu vrea să mascheze femeile în aromele timide ale apelor de toaletă de violete.

În acest punct, Pablo deschidea ochii mari. Lucrurile sunt cum sunt. Diferitele arome ne vorbesc în limbi diferite. Ce voia, deci, Coco?

— Vrea un parfum curat și senzual, afirmă Beaux de parcă i-ar fi citit gândurile.

— Nu înțeleg. Nu mi-l imaginez.

Maestrul parfumier zâmbi.

— Îmi înțelegi, atunci, îndoielile? Coco vrea un parfum care nu doar să rupă barierele în lumea parfumeriei, ci să ne schimbe mentalitatea. Parfumul pe care îl are ea în cap, cel pe care ar trebui să-l fac eu, Pablo, trebuie să fie pentru orice femeie. Ce-i drept, pentru orice femeie senzuală și elegantă.

Pablo își dădu pe spate zulufii care-i cădeau peste ochi ca o perdea. Nu reușea să înțeleagă ce-i explica Beaux. Nu își imagina acel nou parfum. Poate era încă prea tânăr ca să înțeleagă, dar nu atât de tânăr și nici atât de ingenuu ca să nu-și dea seama că în laboratorul ăsta s-ar putea concepe, dacă Beaux accepta comanda lui Coco, ceva important. Impresionant.

Din primăvara când Dimitri le făcuse cunoștință, Ernest Beaux și Coco Chanel se întâlniseră de mai multe ori. Beaux ascultase cu atenție ideea, conceptul parfumului pe care îl voia Coco. Împărtășeau amândoi entuziasmul pentru noile progrese în lumea mirosurilor. Pe ea o fascina ideea că noua parfumerie poate face experimente și poate amesteca note florale. Beaux putea să o pună în practică, fiindcă știa că noile, revoluționarele alcooluri, aldehidele, i-ar permite să realizeze creații originale, aproape abstracte.

De aceea s-au pus curând de acord:

— Îmi place mirosul trandafirilor, îi zisese Coco, dar o femeie nu trebuie să miroasă a trandafir. Parfumul meu trebuie să fie artificial. O compoziție creată de cineva. Cu miros de femeie, nu de floare.

Ca să-i fie clar parfumierului că dorința ei avea o bază solidă, venită din timpul învestit în studiul sectorului parfumeriei și din foarte finul ei miros, Coco și-a petrecut zile întregi explorând idei în laborator, alături de Ernest. El și-a dat treptat seama că, în fond, vorbeau aceeași limbă și creatoarea de modă știa foarte bine ce se încearcă. Și, bineînțeles, ce vrea.

Coco Chanel îl cucerise pe Ernest Beaux, îl convinsese că alianţa lor n-avea cum să nu dea roade. În sfârșit, el a acceptat provocarea și a început experimentele pentru noul parfum pe care trebuia să-l creeze pentru Chanel.

Cum ea îi ceruse un parfum bazat pe familia florală, parfumierul a pornit de la notele de mijloc, inima, trandafir de mai și iasomie, ale parfumului pe care îl crease pentru Rallet,

Rallet nr. 1. Cele mai bune specii de *Jasminum grandiflorum* se cultivau chiar la Grasse și profita de acest avantaj. Ținta era însă găsirea unei formule mai îndrăznețe. Pentru asta, a adăugat vechii formule note de vârf de iris și de ylang-ylang, încheind cu o bază în care predominau santalul și vetiverul; reușea astfel să contrasteze moscurile naturale cu sinteze de avangardă. A căutat modalități de a echilibra esențele naturale cu produse sintetice precum noile molecule, aldehidele, și a adăugat amestecului „Rose EB", invenția proprie de aromă de trandafir cu note mixte dintr-un câmp de iasomii.

Rezultatul a fost un parfum îmbătător de trandafir și iasomie, un nou parfum, moștenitor al trecutului și transpunând în aromele lui fiorul rece al Arcticii.

CHANEL Nº 5

Grasse, septembrie 1921

1

Iarna se ghicea în copacii ce-și pierdeau frunzele și în câmpurile de lavandă, devenite munți de tufișuri uscate.

Ernest Beaux o invitase pe Coco Chanel în laboratorul său. Cu ajutorul lui Pablo, încântat să ia parte la acea aventură, pregătise zece mici flacoane de sticlă numerotate de la unu la cinci și de la douăzeci la douăzeci și patru, fiindcă erau mirosuri din serii diferite, ca mostre complementare dintr-o nouă mireasmă.

Coco nu se lăsase rugată și, într-o după-amiază, a venit la Grasse. Sosirea ei transformase euforia în care lucraseră până atunci într-o mare de incertitudini. Care lui Pablo îi dădeau furnicături în corp și zvâcnituri în tâmple. Era peste poate de tulburat, parcă flacoanele alea erau absoluta lui responsabilitate. Dacă și Ernest Beaux o fi fost emoționat, nu se vedea.

Coco a luat rând pe rând fiecare flacon. Introducea o *mouillette* în cilindrul gradat și o mirosea iarăși și iarăși, lent, lăsându-și timp de gândire. De bună seamă, ceasurile își continuau tic-tacul de neoprit, dar în laborator păreau amuțite, de parcă timpul stătuse în loc. Cu ochii ieșiți din orbite, mușcându-și unghiile, Pablo auzea sunetul încetelor inspirații și expirații ale creatoarei de modă, al cărei chip părea de piatră. Cine o cunoștea pe Coco știa că are un dar special de a-și stăpâni emoțiile.

Lunga nesiguranță s-a topit când, în sfârșit, Coco a zâmbit. Da, a zâmbit arătând spre unul dintre flacoane:

— Numărul cinci.

S-a lăsat o tăcere emoționată.

— Este exact ce voiam, a întărit gestul prin vorbe Coco Chanel. Un parfum pentru femei, cu miros de femeie.

Trandafirul, iasomia, ylang-ylang și santalul înfăptuiseră miracolul parfumului ce se năștea. Dar, neîndoielnic, marele lui secret erau aldehidele și ce știuse să facă cu ele Ernest Beaux.

Deși în strâmtoarea laboratorului nici unul nu era pe deplin conștient, acolo, în clipa aceea, tocmai se născuse noul miros al unui întreg secol.

2

Pablo ieșise euforic din atelierul de parfumerie. Aerul murmura promisiuni de furtună, dar asta nu putea să-i amărască marile motive de fericire: fusese martorul nașterii noului parfum care avea să se numească Chanel N° 5, după cum le spusese o entuziasmată Coco, și, pe calea măslinilor, urma să o întâlnească pe Claudine, pe care n-o mai văzuse de câteva zile.

Era neliniștit, i se părea că în ultimul timp iubita lui tot amânase întâlnirile. Mereu ceva neprevăzut apărea și arunca în aer plăcerea de a o regăsi, de a-i săruta buzele, de a-i spune cât de mult o iubește și o va iubi întotdeauna.

Dar acum uitase regretele, alerga, zbura pe străzile din Grasse, cu comoara lui ascunsă. Nu i se păruse că ar face ceva rău dacă pune puțin din parfumul ales de Coco într-un flacon închis atent și la fel de atent ascuns în buzunar. Voia să i-l arate lui Claudine. Ea, ca jumătate din Grasse, trăise vizita lui Coco cu o neascunsă curiozitate. Ceilalți parfumieri se întrebau ce urzea marea Chanel cu rusul. Iar Claudine se

arătase mai mult decât fericită că-și poate astâmpăra curiozitatea cu informațiile privilegiate, de primă mână, furnizate de Pablo.

— Cum e? îl întreba entuziasmată în zilele acelui iulie în care Coco își făcuse apariția la Grasse. Cum vorbește? Zici că fumează? Poartă modelele create de ea, așa-i? E elegantă?

Pablo zâmbea, mândru că e, chiar dacă indirect, parte din interesul fetei și încerca să fie și mai atent la Coco, la cum se îmbrăca, vorbea, se comporta, ca să-i poată raporta cu fidelitate curioasei tinere.

— Poartă rochii tricotate, îi vin foarte bine, fiindcă e slabă ca un țâr...

— O, da! Am auzit că la Paris toate fetele vor să fie slabe ca ea. Și bronzate... Spune, e bronzată?

— Da, foarte, ca femeile care muncesc pe câmp.

Claudine izbucnise într-un hohot de râs vesel:

— Adevărul e că nu cred să fi prins un bronz ca al ei cât am lucrat pe câmp.

— Nu, știu. Am auzit-o spunând că ea și Dimitri au petrecut toată vara la Moulleau. Dă-ți seama, două luni împreună pe coasta Atlanticului, soare și mare!

În vocea lui Pablo clipocea invidia, în a lui Claudine, surpriza.

— Atunci, ea și rusul care o însoțește sunt...

— Amanți!

Crescută în sânul unei familii cu solide principii religioase, cu o educație pe măsură, fata se îmbujorase ușor. Cuvântul „amanți" se răsucea înlăuntrul ei, o pișca. S-au privit ochi în ochi, deveniți pură tandrețe. S-or fi gândit poate că într-o zi și ei o să fie amanți. Sau soț și soție, dacă totul mergea cum trebuia să meargă. Poate nu s-au gândit la nimic, n-au avut timp, căci privirea a fost urmată de un sărut pătimaș.

Și acum Pablo alerga spre iubirea lui cu flaconul în mâini, visând noua întâlnire și imaginându-și cât de uimită o să fie

Claudine când o să miroasă parfumul creat de Beaux pentru Coco Chanel.

3

O zări de departe. Silueta ei se decupa în mijlocul drumului ca o fantasmă, ca un vis ușor, fugar. Aerul greu purta mirosul ploii care nu avea să întârzie. Fata, într-o jachetă subțire, pășea cu capul plecat, cu brațele la piept. Pablo alergă spre ea, frunzele uscate îi trosneau sub picioare. Îi bubuiau în urechi bătăile inimii și, când ajunse, o îmbrățișă, se lăsă purtat de prezența ei caldă. Pe ea îmbrățișarea parcă o frigea. Ridică spre el ochii strălucitori de lacrimi, parcă dansând timide, nehotărâte.

— Ce-i cu tine?

— Aveai dreptate. Am fost o naivă.

Pablo tresări; inima-i bătea violent, ca un ciocan care deschidea în iluziile lui o spărtură.

— Părinții mei au aflat de... Că ne întâlnim.

Instinctiv, trupurile li s-au îndepărtat un pic.

— Mi-au interzis să te văd. Aveai dreptate. Lumea asta... Oamenii...

Nu mai putea lupta cu emoția și tristețea care o sufocau. Ce simțea în clipa aia îi frigea gâtul, ochii. Izbucni în lacrimi, până simți senzația umedă, caldă, de sărut pe buze.

De mână, au pornit fără o vorbă. La orele amurgului, drumul era de o liniște aproape nefirească. Lumina – ciudată, înnegurată ca sufletele lor.

— Și-atunci, n-o să ne mai putem vedea la fel de des? întrebă Pablo, năpădit brusc de o senzație de pustiu, de parcă viața ar fi trecut pe lângă el.

Cu ochii încă în lacrimi, pironiți în pământul cotropit de înserare, Claudine rosti:

— Mă trimit la Paris. La studii.

— Când?

— Plec mâine. Nu știam cum să fac să pot veni să-ți spun. Am fugit de acasă.

Suspina. Din cauza lacrimilor, nu i se deslușea chipul.

— Crede-mă. Nu știam ce să fac.

Alt tunet a cutremurat aerul. Întunericul devenea mai dens și, odată cu el, o tăcere melancolică se lăsa.

S-au îmbrățișat. El se desprinse încet, o privi țintă, de parcă voia să-i memoreze trăsăturile. Căută apoi flaconul din buzunarul jachetei. Răsuci încet dopul și-l deschise. Era trist, dar zâmbea. Vărsă o picătură de parfum pe un deget și-l trecu peste gâtul fetei. Repetă operația, coborându-și încetișor degetul. Claudine simți un fâlfâit de fluturi pe piele. Aroma parfumului sublim i-a închis ochii de plăcere.

— Acesta va fi parfumul nostru. Când o să-l simt, o să fii lângă mine. În aroma asta, tu o să-mi fii alături. Iar aroma ta o să mi-o amintesc în fiecare zi și-n fiecare noapte, până ne-om întâlni din nou.

— Curând.

— Foarte curând.

Briza se transformase în vânt, coroanele arborilor tremurau. S-au îmbrățișat iarăși, căutând unul în celălalt adăpost. Au căzut întâi picături delicate, rare. Dar imediat ploaia, devenită persistentă, a început să-și mâzgălească mesajul prin copaci. Nu s-au mișcat. În mijlocul drumului, tăcuți, îmbrățișați, uzi, au lăsat ploaia să le pună durerea pe muzică.

O NOAPTE LA NISA

Grasse, mai 1924

1

Trecuseră trei ani de când Coco Chanel vizitase Grasse și Ernest Beaux crease Chanel N° 5 în micul lui atelier. În viața lui Pablo se întâmplaseră multe.

În primul rând, nu mai lucra în depozit, devenise discipolul fidel al lui Beaux și, treptat-treptat, ajutorul lui de încredere. Parfumierul putuse să vadă în tânărul lui angajat darurile naturale care, cultivate, pot duce la nașterea unui „nas"[1]. Nu doar că arăta o rară sensibilitate pentru mirosuri, că le recunoștea și le reținea tot mai bine, dar era priceput în combinarea de arome, îl văzuse când, crezându-se singur în laborator, făcea primele și timidele lui experimente. Beaux îi aprecia dorința de a învăța, entuziasmul și progresele rapide.

— Și lăcrămioara? îl punea la încercare maestrul.

— Floarea în formă de clopoțel, răcoroasă, cu miros suav.

— Ce ar semnifica într-un parfum?

— Romantismul.

Cu spatele la Pablo, Beaux zâmbea și-și lărgea examinarea.

— Bun, și despre magnolie ce-mi spui?

Băiatul continua să spele pipete și răspundea fără să șovăie:

1. Termen folosit în industria parfumeriei pentru persoanele care testează combinațiile de esențe pentru prepararea unui parfum; deseori sinonim pentru *parfumier*.

— Are un amestec de note fructate și euforice. Aș folosi-o ca să obțin un parfum elegant, dar și fantezist.

— Dar adu-ți aminte că...

— La baza parfumeriei stau trandafirii și iasomiile, îl întrerupea Pablo care învățase bine lecția asta.

— Trandafirul este un sărut catifelat, e tandrețea. Este magia oricărui parfum.

— Iar iasomia, încheia băiatul, este senzualitatea, esența atracției și a feminității.

Ajunși în punctul ăsta, maestru și discipol își lăsau lucrul, se priveau și zâmbeau. Amândoi mulțumiți. În armonie, ca un parfum cu o bună combinație de mirosuri.

La un moment dat, Beaux a început să vadă în tânăr moștenitorul pe care nu-l avea și voia să-i completeze și întregească formarea.

— Te-am învățat tot ce te pot învăța, Pablo. Dar formarea unui bun parfumier presupune mai mult de-atât.

— Dar eu... Aici mă simt ca acasă. Nu îmi închipui...

— Comoditatea și absența riscului ne împiedică să avansăm. Adu-ți aminte ce ți-am spus cu timp în urmă. Un bun parfumier se naște, dar se și face. Trebuie să studiezi, trebuie să lucrezi cu cei mai buni, în laboratoare care să-ți ofere toate înnoirile pe care aici nu le poți găsi.

Băiatul protestă:

— Nu e parfumier mai bun decât creatorul lui Chanel Nº 5!

Beaux izbucni într-un hohot de râs, cum de puține ori își îngăduia, și continuă să-i spună ce avea în minte:

— Știi că nu e nici o lună de când am fost la Paris. Ei bine, am stat acolo de vorbă cu un bun prieten. Un om pe care îl admir enorm: Jacques Guerlain.

Pablo s-a făcut palid la față. Familia Guerlain era un mit în istoria parfumeriei.

— Jacques este un demn urmaș al acestui mare neam de parfumieri. Deja bunicul lui furniza Casei Regale Eau de Cologne Impériale. Unchiul său Aimé...

— Creatorul lui Jicky!

— Exact. Cum știi prea bine, Aimé Guerlain a creat o autentică operă de artă. Jicky este primul parfum modern. Unul care abandonează arta figurativă spre a trece la abstracție. Ți-am mai vorbit despre asta de-atâtea ori. Și acum, nepotul lui, Jacques, pe care sunt mândru să-l numesc prieten, a făcut un pas înainte în drumul spre excelență al parfumeriei.

Ernest a făcut o pauză. Stăteau amândoi, așezați, în laborator, înconjurați de tot ce făcea parte din viața lor de zi cu zi, de instrumentele care îi transformau în artizani și artiști. Uniți de aceeași pasiune.

— Jacques a avut generozitatea de a-mi arăta ultima lui creație. O va prezenta la Expoziția de Arte Decorative de la Paris. Shalimar se numește.

Pablo își asculta maestrul în liniște, cu privirea avidă de secretele atât de prețioase.

— Știi? Uneori un mare parfum ia naștere în cel mai neașteptat mod. O idee, o intuiție... Măreția se ascunde în cele mai mărunte lucruri. Jacques mi-a povestit că a creat Shalimar după ce încercase, doar din curiozitate, să pună câteva picăturele de vanilie sintetică într-o sticlă de Jicky. Rezultatul a fost neașteptat. Excelent.

Pablo se arătă sceptic. Nu credea că ar fi o mare descoperire.

— Orice ucenic ar fi putut să facă asta, chiar fără să fi călcat înainte într-un laborator. Pur hazard!

Ernest îl fixă cu o privire lungă, rece. La fel de rece ca stepele îndepărtate care-i fuseseră cămin.

— Te asigur, Pablo, că, dacă aș fi făcut eu aceeași încercare, cu aceeași cantitate de vanilie, mi-ar fi ieșit doar o

cremă englezească. În schimb, Jacques a creat Shalimar. Și, crede-mă, o să auzim de el.

S-a lăsat o tăcere densă, fiecare adâncit în gânduri. Ernest își amintea mirosul sublim al noului parfum al lui Guerlain. Pablo se întreba ce anume făcea dintr-un parfumier un artist, un geniu, și dacă, într-o bună zi, va fi și el posesorul acelui dar.

Vocea modulată și caldă a lui Ernest Beaux i-a întrerupt reflecția. Redevenise Beaux cel măsurat dintotdeauna.

— Bun, să ajungem la ce-i mai important. I-am vorbit lui Jacques despre tine. I-am spus că te afli în cel mai bun moment ca să începi pregătirea într-o casă mare, în laboratoare care-ți pot arăta ce eu nu pot. Guerlain ar fi un loc mai mult decât potrivit.

Pablo își dădea seama că nu respiră.

— La sfârșitul verii te așteaptă.

2

Lui Anne nu-i venea să creadă. Băieții ei își luau zborul, abandonau cuibul. Clément era pe punctul de a-i părăsi ca să lucreze la Nisa, iar Pablo avea să plece la Paris la sfârșit de august.

Decizia lui Clément fusese provocată de Violette când, tranșant, cu răceală, îi spulberase toate speranțele dintotdeauna legate de ea. Clément nu intra în planurile ei amoroase, nu intrase niciodată. Era doar un prieten din copilărie și, din fericire, copilăria rămânea în urmă. Îi tolera insistența naivă, cam infantilă, doar ca să fie aproape de obiectul dorinței ei. De Pablo. Dar când Clément făcuse un pas mai departe și-i ceruse să iasă cu el, l-a respins, i-a întors spatele, nu a păstrat în suflet nici un colțișor pentru fărâmele prieteniei de-atâția ani.

Când îi spusese verde în față lui Clément că nu îl iubește, că n-o să-l iubească niciodată și nu mai suportă inutilele lui încercări de a-i câștiga dragostea, că nu o interesează absolut deloc, se despărțise și de Anne, și de salonul ei de ceai. Se angaja ca vânzătoare la magazinul de parfumuri al familiei Guichard, cel de lângă fabrica lor. N-a dat nici o explicație, mai mult, a plecat de pe-o zi pe alta, nu i-a lăsat lui Anne Guerin nici timpul să-i găsească o înlocuitoare. Bățoșenia cu care îi anunțase plecarea era dovada celei mai clare opțiuni între două posibilități: ori șorțul și cornetele cu bomboane din salonul de ceai, ori pantofii cu toc și buzele rujate ale vânzătoarelor de parfum. „Nu începe comparație", spunea zâmbetul ei la despărțire. Iar privirea de gheață adăuga că în probleme de slujbă în mintea ei nu intrau nici un fel de considerații nelegate direct de interesul propriu: nici recunoștința, nici fidelitatea, nici măcar prietenia.

Anne, mereu împăciuitoare, încerca s-o justifice.

— S-o fi purtat așa ca să nu-l amărască pe Clément cu prezența ei, zicea, căutând să ascundă ce rău îi picase că fata i-a respins fiul și apoi a lăsat-o pe ea baltă. Poate că e mai bine așa. Lui Clément o să-i fie mai ușor s-o uite.

Și după aceste considerații rămânea cu privirea ațintită spre soț și spre nepot, căutând aprobarea de care avea nevoie, dar care nu venea.

Violette a plecat. La puțin timp după ea, Clément.

Vărul lui Pablo nu voia să-și continue studiile și nu voia nici să calce pe urmele tatălui sau vărului, să înceapă să lucreze în domeniul parfumurilor. În Grasse, acum, i se părea că-i pică în cap cerul. A profitat de aceea de ocazia ce i se ivise, să se angajeze ca groom la unul dintre cele mai reputate hoteluri, Massena.

— Dar, măi copile, poți să găsești de lucru aici, în Grasse. De ce atâta grabă să pleci la Nisa?

În ochi cu tristețea din inima frântă de Violette, Clément venea lângă mama lui, o îmbrățișa și-i spunea, încercând să zâmbească:

— O, mamă! Dar Nisa e la doi pași de aici. N-o să scapi așa de ușor de mine. Ai să mă vezi mai des decât crezi.

Și apoi cădea într-o tăcere adâncă, tristă, din care nu-l scoteau nici glumele cu care tatăl încerca să-l încurajeze.

— Poate că da, băiatului meu o să-i fie mai bine la Nisa. O să-i prindă bine munca. Și-n plus, slujba de la hotel se potrivește cu firea lui. Încet-încet o s-o uite pe Violette.

Anne privea când la unul, când la altul și, cu ochii înlăcrimați, îi întreba:

— Da?

3

Prin momente grele trecea și inima lui Pablo. La plecare, în după-masa aceea ploioasă parfumată cu Chanel N° 5, Claudine îi promisese:

— Am să-ți scriu, să-ți spun unde poți să-mi trimiți scrisorile tale. Nu fi trist, iubirea mea, tot împreună vom fi.

Vântul încărcat de ploaie din după-amiaza despărțirii părea să fi dus cu el promisiunile lui Claudine. Pablo nu mai aflase nimic despre ea în cei trei ani. Toate iluziile îi rămăseseră prinse într-o nesfârșită așteptare, gândurile îi erau mereu la ea.

Asta nu-l împiedica însă pe tânărul cu chip oval, ochi mari și gură fermă, plină, frumos și puternic, cu privirile jinduitoare ale fetelor mereu ațintite asupra lui, să nu se simtă des singur. Și mai mult de când își pierduse tovarășul de ieșiri, prietenul, vărul, fratele. Îi era cumplit de dor de Clément. Clément, și el, deși se adaptase foarte bine și era mulțumit la Nisa, îi ducea dorul lui Pablo. Așa că, în prima duminică din mai 1924, cei doi și-au dat întâlnire la Nisa,

hotărâți să se distreze mai mult ca oricând. Erau sărbătorile primăverii, *lu Festin de Nissa*[1].

S-au întâlnit în fața hotelului Massena, în piața cu același nume, când Clément a ieșit de la lucru. Împreună cu alți tineri angajați ai hotelului s-au îndreptat spre amfiteatrul roman, unde era marea petrecere.

După săptămâni în care nu se văzuseră, Clément și Pablo erau în al nouălea cer. Câteva ore, în aromele mediteraneene intense ale mâncărurilor și cu fructatul vin roșu care le însoțea, inimile frânte ale celor doi tineri parcă se întremau.

Când înserarea aducea briza răcoroasă, mai degrabă de toamnă decât de primăvară, iar muzica începea să invadeze totul, Pablo l-a pierdut pe Clément din ochi. Adevărul e că erau amândoi afumați bine. I se păruse că-l vede agățat de niște fuste, deși nu putea să jure.

Cu o sticlă în mână, în care mai era ceva vin pe fund, căută un colț discret, să nu dea peste nimeni. Muzica era doar o șoaptă de fond. Abia se așezase, când o voce feminină rupse căutata singurătate:

— Pablo?

Se întuneca. Pablo își duse mâna la ochi de parcă nu penumbra înserării, ci soarele orbitor l-ar fi împiedicat s-o vadă bine pe noua venită.

— Violette? o recunoscu în sfârșit.

Se așeză pe jos, lângă el. Îi luă sticla din mână și trase o înghițitură bună. Își șterse picăturile roșii de la colțurile buzelor și spuse:

---

1. *Lu Festin de Nissa* sau *Lu Mai* (în varianta nisardă a zonei de limbă occitană căreia îi aparținea Nisa), tradiție specifică orașului, de celebrare, în toate duminicile din mai, a revenirii primăverii, datând încă din timpurile romane (*mai* era un pin adus din pădure și ornat). Se organizează picnicuri (*festin*) și spectacole de cântece și dansuri tradiționale.

— Am venit cu niște prietene. Dar ne-am despărțit, nu le mai văd nicăieri.

Buzele îi luceau în penumbră, roșii, pline de dorință. Pe ele căzu privirea lui Pablo, încețoșată de vin.

— Și eu m-am pierdut. Am venit cu...

S-a oprit. Avea încă mintea suficient de limpede ca să-și dea seama că e mai bine să nu amintească numele vărului său. Îi trecu brusc prin cap că ar putea să apară. Nu știa cum o să reacționeze dacă o să dea ochii cu Violette. Rănile iubirii i se vindecau greu.

Luă sticla din mâinile fetei și sorbi ultima gură de vin, cu capul în sus, ochii aproape închiși. Ea îl observa cu pupilele aprinse ca două flăcări reflectate în sticlă. După ce a sorbit ultimul strop, Pablo se răsuci spre ea. O vedea pentru prima oară ca pe femeia care era. Frumoasă. Ispititoare.

Violette își lăsă șalul din lână subțire să-i alunece pe umeri și se lipi de trupul băiatului. Buzele îi fremătau de dorință înainte de a răspunde sărutului lacom al lui Pablo, care se aruncă asupra trupului cu miros de scorțișoară.

Noaptea aia, la Nisa, în briza blândă care legăna crengile copacilor și le aducea miresmele câmpului, florilor și fructelor învăluite în efluviile muzicii, s-au dăruit unul altuia cu furie, cu sălbăticie.

Privirea intensă a fetei, când li s-au despărțit trupurile, îl străpungea parcă. El însă încerca să-i ascundă șovăiala din ochi. Simțea că prin ce tocmai făcuse îl trădase pe Clément. O trădase pe Claudine. Sau poate nu. Cel mai important nu asta era. Important cu adevărat era că tocmai se trădase pe el însuși.

S-a gândit la apropiata plecare la Paris și și-a jurat două lucruri: primul, că o s-o caute și o s-o găsească pe Claudine.

Al doilea: că o s-o uite cu desăvârșire pe Violette.

31, RUE CAMBON

Paris, august 1924

1

Ajuns la Paris, primul lucru pe care l-a făcut Pablo a fost să urce în Turnul Eiffel.

Cerul, de un albastru electric, strălucea și a putut contempla orașul exultând de culoare, plin de viață, din vârful turnului vopsit în nuanțe de bronz spre a-i accentua aspectul gracil și elegant. Vederea se lărgea, părea că vrea să cuprindă întregul oraș: minunatul parc Chantilly la nord, pădurea Fontainebleau la sud, Versailles la sud și, încă mai departe, până aproape la turnurile catedralei din Chartres.

Paris.

Paris, orașul ce vrăjește.

Magic.

Parisul lui Ramiro. Bărbatul care ajutase la înălțarea turnului. Tatăl lui.

Emoțiile îi răsuceau stomacul, amintirile îi reveneau, intense, recuperate din colțul secret al sufletului unde rămăseseră adormite. I se părea că simte din nou ațintiți asupra lui, asupra copilului care fusese, ochii neliniștiți, ușor rătăcitori, ai bărbatului acela puternic. Simți, cu o tresărire, mâna lui aspră pe obraji, încercând să înlocuiască mângâierile mamei absente. Și reuși să-i audă din nou glasul ce-i devenea răgușit, adânc, când deșira ghemul amintirilor lui despre Paris și despre turnul lui: „Uneori, iarna, vântul era rece și trecea gemând printre schele. Când ni se termina tura

și coboram pe pământ, toți eram înghețați. Mușchii feței ne erau atât de înțepeniți, că nu puteam nici să vorbim."

Lui Pablo i-ar fi plăcut să știe mai multe despre mama lui, ca să și-o poată imagina pășind pe străzile Parisului de mână cu tata. Dar nu știa. Nu știa unde locuise, cu ce se ocupase când trăia la Paris, unde îl cunoscuse pe Ramiro. Își dădea seama, acum, când călca pe străzi pe care sigur umblase și ea, că tata nu-i vorbise niciodată despre viața la Paris a lui Marie Huard. Îi vorbise mereu doar despre femeia care trăise fericită la Barcelona. Iar mătușa Anne îi povestea, cu o privire duioasă și cu vocea sugrumată de emoție, despre Marie din Grasse. Dar despre acea Marie care trăise la Paris, unde ajunsese fugind de o mamă despotică, urmând un tânăr îndrăgostit, cum îi spusese Anne, despre ea nu știa nimic.

Și totuși Pablo se simțea acum mai legat ca niciodată de mama sa, de femeia pe care aproape că nu avusese timp s-o cunoască, a cărei memorie jurase să o păstreze pentru totdeauna. Fiindcă acum străbătea aceleași locuri pe care le străbătuse ea. Într-un Paris de vară cu cer senin, strălucitor în lumina curată a soarelui.

2

A fost nevoie de doar câteva luni ca parfumul lui Coco Chanel să facă senzație în cercurile elegante din Paris.

În acei nebuni ani douăzeci, Parisul era un amestec vesel de înaltă societate şi artişti de avangardă. Totul era în schimbare. Erau la modă jazzul, Hollywoodul și automobilele. Și, bineînțeles, neobosita căutare a libertății.

Coco Chanel nu avusese nevoie de cine știe ce campanie de publicitate ca să își facă parfumul cunoscut, doar de un pic de ostentație. A profitat de o cină la un restaurant exclusivist din Cannes ca să împrăștie câteva picături în aerul din jurul mesei. Voia să vadă reacția celor care treceau pe

lângă ea, să afle dacă vor fi de acord cu ea că e o aromă fabuloasă. Rezultatul i-a confirmat toate intuițiile. Cine trecea pe acolo se oprea și întreba:

— Ce parfum este ăsta?

În noaptea aceea, la Cannes, parfumul lui Coco și-a început drumul spre posteritate și ea a știut că nu se înșelase. I-a cerut lui Beaux să-i prepare o sută de sticluțe și le-a dăruit de Crăciun celor mai bune cliente. Firește, acestea s-au întors de îndată la magazin și au cerut mai mult Chanel N° 5, iar ea, cu o figură de circumstanță, le-a spus că nu-i trecuse niciodată prin cap să-l comercializeze.

— Chiar vi se pare fascinant? întreba. Credeți că ar trebui să mai cer?

Și, pe măsură ce-și transforma parfumul în obiect jinduit, îi cerea lui Ernest să crească producția. Până când, aproape pe nesimțite, rafturile din magazinul de pe Rue Cambon s-au umplut de sticluțe de Chanel N° 5, care, evident, s-au vândut cât ai bate din palme.

Până în 1924, parfumul se putea cumpăra în magazinele Chanel din Paris, Cannes și Deauville, unde strălucea în recipientul lui neobișnuit. Căci pentru prima oară un parfum se prezenta într-un flacon de laborator, cu dop tăiat ca un diamant care evoca geometria Pieții Vendôme. Simplu, auster, clar, în contrast izbitor cu flacoanele deceniilor anterioare. Ca acela al Nopții Persane al lui Poiret.

Este posibil, doar posibil, ca Gabrielle Chanel să-și fi asigurat atunci nemurirea.

Faima rapid dobândită de Chanel N° 5 a făcut imposibilă fabricarea lui de către Beaux. În fond, el nu avea decât un mic atelier de parfumerie, nu se putea compara nici măcar cu Rallet, o casă relativ mică, dar care avea deja o linie proprie de parfumuri pe piață.

Dar Gabrielle Chanel nu știa ce înseamnă să te oprești când ai ambiție. Și-a dat seama că a sosit momentul să facă un pas înainte. Care a constat în a-l convinge pe Théophile

Bader, proprietarul Galeriilor Lafayette, să-i vândă parfumul în magazine. Bader era un patron inteligent, care mirosea de departe succesul. A înțeles imediat că parfumul o să-i îmbogățească. Dar a pus condiții: ca Chanel N° 5 să se vândă în Galeries Lafayette, trebuie să existe suficient încât să satisfacă previzibila cerere. Gabrielle a înțeles că nu mai putea continua cu producția artizanală, avea nevoie de un asociat capabil să gestioneze fabricarea și distribuția parfumului pe scară largă. Și a luat decizia. S-a asociat cu frații Wertheimer, proprietarii uneia dintre cele mai mari companii de parfumuri din lume, cărora le-a cedat fabricarea și distribuția parfumurilor Chanel. Ea își păstra doar 10% din profit. În schimb, în linia ei de modă nu se amesteca nimeni.

Era anul 1924. Începând din acel moment, Chanel N° 5 își lua zborul, părăsea micul cuib din Grasse unde văzuse lumina zilei.

3

Poate melancolia zilelor când, la Grasse, Chanel N° 5 era doar un proiect ce se năștea în mireasma trandafirilor și a iasomiei. Poate, mai degrabă, amintirea arzătoare a acestei arome pe pielea lui Claudine l-a purtat pe Pablo, abia sosit la Paris, pe Rue Cambon numărul 31 în acel august din 1924.

Poate s-ar fi mulțumit doar să contemple frontispiciul alb pe care sărea în ochi, scris cu litere negre, numele Chanel, fără să se încumete să intre în acel templu al modei și al luxului, dacă în adâncul sufletului n-ar fi știut că Gabrielle Chanel era singura verigă care-l unea cu Claudine în orașul atât de vesel uneori și atât de melancolic aproape întotdeauna.

Poate ar fi rămas pironit acolo, cu memoria invadată de parfumul îmbătător care-l apropia de Claudine, dacă chiar în clipa aceea nu s-ar fi oprit în fața magazinului un

Rolls-Royce negru, n-ar fi coborât din el Gabrielle Chanel, nu i-ar fi căzut ochii pe el și nu i s-ar fi adresat:

— Dumneata ești tânărul asistent al domnului Beaux, așa-i?

Pablo s-a înroșit, parcă prins cu ceva greșit, și Coco a zâmbit satisfăcută. Ea nu uita niciodată un chip.

Îmbrăcată într-o rochie neagră largă, cu talia foarte joasă și fusta plisată, pe care se detașa un colier cu două șiraguri de perle, cu pălărie și pantofi negri, în mână o țigară, îl privea pe Pablo cu expresia atât de hieratică, de nepătruns, tipică ei.

El a făcut câțiva pași spre ea. Acum îi putea vedea de aproape ochii mici cu privirea intensă. Deși era atât de scundă, iar trăsăturile ei ar fi putut să fie considerate chiar vulgare, Coco Chanel i se păru o făptură sublimă.

— Da, da, eu sunt, zise cu un zâmbet timid.

Stăteau în fața magazinului. Gabrielle făcu un semn scurt din cap.

— Să intrăm, să-mi povestești ce treburi te aduc la Paris.

Au intrat împreună, dar Coco, imediat ocupată să împartă ordine salariaților ei cu o voce brusc devenită imperioasă și ochii parcă mai negri, părea să fi uitat de băiatul care, pironit în mijlocul magazinului, privea totul cu ochii cât cepele. Căci pentru cine nu mai intrase în magazinul de la numărul 31 din Rue Cambon, prima impresie era absolut halucinantă. Coco Chanel îmbrăcase în oglinzi tot interiorul, astfel încât hainele expuse și oamenii dinăuntru se multiplicau la infinit.

Privea încă uluit, când auzi:

— Îți plac? Oglinzile, vreau să spun. Coco îmbrățișă întregul spațiu cu brațele larg deschise. În felul ăsta simplu reușesc să-mi proiectez modelele în eternitate.

Râse. Nici când râdea ochișorii negri nu stăteau o clipă, două gămălii de ac negre ce se mișcau ca niște sulițe.

I-a făcut semn cu mâna s-o urmeze. În spatele ei, Pablo urcă o scară mare, elegantă.

— Vezi? Aici e ascunzișul meu, zise Coco când scara începea să se răsucească spre ultimele trepte.

El o privea nedumerit.

— Ia loc, îi ordonă. Și se așezară amândoi pe o treaptă.

— Fii atent! De-aici se vede parterul, dar cei de jos nu ne văd.

— Da, bineînțeles.

— Aici mă găsești dacă o să mă cauți la vreo prezentare. De-aici supervizez colecțiile, urmăresc să meargă totul cum trebuie.

— Nu e mai bine să fie designerul jos? Cu manechinele și publicul?

Coco se ridică brusc. În colțul buzelor, cât scotea din geantă o altă țigară, îi înflori un zâmbet. Pablo se grăbi să i-o aprindă.

— Nici gând! Nu-mi place lumea, e mult de când am decis să nu am relații cu clientela. Clientele îmi provoacă urticarie.

Înconjurată de norul gri al fumului de țigară care o îmbrățișa parcă și-o ascundea de lumea de care atât de puțin îi plăcea, creatoarea de modă intră în sanctuarul ei, *l'atelier*. Acolo, pe corpurile manechinelor făcea și desfăcea modelele și-și crea propria linie. Se îndreptă spre o tânără asistentă:

— O să încep cu rochia de seară. Să-l însoțească cineva pe acest tânăr, să viziteze atelierele.

Cu întreaga atenție concentrată pe rochia încă neterminată de pe un manechin, părea că uitase complet de Pablo.

O femeie de vârstă mijlocie se apropie de tânăr schițând un zâmbet politicos, fugar:

— Fiți amabil și urmați-mă!

Cu ea a vizitat cele două etaje superioare, unde lucrau *les premières*[1] și modistele, menite să dea viață crochiurilor care urmau să devină ultimul răcnet al modei pariziene.

1. Șefele de atelier (în franceză în original).

Vizita l-a încântat pe Pablo, mereu uimit în fața lumii necunoscute care izvora și pulsa sub riguroasa baghetă a lui Coco.

Când s-a întors în atelier, Coco retușa încă aceeași rochie, cu o țigară în colțul buzelor, foarfeca agățată de gât și mâna plină de ace. A rămas privind-o vrăjit. După câteva minute, ea făcu semn manechinului că au terminat și ceru să li se aducă un ceai. În secretul, splendidul *atelier,* s-au așezat în niște fotolii albe elegante.

— Cum ți s-a părut, domnule...?

— Pablo. Mă cheamă Pablo Soto.

— O, da. Îmi amintesc, mi-a spus Beaux că dumneata ești spaniol.

— E... o minune! Nu mi-aș fi putut imagina. Atâția oameni lucrează, totul... spectaculos!

Pablo simțea că i se încurcă vorbele în gură, că nici una nu reușește să exprime ce ar fi dorit să spună. Se înroși și se concentră pe ceai.

— Și ce faci dumneata la Paris, dacă nu e un secret? În vizită sau din alt motiv?

Pablo îi povesti ce-l adusese în Orașul Luminilor.

— Guerlain! exclamă ea. O mare șansă, fără îndoială. Evident, Beaux te apreciază. Să nu-l dezamăgești, ascultă-mă!

Cuvintele lui Gabrielle Chanel alunecau pe lângă el. Parcă nici n-o mai asculta, căci întreaga lui atenție era concentrată pe o sticluță de Chanel N° 5 strălucind pe o măsuță albă. Perspicace, Coco și-a dat seama că îl frământa ceva.

— Și pentru mai ce?

— Poftim? își reveni el din visare, îndreptându-și privirea din nou spre ea.

— Pentru ce altceva ai venit dumneata la Paris, Pablo?

Ascultase fără să clipească întrebarea, cu senzația, ușor neplăcută, că femeia aia îi poate citi în suflet. Își aruncă instinctiv părul în spate și bâigui:

— Ăăă... știți... O fată.

— O, iubirea...

El ridicase capul și îi susținea privirea. Privirea lui Coco! Atât de intensă, de pasionată!

— Și, spune-mi, ce legătură are povestea dumitale de dragoste cu parfumul meu? Nu ți-ai luat ochii de pe flaconul de Chanel N° 5.

Acum privirea lui Pablo se pierdu undeva pe podea.

Și nu și-a putut opri cuvintele.

Nu și-a reprimat sentimentele.

A dat drumul amintirilor.

A vorbit și-a vorbit întruna în fața femeii care îl asculta cu o figură mai liniștită ca niciodată. I-a vorbit despre fata înaltă și zveltă cu păr roșu și ochi mângâietori, despre zâmbetul ei tulburător. Despre cum tăia lavanda cu mâini inteligente, tandre și pricepute, deși n-o mai făcuse niciodată până atunci. Despre cum, când vorbea, în ochi i se citea inteligența. Despre cum îi vibra corpul când o privea, asculta, o simțea aproape. Despre cum i se tăiau picioarele când o vedea sosind. Despre cum simțise crescând în el dragostea și despre cât de fericit fusese simțindu-se iubit. Și cum pierduse totul imediat, fără să aibă timp să se bucure. De parcă fericirea ar fi un păcat! I-a povestit, în sfârșit, cum toată dragostea aia se transformase în pulbere pe care-o păstra în inimă ca pe resturile unei bijuterii sparte, alături de mireasma parfumului care i-o evoca pe Claudine. Și că, între altele, venise la Paris ca să împiedice transformarea amintirii parfumate într-o amintire ștearsă.

Tăcu. Nu știa cât vorbise, nici ce spusese exact. Era jenat și derutat, mai mult, lacrimile îi împăienjeneau privirea. A întors-o spre pământ, ca să-și ascundă emoțiile.

Coco Chanel oftă și, odată cu suspinul, prindeau viață propriile amintiri.

— Dragostea le ia mințile ființelor sensibile.

Se ridică, merse la măsuță și deschise flaconul cu parfumul ei. Mireasma ajungea până la Pablo și, odată cu ea,

chipul iubitei. Amintirea era atât de intensă, încât i se părea că o s-o atingă.

— Și, Pablo, dumneata spui că această tânără era o Guichard și familia a trimis-o la Paris acum trei ani?

Pablo făcu semn din cap, da, de parcă n-ar mai fi avut putere să mai rostească vreo vorbă.

Coco Chanel veni lângă el, îi ridică bărbia cu vârful degetelor.

— Vino pe la mine peste o săptămână. În locul ăsta, la aceeași oră. Vii?

Dădu din cap în tăcere, deși nu înțelegea la ce bun toate astea.

4

Exact după o săptămână, Pablo Soto a trecut din nou pragul clădirii din Rue Cambon 31, impresionantul regat al lui Coco Chanel.

Oglinzile l-au primit cu ocheade, reflectându-i ezitarea. Nu știa de-a ce se juca *mademoiselle* Chanel, nu știa de ce îi dăduse întâlnire. În plus, se simțea nătâng, se-apucase să deschidă în fața ei cufărul cu amintiri. Cu toate astea, o forță ciudată îl târâse aici la ora pe care ea i-o fixase (sau, poate, poruncise?). De cum a trecut pragul, aceeași doamnă elegantă, senină, care, în urmă cu o săptămână, îi arătase atelierele, l-a primit și l-a condus la atelierul lui Coco.

De data asta sanctuarul alb era gol, mut.

— Luați loc. Vom fi imediat la dispoziția dumneavoastră, a zis înainte de a-l lăsa singur cu întrebările care i se îngrămădeau pe buze.

S-a așezat, învârtindu-și nervos pălăria în mâini, așteptând neliniștit să i se dezvăluie misterul.

Draperia bej a uneia dintre cabinele de probă se mișcă ușor. Se ridică rapid. Dacă era cumva o clientă care proba

ceva, nu voia să deranjeze cu prezența lui. De fapt, ce căuta acolo, așezat ca un netot? O luă spre scară, gata de plecare. Atunci, îl opri o voce.

— Pablo!

Un tremur violent îl străbătu din cap până în picioare. Se răsuci încet. Doi ochi de-un verde de apă îl priveau mângâietori, fierbinți. Ochii unei fete superbe cu pletele roșii prinse la spate într-un coc lejer.

O SĂPTĂMÂNĂ LA PARIS

Paris, august 1924

1

Lui nu-i ajungea aerul, avea impresia că se sufocă.

Ea și-a acoperit fața cu mâinile, încercând să-și stăpânească emoția.

În picioare, neîndrăznind încă să se miște, s-au recunoscut, s-au sărutat cu privirea, s-au înțeles cum numai doi oameni care se iubeau ca ei o puteau face.

Au alergat unul spre celălalt și s-au topit în sărutul care aștepta de trei ani să fie dăruit.

Aerul era plin de aromă florală, senzuală, de Chanel N° 5.

Pablo și Claudine erau din nou împreună.

2

Două zile nu au ieșit din micul studio din Rue Birague.

Două zile în care trupurile li s-au contopit, cum se contopeau pe dealurile din Grasse mirosurile de rozmarin și de cimbru.

Nu au ieșit până nu s-au simțit îndestulați de iubire.

În cele două zile, forfota care umplea străzile Parisului, orașul întreg, părea că se stinge, redusă la un ușor fundal sonor. Și ei, departe de tot, de toți, și-au petrecut orele ce se scurgeau nerăbdătoare povestindu-și ce doar cu trupul se poate povesti: cu picioarele încolăcite, cu degetele străbă-

tând pielea, cu sărutări ușoare ca aerul când mângâie ceafa... Un limbaj etern alcătuit din suspine și mângâieri, din mărturisiri spuse în șoaptă, din făgăduieli făcute cu ochi febrili. Din speranța într-un destin comun încă nespulberată. Mii de vieți într-una singură.

Apoi, saturați de dragoste, de plăcere împărtășită, adormeau ghemuiți unul în brațele celuilalt și, în vis, continuau să țeasă drumurile unei noi vieți, împreună. Când unul se trezea, se grăbea să-l trezească pe celălalt, căci timpul era prea scurt și fugar ca să-l piardă dormind. Sărbătoreau fiecare nouă descoperire cu sărutări și mai pasionate, cu mângâieri și mai mătăsoase.

3

Unită printr-un portic cu Place des Vosges, Rue Birague se afla pe malul drept al Senei, în cartierul Le Marais. Un cartier cu străzi pietruite și clădiri ponosite, totuși unul central, plin de viață, în care Pablo n-ar fi avut acces de n-ar fi fost generozitatea lui Jacques Guerlain, care-i cedase micul studio fără să-i ceară nimic în schimb.

Mai avea la dispoziție câteva zile până să înceapă munca în laborator, la început de septembrie. Profitase de ultimele săptămâni din august să se instaleze și să cunoască puțin orașul care-l primea. Acum, cu Claudine lângă el, zilele acelea de libertate i se păreau un vis devenit realitate.

Au ieșit în stradă ținându-se de mână într-o după-amiază de sfârșit de august, când cerul Parisului, atât de albastru, de curat, părea metalic. Se terminaseră puținele provizii din garsoniera lui Pablo. Foamea i-a împins până în Place de la Bastille, s-au așezat într-o micuță cafenea cu pereții îmbrăcați în lemn de culoare deschisă, cu o vitrină prin care se vedea strada. Au mâncat cu poftă, ochi în ochi. Când au terminat, mâinile li s-au întins încet pe masă, atingându-se

o clipă, cu tandrețe. Pablo și-a dus mâna ei la buze, inspirând adânc mireasma pielii de care îi fusese atât de dor.

— Nu știi cât de greu mi-a fost să trăiesc fără să știu nimic despre tine, zise el, deschizând ora destăinuirilor. Ce mult îmi doream să-ți privesc ochii, să mă învelesc în cozile tale roșii.

Claudine izbucni într-un râs cristalin și-și retrase mâna:

— Nu mai am cozi, iubitule. Nu mai sunt o fetiță.

Zâmbetul îi era însă la fel de curat, de luminos, ca atunci.

— De ce nu mi-ai scris niciodată? întrebă el cu o umbră de reproș în ochi.

Ei îi tremura privirea când a răspuns:

— Ți-am scris! Îți jur. Ți-am trimis scrisorile ascunse în cele pentru verișoara mea Sophie. Cum stabilisem cu ea. Am scris mai multe decât impunea prudența. Eram disperată când vedeam că nu îmi răspunzi.

Și îl privea cu mirare, nu pricepea nimic. El a plătit, s-au ridicat și au pornit, brațul ei îi strângea mijlocul, al lui îi cuprindea umerii. Fără să-și dea seama, și-au îndreptat pașii spre Île Saint-Louis.

— Nu mi le-a dat niciodată.

— Iar eu credeam că m-ai uitat, că nu mai vrei să știi de mine.

— Nu știam unde să-ți scriu. N-am avut niciodată vreo adresă, se plânse el și, ca să scape de nodul pe care îl simțea în gât amintindu-și singurătatea în care trăise în absența iubitei, o sărută cu un patos de adolescent, privind-o în străfundul ochilor, două pietre prețioase care-l atrăgeau în adâncuri.

O străbătu un fior ca o descărcare electrică, la fel ca la primul sărut, la Grasse, sau, în urmă cu trei zile, în Rue Cambon. Era sigură că senzațiile pe care i le trezea Pablo erau imune la trecerea timpului. Înălță capul, să-l privească în ochi. Îi străluceau de o lumină intensă.

Ajunși la podul Saint-Louis, s-au oprit să contemple apa. Erau parizieni care afirmau că această insuliță, nu cea din spate, Île de la Cité, e inima Parisului. În fața lor, silueta cenușie a catedralei Notre-Dame, ancorată în râu, îi privea liniștitoare, ca o garanție a permanenței tuturor lucrurilor.

Priveau vrăjiți apele marelui fluviu în care acum se reflectau câțiva nori mici, albi, pete tremurânde pe apele întunecate, ca un tablou în mișcare. Atât de magic... Atât de delicat.

Pablo se rezemase de balustrada podului, cu ochii la măreția catedralei. Claudine privea în cealaltă parte, spre Grand Palais, al cărui acoperiș din sticlă începea să strălucească sub soarele la apus. Lumina zilei scădea și o ceață slabă învăluia orașul. Glasul fetei întrerupse momentul de reverie:

— Căzusem în depresie, nu conteneam cu plânsul. Unchii la care locuiam mi-au propus să mă întorc la Grasse. Dar nu puteam. Nu, dacă tu erai acolo și nu voiai să mă vezi. Vocea îi deveni o șoaptă tristă: Dacă nu mă mai iubeai.

Ușorul suspin al lui Pablo a fost luat de apă.

— Atunci, ai mei m-au trimis în America. Am stat un an la New York.

O privi uimit aflând cât de departe de el fusese, mai departe decât bănuia.

— Și-acum ești din nou la Paris?

Răspunsul ei s-a lăsat un pic așteptat. Clopotele de la Notre-Dame începuseră să bată și ea rămăsese ca vrăjită, ascultându-le. Sau poate doar își urma șirul gândurilor. În sfârșit, dădu încet din cap.

— Nu, la Bruxelles.

— Belgia! exclamă Pablo, între uimit și dezamăgit de ce descoperea despre noua viață a lui Claudine, atât de străină de-a lui. I se strângea stomacul ghem.

Ea îi citi în ochi teama; îl prinse de mână și-l târî cu blândețe, îndepărtându-l de pod și de vraja apei. Erau amândoi conștienți că a sosit momentul să vorbească despre viitor.

Căci viitorul părea îmbrăcat în voaluri opace care nu se voiau încă îndepărtate.

4

Viitorul.

Spaima ne face vulnerabili. Iar Pablo era înspăimântat.

Se întorseseră în micul apartament din Rue Birague. Pablo mai avea două zile libere înainte de a se prezenta în laboratoarele Guerlain. Prezentul pe care, de când se regăsiseră, îl trăiseră cu intensitate, își schimba pielea cu pași uriași, îndreptându-se spre viitor.

Viitorul.

Exista viitor?

Un viitor pentru ei doi?

Împreună?

Stăteau unul lângă altul în penumbră, în mâini cu un pahar de vin roșu aromat. Privirea verde a lui Claudine se fixă pe buzele lui Pablo, umede de vin. Își trecu delicat un deget peste ele:

— Sunt aproape la fel cum mi le aminteam, dar nu întocmai...

El ridică din sprâncene:

— Ce? La ce te referi?

— La buzele tale. Acum mi se par mai mult de bărbat decât de copil.

Suspină și-și puse capul pe pieptul lui.

— Și mirosul... s-a schimbat. E o aromă... Miroși a pădure!

El izbucni în râs, îi prinse delicat câteva șuvițe de păr, le răsfiră și le lăsă apoi să alunece, încet-încet, printre degete.

— Peste două zile încep lucrul la laboratorul Guerlain, cum ți-am spus, a zis, parcă trezit dureros dintr-un vis. Îi

luă paharul din mână și-l puse alături de-al lui pe masă. Îi căută mâna și-și împleti degetele cu ale ei.

Chipul fetei se lumină de un zâmbet fericit.

— E o mare șansă, iubitule, zise în timp ce-și aranja o șuviță de păr după ureche.

Nu a lăsat-o să termine:

— O să rămâi la Paris, cu mine?

Întrebarea îi scăpase de pe buze aproape fără voie, inima îi bătea să-i sară din piept.

Claudine își plecase capul. Nu-l privea. Poate nu voia ca el să-i vadă în ochi ceva fugar și dureros.

Pablo îi sărută gâtul și coborî încet. Spre pieptul înmiresmat. Ea l-a lăsat. Ochii închiși. Gura strânsă, să împiedice cuvintele pe care nu voia să le rostească.

— Nu-i atât de ușor.

— De ce? Ce te reține la Bruxelles? La ce nu poți renunța?

Ea-și ridică privirea. Părea tristă, pierdută. Suspină, se îndreptă. Își mușca buza de jos și-i ocolea privirea.

— Ăăă... eu... Mă gândesc să rămân acolo.

— Dar asta era înainte, nu? Că voiai să te îndepărtezi de mine... Dar acum ne-am regăsit. Acum...

— Nu-i așa ușor, repetă ea cu tristețe, încercând să își stăpânească lacrimile care îi urcau în ochi.

Îl mângâia cu privirea și-și trecu degetele peste buzele lui. Parcă ar fi atins o flacără. Semnul de care aveau nevoie ca să se elibereze de neliniștea ce îi ardea pe dinăuntru. Pablo o îmbrățișă cu disperare și se rostogoliră amândoi pe patul primitor. Ea simți fierbințeala buzelor lui pe gât și se înfioră. Închise ochii să-i primească sărutările disperate. O clipă îi reveni luciditatea și-și zise că asta trebuie să se oprească. Că nu e posibil. Dar degetul lui îi luneca deja pe sâni și căldura mângâierii i-a alungat orice urmă de discernământ.

— Spune-mi că n-o să ne mai despărțim niciodată. Spune-mi!!!

Îl privea de parcă se scufunda în adâncul ochilor lui și-i jură că va fi a lui totdeauna, gemând sub trupul iubit și, înnebunită de dorință, scrijelindu-i cu unghiile spatele.

5

Pablo încă dormea. Cufundat într-un somn liniștit. Claudine se dădu ușor jos din pat, să nu-i întrerupă acel somn fericit. În cameră era o căldură înăbușitoare; deschise fereastra și se aplecă în afară trăgând cu nesaț în piept aerul proaspăt. Se ghiceau zorii, ceața urca pe acoperișuri.

Vremea se schimbase. Un vânt neplăcut mătura orașul, cădeau picuri de ploaie. Neașteptata răcoare a dimineții o învioră. Se întoarse brusc să-l privească pe Pablo. Lumina slabă ce se filtra prin fereastră arunca pe trupul lui gol o lucire gălbuie.

— Ce mult te iubesc... murmură.

Cu mișcări ușoare, își apropie fața de trupul băiatului și-i aspiră aroma. Da, avea miros de pădure; de chiparos și de lemn. Și de mușchi verde, rece. A știut, chiar atunci, că n-o să uite niciodată acel miros.

Se întoarse la fereastră, o închise și, cu grijă, începu să se îmbrace. N-avea nimic al ei în apartamentul acela. Fusese doar invitată. În apartament și, la fel, în viața lui Pablo. Ce trist, totul, gândi. Ce straniu! De ce trebuiseră să se reîntâlnească? Când primise mesajul balerinei ruse, prietena lui Coco Chanel, care-i dădea întâlnire cu Pablo în Rue Cambon, înnebunise. Se grăbise să inventeze scuza perfectă pentru călătoria la Paris, să ajungă la întâlnire. Uitase de toate. Nu-i mai era gândul la nimic altceva, doar să-l revadă pe Pablo.

Pablo.

Pablo al ei.

După tot ce se întâmplase, își zisese, o căuta încă. Și zilele acelea la Paris fuseseră dovada că iubirea lor era adevărată. Pablo era bărbatul vieții ei. Da. Dar mai mult nu putea fi.

Când termina de îmbrăcat, chipul îi era o mască de frustrare și furie. Simțea panica ghemuindu-se în colțurile cele mai ascunse ale minții, ale inimii. Privi îndelung figura adormită a lui Pablo. Măcar de-ar fi putut să-l sărute. O ultimă oară.

Să-i spună adio.

Să-i explice...

A oprit pe buze toate cuvintele ce se voiau spuse. Și-a luat geanta, a scos sticluța de Chanel de care nu se despărțise. Nu-l putea trezi. Nu-și putea lua rămas-bun. Dar putea să-i lase parfumul. Parfumul lor. A scos dopul și-a pus-o pe toaletă. Aroma de iasomie și de trandafiri începea să se împrăștie în aer, impregnându-l de pasiunea trăită; de clipele care începeau deja să se transforme în amintiri.

— Adio, dragostea mea.

S-a îndreptat spre ușă și a întors încet clanța. O mică rază de lumină pătrunse în apartament ca un pisoi care-și așteptase șansa să se strecoare. Ieși și trase ușa după ea. Ochii îi străluceau de lacrimi neplânse și de hotărâre. În timp ce cobora scările simțea cum un fior rece îi străbate șira spinării. Nu putea crede, încă nu, că zilele acelea de iubire vor trebui să se transforme în amintiri destrămate de timp.

Parisul se trezea, căsca, stropit de ploaia timidă ce răcorea vara. Pe trotuare, trecătorii se scuturau de somnul dimineții. Strada mirosea a asfalt și a aer curat. Plutea în atmosferă mirosul de umezeală ce se desprindea din Sena în diminețile cețoase.

Claudine își îndreptă pașii spre Place des Vosges. Își simțea trupul greu ca de plumb, avea senzația că atârnă o tonă. Unele lucruri sunt irecuperabile, își zise, de aia amintirea lor este cea mai prețioasă comoară.

Și se pregăti să păstreze acea amintire în ungherele cele mai ascunse ale sufletului ei.

6

Pablo a trebuit să facă un efort supraomenesc ca să părăsească singurătatea micii garsoniere și să înceapă lucrul la laboratoarele Guerlain. Fuga lui Claudine îl lăsase apatic în pat, pendulând între melancolie și tristețea cea mai profundă, cu unici tovarăși un flacon de Chanel N° 5 și o liniște înspăimântătoare, spartă doar de amintirea râsului și a gemetelor de plăcere, rămase parcă lipite de pereți.

Nu s-a dus să o caute. Știa că e inutil. Probabil se întorsese la Bruxelles. Așa hotărâse, nu voia să fie găsită. Plecarea ei furișă, fără să-i lase măcar consolarea despărțirii, a ultimului sărut, i-o confirma. Și a hotărât să-i respecte decizia, să se resemneze, abandonând lupta înainte de a o începe, convins că alesese o viață în care el nu-și găsea locul.

Își dădea cu durere seama că zilele trăite lângă ea erau cele mai curate și mai luminoase din viața lui. Zile de sărutări date pe furiș în orice colțișor, în penumbră. Zile de ochi strălucitori cu scânteieri de bucurie.

Observa cu durere și amărăciunea înfiptă în inima lui. Îl ardea pe dinăuntru, îl sugruma de parcă un laț invizibil îi strângea gâtul. Îl sufoca amintirea unor cuvinte:

„Îmi voi aminti aroma ta zi și noapte până în ziua când ne vom revedea."

A petrecut cele două zile, poate cele mai cumplite din viața lui, întins în pat, fără să închidă ochii. Mângâia clipele trăite, acum deja amintiri, cu certitudinea că viitorul lui se fisurase, în timp ce afară ploaia din ultimele zile devenea o burniță insistentă lovind în fereastra închisă.

Vara murea la Paris.

AROMA TIMPULUI

Paris, septembrie 1924

1

Prima zi de lucru la Guerlain. Pablo s-a dat jos din pat cu gândul la Ernest Beaux. Maestrul lui. Mentorul. Cât de frumos se purtase cu el, cât îl ajutase! Nu putea să-l dezamăgească. Pentru el, doar pentru el, a încercat să-și șteargă de pe chip urmele suferinței și nesomnului. S-a spălat, s-a ras, și-a pus cele mai bune haine și s-a îndreptat spre numărul 68 de pe Champs-Élysées. Odată ajuns, surpriza l-a făcut să uite pentru câteva ore durerea ce-i sfâșia inima.

L-a primit însuși urmașul marii și glorioasei familii de parfumieri, Jacques Guerlain, bărbatul cu ochi mici strălucind în spatele ochelarilor rotunzi, cu barbă și mustață ușor încărunțite, chip cordial și voce senină, liniștită. I-a arătat cu mândrie casa, fără să uite să-l amintească pe Beaux, pe care-l numea „bunul meu prieten".

— Magazinul datează din 1914, îi explica parfumierul cu un zâmbet pe buze. S-a deschis puțin înainte să se întunece pentru patru ani cerul Parisului, al Franței și al unei jumătăți de lume.

Oftă. Evident, purta încă în suflet amintirea Marelui Război.

— Eu tocmai scosesem pe piață L'Heure Bleue. Îl știi?

— Da, domnule. Ernest Beaux mi-a prezentat toate creațiile dumneavoastră.

Guerlain zâmbi mulțumit.

— Bunul meu prieten, Beaux...

Îi puse o mână pe umăr și, cu o figură mai gânditoare, întrebă:

— Și cum l-ai defini dumneata?

— L'Heure Bleue? Neîndoielnic, un parfum romantic și penetrant. Cum să spun? Pablo își pironi privirea în pământ și imediat o ridică spre chipul atent al bărbatului. Găsise cuvintele pe care le căuta: E de o infinită tandrețe.

Guerlain rămase cu ochii pe el câteva secunde. Ochii îi erau zâmbitori; gura, la fel.

— Beaux nu se înșală niciodată. Îmi place de dumneata, tinere. Am creat L'Heure Bleue ca un omagiu adus impresioniștilor. Sunt un mare admirator al lui Degas, Monet, Caillebotte... Cum vezi, cu parfumul ăsta am convertit admirația în inspirație.

Au continuat vizita. Laboratoarele lui Jacques Guerlain l-au lăsat pe Pablo cu gura căscată, prin dimensiuni, prin mulțimea de oameni care lucrau acolo. Dar, mai ales, prin modernitate.

— Franța s-a schimbat mult după război, nu ți se pare, tinere? zicea Guerlain cât pășeau cu clinchetul flacoanelor ca muzică de fond.

Cu ochii pe biurete, cristalizatoare, creuzete, pipete, plăci filtrante, a dat neatent din cap.

— Cred că după război toată lumea a învățat să conviețuiască cu toată lumea. Au căzut barierele, nu ți se pare? Trăim acum într-o lume plină de posibilități, ca și de incertitudini. Oamenii vor să uite trecutul, de aceea astăzi se trăiește pătimaș. Parisul s-a schimbat, oho! Bulevardele sunt luminate electric, mașinile au cucerit străzile... Iar femeile...

Guerlain se opri.

— Femeile!!! Acum își pun rochii lungi doar când merg la Operă, prietene. Coco Chanel a schimbat gusturile, nu ți se pare?

Lui Pablo cuvintele i-au murit pe buze. Numele Chanel îi adusese în minte, cu o forță devastatoare, chipul lui Claudine. I-a trebuit un mare efort ca să se concentreze pe ce-i spunea Guerlain.

— Am descoperit publicitatea, sportul... Aviația! Acum viața este pasionantă, iar femeile strălucesc mai mult decât rochiile lor cu paiete.

Au străbătut laboratorul mare și au intrat într-unul mai mic, dominat de orga de parfumuri, mai mare și mai frumoasă decât cum văzuse Pablo vreodată. Era uimitoare: din lemn de plop, lungă de doi metri și jumătate, înaltă de un metru. Avea trei registre de rânduri de eprubete cu diferite esențe, peste trei sute. Lui Pablo i se părea că poate să perceapă, intens, esențele din ele. Simțea furnicături în inimă la gândul că o să lucreze cu o asemenea orgă.

Pereții laboratorului erau și ei plini de flacoane, reflexele lichidelor din ele dansau pe tavan. Pe o masă mare, din lemn negru, erau împrăștiate sticluțe bine închise, câteva dosare cu sute de formule și boluri cu câte ceva din toate.

— Acesta mi-e sanctuarul. Aici lucrez eu. Scaunul pe care îl vezi este cel pe care l-au folosit bunicul, tatăl și unchii mei. Toți parfumierii familiei au lucrat cu aceste flacoane, arătă el cu brațele. De peste două sute de ani s-au așezat în fața acestei magnifice orgi să-și elaboreze esențele. Continuitate, cum vezi. Mă reconfortează să știu că de secole parfumierii își fac meseria în laboratoare ca acesta. Când sunt aici, printre aromele și formulele mele, crede-mă, tinere, nu-mi mai trebuie nimic.

Ochii lui Pablo rămaseseră fixați pe o colecție de sticle expuse într-o vitrină. Păreau vechi, erau superbe. Jacques Guerlain îi urmări privirea și zâmbi:

— Văd că ți-a atras atenția mica mea colecție de sticle de parfum din secolele XVIII și XIX.

Parfumierul se îndreptă spre vitrină, luă o sticlă și i-o arătă. Era din cristal tăiat, cu eticheta pictată manual. O

deschise. Esențele din ea se evaporaseră cu timpul, lăsaseră doar pe fund reziduuri. Pablo a putut totuși să detecteze umbra puternică, îmbătătoare, a aromei unor flori de o răceală metalică.

— Știi, tinere? Pe vremea aceea parfumierii cumpărau sticluțele de parfum de la sticlari. Clientul își alegea sticla care îi plăcea și o umplea cu parfumul preferat. De-aici, colecția asta.

Puse sticla la loc în vitrină, ca pe o comoară.

— Flaconul este fundamental pentru un parfum, nu crezi? Ne ajută să-i înțelegem limbajul, fiindcă înainte să-i percepem esența, crede-mă, parfumul intră prin ochi.

Se îndreptă spre orgă și, fără să ezite, luă un flacon. Pulverizează puțin lichid pe o *mouillette* și i-o oferi lui Pablo:

— Ultima mea creație.

— Shalimar? exclamă Pablo, fără să-și poată ascunde emoția.

— Shalimar! Îl știi, tinere?

— Ernest Beaux mi-a vorbit despre el. Era entuziasmat. Mi-a povestit cum l-ați creat pornind de la Jicky, cu noi molecule dulci.

— Și bergamotă, iris și, mai ales, vanilie. Am vrut să îi dau un aer oriental, o aromă de lemn și de ambră. Senzualitatea lui este un omagiu adus împăratului Shah Jahan, care, în urmă cu patru secole, s-a îndrăgostit pătimaș de prințesa Mumtaz Mahal. În onoarea ei a construit Grădinile Shalimar, ei i-a dedicat Taj Mahal.

Pablo scutură *mouillette*, o apropie de nas și inspiră profund cu ochii închiși. A fost nevoit să-și muște buzele, ca să-și reprime țipătul. De admirație nemărginită.

Asta era emoție lichidă!

În secundele în care Shalimar și magia lui i-au pus stăpânire pe simțuri, lui Pablo i-a fost clar că poate n-o va avea niciodată pe Claudine lângă el, dar că își va umple golul vieții lui lipsite de iubire creând parfumuri. Da, într-o bună

zi o să fie și el capabil să transforme senzualitatea într-o mireasmă. Una ca aceea de Chanel N° 5 sau de Shalimar.

Terminaseră vizita în laboratoare. Jacques Guerlain i l-a prezentat pe omul său de încredere, acesta urma să-l instruiască în noile lui obligații.

— Tinere, deocamdată te așteaptă multă muncă. Dar, într-o zi, mi-ar face plăcere să te duc să vizitezi fabrica noastră de la Bécon-les-Bruyères. Aa, și dacă ai nevoie de mine în vreo problemă, nu trebuie decât să urci la etajul patru al clădirii.

Pablo ridică din sprâncene, într-o întrebare mută.

— Acolo stau cu familia. O să-mi facă plăcere să-ți arăt colecția mea de pictură impresionistă.

Se îndreptă spre ieșire, dar se opri în ușa laboratorului și-și întoarse capul. Cele câteva vorbe de rămas-bun au zburat spre Pablo ca notele delicate de iasomie.

— Și, nu uita, tinere, cum zicea bunicul meu, marele Pierre-François Guerlain, fondatorul acestei case: „Faceți produse bune. Nu faceți niciodată rabat la calitate. În rest, idei simple, scrupulos aplicate." La revedere.

2

Orele treceau realmente în goană în laborator, zi de zi pline de noi descoperiri pentru Pablo. Lucra mult și învăța și mai mult. Ieșea de la Guerlain obosit, dar satisfăcut, cu impresia că face progrese nu doar în arta parfumeriei, ci și că nu se mai gândea la altceva. Dar cum punea piciorul pe stradă, cădea peste el ca o lespede greutatea singurătății, tristețea i se înfigea în suflet ca un ciob de sticlă.

Viața îi făcea rău și, incapabil să se ducă să se închidă între cei patru pereți martori muți ai săptămânii de dragoste cu Claudine, bătea străzile Parisului. Ritmul grăbit al pașilor îl ajuta să amuțească zumzetul gândurilor. Se plimba până

când stomacul, gol, protesta. Intra atunci într-o cafenea, să-l potolească un pic. Ajungea în apartament când nopțile din acel septembrie, devenit din nou cald, îmbrățișau orașul, invitându-l la somn.

Dar, de el, somnul fugea. Reușea uneori să adoarmă în zori, istovit de oboseala trupului și a sufletului. Amintirile îi invadau nopțile și-l țineau treaz, agitat. Atunci, împins de disperare, ieșea și mergea ca un automat până la podul Saint-Louis, atât de plin de amintiri, să vadă luna reflectându-se, fericită, liniștită, în Sena.

În unele după-amiezi solitare, după ce ieșea de la laborator picioarele îl purtau pe Rue Cambon. Trecea prin fața magazinului Chanel cu ochii înfipți în pământ, întrebându-se întotdeauna cum ajunsese acolo și blestemându-și plăcerea de a-și zgândări rănile. Se îndepărta cu pași repezi, în timp ce, nesolidar cu el, creierul îi reproducea filmul cu femeia scundă care ieșea din Rolls-Royce-ul negru, de parcă o zeiță cobora din carul ei ca să-i împlinească o dorință. Cea mai arzătoare dintre dorințe.

Într-o zi, Pablo s-a trezit în *boutique*. Când și-a dat seama că trecuse de ușa aceea interzisă, a început să se retragă, să dispară cât mai rapid. L-a oprit însă o vânzătoare tânără, drăguță:

— Cu ce vă pot servi, domnule?

— Nu... Eu...

O voce cunoscută, a responsabilei, se uni cu bâlbâielile lui:

— O, domnule! Ați venit să o vedeți pe *mademoiselle*? Cu siguranță va fi încântată să vă primească. Apoi se întoarse către vânzătoare: Te poți retrage, Joséphine. Îl însoțesc eu pe domnul.

Câteva minute mai târziu, Pablo ședea pe canapeaua albă din atelierul lui Gabrielle Chanel. Ea, îmbrăcată toată în negru, tocmai își lua ceaiul. Se repeta, dureros pentru el, vechea scenă. I s-a părut însă că, de data asta, ceva greu de

definit se desprindea de pe pielea brună a lui Coco. Pe chipul ei se citea durerea. Părea obosită. Foarte obosită.

— Pablo, Pablo... întrerupse Coco liniștea ce se așternuse între ei de câteva minute. Te așteptam.

— Da? zise el fără să-și ridice ochii nemăsurat de triști din ceașca de ceai. În sine, blestema dorința inconștientă ce-l adusese aici.

— Nu pot să cred că nu te interesează să afli de ce.

El își ridică brusc ochii și-i ținti spre femeie. Apoi, privirea fără viață, fără bucurii, alunecă spre atelier. Fiecare colțișor îi trezea o amintire dureroasă.

— Am să îți spun o poveste, zise Coco. Își luă ceașca și sorbi o gură mică de ceai. Se îndreptă apoi în scaun și rămase cu ochii la aburul ce se înălța din ceașcă. Cu ochii mijiți, începu: A fost odată o tânără provincială, candidă și ignorantă, care voia să-și câștige singură viața.

Pablo își ridică privirea în care indiferența începea să facă loc curiozității.

— O fată care nu voia să rămână toată viața o întreținută, înțelegi? Voia să facă pălării. Credea că se pricepe și pălăriile de paie pe care și le împodobea acasă cu câteva cârpușoare i se păreau mult mai interesante și, mai ales, mult mai moderne decât cele purtate pe stradă de doamnele elegante.

— Îmi vorbiți despre dumneavoastră, așa-i?

Vocea lui Coco deveni țipătoare:

— Nu mă-ntrerupe, Pablo, sau nu mai sfârșim niciodată și mai am încă multă treabă astăzi!

Se crispase și Pablo își simți gâtul uscat. Își apropie iarăși ceașca de buze, rușinat ca un licean care a făcut o boacănă și a fost prins.

— Cum îți spuneam... Unde rămăsesem...? A, da! Fătuca era hotărâtă și inteligentă, dar n-avea habar cum e cu adevărat lumea. Și atunci s-a îndrăgostit. Glasul i se frânse. Așteptă câteva secunde să-și revină.

— Era atât de nătângă, biata de ea! Asta-i mai lipsea... Să se îndrăgostească. Era atât de frumos! Părea că și el o iubește. Avea niște ochi atât de verzi și atât de mult iubea viața, încât fetișcana naivă a fugit cu el la Paris, părăsindu-și primul protector, un om bun, care însă nu o iubise niciodată.

A făcut o pauză, să-și aprindă o țigară. A tras cu sete din ea, învăluindu-se într-un nor de fum.

— Grație iubitului, fetișcana și-a deschis la Paris primul magazin de pălării. Imaginează-ți dumneata cât era de naivă, crezând că ea duce afacerea. Era o minciună. El plătea magazinul. El îi acoperea pierderile în bancă și-i garanta creditele. Și fetișcana, tot mai prostuță, și-a jurat că într-o bună zi, nu foarte îndepărtată, o să-i returneze totul și o să fie liberă.

— A reușit? întrebă Pablo ca un copil captivat de poveste.

— Și încă cum! A reușit. S-a îmbogățit. Nu mai făcea acum pălării. Făcea rochii și vindea foarte bine. A deschis un *boutique* la Deauville și unul la Paris. I-a dat banii înapoi iubitului. Nu mai datora nimic nimănui. S-a simțit liberă.

A izbucnit într-un hohot de râs înfășurat într-un nor de fum. Pierdută în amintirile împăienjenite.

— Era fericită. Ea și bărbatul bogat și frumos se iubeau. Ar fi putut să se căsătorească. Dar bărbații ca el nu se însoară cu fete ca ea. Fete fără nume distinse, fete cu un trecut... cețos. Fete mândre că nu datorează nimic nimănui. A trădat-o.

— De ce spuneți că a trădat-o?

— Și-a căutat o moștenitoare bogată, să-l facă și mai bogat. S-a însurat.

— Și ea l-a pierdut pe vecie.

— Dumneata chiar că ești naiv, Pablo! În viață nu se sfârșește nimic când hotărâm noi, nici măcar cum ne așteptăm să se sfârșească. Nu, nu l-a pierdut. Nu de tot, încă.

— Nu înțeleg.

— Fiindcă nu ai răbdare.

Coco își strivi țigara în scrumieră, își miji ochii, oftă, îi deschise din nou. Îl privi zâmbind trist.

Lui Pablo i se părea că în clipa aceea Gabrielle Chanel se făcuse și mai mică.

— Relația lor nu s-a sfârșit. El, amantul, a convins-o pe fata cu inima grea că pot fi în continuare împreună.

— Și ea a acceptat?

— Nu mă întrerupe!

— Iertare...

— A acceptat. Mai bine să-l aibă așa decât deloc. Și-au petrecut chiar împreună câteva zile de sărbători, în iarna lui 1919. El i-a spus că nevasta lui bogată așteaptă un copil. Ea s-a prefăcut că nu o deranjează. O fi așteptând nevasta iubitului ei un copil, dar el pe ea o iubea. Doar pe ea. Mă rog, poate... nu chiar ca înainte.

Gabrielle Chanel a lăsat capul în jos. Cu mâinile în păr. Vocea îi devenise aproape o șoaptă.

— Pe 22 decembrie, Boy Capel și-a luat noul decapotabil și a părăsit Parisul, trebuia să-și petreacă Crăciunul cu nevasta lui însărcinată. M-a părăsit iarăși. Pentru totdeauna. Fiindcă în noaptea aceea a făcut un accident. Mașina a luat foc. El a murit. M-a trădat din nou. Acum, da, povestea se sfârșise.

Pablo murmură:

— Ce soartă sinistră, nemiloasă!

Coco își înălță brusc capul. Ochii erau doi cărbuni aprinși de mânie, seci de lacrimi.

— Nu mă face să râd. Nu există soartă. Noi, fiecare dintre noi, tragem de firul vieților noastre, îl depănăm încetul cu încetul, ca să putem să mergem înainte. Coco își ațintì ochii înecați de amintiri în ai lui: Acum, Pablo, e rândul dumitale. Și dumneata ai fost trădat. Claudine Guichard s-a întors la Bruxelles ca să se mărite cu logodnicul ei. Un diplomat atrăgător, copticel, pe care l-a cunoscut la New York.

Tăcere.

— Punct final. Crede-mă. Așteptările nasc doar deziluzii.

Pablo simți cum îl străbate un fior din creștet până în tălpi. Dacă mai avusese o speranță, oricât de îndepărtată, să o redobândească pe Claudine, acum se năruia. Se pulveriza totul ca o mână de nisip strâns în pumnul închis, lăsat să curgă printre degetele desfăcute.

— Sunteți crudă, *mademoiselle* Chanel.

— Nu, scumpule. Viața e crudă. Și, crede-mă, din dragoste nu moare nimeni. Nici dumneata n-ai s-o faci, chiar de-ai vrea.

Cu buzele strânse, Pablo încerca să-și înghită frustrarea. Rămăsese fără cuvinte. Doar cu jumătate de inimă. Furia îi strângea gâtul și îi lăsa un gust amar. Lupta să nu se dezvăluie în fața lui Coco. Să nu se lase sufocat de valul gigantic de milă de sine care îl năpădea.

Se lăsase o tăcere stânjenitoare. Pablo părea cufundat în gânduri. Privirea îi era absentă, chipul îi părea acoperit de cenușă. Cum cunoștea prea bine efemeritatea fericirii, Gabrielle i-a respectat tăcerea plină de durere. La un moment dat s-a ridicat, spunând:

— Poate nu putem să fim mereu fericiți, Pablo. Cu toate astea, viața ne poate fi rodnică în toate sensurile.

A dispărut pe o ușă. El nici nu a observat.

Când s-a întors, ținea în mână un dosar.

— Vreau să-ți dăruiesc asta. Să nu crezi că e un premiu de consolare, nu, dar mie nu-mi trebuie.

Pablo se ridică din scaun ca un automat. Luă dosarul.

Cum ea nu zicea nimic, îl deschise fără să se gândească. Erau o mulțime de hârtii vechi.

— Ce...?

— O fi un fleac... Dar ți-am spus, eu n-am ce face cu el.

— Par formule.

Coco râse și aruncă o înjurătură. Cu un deget subțire, jucăuș, arătă spre hârtii.

— Cel puțin am plătit ca și cum ar fi. Am dat cu Misia șase mii de franci pe hârțoagele astea vechi, boțite.

Pablo era tot mai derutat:

— Misia?

— Știi la cine mă refer, nu? Misia Sert, cea mai bună prietenă a mea. Numai ea e în stare să facă asemenea descoperiri: formula unui parfum pierdută într-un vechi castel de pe Valea Loarei ce urma să fie restaurat.

Vocea îi era iarăși veselă, amuzată. Ritmul vorbirii se accelera. Redevenise povestitoarea de întâmplări dornică să-și fascineze ascultătorii:

— Misia e dintre cei mereu cu un pas înainte, înțelegi? Știa că vreau să-mi lansez propriul meu parfum. Fantazasem împreună, cum să se numească, cum să fie sticla... Aveam pus la punct totul, mai puțin, evident, parfumul. Și-atunci dispare și vine cu povestea că a găsit formula parfumului miraculos al Mariei de Medici. (A izbucnit în râs.) Dumnezeule! Poți crede? Al Mariei de Medici, nici mai mult, nici mai puțin! Legenda spune că, la șaizeci de ani, Maria de Medici, verișoara Caterinei, era grasă ca un butoi, dar la chip arăta ca o adolescentă. Toți de la Curtea Franței ziceau că deține un secret. Un parfum secret...

— Un parfum...?

Coco nu-l lăsă s-o întrerupă. Retrăia povestea formulei de parcă se întâmpla chiar atunci.

— De ce nu? Închipuie-ți, istoria parfumurilor în Franța a început chiar cu Caterina de Medici și cu parfumierul ei, René Florentinul. Ei au adus parfumuri de la Florența. Și au cerut ca mănușile de piele din Franța să fie parfumate. Am citit că Maria de Medici avea peste trei sute de perechi de mănuși parfumate. Era obsedată de mirosuri, de parfumuri...! În fine, nu vreau să te plictisesc. Chestia asta mă impresionează, aș povesti-o la nesfârșit. Dar dumneata, Pablo, ești grăbit, iar eu am treabă. Ia hârțoagele astea și descoperă ce ascunde misterioasa formulă. Pe mine nu mă mai interesează. A încetat să mă intereseze la 22 decembrie 1919. E parte dintr-o istorie veche. Prea veche.

3

Pablo a ieșit în Rue Cambon cu trădarea lui Claudine înfiptă în inimă și cu niște formule păstrate în dosarul pe care-l purta sub braț. Coco Chanel îi spusese povestea ei tristă și-i făcuse un dar. I se părea că istoria dragostei lui avea multe în comun cu a ei. Amândoi își pierduseră iubirea vieții lor. Poate altfel. Dar nu mult altfel. După ce îl pierduse pe Boy, Coco Chanel își dusese mai departe ideea de a crea un parfum, chiar dacă alesese o altă cale ca să-l obțină. Una care să o îndepărteze de amintirea lui Boy. Fiindcă pe 22 decembrie 1919, o linie neagră îi tăiase viața în două. Acum, Claudine se căsătorea cu altcineva. Își simți, deodată, inima foarte bătrână. Nu putea să accepte și nu știa ce ar putea face împotriva durerii care îi măcina măruntaiele. Îl năpădi gelozia, necruțătoare. Evident, venise vremea să uite, oricât l-ar fi durut trădarea.

Înțelese cât de prețios era darul pe care i-l făcuse Coco. Mult mai prețios decât îi dăduse de înțeles cu pretinsul ei dezinteres. Îi arăta un drum. Fuga, nu singurătatea.

„Din dragoste nu moare nimeni, nici dumneata, Pablo... Viața noastră poate fi rodnică în toate sensurile."

Coco îl împingea spre uitare, ca să devină ce voia să fie, trecând peste durere. Va reuși cândva?

Poate formula aceea veche o să-l ajute să uite treptat durerea sfâșietoare din piept. Nu-i spusese Gabrielle că e miraculoasă?

Se uită la dosarul de sub braț. Dintr-un motiv neînțeles, era sigur că acolo, înăuntru, este ascunsă o comoară.

Un parfum a cărui aromă se pierdea în timp.

AMINTIRILE LUI VIOLETTE

Paris, octombrie 1934

1

Violette trase draperiile de la balcon, în fața ochilor ei se desfășura o minunată priveliște a Senei. Lumina după-amiezii inunda salonul cu tonuri palide, primitoare.

Erau șase ani de când, grație succesului comercial obținut de Apa Reginei, care-i îmbogățise, Pablo și ea locuiau în minunatul duplex care dădea direct spre râu, într-o superbă clădire din secolul al XVII-lea din Île Saint-Louis. Pablo nu păruse prea încântat să se mute. Dar ea știuse să-i scoată din cap vechile idei. N-o să mai aibă o asemenea șansă și, cu atât mai puțin, la un preț bun. Sigur, locuința avea nevoie de renovare, dar de cum intrase prima oară, ea intuise avantajele imensului apartament de o sută șaptezeci de metri pătrați, patru metri înălțime, cu parchet Versailles, la care se ajungea printr-o elegantă, exclusivă, rotondă.

Violette nu și-ar fi imaginat niciodată că o să ajungă într-un loc ca acela, situat în una din cele mai bune zone din Paris. Când ea și Pablo s-au căsătorit, se instalaseră într-un apartament cu chirie în arondismentul XII, în Bercy, un cartier aproape de Bastilia, ocupat de clasa mijlocie și de muncitori. Sigur, trebuia să admită, fusese fericită acolo. Cel puțin la început, când încă totul era posibil. Când credea că a reușit să-l facă pe Pablo al ei, doar al ei.

2

Toamna începea să se deghizeze în iarnă, totuși ziua fusese splendidă. Orașul romantismului primăvara, Parisul era și acum încântător. În picioare în fața ferestrei, Violette privea cerul pe care amurgul începea să-l întunece. Nori mici albi se iveau, urmărindu-se parcă unii pe alții.

Se aranjase îndelung, cu grijă, căci seara aceea ieșea la cină cu Pablo. După aceea aveau să meargă la unul dintre cele mai bune cabarete din oraș. Strălucea în rochia de seară din șantung violet, cu corsaj din brocart, care-i scotea în evidență părul, vopsit într-un blond platinat, cum impunea Jean Harlow de pe ecranele cinematografelor. Ca ea, și-l pieptăna în onduleuri suave, să-i marcheze ovalul feței. Se parfumase cu ultima creație a lui Pablo, Indien, un parfum exotic cu arome de santal și de condimente.

Puțin rămăsese din fetișcana provincială, din tânăra din Grasse îndrăgostită nebunește de vărul spaniol al celui mai bun prieten. Cel puțin, pe dinafară. Fiindcă, pe dinăuntru, iubirea pentru Pablo continua într-o formă la fel de obsesivă. În forma care o ajutase să înlăture din drum toate obstacolele pentru a-și atinge țelul.

Plecă de la fereastră și se așeză pe canapeaua isabelină din mahon brun roșcat cu tapiserie verde, o bijuterie de anticariat. Alături, pe o măsuță joasă, își lăsase mănușile lungi și poșeta în tonuri argintate. Pardesiul cu guler din piele se odihnea pe sofa. Era totul bine pus la punct.

Iar Pablo întârzia.

Încercă să se liniștească închizând o clipă ochii; îi redeschise auzind pașii grăbiți ai lui Bernadette, fata în casă.

— Doriți ceva, doamnă?

— Nu. Anunță-mă când sosește domnul. Nu vreau să-l las să aștepte.

— Da, doamnă.

Din nou singură, pradă umbrelor care se lungeau pe sofa. Pradă amintirilor.

3

Fusese ușor să alarmeze familia lui Claudine Guichard. De fapt, imediat ce Pablo o avertizase să nu se amestece în viața lui, a știut care era primul pas ce trebuia făcut. Și n-a șovăit.

Prin salonul de ceai al lui Anne Guerin trecea toată lumea. Pentru doamnele din lumea bună, salonașul acela era unul dintre cele mai plăcute locuri din oraș, ideal ca să guste ceva și să stea cu prietenele la o șuetă. Venea des și doamna Guichard, eleganta mamă a lui Claudine. La început, Violette s-a mulțumit doar să o servească politicos. I-a învățat gusturile într-atât, încât reușea aproape întotdeauna să vină în întâmpinarea dorințelor ei. Desigur, cu discreție, fără să atragă atenția, fiindcă dorea ca doamna să o remarce, să o cunoască și să-și dea seama că e o tânără amabilă și eficientă.

A lucrat bine. Foarte bine. Se pricepea.

Apoi, problema era să găsească momentul. Și momentul a sosit. Într-o dimineață de duminică, când Violette era singură în salon. Doamna Guichard a intrat și i-a dăruit un zâmbet copleșitor. Venise să cumpere niște prăjituri. Singură. O ocazie cum nu se putea mai potrivită. Parcă în trecere, în timp ce o servea din spatele tejghelei, i-a spus:

— Am cunoscut-o pe fiica dumneavoastră. Vă seamănă leit. Și e atât de simpatică!

Doamna Guichard nici nu și-a ridicat ochii. Părea că e cu mintea la alte lucruri.

— Bănuiesc că a venit cu prietenele ei, nu? a răspuns neatentă.

— O, nu! Nu cu prietenele. Cum iese cu Pablo, nepotul proprietăresei...

A trebuit să-și stăpânească râsul când doamna și-a înălțat capul atât de brusc, încât pălăria i s-a smucit, cât pe-aci să-i cadă. A apăsat-o cu o mână, schimbată la față.

— Ce spui, domnișoară? Am impresia că ești prost informată.

Vocea mamei lui Claudine devenise seacă. Violette a făcut ochii mari, a dat drumul pachetului pe care îl înnoda cu grijă, și-a dus mâinile la gură.

— O!... Eu, poate... Nu-mi dați atenție, doamnă.

Dar doamna i-a dat atenție. Foarte multă. Și peste câteva zile a chemat-o să discute problema pe îndelete și fără martori. „Biata" Violette! Presată, a ciripit ca o pasăre, tot ce știa! Și s-a întâmplat ce trebuia să se întâmple. Plenul familiei Guichard, bunici și părinți, s-a întrunit ca să trateze tema atât de spinoasă și a ajuns la concluzia că tânăra Claudine s-a distrat suficient vara aceea, că sosise momentul să fie trimisă la Paris, la unchi, să i se caute o distracție mai puțin periculoasă decât cea din Grasse.

Violette făcuse o treabă impecabilă și și-a primit recompensa. Doamna Guichard îi era atât de recunoscătoare, o găsea o tânără atât de înțeleaptă, încât i-a propus să lucreze la parfumerie. Era convinsă c-o să facă din ea o bună vânzătoare.

4

Violette rămăsese în fotoliu cu ochii mijiți. Nu se căia de nimic. Nu-i trecuse prin cap niciodată că ar fi fost rău ce făcuse. O făcuse pentru Pablo. Pentru el și pentru dragostea ei.

În spatele ferestrelor mari, soarele începea să prindă nuanțe de lavandă. Se ridică. Țac-țacul ușor leneș al pantofilor eleganți răsuna pe parchet. Se uită la ceasul de deasupra șemineului.

Pablo nu sosea.

Ar fi trebuit să fie deja plecați.

Rezervase masă la Coupole pentru ora opt.

Apusul soarelui lungea umbrele din salon și le ștergea timid culorile. Cu fiecare minut, totul se atenua.

Iar amintirile reveneau cu încăpățânare.

Neliniștită, se îndreptă cu pași mai hotărâți spre o mobilă înăuntrul căreia se afla un mic, dar bine asortat, bar și sorbi o gură bună de gin. Alcoolul îi devenise de mult inseparabil tovarăș de drum. O făcea să vadă viața mai blândă.

Se așeză din nou. Mai luă o înghițitură generoasă privind cum afară întunericul înghițea ultima lumină de pe cerul Parisului.

5

Tot, tot ce făcuse, ce făcea, pentru el o făcea. Pentru Pablo. De când îl văzuse prima oară, de când erau copii, el fusese centrul și motorul vieții ei. Îl iubea. Dragostea nu-i scăzuse cu anii, dimpotrivă, părea să crească pe măsură ce trecea timpul, pe măsură ce ei se maturizau. Detestase întotdeauna sentimentele superficiale. Dragostea ei pentru Pablo era absolută, îl iubea din toată inima, din tot sufletul, cu fiecare părticică a trupului. Ce făcuse la Grasse fusese datoria ei, ca el să-și dea seama că trebuie să renunțe să se mai gândească la fătuca bogată care-l păcălise, să-și dea seama că adevărata dragoste a vieții lui este ea.

Și evenimentele au lucrat în favoarea ei. La parfumerie o cunoscuse pe Sophie, nepoata familiei Guichard, verișoară cu Claudine. S-au înțeles imediat bine. Sophie o ajutase să se adapteze la noua slujbă, când nu știa nici de unde să înceapă. Era o fată simpatică, zâmbitoare, și lui Violette i-a plăcut, nu i se părea, nici pe departe, atât de îngâmfată ca verișoara ei.

Într-o dimineață, la puțin timp după plecarea lui Claudine, observase că Sophie avea o figură ciudată. A dat fuga s-o întrebe ce-i cu ea.

Fata n-a lăsat-o să termine. A prins-o cu vârful degetelor de cot și a târât-o într-un colț mai discret al magazinului, la ora aceea destul de gol.

— Violette, tu îi cunoști pe băieții Guerin, așa-i?

Violette a făcut ochii mari și a ciulit urechile. Cu un salt, inima a avertizat-o că acolo se ascunde ceva care-o interesează, mult.

— Da, sigur! Suntem prieteni de multă vreme. Știi că eu am lucrat cu Anne Guerin.

— Bun, bun...

Sophiei parcă-i venea greu să se destăinuie. Ochii, neliniștiți, scrutau colțurile.

— Ascultă, o încurajase Violette, poți să-mi spui tot ce te frământă. Știi doar că sunt în stare să păstrez un secret.

Sophie a oftat, în parte ușurată, în parte resemnată. Și i-a povestit. Claudine pusese la cale un plan ca să-i scrie lui Pablo fără să dea de bănuit: îi trimitea ei o scrisoare și, în plic, ascundea una pentru Pablo. Violette zâmbise, multe romane de dragoste o fi citit fata bogată.

— Sigur, înțeleg. Și, pentru tine, asta e incomod, a zis, cu mâinile în șold, privind-o în ochi pe Sophie.

— Nu-ți dai seama cât! răspunsese ea oftând. I-am promis însă verișoarei mele că scrisorile ei o să ajungă la acest Pablo; dar aș muri de rușine să merg la salonul de ceai sau să-l aștept când iese de la lucru sau, și mai rău, să-mi fixez întâlnire cu el în stradă ca să i le dau. Continuă lungind silabele, amărâtă: Nuu știiu ce să fac!

Violette și-a înăbușit zâmbetul ce-i înflorea pe buze. S-a apropiat și mai mult de Sophie și a cuprins-o pe după umeri.

— Înțeleg că te simți prost, a zis, și a adăugat, fără să-i lase timp de gândire: Mie nu mi-e greu să-i duc scrisorile. Suntem prieteni buni. Ce mă costă să-i fac un serviciu?

Sophie nu găsea cuvinte să-i mulțumească îndeajuns. Îi luase o povară de umeri.

— Vai, scumpa mea! Nu știi ce serviciu îmi faci. Imaginează-ți că s-ar prinde mătușa că fac pe poștașul între îndrăgostiți. O, nu, nu... Nici nu vreau să mă gândesc. Mi-ar crăpa obrazul de rușine!

Violette nici n-o mai asculta. Era euforică. Dacă soarta îi pune-n față o asemenea șansă, o fi existând un motiv, nu? Ea nu credea, nu crezuse niciodată în întâmplare.

6

Primele stele se legănau în obscuritatea cerului.

Și Pablo nu sosea.

Violette izbucni în râs, un râs cu abur de alcool. Un val de ură îi urca în gură. Voia să-și pună gândurile în ordine, dar gândurile i se încurcau, ca niște sculuri de lână. A rămas cu ochii închiși, rumegând, și-a aprins o țigară, privind cum fumul urcă spre tavan în spirale.

— Ce scrisori frumoase erau! Biata fată! Ce păcat că n-ai putut să răspunzi la nici una, dragă Pablo, zise, cu jumătate de glas, vorbindu-și sieși. Alcoolul îi dezlega totdeauna limba.

Strivi mucul țigării în scrumieră și închise ochii. Parcă în pleoape i se înfigeau ace. I se învârtea capul, îi țiuiau neplăcut urechile. A mai luat un pahar, s-a așezat din nou. Amintirea nopții magice de la Nisa, cu miros de mare, i-a smuls un zâmbet. Se întâlniseră întâmplător și au sfârșit făcând dragoste cu o furie sălbatică. Și acum putea să-i simtă buzele fierbinți sărutându-i părul, trupul care frigea sub el, vocea răgușită lângă urechea ei, ca o șoaptă în noapte. Crezuse atunci că Pablo o uitase pe Claudine. Depărtarea e rău tovarăș al iubirilor tinere, se știe. Iar bărbații sunt capricioși, nestatornici. Noaptea aia pe ea o iubise Pablo. Fusese al ei,

în întregime al ei. Și ea, a lui. I se dăruise cu totul, cum n-o s-o mai facă niciodată cu nimeni.

Un fior înghețat o străbătu. Simțea atâta durere, că nu-și putea stăpâni lacrimile. Unde se duseseră sărutările alea? Mângâierile? Dorința pe care în noaptea aia i-o citise în ochi?

Privea absentă paharul gol, cu ochi obosiți. Dincolo de fereastră, cerul depăna o simfonie de culori violete. Amintirile puneau stăpânire pe ea cu o forță de neînduplecat.

Noaptea aceea de dragoste nu se mai repetase niciodată. Pablo o ocolea. Crezuse că se teme. Era sigură că se teme. Teamă să nu se dea legat, să nu-și piardă libertatea. Erau atât de tineri! Așa se întâmplă cu băieții la vârsta aia, sunt speriați, să nu cumva dragostea să le taie aripile. Dar ea știa să aștepte. Și a așteptat răbdătoare până când a aflat că Pablo plecase la Paris. Nici măcar nu-și luase rămas-bun. A simțit că pământul îi fuge de sub picioare.

Și-a șters lacrimile și s-a dus la Clément. Era cea mai ușoară cale spre Pablo. Nu s-a gândit la sentimentele lui. La răul pe care i-l făcuse, pe care o să i-l facă vizita ei. Voia să știe adresa lui Pablo. Unde îl poate găsi. Nu și-a ascuns sentimentele când s-a aflat în fața lui Clément.

Băiatul a rămas surprins. Dureros surprins. Cum de nu bănuise niciodată sentimentele ei pentru Pablo? Atât de orb fusese? Și Pablo de ce nu-i mărturisise niciodată?

Certitudinea că Pablo și Violette se iubeau s-a înfipt ca un spin în inima lui Clément. Nu întorsese, nici pe departe, pagina cu Violette. Încercase s-o uite, să se uite la alte fete, să lase viața să-și urmeze cursul. Dar în zadar. Și bucuria cu care trăise întotdeauna i se stingea. Clément era acum un tânăr trist, cu privirea pierdută. Din vina lui Violette. Și ea venea și-i mărturisea dragostea pentru vărul lui. Și, deși îi făcuse mult rău, îi făcea încă, nu voia s-o vadă suferind. Îl mișcau ochii ei plini de lacrimi. Ea a câștigat bătălia aceea, cum le câștigase pe toate. Clément i-a dat adresa lui Pablo.

N-a mai așteptat. A părăsit slujba, și-a făcut bagajul și a plecat la Paris. Nu i-a trecut prin cap că poate sfâșiase nu doar inima lui Clément, ci și încrederea și dragostea fraternă care îi legase totdeauna pe cei doi băieți.

Ajunsă la Paris, l-a găsit pe Pablo o umbră. Slab, cu privirea umbrită de cearcăne. Privirea care o înfiora de câte ori se fixa într-a ei.

Își petrecea ziua în laborator. Când pleca, se închidea în dezordinea din micul apartament din Marais. În dulapuri, nimic de mâncare. Parcă nu avea nevoie de hrană. Își petrecea orele libere descifrând formula unui parfum din niște pagini îngălbenite.

S-a instalat în apartament, s-a dedicat îngrijirii lui Pablo. Făcea curățenie, cumpărături, gătea. Îl aștepta în fiecare după-amiază cu flori proaspete înveselind colțurile. El nu se-atingea de ea. Aproape că n-o vedea. Dar nici n-a alungat-o. Și, încet-încet, s-a obișnuit cu prezența ei. A sfârșit prin a-și deschide inima, i-a vorbit despre Claudine, despre dragoste și despre fugă. Despre singurătate. Despre disperare,

Ea îl asculta și îl consola. Iar când rămânea singură izbucnea în lacrimi pe care încerca să le sufoce în perne. N-a lăsat însă durerea să-i tulbure mintea. A înghițit tot: durere, furie, gelozie, frustrare.

Și a așteptat.

Tovarășă, prietenă, confidentă.

A rezistat lacrimilor și coborârilor în infern. Și, când Pablo a vrut să înțeleagă, Violette făcea deja parte din viața lui.

7

Luminile salonului s-au aprins brusc, biciuindu-i ochii. Bernadette își privea stânjenită stăpâna. Ea și-a dat seama că plutea pierdută printre amintirile îmbibate de gin, întinsă pe canapea, cu părul ciufulit și rochia șifonată. Își ridică

privirea spre fată și o fixă cu ochii mijiți. Parcă mesteca aer, când o întrebă:

— Ce? A sunat domnul? Nu poate veni, așa-i? A intervenit ceva?

Fata își plecă privirea în pământ și încuviință din cap.

Violette zvârli paharul gol în perete. Un strigăt sfâșie liniștea ca pe un cearșaf vechi.

— Du-te! Lasă-mă singură!

Fata ieși în fugă din salon și trase încet ușa după ea.

Violette se întinse pe canapea și-i curseră lacrimile până când totul în jurul ei deveni plânset.

Lumina lunii se filtra prin ferestrele mari ale salonului și desena pe podea figuri de argint.

FUGI

Paris, 1940

Provence, 1942

1

Cu fața spre fereastră, Pablo privea cum ploaia șiroia pe geam. Strada era o simfonie de umbrele negre. Parfums Royal, compania de parfumuri al cărei coproprietar era, se afla pe Rue Laffitte, o stradă îngustă, dreaptă, care dădea în Bulevardul Madeleine și care, în ciuda aparenței umile, găzduise, înainte de ocupație, cele mai bune galerii de artă din tot Parisul. Ici-colo mai rămăsese câte una.

Asociatul lui, André Goutal, îl observa în tăcere. Pablo se răsuci și-l privi și el. I se părea că din acel André, cu care se însoțise cu ani în urmă, puțin rămăsese în bărbatul palid, încovoiat, din fața lui. Privirea lui tristă, stinsă, părea să ascundă o implorare când rosti:

— Ce ai decis?

Pablo își trecu mâna peste ochii înroșiți. Niște ochi în care se putea citi sfârșitul proiectelor lui. Goutal n-a așteptat să-i răspundă, a început să-i înșire argumente:

— Știi prea bine că în curând nimeni n-o să-și mai permită să cumpere parfumuri. Cât ține războiul...

Pablo trase aer în piept și-l suflă afară cu un lung oftat, de parcă-și ținuse respirația ore întregi. Privirea i se întunecă. Își apăsa maxilarul încercând să stăpânească mânia care clocotea înăuntrul lui.

André făcu doi pași spre el și continuă, cu aceeași voce imploratoare:

— Parisul tot e sub jug. Nemții au umplut teatrele, cabaretele, restaurantele; se plimbă prin parcuri, vizitează muzeele. Au preluat controlul asupra multor companii. Poate unica soluție...

— Nu!

Refuzul lui Pablo, țâșnit în aerul încărcat de tensiune, aduse o liniște incomodă pentru amândoi.

— Nici gând să vând parfumurile noastre nemților, cu-atât mai puțin să creez pentru ei, dacă asta propui. Nu vreau supraviețuire cu orice preț. Nu așa! Și, dând din cap de parc-ar fi vrut să scape de o greutate, adăugă cu un fir de voce: S-a sfârșit.

Se priveau în tăcere. Totul fusese spus. Acolo se încheia aventura lui Pablo în lumea afacerilor. Războiul îi luase tot: munca de-atâția ani, bucuriile...

Dar nu doar războiul era vinovat de finalul anunțat de ceva timp. Parfums Royal avea în spate o lungă istorie de câștiguri și pierderi. Și datorii. Mari datorii, care pe Pablo îl obligaseră să se despartă de unele proprietăți, precum marele apartament din centrul Parisului, ca să împiedice falimentul. Un faliment care, odată cu războiul și ocupația germană, părea inevitabil.

2

În 1924, proaspăt sosit la Paris, Pablo conta doar pe vechiul pergament al Medicilor pe care i-l dăruise Coco Chanel și pe ce-l învățase Beaux despre noile tehnici ale parfumeriei. Descifrarea vechii formule și traducerea ei în limbajul parfumeriei moderne devenise pentru el o obsesie care-i îngăduia să fugă de golul în care se trezise împins de dispariția lui Claudine. Rezultatul efortului de peste un an a fost superbul L'Acqua della Regina.

Când a mirosit prima oară parfumul creat de Pablo Soto, ucenicul recomandat de Beaux, Jacques Guerlain rămăsese surprins și mut de admirație. Sensibilitatea și experiența îl anunțau că se află în fața unei arome speciale. A cumpărat drepturile de comercializare și a lansat parfumul sub prestigiul mărcii lui centenare.

Succesul imediat i-a permis lui Pablo să intre în lumea parfumeriei cu fruntea sus. L'Acqua della Regina i-a înlesnit accesul la o nouă viață: bani, o casă mare în Paris, călătorii, petreceri... Tot ce-și putea dori îi era la îndemână. Dar nu-i era de ajuns. Știa că, dacă rămâne la Guerlain, munca lui va fi legată pentru totdeauna de faima marii case. Poate va deveni un „nas" renumit și nu va mai avea grija banilor, dar era sigur că va trebui să se mulțumească doar să lucreze la parfumurile create de marele parfumier. Ar fi fost posibil ca Jacques Guerlain să comercializeze și altceva pe lângă creațiile sale, cum făcuse cu Apa Reginei. Dar ce vor cumpăra oamenii va fi în continuare un parfum Guerlain.

La sfârșitul lui 1930 lui Pablo Soto i-a apărut o mare șansă, care părea să deschidă poarta pentru ambițiile lui. Intrată într-o gravă criză economică, Parfums Royal, firma creată cu peste șaizeci de ani în urmă de Pierre Goutal, era amenințată cu dispariția. Noul proprietar, André Goutal, fiul fondatorului, nu știuse să urmeze linia inițiată de tatăl lui. De prea mult timp Parfums Royal nu mai lansase pe piață o creație nouă de talia lui Soie sau Brocart, arome care îi aduseseră faima.

Pablo s-a dus la André. Dacă îi accepta propunerea, s-ar fi rezolvat și problemele, și-ar fi împlinit amândoi ambițiile. Să lucreze la Parfums Royal, să-și pună în serviciul firmei întregul lui talent, să înnoiască de sus până jos linia parfumurilor. În plus, să cumpere jumătate din afacere, ei doi să devină proprietari cu părți egale, ceea ce evita falimentul.

Evident, lui André Goutal i s-a părut că i-a pus Dumnezeu mâna în cap. Pablo i-a lăsat gestiunea afacerii și a investit

în proiect tot talentul său și o parte din economii. Din acel moment s-a dedicat singurului lucru care-l interesa cu adevărat în viață: să-și creeze propriile parfumuri. Și Parfums Royal a început din nou să urce.

Viața lui Pablo începea să fie așa cum și-o dorea: cea a unui mare parfumier. A unui artist. Parfumurile se vindeau bine, dar exigența era mare, iar crearea lor foarte scumpă. Ca să creeze, în 1931, Elle, o esență ce evoca frumusețea și romantismul prin echilibrul între note florale și tonuri lemnoase cu aldehide, Pablo s-a dus în sudul Asiei, unde creștea ylang-ylang. Voia să fie de față la procesul de culegere și distilare a plantei. Mireasma nu apare decât la două săptămâni după deschiderea florilor. Atunci trebuie tăiate și distilate imediat, procesul trebuie făcut *in situ.*

A străbătut și India, în căutarea celui mai bun santal, găsit la Mysore, și a mirodeniilor exotice de care avea nevoie pentru Indien, creat în 1934.

Fuseseră ani emoționanți. Făcea într-adevăr ce voia. Se simțea realizat ca parfumier. Călătorea, crea, era admirat. Avea un nume. Coco avusese dreptate: se poate trăi deplin viața, chiar dacă îți lipsește ce-ți dorești mai mult pe lume.

Pablo a învățat să-și trăiască viața așa cum o avea. O viață în care târa o absență și, mai mult, lanțurile unei căsătorii nefericite. Incapabil să înfrunte lipsa de dragoste pentru Violette, a făcut eforturi s-o ocolească intrând în aventuri banale, pasagere. În fiecare femeie pe care o avea, o căuta pe Claudine. Fără să-și dea seama, de fiecare dată se îndrăgostea de ea: de niște ochi verzi ca ai ei, de alte plete roșii, de un zâmbet care-i amintea de ea... Toate femeile cu care se iubea erau puțin Claudine. Dar nici una nu era ca ea.

La rândul ei, Violette trăia și ea cufundată în minciună. Voia să creadă că reușise: Pablo era al ei. Ar fi lăsat să i se smulgă un braț înainte să admită că el nu o iubește, că n-o iubise niciodată. Se străduia să creadă că fiecare aventură, pe care soțul ei nici nu se obosea s-o ascundă, fiecare min-

ciună, fiecare trădare, erau doar capriciile unui bărbat căruia îi plăcea să fie adulat. Nimic important. Nimic la fel de important ca o căsătorie care nu poate fi desfăcută. Ca urmașul dorit. Se lăsase așteptat atât de mult! Existența lui, chiar înainte de a se naște, însemna începutul unei noi etape. Al unui viitor, în sfârșit, fericit.

Un viitor făcut însă țăndări într-o noapte tragică. În luna a cincea de sarcină, Violette se trezise cu niște dureri cumplite. Era singură, Pablo era plecat în una din călătoriile lui. A încercat, în zadar, să se ridice, i se învârtea capul. A reușit cu greu să aprindă lampa de pe măsuța de toaletă și să se târască jos din pat. Un țipăt de spaimă a umplut camera: patul era leoarcă de sânge.

A pierdut copilul, iar infecția care a urmat avortului i-a răpit orice șansă de a deveni mamă. S-a prăbușit. Își pierduse copilul și visul de a forma o familie cu Pablo. Și, deși nu voia să admită, inima îi spunea că asta era începutul sfârșitului. Căci copilul pierdut adăuga încă o verigă lanțului căsătoriei lor. O verigă făcută din acuze mute și din remușcări ascunse.

Atunci a început să înăbușe în băutură vocile care îi spuneau ce refuza să recunoască. Bea mult. Încerca să ascundă ravagiile dependenței ei cu machiaj, cu rochii elegante, cu bijuterii scumpe. Dar noaptea, când, singură acasă, lipsită de artificii, se privea în oglindă, nu se mai recunoștea. Fără deghizare, era o femeie ofilită și frustrată care amăra viața celor din jur.

O femeie profund, devastator, nefericită.

3

Primăvară. În acea dimineață aerul era proaspăt, curat. Plouase și coroanele copacilor păreau să verse lacrimi strălucinde în soarele ce pătrundea printre frunze.

Miros de ploaie.

Miros de pământ umed.

Miros de cimitir.

Parfumul morții...

Pablo închise ochii, de parcă așa ar fi zăgăzuit și amintirile. Amintirile despre cei duși: mama, tatăl... Și, acum, Clément. Ce greu îi era să târască după el umbra atâtor absențe!

Clément.

Vărul. Fratele. Prietenul.

Cădea peste sicriu prima lopată de pământ, lui Pablo i se părea că oasele i se făcuseră burete, nu îl susțineau. Alphonse și Anne se îmbrățișau fără lacrimi. Vărsaseră atâtea, că nu le mai rămăseseră. Erau sfâșiați de durere.

Arlette, partenera lui Clément, strângea mâna fiului ei, care lui Pablo i-l amintea pe băiatul slăbuț și vesel care fusese vărul lui și care nu mai exista decât în amintire.

Ochii lui Violette, sub voalul pălăriei, păreau înnegurați de tristețe. O vreme și ea îl iubise pe Clément. Sau așa prefera să creadă Pablo.

Cerul se acoperea din nou cu nori negri de furtună. Nori de neagră prevestire.

Zgomotul bulgărilor de pământ aruncați peste sicriu devenea mai vătuit pe măsură ce se înmulțeau lopețile.

Clément fusese îngropat. Îl înghițise pământul. Dar rudele îndurerate nu se mișcau din loc, fiecare învăluită în propria tăcere, de parcă ar exista mai multe feluri de tăcere.

Pablo îngenunche în fața mormântului vărului său. Îl mângâie cu ochii închiși și degetele i se umpleau de adolescența pierdută, iar un fior rece ca piatra îi străbătea trupul.

Un fulger a sfâșiat cerul. Au ieșit din cimitir, din nou însoțiți de ploaie.

4

Pablo și Violette și-au petrecut ziua în casa familiei Guerin, la Grasse. Comemorarea lui Clément i-a strâns în jurul mesei. Erau ani de când locul lui Pablo la masa aceea rămăsese gol. Violette se așeza la ea pentru prima oară. Chipul ei tăcut, absent, lăsa să se întrevadă stânjeneala de a face parte dintr-o scenă străină ei.

Anne, blândă, le-a oferit vinul preferat al fiului absent și brânzeturile care-i plăceau. Depăna amintiri care pe Pablo îl făceau să zâmbească. Femeia nu-și lua ochii de pe nepot și-n ochi îi revenise o palidă luminiță când a anunțat, privind-o cu tandrețe pe tânăra văduvă a fiului ei:

— Pentru Alphonse și pentru mine e o bucurie că Arlette și Léo rămân cu noi la Grasse. O să facem tot ce ne stă în putință ca Arlette să nu se simtă singură, iar Léo să poată fi fericit.

A sorbit o gură din vinul dens și roșu, ca sângele.

— Va fi de parcă Clément nu ne-a părăsit de tot, nu, dragul meu?

Alphonse își privea soția cu ochi triști, n-a putut să scoată o vorbă.

Arlette nu lăsa din mână mâna copilului, de parcă ar fi vrut să-l împiedice să plece și el și s-o lase singură. De doar patru ani, Léo avea privirea lui Clément. Deși atât de mic, părea să înțeleagă perfect situația. Avea o figură gravă, nu scotea o vorbă la masă, parcă temător să nu spargă durerea și reculegerea pe care le ghicea la cei mari. Pablo îl privea și se recunoștea în el. Recunoștea orfanul care fusese. Copilul singuratic care nu mai zâmbise până să ajungă în casa aceea, unde acum mâncau, și să găsească o nouă familie, un nesperat frate, Clément, acum singurul absent.

Au plecat după-amiază. Pablo s-a scuzat, era dificil de condus pe șosele în vreme de război, asta îl și împiedica, zicea, să-i viziteze mai des, în ciuda distanței mici care îi

despărțea, căci de un an el și Violette locuiau la Villefranche-sur-Mer.

La început, Violette se opusese ideii de a părăsi Parisul. Întâi pierduse copilul, apoi casa și aproape tot ce aveau. Trebuia acum să piardă și orașul? Nici războiul nu i se părea un motiv suficient ca să părăsească Parisul și să se întoarcă în Provence, de unde plecase cu ani în urmă. La sfârșitul lui 1940 Parisul era încă strălucitor. Guvernul german se purta încă politicos. Părea să respecte viața pariziană. Dar în spatele fațadei se insinua pumnul de fier menit să-i mortifice pe francezi. Străzile se umpleau de afișe în germană care dirijau oamenii spre recent ocupatele clădiri. Palatul Luxembourg fusese luat pentru Luftwaffe, Hotelul Crillon din Place de la Concorde era sediul temutului serviciu german de informații. Circulau mașini cu megafoane care le aminteau parizienilor că nu este permisă nici cea mai mică agitație. Noaptea circulația pe drumurile publice era interzisă. Începuseră să fie raționalizate alimentele.

Pablo scăpase de război. Cu bani, cumpărând un fals certificat medical. O fugă. Încă una. O deghizase în convingerea că unicul mod de a salva Parfums Royal era să rămână în Paris, să lucreze. Mirajul a durat însă puțin. Realitatea crudă, teribilă, s-a impus și viața de care se agăța a început să se sfărâme în condițiile mereu mai neliniștitoare, mai insuportabile. Parisul era ocupat și el, ca atâția alții, a decis să fugă. I se părea că, fugind din Paris, fuge nu doar de ocupație, ci și de propriul eșec.

Simțea nevoia să se întoarcă în Provence. Dar nu la Grasse. Și de Grasse fugise. Doar el știa adevăratele motive, mereu învăluite într-o tăcere stânjenitoare și lașă, pe care era incapabil să o rupă. Nu era sigur că poate relua legătura cu familia din punctul din care o întrerupsese. În toți anii de succes evitase să-i vadă, relația se limitase doar la corespondența, destul de neregulată, purtată cu Anne.

Se temea de priviri. De reproșuri. Se temea și mai mult să dea ochii cu absența lui Clément, plecat pe front. Absență care, era sigur, nu avea decât să perpetueze tăcerea, și mai strivitoare.

Acum însă Clément fiind mort, ar mai fi rămas cu dragă inimă la Grasse câteva zile. S-ar fi plimbat din nou pe străzile pe care nu mai călcase de atâta timp, deși fiecare pas i-ar fi trezit amintiri dureroase. Ar fi profitat să se ducă la cimitir și, așezat lângă mormântul vărului său, i-ar fi spus tot ce ascunsese în tăcere când era în viață. Cum îl mai dureau cuvintele nerostite! Dar Violette, nici ea doritoare să dea ochi cu trecutul, era nerăbdătoare să plece.

După masă, Pablo s-a dus să-și ia rămas-bun de la Anne. A găsit-o în camera ei, așezată pe pat, cu privirea pierdută pe fereastră, cu mâinile strânse în poală, ca niște păsări moarte. Parcă fiecare din cei șaizeci și nouă de ani ai ei venise să-i ceară socoteală, răpindu-i pentru totdeauna seninătatea sobră a frumuseții pe care până acum se încăpățânase s-o păstreze. Văzându-și nepotul, Anne se ridică și veni spre el. Mâna ei îi mângâie chipul cu blândețe.

— Pablo al meu...

El apucă mâna care-l mângâia, o sărută și, știindu-se în loc sigur, a dat drumul sentimentelor cu greu stăpânite. Glasul îi era răgușit, înăbușit, când, încă îmbrățișat de Anne, cu capul scufundat în părul ei primitor, a zis:

— Mătușă! Nu m-am purtat frumos. Eu... Toți anii ăștia...

Anne își întinse brațele, îl îndepărtă și-l privi în ochi:

— Nu vorbi așa! Nici să nu-ți treacă prin cap! Ai ajuns un om important. Unul dintre cei mai renumiți parfumieri din Franța. Ah! Dacă ți-ai auzi unchiul cum vorbește despre tine! Se umflă în pene ca un cocoș! Iar Clément... Și el era mândru.

— Clément... repetă, suspinând, Pablo.

— Încurcate sunt căile vieţii, fiule. Bineînţeles, a ta şi a lui Clément s-au despărţit. Vieţile voastre erau diferite. Da, erau. Aţi crescut, amândoi aţi părăsit Grasse. Fiecare şi-a văzut de drumul lui...

— Eu, când m-am căsătorit cu Violette... Ar fi trebuit...

Zâmbetul blând al lui Anne alina durerea apăsătoare din sufletul lui Pablo. Îi vorbi cu o voce învăluitoare, ca înainte, cu mult timp în urmă, când stăteau amândoi de vorbă şi timpul se scurgea discret, în linişte.

— Nu, să nu crezi că Violette v-a îndepărtat. Dumnezeule! eraţi atât de tineri atunci. O uitase. Acum era fericit cu Arlette.

Înainte de a-i răspunde, Pablo trase aer în piept şi-şi pironi privirea într-un punct de pe tavan.

— Dar ar fi trebuit să-i spun... Ar fi trebuit să-l avertizez...

Anne îi puse un deget pe buze:

— Când a fost rănit pe front, Clément a stat în spital luni de zile. Dar a venit să moară aici, la casa lui. A fost lucid până în ultima clipă. Am măcar consolarea că am putut vorbi cu el despre atâtea lucruri înainte să plece! Şi să-ţi fie clar ce-ţi spun, fiule. Te-a iubit ca pe-un frate până la ultima lui suflare. Nu te îndoi...

— Mătuşică, dacă aş fi ştiut... Dacă mi-aţi fi spus că era atât de rău, pe moarte...

— Nu a vrut, Pablo. Clément nu ne-a dat voie să te anunţăm. Nici pe tine, nici pe Violette. Nu voia să rămâneţi cu amintirea unui om care se sfârşeşte. Voia să vi-l amintiţi pe tânărul explodând de viaţă care a fost. Nu i-ai fi respectat dorinţa?

Pablo căzu la picioarele patului, devastat. Nu-şi mai putea stăpâni nodul care-i strângea gâtul şi lăsă lacrimile să curgă în voie. Îi şiroiau tăcute, calde, pe obraji şi el îşi puse capul în poala femeii. Cu ochii uscaţi şi privirea pierdută într-un trecut ce n-avea să se mai întoarcă, Anne Guerin, aşezată

lângă el, îl mângâia pe păr, îi îndepărta de pe frunte bucla rebelă, de parcă din nou ar fi fost băiatul de unsprezece ani singur pe lume.

5

Ploaia nu se oprea. Șiroia pe geamurile mașinii când Pablo și Violette plecau. Parcă plângea universul.

— Trebuia să fi plecat mai devreme, mormăi Violette, prost dispusă, când mașina începea să se îndepărteze de Grasse.

El n-a răspuns. Se lupta cu geamul aburit și cu întunecimea nopții care se întindea dincolo de faruri.

— Suntem în război. Drumurile sunt periculoase. A fost o greșeală să venim la înmormântare. Clément e deja mort. Dar pe noi o să ne ucidă...

— Ce spui, Violette! sunt doar cincizeci de kilometri; nu ne ducem la Paris, nu trecem prin zona ocupată, nu?

Ea n-a mai zis nimic. S-a ghemuit în scaun și și-a aprins o țigară. Pablo stătea cu ochii ațintiți la șoseaua șerpuind în curbe, transformată de ploaie într-o oglindă opacă, alunecoasă.

Când au ajuns, Violette, încă închisă în mutenie, s-a refugiat în dormitor. Era nervoasă, mofluză, parcă vizita la Grasse trezise în ea vechi fantasme. Lui Pablo nu-i era somn. A rămas în salon, de unde putea privi magnificul spectacol al mării. Era deja noapte neagră. Ploaia încetase. Lumina lunii aproape pline intra prin fereastră, formând pe podea un dreptunghi argintiu. În depărtare se ghiceau nori de furtună.

A așteptat până când zgomotele din dormitor au încetat și tic-tacul ceasului a devenit mai înăbușit. Când liniștea a pus stăpânire pe toată casa, deschise micul secretaire pe care-l ținea încuiat și scoase o scrisoare. O citi pe îndelete. Cu scrisoarea încă în mâini, se înfășură într-o pătură și se întinse

pe canapea. Când a deschis ochii, zorii își anunțau sosirea, iar scrisoarea se odihnea pe podea. Ploaia din ziua trecută lăsase un cer diafan. Stelele se stingeau una câte una, cu sclipiri fugare.

Puțin mai târziu, auzi în bucătărie pașii leneși ai lui Violette, abia trezită, și se duse la ea. Arăta rău. Fuma o țigară așteptând să se încălzească apa.

— Ai mâncat? îl întrebă cu un glas răgușit.

Pablo nu i-a răspuns. S-a așezat pe unul din scaunele cu șezutul împletit din papură, cu coatele pe genunchi, trupul aplecat în față, privindu-și soția.

La treizeci și cinci de ani, în Violette nu mai rămăsese nimic din tânăra de altădată. Înfășurată într-un halat cu desene orientale în culori stridente, ochii ei negri înconjurați de cearcăne adânci priveau neatenți cum fumul țigării se ridica spre tavan. Nu-i mai străluceau. Pablo se întreba când și-a pierdut privirea ei cutezanța și vioiciunea. Nu știa. Observă că e foarte slabă. Mai slabă ca niciodată. Își pierduse formele. Parcă se uscase. În ultimul timp mai mult bea decât mânca. Și el nu făcuse nimic să împiedice asta.

Ceainicul fluieră și Violette vărsă apa clocotindă într-o ceașcă și adăugă o linguriță de ceai. Cu ceașca în mână, se răsuci și-și surprinse soțul cu ochii pe ea. Îi zâmbi și acel zâmbet i se înfipse lui Pablo în inimă ca un ghimpe.

— Ce-i cu tine? îl întrebă. De ce mă privești așa?

— Ia loc, zise el. Și puse scrisoarea pe masă.

Violette se așeză, lăsă jos ceașca și luă scrisoarea pe care i-o întindea Pablo. Cât citea, mâinile au început să-i tremure, iar o expresie de neliniște îi acoperea chipul.

Își ridică ochii și-i ațintì asupra soțului.

— Ce-i asta?

Cu un glas ezitant, parcă neștiind prea bine cum să înceapă, Pablo răspunse:

— Ce vezi, mi se oferă de lucru la o importantă firmă de parfumuri din Barcelona.

— Dar... Cum? Nu pricep... îngăimă ea.

— Nu-i nimic de priceput.

— Bun, presupun că n-ai de gând să accepți, nu?

— Ba da, am de gând să accept. Simt nevoia să mă întorc la munca mea.

Violette se ridică brusc, ca arsă cu fierul roșu, cât pe-aci să verse ceaiul pe masă.

— Ești nebun? Ce să facem noi la Barcelona? Locul nostru e la Paris, la noi acasă. Când o să se termine nenorocitu-ăsta de război ...

— Nu noi, Violette! o întrerupse Pablo, dornic să încheie discuția. Să scuipe odată pilula care-i amăra gura. Să lămurească odată lucrurile. Să facă, în fine, ce ar fi trebuit de mult să facă. Eu, Violette. Eu plec la Barcelona.

— Nu te-nțeleg. O vreme, poate? întrebă pe nerăsuflate, cu toate simțurile în alertă, brusc speriată.

Pablo respiră adânc.

— Vreau să ne despărțim. Vreau să încep de la zero, în altă parte. Vreau să fiu din nou eu. Vreau...

— Nu! strigă Violette, ochii i se umplură de lacrimi și totul în jur devenea cenușiu.

— Nu înțelegi că e mai bine? Eu nu sunt fericit. Tu nu ești fericită, Violette. Ce facem noi împreună?

— Cu cine te duci? Cu o curvuliță de-a ta? zbieră ea, cu un glas plin de cioburi, ca un animal rănit. Începea să simtă un vâjâit în urechi, care o ameța.

În privirea pe care Pablo o ațintea asupra ei se citea o mare oboseală.

— Nu. E ceva mult mai important decât o aventură. Plec singur. Vreau să-mi reîncep viața. Te părăsesc.

— Nu te cred! Sigur e altă aventură de-a ta! Nu te cred! strigă ea scoasă din minți.

— În starea în care ești, nu poți să te pronunți.

Pablo se ridică și se îndreptă spre ea, încercând s-o calmeze, dar Violette se aruncă asupra lui și începu să-l lovească

cu pumnii în piept. Cuvintele lui Pablo căzuseră peste ea ca niște pietre. Era furioasă și disperată.

— N-o să îngădui! Nu-ți îngădui să-mi faci așa ceva! Mie, mie... Eu, știi, eu am făcut totul pentru tine. Ce nici nu-ți imaginezi...

Pablo o prinse de mâini și o îndepărtă cu forța. Îi întoarse spatele și se îndreptă spre ușă.

— Mă duc să iau aer. Când o să fii mai calmă, mai discutăm, zise, fără s-o privească.

Se gândea c-o să o facă, la întoarcere, dacă n-o să fie prea beată și o să se țină pe picioare.

6

Șopotele mângâietoare ale mării erau garantul liniștirii nervilor făcuți praf ai lui Pablo după discuția aprinsă cu Violette. Se așeză pe nisip, fără să bage de seamă că dimineața născândă tremura de frig, ca el. Cu dinții strânși, ghemuit cu genunchii la piept, cu privirea pierdută la orizont, încerca să-și îndemne sentimentele la calm, cu un oftat adânc. Mintea îi plutea într-o mare de zgomote și senzații. Frigul îi înviora simțurile.

Nemișcat, lăsându-se dezmierdat de soarele ce se năștea timid pe un cer parcă lichid, Pablo răsufla adânc și mângâia amintirile ce-l purtau spre Clément. Amintiri de când sosise la Grasse, târând după el o singurătate prea grea pentru un băiețel. Amintiri despre o familie care îl aștepta cu brațele deschise. Despre vărul lui, veșnic cu zâmbetul pe buze și în ochi, în ochii care îi arătau o nouă viață. Amintiri despre camera lor, plină de râsete intrate în pereți, de murmure, de confidențe făcute cu jumătate de voce. Și câte o lacrimă. Și primele țigări fumate împreună, rezemați de pervazul ferestrei, când luna părea că-i spionează de după un nor.

Își zicea că aceea a fost cea mai fericită perioadă din viața lui. O perioadă căreia i se adăugase Claudine, care-i arătase ce este dragostea.

Iar acum Clément dispăruse, ca stelele pe care ziua le stinge. Dispariția lui îi aducea din nou în gură gustul amar al singurătății din copilărie. O singurătate care-l locuia iarăși până în măduva oaselor.

De ce plecase atât de devreme?

Simțea cum îl străbate un fior rece, din ochi îi țâșnea durerea. Odată cu dispariția lui, tot ce fuseseră Clément și el, camaraderie, reciprocitate, fericire, devenea pulbere.

Se ridică. Umezeala nisipului îi îmbiba oasele. Amărăciunea, ochii.

Ce să facă cu tot ce începea să-i crească în piept?

Să meargă înainte fără larmă ca să nu trezească monștrii?

Să fugă, ca totdeauna?

Sau să o ia de la capăt?

O porni spre casă, cu capul plecat, nu îndrăznea nici să privească umbra omului care devenise. Ridică ochii, parcă i-ar fi înălțat dintr-un hău. Hăul vieții lui. La fereastra bucătăriei zări chipul lui Violette. Îl aștepta. Două secunde scurte, fugare, au rămas privindu-se ochi în ochi, ai ei încețoșați în spatele geamurilor, sumbri.

Pablo oftă adânc, deschise poarta grădinii micuțe, cu ochii ațintiți asupra imaginii difuze a soției lui din spatele geamurilor. Și atunci, Violette a făcut un gest straniu. A dus la cap ceva ce Pablo nu distingea bine.

Detunătura l-a înghețat. Cu ochii holbați, vedea silueta lui Violette topindu-se, odată cu roșul sângelui care împroșca geamurile.

A rămas încremenit. Ca o stană de piatră. O liniște apăsătoare, încordată, compactă se lăsase după zgomotul împușcăturii și făcuse aerul irespirabil. Avea senzația că-i îngheață sângele în vine. De pe buze i-a scăpat o șoaptă înăbușită:

— Violette, ce-ai făcut?

BARCELONA

CINA DE BUN-VENIT

Barcelona, septembrie 1942

1

În picioare, în fața ferestrei de la biroul său din strada Balmes, Modest Parés fuma un trabuc parfumat, privind distrat forfota dimineții. Erau câteva luni de când își mutase firma de cosmetice în luxoasa, moderna, clădire de la intersecția cu Mallorca, rezultată din renovarea a două case mai vechi. Parés dorise să-i dea un aer clasic, vizibil, mai ales, în marele portal flancat de două perechi de coloane și în balcoanele de la primul etaj, cu balustrade elegante și cu frontoane triunghiulare, unde se aflau birourile. Cele două etaje de deasupra adăposteau modernele laboratoare.

Nu totdeauna Modest Parés se dedicase cosmeticii. Născut în 1890 la Vilassar de Mar, totul părea să indice că destinul său, ca al tatălui său și al atâtor generații de-a lungul timpurilor, era să muncească în vie. Dar el, într-o bună zi, a hotărât să părăsească Vilassar și a plecat să-și caute norocul la Barcelona.

Nu a ajuns în Ciutat Comptal[1] cu mâinile goale. Dimpotrivă, cu buzunarele suficient de pline încât să-și permită să-și pună la încercare spiritul întreprinzător în diverse proiecte, toate de scurtă durată. Norocul părea că îl ocolește

1. „Orașul conților", nume dat Barcelonei, în virtutea calității sale de reședință a conților de Barcelona, suveranii Principatului Cataluniei în secolele X–XVIII.

și, cu fiecare nouă încercare eșuată, rezervele i se topeau și, la fel, speranța, picătură cu picătură. Cu toate astea, nu obosea să caute, prăbușindu-se într-o sărăcie pe zi ce trecea tot mai îngrijorătoare.

Rămas fără bani, Modest Parés a decis să profite de ocazia ce i se ivise, angajându-se la o renumită firmă de cosmetice din oraș. La început, își privise slujba ca pe o soluție pe termen scurt, nu și-a închipuit nici o clipă că norocul s-ar ascunde în depozitul unde toată ziua căra cutii de colo-colo. Nu și-ar fi închipuit nici că, spectaculos de repede, o să găsească în lumea cosmeticii mediul în care să-și manifeste talentul și ambițiile. Dar cel mai puțin și-ar fi închipuit că norocul o să-i vină printr-o frumoasă fată cu ochi misterioși, strălucitori, care, în pofida tinereții ei – avea doar șaptesprezece ani când a cunoscut-o, cu opt mai puțin decât el – a trezit în el o pasiune necunoscută, de neclintit.

Valèria Casanoves, așa o chema, era unica moștenitoare a unei firme de săpunuri, apă de colonie, pomezi și alte produse cosmetice, creată la Barcelona la jumătatea secolului al XIX-lea, J. Casanoves Productos Cosméticos. Unde lucra el.

Gustau Casanoves o moștenise la începutul secolului XX și, cu multe eforturi și dăruire, mărise afacerea și-i dăduse un aer nou, mai adecvat cerințelor vremii, de aceea mutase instalațiile din strada Tàpies în Sarià.

Dacă viața îi refuzase ceva, își zicea Casanoves, era un fiu ca el, care să-i fi moștenit dragostea pentru firmă și spiritul de sacrificiu. Într-un cuvânt, un urmaș. În locul lui, îi dăruise fătuca zăltată, rebelă, care, chiar dacă se abținea s-o zică, nu-i semăna defel. De aceea, când Modest Parés, băiatul acela care avansase în firmă cu o viteză ametitoare, i-a cerut mâna Valèriei, Gustau Casanoves nu doar că nu se împotrivise căsătoriei atât de inegale, ci o aprobase cu entuziasm, fiindcă vedea în tânărul Modest fiul pe care i-ar fi plăcut să-l aibă, care să ducă afacerea mai departe când el nu va mai fi. Era încredințat, și asta conta la fel de mult, că

iscusitul Modest avea să potolească firea exaltată a Valèriei, care nu o dată le dăduse de furcă. Căci era o făptură din acelea care vor să soarbă viața dintr-o înghițitură, prea grăbită. Și unor părinți deja în vârstă le era greu să pună stavili fetișcanei dornice de viață.

Gustau Casanoves nu greșea în previziunile lui. Cel puțin în privința afacerii. În ce privește a doua problemă, speranța că ar fi putut exista cineva care să pună ordine în viața Valèriei, succesul nu a fost prea mare. Valèria ajunsese la căsătorie din dorința de a scăpa de autoritatea paternă. La nouăsprezece ani devenea stăpână pe viața ei, stăpâna propriei case. I se deschidea poarta spre libertate, spre delicii. Sau așa credea ea. Curând însă a sosit primul copil. Și, după un an, al doilea, o fată pe care nu și-o dorise. Iar ceea ce simțise pentru Modest, dacă simțise ceva vreodată, a început repede să se ofilească.

Gustau Casanoves ar fi fost încântat dacă ar fi putut să vadă progresul firmei de cosmetice a familiei. Dar a murit în 1931 și totul a trecut în mâinile fiicei sale, care s-a grăbit să încredințeze soțului conducerea afacerii. Atunci Modest a avut libertate totală de acțiune, spre a transforma afacerea moștenită într-una modernă, capabilă să intre în competiție cu cele mai bune din domeniu: cu Myrurgia sau cu faimoasa Perfumería Font, creatoarea lui Nilus, o nouă linie de produse cosmetice de înaltă calitate.

Modest avea de gând să joace totul pe o singură carte. O apă de colonie care să dea un aer nou firmei și să-i aducă numele pe buzele tuturor. Ca să-și atingă ambițiosul țel, a angajat ca parfumier un inginer chimist cu experiență, Martí Rovira. Modest știa ce vrea și Martí știa cum s-o facă; astfel, în 1931 s-a născut Valèria, o *eau de toilette* destul de clasică, creată de Rovira cu note de vârf bazate pe citrice și note de mijloc în care dominau rozmarinul, roinița și bergamota. O colonie care lăsa pe piele o senzație de confort și de prospețime.

Modest Parés riscase mult cu acel pariu, dar succesul a fost imediat și fulminant. *Eau de toilette* Valèria, proaspătă și durabilă, atât de mediteraneeană, a invadat străzile orașului, le-a străbătut, a ajuns departe de locul care o văzuse născându-se. Grație ei, Parés nu doar își mărise afacerea și averea, ci începuse să-și împlinească visul: încet-încet, firma lui începea să rivalizeze cu cele moderne, pe care atât le invidia.

A schimbat și numele firmei, devenită Perfumes Donna, cu mult mai mulți muncitori, cu mai bune mașini și proces de producție. Și atunci, în culmea succesului, a izbucnit războiul. O paranteză în istoria firmei. Dar după anii cumpliți, producția s-a reluat și a luat avânt, în parte fiindcă spiritul întreprinzător al lui Parés nu se răcise în anii conflictului și, în parte, fiindcă se situase în tabăra învingătorilor și era considerat un om fără pată în privința atașamentului față de Régimen și de noua Spanie a lui Caudillo, ceea ce ușura bunul mers al afacerii.

Astfel, apa de colonie Valèria nu doar a recuperat rapid vânzările de dinainte de '36, ci le-a multiplicat, a găsit noi clienți printre cei care, câștigând războiul, erau dornici să uite mirosul de moarte, fum și praf de pușcă, care sufocase țara.

2

Reședința familiei Parés, o clădire maiestuoasă, barocă, chiar lângă Bulevardul Diputació, își deschidea cele trei mari balcoane ale fațadei principale spre marea de frunze de pe Rambla de Catalunya. Familia ocupa mezaninul, spațios, luxos, la care se ajungea pe o impunătoare scară de marmură.

În spațioasa sufragerie, de lângă balconul din mijloc, una dintre cele mai bune încăperi ale casei împreună cu salonul alăturat, era o activitate frenetică. Pe fundalul dialogului dintre cristaluri și porțelanuri, o tânără se dădea de ceasul morții să așeze masa pentru șase persoane, la ordinele mena-

jerei. Puseseră șervețelele brodate, aranjau farfuriile cu bordura aurită și paharele cu picior, și ele aurite. În mijlocul mesei trona un splendid vas cu flori.

— Rita, fii atentă cum așezi paharele. Cele de lichior la dreapta de tot, nu uita distanța față de celelalte.

Rita avea doar șaptesprezece ani, încă i se citea pe față copilăria. Era micuță și sprintenă. Nimeni, privind-o, n-ar fi zis că-i drăguță; ochii-i erau de-o culoare indefinită, nasul, îngust și lung. Când își scotea boneta, o coamă de păr brun, zburlit, îi cădea pe umeri fără prea multă grație. Ce se remarca pe chipul Ritei era, fără îndoială, gura, cam prea mare ca să încapă ca lumea pe fața micuță. O gură care inspira totuși o anumită senzualitate.

Fata bufni și se șterse pe frunte, de parcă treaba aia ar fi obosit-o peste poate.

— Nu pricep de ce au nevoie domnii de atâtea pahare. Sunt sigură că nici n-apucă să le folosească pe toate.

Matilde îi aruncă o privire mustrătoare. Menajera intrase în casa Parés în urmă cu douăzeci și cinci de ani, chiar după căsătoria celor doi. Acum, în pragul vârstei de cincizeci, avea impresia că-și mâncase tinerețea în slujba familiei ăsteia. Singura pe care o avea. Asistase și la momentele bune, precum venirea pe lume a celor doi copii, și la cele rele. Și, după atâția ani, cu părul deja înspicat, se mișca și trebăluia cu energia dintotdeauna și continua să comande nava Parés cu mână de fier.

— Tu nu mai tot întreba și fă ce ți se cere dacă vrei să rămâi în casa asta. Hai, trezește-te, că e târziu!

Matilde o certa pe față fără răutate, pe cât de poruncitoare, pe-atât de protectoare era. De când venise, ea o supraveghea și o învăța ce și cum să facă, căci Rita sosise crudă, fără experiență. Cu multă răbdare, îi arătase cum să perie covoarele, întâi de sus în jos, apoi de la stânga la dreapta. Trebuise s-o învețe și cum să împăturească prosoapele. Chiar și cum să spele WC-ul!

Cu pași repezi, femeia se îndreptă spre vitrină să scoată tacâmurile. Cât număra și alegea linguri, furculițe, cuțite și linguriște, îi zise:

— Și nu uita, trebuie să-ți rămână timp să-ți schimbi uniforma. Întâi s-o calci!

Rita și-o privi pe cea pe care o purta, cea de toată ziua, albă cu dunguliță gri, tot albă boneta care-i strângea părul rebel. Se strâmbă cu neplăcere la gândul că va trebui să și-o pună pe cea neagră cu gulerul alb bine călcat, șorțul și el alb, apretat, plus boneta cu dantelă. Nu putea să înghită uniforma neagră! Și nu doar că i se părea că negrul e o culoare nepotrivită pentru puținii ei ani, ci și fiindcă cerea multă muncă s-o facă așa cum voia Matilde, adică perfectă!

Și toată tevatura asta fiindcă, din câte auzise, căci de câteva zile în casă nu se mai vorbea de altceva, seara asta venea la cină parfumierul francez.

— Și domnu' ăsta faimos care vine la masă o să facă parfumuri cu domnul nostru?

— Da. Așa spun.

— Da' domnu' Rovira știe să facă apă de colonie, nu?

Matilde se întoarse și dădu drumul unui țipăt:

— Cupa, fetițo! E delicată! N-o șterge ca pe-o cratiță unsuroasă!

Matilde lăsă tacâmurile pe masă, luă cupa din mâinile fetei și-i arătă gradul exact de delicatețe pe care-l cerea fragilitatea cupei.

— Așa!

Cât freca ușor delicatul cristal, Matilde comentă, răspunzând la întrebarea Ritei:

— Cică așa e la modă acum, să aibă casele de parfumuri un parfumier francez. Se vede că-s cei mai pricepuți la așa ceva. Și, cum domnul vrea să-i meargă bine firma, s-ajungă una dintre cele mai importante din toată țara, are și el nevoie de un francez.

— Da' colonia domnului e bună. E dintre cele mai bune din lume.

— Acum o să facă parfumuri.

— Și care-i diferența?

— Ah, Rita! gata cu sporovăiala. Du-te și calcă-ți uniforma, că termin eu cu paharele!

Fata nu se lăsă rugată, puse paharul pe masă și dispăru într-o secundă.

Matilde puse cupa pe masă și o luă spre balcon. După-amiaza amintea mai mult toamna care începea decât vara ce se sfârșea în liniște. Un vânt răcoros, parfumat, străbătea curtea ducând cu el frunzele. Zilele se scurtau. Și asta mereu o întrista.

— Apă de colonie sau parfum. Ce diferență e? De unde să știu eu, biata de mine, dacă-n viața mea nu mi-am pus. Toate miros frumos. Punct. Fetița asta mă năucește. Mă năucește.

3

Martí Rovira ciocăni cu nodurile degetelor la ușa de la biroul lui Modest Parés. A intrat fără zgomot, discret, cum făcea totul. Era în haine de stradă și, intrând, își scoase pălăria. Avea un chip blând, întreaga lui înfățișare arăta limpede că e un om timid, cu trăsături dintr-acelea care se uită ușor.

— Domnule Parés, ar trebui să plecăm dacă nu vreți să întârziem.

Parés își ridică ochii din hârtiile în care era cufundat.

Când l-a văzut pe Rovira în fața lui, zâmbind politicos, cu pălăria în mâini, schiță și el un zâmbet.

— Sigur, Rovira! se ridică din scaun și se duse să-și ia și el pălăria. Nici nu vreau să mă gândesc c-am putea ajunge târziu, să ne aștepte francezul. Doamna mea m-ar da afară din casă.

Au ieșit în stradă și au pornit să străbată distanța care despărțea firma de casa Parés.

— Dumneata ce zici, Rovira, de ideea asta cu angajarea lui Pablo Soto?

— V-am spus deja, domnule. Mi se pare înțeleaptă. Dacă vreți să faceți un pas mai în față în lumea parfumeriei, trebuie să-i urmați pe cei mari. Să creați un parfum care să devină emblema casei. Și, în asta, francezii sunt câțiva pași înainte.

Parés a tăcut câteva secunde, parcă vrând să rumege cuvintele lui Rovira.

— Francezii! Dumneata știi ce puțin îmi plac. În războiul ăsta care macină lumea, Franța nu-i alături de noi. A răsuflat încet, preocupat de ce remarcase. – E unul din motivele care m-au făcut să-l angajez pe Soto. În fond, e născut aici, chestia asta te marchează, nimeni nu uită locul de unde se trage, nu crezi? Cum să-ți spun eu dumitale? Nu e chiar francez.

— Bun, dincolo de toate, sublinie Rovira, e un mare parfumier. Să creeze pentru Donna un parfum dacă nu la fel de bun ca acelea pe care firma le făcuse până acum, măcar pe jumătate...

Parés îl privi scandalizat.

— Dar, omul lui Dumnezeu, ce spui? Cum pe jumătate? Și, ridicând tonul: Trebuie să ne facă cel mai bun parfum din lume. Dacă nu, se întoarce în Franța cu coada între picioare. Dumneata fii cu ochii pe el, ajută-l în tot ce-i trebuie. Să vedem dacă noi toți...

Nu și-a terminat fraza. Se oprise în fața unei florării.

— Scuză-mă o clipă.

A ieșit cu un trandafir galben în mână. Ochii lui Martí se opriră asupra florii, dar, prudent cum era, nu îndrăzni să întrebe nimic.

— Pentru soția mea, Rovira. Pentru soția mea, zise, ghicind curiozitatea colaboratorului său. Suntem căsătoriți de douăzeci și cinci de ani și s-ar putea număra pe degetele

de la o mână zilele când am ajuns acasă fără un trandafir galben pentru ea. Mirosi trandafirul. Este floarea ei preferată.

Martí Rovira îl privea cu coada ochiului. Lucra cu el de ani buni și credea că îl cunoaște. Dar acum își zise că, de fapt, n-ajungem niciodată să cunoaștem oamenii de lângă noi. Poate fiindcă noi, oamenii, suntem asemenea cepelor, sub o foiță ascundem o alta.

Și încă una.

Și încă una.

4

În camera ei, Angèlica Parés își privea imaginea reflectată în oglinda ovală a măsuței de toaletă, îmbrăcată jos în tul alb. Își urmă cu un deget linia sprâncenelor arcuite, care îi încadrau ochii mari, enormi, de un albastru închis, ca două pietre prețioase. Își ciupi ușor obrajii și-și mușcă buzele moi, de adolescentă, deși nu peste mult timp avea să împlinească douăzeci și patru de ani. Nu-i plăcuse niciodată să se machieze, recurgea la aceste mici trucuri naturale ca să pună în evidență frumusețea unui chip care strălucea singur, care nu avea nevoie de nici un artificiu. Uneori își zicea că poate ar trebui să facă un efort să-și cumpere un fard și creioane dermatograf pentru ochi și să învețe să-și accentueze sprâncenele, cum făceau prietenele ei.

Luă peria și-și perie părul castaniu lung, care-i cădea, strălucitor, pe umeri. Îl prinse la tâmple cu două agrafe incrustate cu pietre prețioase.

Luă un flacon de parfum de pe măsuță: Indien, de la Parfums Royal. Era prima oară când îl folosea, dar ocazia merita. Azi îl aveau la cină pe creatorul lui, marele Pablo Soto. Nu-i venea să creadă! Cât îl admira! Un geniu în lumea parfumurilor. Un artist cu adevărat.

Luă flaconul de Indien și-și picură câțiva stropi pe punctele unde se simte pulsul: pe încheieturile mâinilor, pe claviculă, în spatele genunchilor. Fiică a unei familii consacrate cosmeticii, știa că un parfum nu trebuie aplicat în spatele urechilor, fiindcă acolo alcoolul se usucă prea repede.

Ușa se deschise și-și făcu apariția Valèria, mama ei.

— Ești gata? Tata ne așteaptă în salon.

Angèlica se ridică brusc, cu o expresie de preocupare așternută pe chip.

— O, mamă, am impresia că n-am nimerit-o cu rochia asta.

Elegantă, într-o *soirée* de muselină neagră fără mâneci, Valèria își privi distrată fiica:

— Ce-are rochia? Modista ți-a făcut-o anume pentru cina asta.

Angèlica se duse să se privească în oglinda mare de la șifonier. Din față și din profil. Se învârti și, răsucindu-și capul, încercă să vadă cum arată din spate.

— Nu știu. Ceva... Poate culoarea piersică prea tare. Nu ți se pare cam copilăroasă? întrebă examinând fiecare detaliu al frumoasei rochii din organdí, cu un discret decolteu în formă de inimă, cu bretele late și, pornind din talia de viespe, o fustă cu trei vaporoase volane suprapuse.

— Hai, Angèlica, las-o încolo de oglindă. Dacă te-ar vedea cineva, ar crede că aștepți pețitori.

Valèria nu pierdea nici o ocazie să-i arunce fetei ei în față celibatul de care ea părea să n-aibă nici un chef să scape. Privindu-și prin oglindă mama, chipul fetei se înnegură.

— Nu te mai uita așa la mine, zise, sec, Valèria. O să te tot toc cu asta, Angèlica. E timpul să-ți pui ordine în viață. Acum nu ți se pare, dar timpul trece repede. Va veni o zi, când, fără să-ți dai seama, va fi prea târziu. Nu poți să rămâi cu noi, nu crezi? Trebuie să cauți pe cineva, să-ți faci rostul tău!

Angèlica știa discursul pe dinafară. Nu-i scăpa nici dublul lui sens. Ce-i tot repeta mama ei zi de zi însemna: „Hai, trezește-te, du-te la casa ta și lasă-ne în pace!"

Valèria o luă spre ușă, puse mâna pe clanță.

— Nu vezi că toate prietenele tale sunt măritate, măritate-măritate? insistă. Gata să iasă, se întoarse spre fiica ei: Apropo, știi unde e Eugeni?

— Nu, mamă. Frate-meu nu-mi spune niciodată nici de unde vine, nici unde pleacă.

Angèlica coborî în salon în starea de dezolare care o cuprindea de cele mai multe ori când discuta cu mama ei. O tortura cu reproșurile și cu aerul de superioritate. Relațiile dintre mamă și fiică nu erau deloc afectuoase. Toată iubirea maternă a Valèriei părea să se îndrepte asupra lui Eugeni, cu un an mai mare decât fata. Parcă după ce-l născuse, nu-i mai rămăsese nici un strop de dragoste maternă. De câte ori nu se întrebase fata, în lacrimi, de ce nu trezește în mama ei aceleași sentimente pe care i le trezea, aproape fără să-și propună, fratele ei? De ce nu-i iubea la fel mama lor? Răspunsul îl prinsese în zbor într-o după-amiază nefericită, când, fără să vrea, auzise o conversație între Valèria și o prietenă venită în vizită. O conversație pe care n-ar fi trebuit s-o audă niciodată.

— Știu că nu e bine, Josefina. Dar nu știi ce prost dispusă am fost când am descoperit că iarăși sunt însărcinată.

Femeia rămăsese câteva secunde mută, surprinsă și puțin scandalizată.

— Dar, Valèria, nu e datoria sfântă a femeilor să dăruiască fii căsătoriei?

Valèria izbucnise într-un râs cinic. Ea nu fusese niciodată prea religioasă. Chiar dacă trebuia să păstreze aparențele.

— Fugi de-aici, Josefina! Copii!... Încă nouă luni cumplite, corpul deformat. Și, pe urmă, să suporți neroziile altui copil. Să-ți sacrifici timpul pentru el. Nu, nu. Cu Eugeni, eu mi-am făcut datoria de mamă. Mi-a dat tot ce așteaptă

o mamă de la un copil: a fost un băiețel frumos, un Casanova din cap până-n picioare. Crede-mă, mi-era de-ajuns. N-aveam nici un chef să fiu pentru a doua oară mamă. Și, în plus, Angèlica e leit taică-său, în toate. Uneori mă scoate din sărite, crede-mă!

Angèlica ieșise îngrozită din colțul în care se ascunsese și se refugiase în camera ei. Ar fi preferat să nu fi auzit niciodată cuvintele mamei. Dar, la urma urmei, se lămurise. Poate meritase să descopere durerosul adevăr. Fiindcă, din ziua aceea, a fost ferm convinsă că, orice ar face, n-o să găsească leac la lipsa de iubire și la răceala Valèriei. Fiindcă, acum știa, ea era un adaos nedorit în viața mamei ei. O mică, neplăcută, piedică.

Noroc că taică-său era cu totul altfel. Modest își adora fata, o aproba și o răsfăța, în ciuda reproșurilor soției. Seara aceea, când a văzut-o coborând, orbitor de frumoasă, îi străluceau ochii de fericire și orgoliu. A deschis brațele să primească fata care se refugie în îmbrățișarea caldă de care avea atâta nevoie. Acolo, în brațele tatălui său, lumea era din nou prietenoasă și frumoasă.

Atunci s-au auzit bătăi în ușă și Matilde s-a dus să deschidă. După câteva minute, menajera intră în sufragerie urmată de un bărbat înalt, elegant, cu trăsături bine sculptate, maxilar puternic și un zâmbet încântător pe buze, care-i contura două gropițe în obraji. Un bărbat, fără nici o îndoială, bine făcut, ajuns în pragul maturității.

Văzându-l cum intră și se îndreaptă cu pași siguri spre mama ei să-i sărute mâna, apoi salutându-i tatăl, Angèlica a trebuit să închidă o clipă ochii. Aerul salonului se umpluse de o aromă aparte: proaspătă, naturală și, în același timp, un pic misterioasă. Avea impresia că o pădure întreagă își împrăștia mirosul de verde în încăpere.

A deschis ochii chiar când parfumierul se îndrepta spre ea. I-a întins mâna cu un gest stângaci, prizonieră pe de-a-ntregul a mirosului neobișnuit. A parfumului lui Pablo Soto.

Eugeni Parés a întârziat la cină o jumătate de oră.

Arăta jalnic. Tânărul chipeș, încântător, cu ochii albaștri pătrunzători și părul blond bogat, dat cu briantină, mereu pieptănat pe spate, pe stradă de o eleganță zdrobitoare, venise acasă în dezordine, cu un smoc de păr căzut pe frunte, sacoul descheiat, nodul de la cravată desfăcut. Pălăria îi stătea strâmb, gata parcă să-i cadă dintr-o clipă în alta.

Auzind ușa, Rita a fugit să-l întâmpine.

— Domnișorule, a început deja cina. Domnul n-a vrut să aștepte.

Băiatul o privi cu ochi tulburi.

— Bun, și ce? Mă doare-n cot.

Își scoase cu greu sacoul și-l aruncă pe unul din scaunele din hol, își strânse cămașa și încercă, fără să reușească, să-și facă nodul la cravată. Părea că vrea s-o ia spre sufragerie împleticindu-se.

Rita a făcut ochii mari.

— Unde vă duceți?

— Unde vrei să mă duc? La masă! zise el cu limba împleticită.

Rita îl apucă de braț și-l obligă s-o urmeze, vrând-nevrând.

— Nu, nu, haideți cu mine, cât vă spălați, vă pregătesc haine curate. Nu se poate să vă prezentați așa.

Băiatul izbucni într-un râs de om beat.

— Bine, bine... Cum spui.

Fata îl conduse pe netotul de Eugeni în cameră, în timp ce Matilde, ascunsă între umbrele coridorului, cu brațele încrucișate pe piept, cu buzele strânse, clătina din cap într-o parte și-n alta, copleșită de presimțiri negre.

MIROSURI PIERDUTE

Barcelona, septembrie 1942

1

A fost primul lucru pe care l-a făcut Pablo când a ajuns la Barcelona: s-a dus la cimitir să-și îndeplinească vechea făgăduință. Să-i pună flori mamei. Să-i povestească tatălui cum îi fusese viața.

Toamna dădea semne că vrea să se instaleze în oraș. O anunța foșnetul frunzelor mângâiate de vântul rece ce trecea cu ace fine prin sacoul lui de vară și-l făcea să tremure. Dimineața îmbrăcase o lumină satinată, de culoarea apei. Avea să plouă în curând.

Cimitirul din Horta era mic. În mijloc se înălța verdele arborilor cu privirile orgolios înălțate spre cer, paznici ai sălașului celor care doriseră să-și mute puterea în cealaltă lume. Chiparoși, pini, chiar și câțiva palmieri. Cei patru pereți care înconjurau cimitirul erau acoperiți de sus până jos de nișe. Pereți de nișe cu morți și pulbere. A părinților săi era la nivelul trei al peretelui din fund, opus intrării. Ca să ajungă, trebuia să străbată tot cimitirul. A mers cu pași înceți, până s-a trezit, brusc, în fața peretelui care-i trezea atât de triste amintiri. S-a așezat pe o bancă de piatră, privind literele prăfuite și aproape șterse ale lespezii ce-i acoperea părinții. „Familia Soto" se putea citi pe ea. Nu exista o lespede albă să precizeze că acolo se odihnesc Ramiro și Marie. Avea să se ocupe de asta. Nu era prea târziu. Morții sunt răbdători.

Îi căzură ochii pe buchetul de flori din mâini. Ar fi trebuit să caute o scară ca să îl poată așeza pe nișă. Dar nu se mișcă. Tremura de frig. Ori poate amintirile îl făceau să tremure? Încerca să-și aducă aminte chipurile părinților. Pe al tatălui și-l amintea. Mai mult, glasul lui încă îi răsuna în memorie. Dar, când se gândea la mamă, amintirile se ascundeau între umbre și în minte i se contura chipul blând al mătușii Anne. Era sigur că mama lui, acolo unde s-o fi aflând, se bucură că surorile Huard se topiseră pentru el într-o singură mamă. Îl durea însă, căci știa prea bine că dacă nimeni nu-și amintește de tine și nimeni nu-ți mai pomenește numele, încet-încet încetezi să exiști. Nu voia să se întâmple așa cu mama lui. Era dator să-i păstreze memoria. Îi promisese tatălui său.

Își trecu mâna peste față, vrând parcă să îndepărteze amintirile ce-l asaltau. Îi reveneau în minte, clare, imaginile din ziua când îi fusese înmormântat tatăl. I se părea că vede chipurile celor care-l însoțiseră pe ultimul drum: al lui Enric, prietenul din copilărie, al Quimetei, al bunului părinte. Le auzea din nou vocile, a Quimetei când îl ruga să se îndepărteze de nișa din care scoseseră osemintele mamei. Simțea din nou mirosul acelei zile: de pământ umed, de cimitir. De singurătate.

Își privi mâinile. I se păruse, o clipă, că simte atingerea șepcii pe care o purta atunci. Dar în mâini ținea doar un buchet de flori.

Se gândi cât de ciudată e viața. Imprevizibilă. Părăsise orașul traversând marea în plin război și acum se întorsese lunecând pe șine în mijlocul altuia. Ce straniu privilegiu îi oferise viața! Privilegiul de a fi martor al celor mai barbare încercări de distrugere din istoria omenirii. Două războaie mondiale! Le trăise pe amândouă.

Se ridică și căută o scară să poată așeza florile pe nișă. Frigul îi amorțise trupul; amintirile, sufletul.

2

După ce o înmormântase pe Violette la Grasse, Pablo avea senzația că viața îl strivea, curgea împotriva lui. Clément și Violette muriseră la aceeași vârstă, la câteva zile distanță. Doar el rămânea din fostul inseparabil trio de la Grasse. Era la pământ, se întreba necontenit dacă merita să le supraviețuiască. Dacă fusese, într-adevăr, demn să ocolească moartea nerăbdătoare care îi luase pe cei doi în floarea vieții.

S-a refugiat la Grasse. Lunile petrecute acolo, alături de familie, au fost un balsam pentru sufletul lui cernit. Primele zile fusese chinuit de amintiri și de neîncetate reproșuri. Îi era inima plină de cenușă. Era absent. Posomorât. Convins că vina pentru moartea lui Violette nu o să-l părăsească niciodată, că va trebui să trăiască veșnic lipit de spectrul însângerat al soției lui. Dar, treptat, căldura mătușii Anne, bunătatea lui Alphonse, compania lui Arlette și inocența dătătoare de speranță a lui Léo l-au ajutat să se ridice din groapa atât de neagră locuită de durere și mânie.

Încet-încet ceața deasă care-i înnegurase mintea și voința după sinuciderea lui Violette s-a risipit și a început să-și recapete dorința de a întoarce pagina. Durerea persista, la fel amintirile și căința că nu știuse să-și facă soția fericită. Că nu o iubise îndeajuns. Dar, cu fiecare zi ce trecea, vedea mai limpede că nu poate rămâne mut, fără să facă nimic, lăsându-se târât de remușcări, durere și neputință. Trebuia să-și reia viața. S-o schimbe. Sau, cel puțin, să încerce. Și trebuia să se întoarcă la muncă, la ce îi umpluse existența și-i dăduse sens. Doar ritualurile laboratoarelor puteau să pună ordine în haosul care devenise viața lui.

Le-a vorbit alor lui despre dorința de a o lua de la zero, departe de tot ce i-ar aminti trecutul. Pleca.

— Ne-am obișnuit atât de mult cu tine, că o să ne fie greu să rămânem iarăși singuri, i-a zis Arlette, când a aflat. Și a adăugat, cu tristețe în ochi: Léo te adoră.

Lui Pablo i se umbrise privirea. Și lui avea să-i vină greu să se despartă din nou de cei pe care-i iubea, care-l iubeau. Avea să-i vină greu să părăsească Grasse. Dar trebuia s-o facă.

Ca întotdeauna, Anne părea să-l înțeleagă cel mai bine.

— Te înțeleg, băiatul meu. Dacă așa crezi, că trebuie să pleci departe de-aici ca să găsești ce cauți, ca să-ți refaci viața... fă-o! Fugi de război! Fugi de răul din jurul nostru! Ai cunoscut oameni de vază, nu? Te pot ajuta să pleci în Argentina sau în Brazilia. Mulți se duc acolo. Într-o lume nouă poți găsi o nouă viață.

— Poate mai târziu. Nu acum. Înainte să uit cu totul cine am fost, am nevoie să-mi regăsesc începuturile. Și acum am ocazia. Mi s-a oferit să lucrez în niște laboratoare din Barcelona.

Câteva secunde, în sufragerie s-a lăsat tăcerea. Spartă, în cele din urmă, de Alphonse:

— La Barcelona? Te gândești să te întorci la Barcelona? Spania e după război, viața e dură. Tu ești un parfumier renumit, care...

— Am fost un parfumier renumit, unchiule. Acum sunt...

A tăcut. Mâna caldă a lui Anne se așezase pe a lui, ca o pasăre tremurândă. Ochii mătușii și ai nepotului s-au întâlnit și și-au spus tot ce cuvintele nu puteau spune.

Și Pablo a început să se pregătească de plecare. După achitarea datoriilor de la Parfums Royal nu-i mai rămăsese aproape nimic. Micul capital păstrat din vânzarea apartamentului din Paris îi îngăduise să trăiască acel ultim an la Villefranche. Pleca la Barcelona cu mâinile goale.

Nu era ușor de călătorit în plin război. Companiile de aviație nu operau zboruri pentru civili. Aviația civilă era în întregime militarizată. A hotărât să ia trenul de la Narbonne spre Port Bou și acolo să schimbe ca să ajungă la Barcelona.

O călătorie poate periculoasă. La fel de periculoasă ca a îndepărtatului băiețel de unsprezece ani. Atunci era prea mic și nu-și dădea seama de pericol, acum nu-i păsa.

3

Când s-au ivit, în depărtare, siluetele orașului, trenul a început să încetinească. Cu ochii lipiți de fereastră, Pablo simțea cum un fior îi străbate șira spinării.

Barcelona! Se întorcea la Barcelona!

Ajuns la capătul străzii Aragó, trenul a încetinit și mai mult. Pablo a coborât geamul și a scos capul. Aerul umed al orașului, pe care-l uitase, i-a urat bun venit. Privi în sus, cerul de-un albastru metalic părea încremenit, și închise ochii. Fluieratul care anunța sfârșitul călătoriei l-a făcut să-i deschidă. Intrau în gara Franța.

A coborât din tren și, cu geamantanul în care-și purta resturile naufragiului său, a pornit-o pe peron. Gara era plină ca un stup de albine. Un amalgam imposibil de culori: verdele soldaților și al raniților, albastrul cămășilor falangiștilor, albul scufiilor călugărițelor, negrul oamenilor obișnuiți care târau cu ei cine știe ce doliu. Unii soseau, alții plecau. Lacrimi, îmbrățișări, sărutări. Valize, boccele și mult zgomot.

Pablo a pășit în acest haos până când a trebuit, brusc, să se oprească la ceea ce părea control al pasagerilor. Bărbați în uniformă, cu strigăte și ghionturi, îi puneau pe unii să-și deschidă valizele și genții. Cereau documente. Unora le luau bagajul și-i împingeau afară din rând, împiedicându-i să iasă din gară. Pablo înțelegea cu greu ce spun.

Când i-a venit rândul, a scos documentele și le-a prezentat unuia dintre bărbații în uniformă. Unul scund, slab, dar cu niște ochi vii ce păreau să cuprindă într-o singură privire întreaga gară. I le-a dat înapoi.

— *¿Ciudadano francés?*[1]

— *Oui.*[2]

1. Cetățean francez? (în spaniolă în original)
2. Da (în franceză în original).

— *¿Motivo del viaje?*[1]

—*Yo... Trabajo.*[2]

A reușit să răspundă, nu fără efort. De prea mulți ani nu mai vorbise în spaniolă. O mai făcuse, sporadic, în câte o călătorie. În catalana pe care o învățase pe stradă și la școală nu mai vorbise niciodată.

Bărbatul în uniformă nu l-a pus să-și deschidă valiza, i-a făcut scurt semn cu capul să treacă. Până a ieșit în stradă, a simțit înfipți în spinarea lui ochii aceia mici, negri.

Orașul era pentru el o autentică necunoscută. A mers până în Pla de Palau, acum Plaza Palacio. Se uita încotro s-o apuce, nu dădea atenție străzilor și clădirilor. Nu observa rănile războiului, nici semnele victoriei naționalilor.

S-a oprit la capătul străzii Laietana. Se simțea obosit, pierdut. Geamantanul era cumplit de greu. Nu degeaba ducea în el un întreg trecut. A oprit una din mașinile negre cu galben, bănuia că sunt taxiuri. Nu-și amintea să fi avut culorile astea când el era mic. I-a cerut taximetristului să-l lase în centru.

— Domnule, în centru... Unde adică? La Piața Catalunya?

— *Oui, ça va bien*... E bine, bine...

Taximetristul zâmbi și se porni pe sporovăială, să facă mai agreabilă cursa. Nu avea des ocazia să discute cu un străin.

— Ei, în vizită? Sunteți pentru prima oară la Barcelona?

Pablo n-a răspuns. Nu avea chef de conversație și, în plus, nu-și găsea cuvintele. Taximetristul plescăi din buze și-o luă în jos pe Bulevardul Colom, înjurând în șoaptă.

El se ghemui pe scaun și, fără succes, încercă să descopere, în peisajul searbăd ce-i defila prin fața ochilor, vreo amintire. În dreptul portalului Pau, înainte de a coti pe Rambla Santa Mònica, văzu marea. Marea Barcelonei. Închise ochii și, pe

1. Motivul călătoriei? (în spaniolă în original)
2. Eu... Muncă (în spaniolă în original).

geam, trase adânc în piept mirosul sărat al mării, aroma amintirilor i se părea mult mai magică decât orice parfum creat de om.

Taximetristul opri mașina în fața hotelului Colón, în Piața Catalunya, și coborî să scoată din portbagaj geamantanul pasagerului. Cât încasa banii, zise arătând spre hotel:

— Dacă aveați de gând să vă cazați aici, nu e o idee bună. Colón e închis. O să-l dărâme curând. Înțelegeți... Nu știu unde-o s-ajungem.

Pablo a trebuit să facă un efort ca să nu piardă nici unul dintre cuvintele cu care îl mitralia. Încet-încet însă limba atât de ruginită începea să i se învioreze în minte. A îndrăznit să pronunțe câteva fraze:

— Și un hotel... mai modest?

Bărbatul arătă spre Rambla.

— Mergeți într-acolo, e plin.

Într-adevăr, Rambla era plină de hoteluri. De flori. De păsări. De oameni și de mirosuri nu total necunoscute. Ajuns în față la Cuatro Naciones, i s-a părut că ar fi un loc bun pentru câteva zile, până-și găsește ceva mai stabil. Din fericire, costurile cădeau în grija noului său stăpân.

S-a cazat și s-a pregătit să facă primul lucru pe care îl avea de făcut.

4

Pablo ieși din cimitir și se îndreptă spre strada Aiguafreda. Mergea cu pași repezi, de parcă viața lui depindea de ceea ce căuta: întâlnirea cu un trecut uitat. Străbătea străzile fără să dea de ceva cunoscut. Fiindcă, în amintirea lui, cartierul în care se născuse rămăsese fixat în imagini fără nici o legătură cu realitatea.

A ajuns la amiază pe strada care fusese a lui. O amiază înnorată, dar încă fără ploaie.

Căută cu privirea casa în care se născuse și trăise. În care îi trăiseră părinții. O identifică și se apropie. Nu se vedea nimeni. Micuța curte era goală, doar când și când câte o pasăre cobora să ciugulească pământul. Dar casa era locuită, o arătau ferestrele cu jaluzelele ridicate și florile din balconul de la etaj.

Închise, dezolat, ochii. Senzația de singurătate, care nu-l părăsise de la sosire, era și mai puternică. Îi veneau în minte imagini de demult: cea a unui copil care se cățăra, într-o după-masă târzie, în bazinul de apă ca să se răcorească. De câtă vreme dormea în el copilul ăla? Clipi încurcat și reveni la realitate. Realitatea cenușie a unei amiezi de septembrie. Aținti din nou privirea asupra casei. Se gândea că acum era ocupată de o altă familie; viețile, tristețile și bucuriile altor oameni o umpleau. Speranțele și neliniștile lor. Poate în camera lui dormea cineva. Poate în camera mare, a părinților, se iubeau doi oameni. Găteau în bucătărie și mâncau în sufragerie. Umpleau camerele de râsete și de lacrimi. De strigăte. Și casa se adaptase noilor chiriași, dispăruseră mirosurile cunoscute rămase în memoria lui. Se stinseseră. Din pereții acelei case se desprinsese orice urmă a familiei lui. Brusc, casa care fusese a lui, atât de a lui, i se păru îndepărtată. Era acum sigur că n-o să mai revină aici niciodată. Că acum își lua rămas-bun.

Și-a apăsat, tare, tare, palmele pe frunte, de parcă ar fi vrut să alunge șuvoiul de amintiri care îl asaltau. S-a dat câțiva pași în spate. Simțea nevoia să plece, dar picioarele nu-l ascultau, îi venea greu să le miște.

Aproape fără să vrea, întoarse privirea de la casa care nu mai era a lui și o îndreptă spre casa vecină, a Quimetei. O umbră se zărea în fața ei.

Se apropie încetul cu încetul. Într-adevăr, la intrare, pe un scaun cu șezut din papură stătea o femeie. Bătrână, foarte bătrână. Anii nu fuseseră miloși cu ea. Stătea cu capul plecat, aproape înfundat între umerii încovoiați sub șalul de lână

neagră care o apăra de răcoare. Se apropie, o presimțire îi încolțise în inima care începuse să-i bată nebunește. Când ajunse lângă ea, i se adresă în șoaptă, ca să n-o sperie:

— Quimeta! Ești dumneata, Quimeta?

Cuvintele îi țâșniseră firesc, fără greutate, în catalană, limba în care vorbise cu ea totdeauna. Nu trebuise să facă nici un efort, avea senzația că nu încetase niciodată să vorbească limba copilăriei lui.

Femeia întoarse capul spre el și-l privi cu ochii încercuiți de o legiune de riduri. N-a scos o vorbă.

— Quimeta, nu mă recunoști? Sunt Pablo, băiatul lui Marie și al lui Ramiro.

Când a rostit numele părinților săi, l-a asaltat un șuvoi de imagini. Amintirile reveneau. Mai ales imaginea unui băiețel, el, cu mica valiză în mână, și aceea a acestei femei, mult mai tânără, cu Enric lângă ea, amândoi în picioare în fața casei luându-și ultimul rămas-bun. I s-a urcat un nod în gât.

Femeia arăta ciudat, își dădea pe spate capul gol de amintiri, și-l obliga să călătorească înapoi în timp și să găsească în pliurile memoriei chipul care o privea întrebător.

Deodată, ușa casei s-a deschis și un bărbat corpolent, în jurul vârstei de cincizeci de ani, cu buze subțiri și ochi mici, și-a făcut apariția. Îl privi, bănuitor, pe Pablo:

— Cine ești dumneata? Ce dorești de la mama?

— Eu... sunt Pablo. Pablo Soto. Locuiam alături, eram bun prieten cu Enric.

Încercă să-și aducă aminte.

— Dumneata trebuie să fii unul din băieții mai mari ai Quimetei... Nu-mi amintesc cum îi chema.

Fără să-și ridice de pe el privirea neîncrezătoare, bărbatul a luat-o pe femeie de braț, a ridicat-o cu grijă de pe scaun și a pornit-o spre casă. La vederea trupului ei îmbătrânit, fragil, Pablo se înfioră.

— Și Enric? Mai stă aici? strigă înainte să dispară în casă cei doi.

Bărbatul se opri. Acum în ochi i se citea o durere adâncă. Și oboseală. O nespusă oboseală.

— Aici nu mai locuiește nici un Enric. Singurul care a stat a plecat pe frontul din Aragon și nu s-a mai întors niciodată. Și las-o în pace pe mama, nu-și mai amintește de nimic și de nimeni.

Pablo a rămas nemișcat în timp ce bărbatul intra în casă ținând strâns femeia și închidea ușa. Deși fratele lui Enric îi spusese că acum Quimeta aproape că trăia în altă lume, el auzise cum, înainte de a trece pragul, un cuvânt îi scăpase de pe buze:

— Pablito...

S-a răsucit, cu inima strânsă. Nimic, nimic nu mai era la fel. Nici Quimeta nu mai era femeia din amintirile lui, era acum o bătrână cenușie, ca norii plumburii care acopereau iarăși cerul.

Unde să se ducă să găsească vreun ecou din trecutul lui?

Vântul începea să bată tot mai tare, frunzele pomilor dansau în fața ochilor lui. Nori joși alergau pe cer, parcă urmau să se izbească de acoperișurile caselor din cartierul cu străzi amorțite, aproape pustii. Aerul devenea rece și, în sfârșit, începură să cadă primele picături de ploaie.

Frigul, vântul, ploaia, toate trezeau sentimentele de singurătate, care dormiseră întotdeauna în sufletul lui Pablo.

Lăsa, încet, în urmă, strada Aiguafreda.

PERFUMES DONNA

Barcelona, septembrie 1942

1

Laboratoarele firmei Perfumes Donna, atât de noi, i se păreau lui Pablo un cadou încă nedesfăcut. Erau moderne, dotate cu tot ce-i era necesar să-și ducă la capăt misiunea, dar, la primul contact, descoperise că simte lipsa a ceva, acel ceva care îl fermecase la Guerlain și la Royal: istoria, tradiția, rutina. Patina lăsată de timp.

Laboratoarele funcționau aproape la întreaga capacitate. Se fabricau săpunuri, și parfumate, și transparente, cu glicerină, cosmetice pentru femei, precum laptele de migdale, farduri pulbere și rujuri și, bineînțeles, faimoasa *Eau de Toilette* Valèria, ca și un săpun lichid de baie, cu același miros ca al apei de colonie.

Exista însă o parte care urma să se inaugureze: cea destinată creării și elaborării noului parfum, pentru care venise Pablo. Laboratorul său. Era dotat cu tot ce era nou în industria parfumului și, în plus, exista o echipă la dispoziția lui, formată din Martí Rovira, Anselm Huguet, un tânăr asistent, și secretara lui Modest Parés, Victòria Dalmau, și ea disponibilă oricând ar fi avut nevoie. În plus, și aceasta fusese condiția impusă de Modest Parés când îl angajase, urma să fie prezent și Eugeni, fiul său, pe care tatăl voia să-l introducă în lumea parfumeriei și, cum era firesc, nu voia să piardă ocazia de a se forma alături de unul dintre marii specialiști. La această condiție, Pablo răspunsese cu a lui: să

aibă mâinile libere în crearea noului parfum: nimic impus, nici o presiune, de nici un fel.

Căzuseră de acord.

Însă în prima zi de laborator, destinată de Pablo să-și cunoască colaboratorii și să se familiarizeze cu instalațiile, Eugeni Parés nu s-a prezentat. Nu l-a deranjat și nici nu l-a surprins. Tânărul nu-i făcuse o impresie bună la cina de bun sosit din casa Parés. Venise târziu și cât a durat masa nu a ascuns, nici nu a încercat s-o facă, cât îl plictisea să se afle acolo. Și, deși elegant, ultrapieptănat, era în el ceva, în modul de a vorbi, poate în privirea tulbure, care pe Pablo îl făcuse să creadă că, înainte să vină, dăduse pe gât un pahar. Sau mai multe.

De fapt, cina fusese edificatoare pentru Pablo în privința familiei Parés. Plecase din apartamentul de pe Rambla de Catalunya cu o idee destul de clară despre rolul fiecărui membru.

Patriarhul, Modest Parés, nu trecuse probabil de cincizeci de ani. Seara aceea purta un sacou de culoare închisă cu dungulițe, cămașă albă și o cravată discretă. Haine scumpe, făcute la comandă, care, lui Pablo, dintr-un motiv neînțeles, i se părea că nu cad bine pe el. Poate din cauza figurii lui cam scunde și îndesate, cu pântecul proeminent al gurmanzilor.

Fără îndoială, gândise, tot observându-l, cel mai bun lucru din fizicul omului cu părul negru rărit pe creștet era privirea, profundă, tenebroasă. O privire scormonitoare, ca de caleidoscop, care părea să surâdă când își privea fiica, dar devenea dură ca marmura când îi cădea pe fiu. Forța pe care o iradia bărbatul se afla însă în vocea gravă, sonoră, și în exprimarea lui clară, directă. Acel om era obișnuit să vorbească în public și să fie ascultat. Vorbea cu o siguranță uluitoare, ridicând, aproape imperceptibil, o sprânceană. Efectul vorbelor lui Modest Parés asupra celorlalți putea fi măsurat doar privindu-l pe Martí Rovira. Când Modest vorbea, Martí aproape că nu respira și, bineînțeles, nu

intervenea, cel mult să dea din cap afirmativ și să-i sprijine spusele.

Din fotografiile ce ocupau un loc de onoare în salon, Pablo putuse să deducă și alte lucruri despre stăpânul de la Perfumes Donna; lucruri de care, își zisese, trebuia să țină seama ca să știe pe ce teren pășea. În cele mai multe, Parés apărea zâmbitor alături de bărbați în uniformă militară, cu cămașă albastră, cu aspect nu departe de al celor pe care-i văzuse la gară când sosise la Barcelona. Cu mustața atent tăiată și zâmbetul învingătorilor atârnat de buze.

Valèria Casanoves, stăpâna casei, avea, în schimb, un aer absent, dificil de definit. Mult mai tânără decât soțul ei, de-o eleganță sobră, doamna Parés avea un chip cu trăsături regulate, fine, bine marcate. Părul blond era pieptănat în spate ca să lase la vedere splendidele smaralde din urechi. Ochii frumoși, de un albastru rece, scrutau totul și pe toți cu o duritate de piatră. În ciuda taliei micuțe, era bine proporționată. Ceva în ea, indefinit, căruia Pablo nu putuse să-i pună nume, o făcea să pară inaccesibilă. În tot timpul cinei afișase o răceală în spatele căreia părea să se ascundă și să se apere. O mască abandonată când și-a văzut fiul intrând în sufragerie. Atunci, câteva secunde, un licăr cald i-a luminat fața.

În ce o privea pe tânăra Angèlica Parés, lui Pablo îi fusese imediat clar despre ce este vorba. Cu rochia aceea de prințesă, cam prea copilăroasă pentru vârsta ei, cu părul pudic strâns pe margini cu două agrafe și mai de prințesă, Angèlica Parés nu păcălea. Era fetița burgheză educată doar pentru un bun mariaj. Cu siguranță cânta la pian, poate vorbea chiar și franceza, deși nu o putuse constata, căci în timpul mesei aproape că nu deschisese gura, se mulțumise doar să-l observe, cu un zâmbet dulce, timid, pe buze.

Și da, asta nu se putea nega, Angèlica Parés era frumoasă ca un trandafir; micuță și subțire ca mama ei, al cărei chip îl moștenise, avea, ca ea, ochii albaștri, dar de-un albastru închis și fără gheață. Pe fața ei, ochii erau două pietre pre-

țioase. Mai mult, buzele îi erau generoase, iar surâsul blând dădea la iveală un șirag de dinți perfecți.

O fată frumoasă, da. Dar încă neformată pe deplin.

2

Eugeni nu s-a prezentat în acea primă zi de lucru la laborator, a făcut-o, în schimb, Angèlica. Pablo i-a ghicit prezența înainte s-o vadă. O trăda parfumul. Observase deja la cină că tânăra, poate într-un exces de zel, să-i facă plăcere, se parfumase generos cu al său Indien de la Parfums Royal, prea exotic și prea îndrăzneț pentru tinerețea ei. Indien nu se potrivea cu pielea Angèlicăi; era ca și cum ar fi ieșit pe stradă în cămașă de noapte sau ar fi mers la Operă în haine sport. Ceva scârțâia. Un dezacord între om și miros. Sigur apa de colonie Valèria, pe care o folosea probabil în mod normal, ar fi fost mai potrivită pentru pielea ei, ușor trandafirie, și mai prietenă cu părul ei de culoarea mierii, care-i cădea pe umeri și i se răvășea, viclean, pe frunte, acum, că renunțase la agrafe.

Purta o rochie de in de-un verde frunză, închisă la gât printr-un plastron alb cu nasturi și se apăra de răcoarea lui septembrie cu o jachetă neagră din tricot. Avea pantofi fără toc și nu purta pălărie. Pablo și-a întărit impresia din noaptea cinei. Angèlica Parés nu era o fată cu fumuri şi nu ştia să se pună în valoare. N-avea nici pe departe prezența și eleganța mamei ei. Păcat, căci era cu adevărat frumoasă.

Martí și Anselm și-au lăsat treaba şi s-au dus s-o întâmpine pe fata care i-a salutat veselă. Apoi, cu o figură serioasă, s-a îndreptat spre Pablo:

— Bună ziua, domnule Soto. Sper că nu vă deranjează prezența mea.

Pablo o privi cam rece:

— Deloc. Deși, ca să vă spun adevărul, eram convins că fratele dumneavoastră o să vină astăzi în laborator.

Îi răspunsese politicos, dar politețea lui i se păru Angèlicăi o palmă peste față. În plus, parfumierul o privea cu un amestec de amuzament și indulgență tipic franceză, deși ea nu știa asta. Fata se fâstâci și se făcu roșie ca racul. Răspunsul parfumierului o derutase și nu știa cum să reacționeze, nici ce să facă, să rămână sau să plece cu coada între picioare. Martí Rovira ieși din tăcerea lui obișnuită ca să îi ia apărarea:

— Credeți-mă, o să ieșiți câștigat din schimbul ăsta, domnule Soto. Angèlica...

Tăcu brusc, parcă lovit de fulger. Se făcuse la fel de roșu ca Angèlica, sau chiar mai mult. Fără îndoială, se căia de ce exprimase cu voce tare; o indiscreție nepotrivită cu felul lui de a fi. Anselm însă nu părea să aibă nici prudența, nici discreția pe care le arăta totdeauna Rovira și interveni:

— Ui! Angèlica își petrece ziua închisă în laborator, domnule Soto. Domnul Rovira zice că deja i-a arătat tot ce putea să-i arate. Dar ea mereu vrea mai mult, nu încetează cu întrebările, e ca un burete. Așa-i, Angèlica?

Ea îi aruncă o privire rugătoare. Cuvintele lui o făceau să se simtă și mai jenată, era și mai îmbujorată.

— O să vedeți, domnule Soto. Puneți-o la încercare...

— O, Anselm! Tacă-ți gura, explodă, în sfârșit, fata, cu obrajii în flăcări.

Pablo izbucni în râs.

— Liniştiţi-vă, domnișoară. Nu-i nevoie de examen, cu dragă inimă vă primesc în laborator. Cu siguranță, domnul Rovira vă găsește ceva de lucru. Dar poate aveți alte treburi. N-aș vrea ca tatăl dumneavoastră să se supere pe mine că vă ţin aici.

— Domnul Parés? se vârî din nou în vorbă Anselm, în timp ce-i întindea Angèlicăi un halat alb. Păi domnul Modest face tot ce vrea ea...

— Nu chiar! sări fata în apărarea tatălui. Dacă ar face tot ce vreau, aș lucra în laborator. Dar...

Își înălță capul spre Pablo. Și, cu o voce sugrumată, tremurândă:

— Iertare, domnule Soto. Vă năucim. Dar tata crede că laboratorul nu-i un loc pentru fete. Încercă să zâmbească, în timp ce-și încheia nasturii halatului: Credeți la fel?

— Nici vorbă. În laboratoarele din Franța lucrează multe femei. Ca să faci treaba bine, domnișoară, nu contează dacă ești bărbat sau femeie, contează doar să fii capabil.

Ochii Angèlicăi se luminaseră, plini de admirație. Cu halatul acum încheiat, se așeză la muncă, vorbele parfumierului i se roteau în cap, zâmbea mulțumită.

Toată dimineața, Pablo și-a observat colaboratorii. Martí Rovira era alt om la lucru. Bine trecut de patruzeci de ani, bărbatul cu ochii și părul negru, cu privirea în care străbătea atât prudența, cât și inteligența, în laborator arăta sigur pe sine, hotărât. I-a plăcut cum îl tratau cei doi tineri, Anselm și Angèlica, totdeauna cu deferență, cu respect. Deși încă tânăr, în micul grup el era tatăl.

I-a plăcut și cum se mișca Angèlica prin laborator. Era muncitoare și asculta de indicațiile lui Martí fără să comenteze. L-a ajutat tot timpul în procesul de distilare la care lucrau ca să obțină esențele necesare noului parfum. Asculta cu atenție, reținea datele cu lăcomie. I s-a părut că avea calități înnăscute pentru lucrul în laborator.

Anselm Huguet, deși se lupta cu un șchiopătat din naștere, i-a trezit lui Pablo amintiri prețioase. Bucuria, entuziasmul pe care le punea în tot ce făcea îl duceau cu gândul la Pablo Soto, băiatul care, cu ochi fermecați, asistase la nașterea unuia din marile parfumuri ale secolului.

Se va repeta în laboratorul ăsta miracolul?

Pablo se întorsese la Barcelona să se împace cu trecutul său, să închidă niște uși rămase deschise. Să uite. Avea nevoie să-l regăsească pe Pablo al copilăriei lui. Și să-și întărească

faima de mare parfumier rămasă în adormire toți acei ani în care viața îl pusese la încercare.

3

În seara aceea, ca un bun căpitan de navă, Pablo părăsise ultimul laboratorul. Când a ieșit în stradă, luminile felinarelor străluceau ca niște puncte argintii. S-a oprit pe trotuar să-și aprindă o țigară, privind cum ultima rază de soare cobora în spatele clădirilor. Inspiră adânc mirosul îndepărtat al mării, un miros de sare și verde de algă, care se unea cu cel al platanilor de pe stradă, miros de lemn, de frunze... Un *mélange* inegalabil!

Era atât de vrăjit, că nici nu-l observase pe bărbatul care se apropia. Când i-a vorbit, tresări:

— Domnule Soto... Oh, scuzați-mă, v-am speriat.

Bărbatul, gras, cu un pântec rotofei, cu părul rărit, îmbrăcat în haine de șofer, își învârtea în mâini șapca. Se răsuci și arătă spre un impresionant Buick Century, parcat în fața clădirii.

— Sunt Sebas, șoferul domnului Parés. Sunteți așteptat în mașină.

Curios, Pablo îl urmă. Sebas se grăbi să-i deschidă ușa din spate. În umbra din interior, se ivi chipul tânăr al lui Eugeni Parés. Se apropie de el și, cu un zâmbet șăgalnic pe buze, îi șopti, parcă împărtășindu-i un secret:

— Bună seara, domnule Soto. Am venit să-mi cer scuze pentru absența de astăzi de la laborator. Îmi pare nespus de rău. O să mă iertați dacă vă duc să vă arăt Barcelona nocturnă?

Ideea de a urca în mașină cu tânărul ăla iresponsabil l-a revoltat. Răspunse țeapăn:

— Nu cred că e indicat, credeți-mă. Am avut o zi lungă. Și mâine urmează o alta și...

— Pablo, vă rog. Vreau să-mi cer iertare. Gândiți-vă, dacă trebuie să colaborăm, e bine să ne cunoaștem.

Amuți. Era ceva în băiatul ăla, ochii jucăuși, risipa de simpatie și amabilitate, ceva ce-l făcea să pară cu totul altfel față de noaptea trecută. N-a înțeles de ce-o face, dar, în cele din urmă, a urcat în mașină. Fără o vorbă, cu discreția caracteristică celor din breasla lui, Sebas a pornit.

După ce lui Pablo i-au fost prezentate câteva dintre punctele cele mai importante ale nopții barceloneze, s-au oprit în față la Ritz.

La parterul hotelului se afla ceea ce toată lumea cunoștea drept *La Parrilla*[1] *del Ritz*. Fusese cândva o încăpere unde se puneau claie peste grămadă mese și alte piese de mobilier scoase din uz. Bernard Hilda, un evreu rus, pe numele adevărat Levițki, care reușise să fugă din Franța ocupată de naziști, o transformase într-un mic spațiu de divertisment. Acolo, poate fără prea mare însuflețire, fără nici un chef, își dirija formația în fața unui public format din femei în rochii largi, înzorzonate cu bijuterii, și din tot soiul de bărbați, cu frac, falangiști, afaceriști de pe piața neagră, spioni și ofițeri germani.

Era încă destul de devreme, dar sala era deja animată când au sosit. Eugeni, care părea cunoscut de toți, a comandat o sticlă din cea mai bună șampanie franțuzească. Curând, la masa lor, au năvălit prietenii lui Eugeni Parés. Odraslele învingătorilor. Tineri frenetici, cam sălbatici, cu priviri triumfătoare, arătau, cu fiecare gest, fiecare vorbă, fiecare hohot de râs că țara, acum, e a lor, doar a lor. Fiindcă ceilalți pierduseră tot.

Cu cât avansa noaptea, Eugeni era tot mai dezinhibat, bea fără măsură, striga, râdea, devenea centrul distracției. Părea că uitase de prezența lui Pablo, care, stingher, stânjenit,

1. *La Parrilla:* „Grill". Termenul apare în denumirea multor restaurante.

observa noua imagine a tânărului, atât de îndepărtată de cea pe care o oferea între cei patru pereți ai casei, în fața privirii severe a tatălui. Între prieteni, în atmosfera de petrecere, Eugeni era seducător, simpatic, imaginativ, toți păreau să-l adore. Femeile, mai ales, nu-i puteau rezista tânărului atrăgător, insolent, frumuseții lui aproape feminine, care atrăgea privirile tuturor.

Când grupul de tineri avizi de distracție au decis să-și continue petrecerea într-un loc „mai sălbatic", potrivit cuvintelor lui Eugeni, Pablo a simțit că-i pune Dumnezeu mâna în cap, avea ocazia să părăsească grupul în care, evident, nu se simțea comod.

— Ați fost foarte amabil să mă invitați, Eugeni. Dar eu o să mă retrag.

— A, da... Mâine mergeți la laborator?

Și a izbucnit într-un hohot de râs, de parcă făcuse cea mai bună glumă.

Grupul a dispărut și, când Pablo se ridica să plece, cineva îl opri, adresându-i-se în franceză:

— Monsieur Soto?

Profitând că orchestra luase o pauză de odihnă, Bernard Hilda se apropiase de masa lui, să-l salute. Un bărbat mai degrabă scund, slab, vioi, măsliniu, cu chipul lunguieț, cu o mustață fin tăiată. Era îmbrăcat într-un sacou alb, cu inevitabilul papion negru. Uniforma de lucru.

— Ne cunoaștem? zise Pablo, mai mult decât surprins.

— O, dumneavoastră nu vă mai amintiți, dar eu am cântat la Monte Carlo când ați prezentat parfumul, Indien.

— O, ce sărbătoare! zise cu un zâmbet Pablo, amintindu-și de acel moment.

— O mare sărbătoare și alte timpuri, punctă Hilda. Ce-ați zice dacă ne-am așeza o clipă într-un colțișor mai liniștit?

S-au așezat la o masă mai izolată și au stat de vorbă în fața a două cupe de șampanie, ciocnind în amintirea vremurilor trecute. Fumul țigărilor șerpuia deasupra capetelor

lor, formând un nor prin care ochii lui Pablo urmăreau îngrijorați figurile a doi ofițeri germani care, la masa de alături, glumeau cu două tinere. Hilda îi urmărea privirea.

— O să vă obișnuiți cu prezența lor, a zis trăgând din țigară.

— E greu.

Muzicantul privi spre scenă și zâmbi.

— Nu avem altă soluție. Sunt aici și se vor stăpânii lumii. Sunt convinși că vor fi. Uitați-vă cum râd, cum ne privesc... Uitați-vă bine. Uitați-vă câtă aroganță! Câtă sfidare!

Hilda tăcu. Își dăduse drumul la gură și în vremurile alea nu puteai fi niciodată sigur cu cine stai de vorbă.

Au sorbit amândoi din șampanie.

— Sunteți de mult la Barcelona, domnule Hilda?

— De câteva luni. Dumneavoastră?

— De foarte puțin timp. Am venit să lucrez la un nou parfum, pentru Donna. În Franța, acum, îmi era imposibil să-mi văd de munca mea. Și... mă rog, au mai fost și probleme personale care m-au făcut să iau decizia să vin la Barcelona. Nu știu dacă știți, aici m-am născut. Am plecat în Franța când aveam unsprezece ani.

— A, da! Auzisem ceva.

Pablo își coborî vocea, ca să-l întrebe pe Hilda, privind cu coada ochiului spre ofițerii de la masa vecină:

— Spuneți-mi, care este situația aici? Eu n-am nici o idee. Am fost plecat o viață întreagă.

Hilda plesni din buze și dădu din cap în semn de negare, rezemându-se de scaun, acum mai relaxat. Observa sala în timp ce vorbea.

— Aici rănile sunt încă deschise. Nu s-a terminat războiul civil, vă rog să mă credeți. Încă se mai plătesc polițe. Își aținti privirea asupra lui Pablo și, pe un ton confidențial, ca un fel de avertizare, zise: Barcelona e plină de germanofili. Francezii nu sunt bine-veniți. Vă veți lămuri cu timpul.

— Înțeleg.

Hilda luă ultima înghițitură de șampanie.

— Acum trebuie să mă întorc la treabă. Și, pe un ton mai ridicat, spuse: A fost o adevărată plăcere, monsieur Soto. Întâlnirea cu dumneavoastră mi-a amintit de alte timpuri. Nu știu dacă mă înțelegeți.

— Perfect, monsieur Hilda.

Hilda l-a lăsat singur, întorcându-se la mica estradă pe care el și cei zece bărbați din orchestră o ocupau în întregime. Sala se umplu din nou de șansonete franțuzești.

Întâlnirea cu muzicianul îi alungase lui Pablo stingherealа și dorința de a pleca. Mai relaxat, ceru încă o cupă. Cât o sorbea, observa mai atent sala și pe ocupanții ei. O mostră de societate barceloneză: bărbați și femei, toți eleganți, dar cu discreție, havane și băuturi fine. Noua pătură de sus, afiliată franchismului, care își făcea din șampanie emblemă.

Brusc, descoperi că niște ochi mari, de culoarea scorțișoarei, îl priveau fix. Erau ai unei femei de o frumusețe exotică. Înaltă, zveltă, cu plete bogate lăsate libere ca un val negru, buze cărnoase, senzuale și nas bine conturat. Purta o rochie strâmtă, cu un decolteu adânc. La gât, un colier simplu. O femeie greu de ignorat. Cu siguranță, își zise Pablo, o profesionistă, căci, ca regulă generală, numai prostituatele intrau singure într-o asemenea sală.

Femeia scoase din geantă un pachet de țigări și-și aprinse una. Cu capul pe spate, trase adânc din țigară, fără să-l piardă din ochi pe Pablo, care se ridicase și, cu pași ușor șovăielnici, se îndrepta spre masa ei. În timp ce se-apropia, o examina de sus până jos.

S-a prezentat și s-a așezat lângă ea. Cât stăteau de vorbă, Pablo simțea cum pune stăpânire pe el o dorință violentă.

Au părăsit sala separat, s-au întâlnit în fața ușii. El a chemat un taxi și a dus-o la hotel.

4

Dimineața, când a deschis ochii, femeia nu mai era. Doar parfumul ieftin mai dăinuia în aer, dovadă a trecerii ei prin cameră.

Parfumuri! Pentru Pablo nu exista altul, doar cel ce se evapora dintr-o sticlă deschisă, lăsând o urmă fugară de rămas-bun.

S-a sculat fără chef, cu pleoapele grele. Se simțea amorțit, atins de patina tristeții. Cum i se întâmpla totdeauna după o noapte de dragoste furată și, adesea, plătită, i se părea că nu se poate desfăta decât cu gustul amar al tristeții.

Îi revenea în minte amintirea iubirii pierdute, singura pe care o cunoscuse.

La început revenise cu disperare. Cu trecerea timpului, disperarea lăsase locul unei dureri atroce, apoi se transformase într-o tristețe mai suportabilă. Acum era melancolie. O melancolie care, în momente ca acela, îi aducea în memorie detaliile dimineții în care Claudine și el se treziseră pentru prima oară împreună, în micul apartament din Paris.

S-a forțat să alunge din minte imaginile acelea. Nu voia să târască după el amintirea lor. Cu-atât mai mult după moartea lui Violette. Trecutul se topise. Nu mai conta. Iar viitorul nu exista.

Străine de intențiile lui Pablo, amintirile refuzau însă să dispară. Îl trăda și trupul. Căci trupul lui nu uitase nimic.

Perdelele pe jumătate trase filtrau lumina care venea din exterior. Cu o furie rece, le-a dat la o parte, să privească în stradă. Afară, orașul se trezea lent, liniștit, în zorii gri, cu pete portocalii care lăsau locul, treptat, unui cer de-un albastru întunecat, acoperit de-o armată de nori avansând.

Își rezemă capul de geamul ferestrei. Senzația de rece îl calmă.

Încercă să-și amintească chipul femeii pe care noaptea aia o iubise cu sălbăticie. Avea ochi melancolici.

Zâmbi trist. Mereu era la fel. Altceva nu-și mai amintea. Nimic nu-i rămăsese întipărit în suflet după ce făcuse dragoste. În timp ce se îndrepta spre baie, se gândea, resemnat, că el nu făcea parte dintre bărbații care speră într-o relație intensă, durabilă.

Nu. Nu făcea.

ÎNTÂMPLĂRILE VIEȚII

Barcelona, octombrie 1942

1

La aproape o lună de când se afla în Barcelona, Parés i-a oferit lui Pablo un apartament în apropierea laboratoarelor. Era la etajul doi al unei clădiri din strada Mallorca, în care se pătrundea printr-un splendid portal bogat sculptat. Balcoanele erau decorate cu motive florale, iar axele laterale erau ocupate de terase placate cu ceramică glazurată. Locuiau aici familii înstărite, un portar în uniformă, la dispoziția locatarilor, veghea atent intrările și ieșirile și răspundea solicitărilor locatarilor. Nimic nu arăta că pe-acolo trecuse un război.

S-a dus să-l vadă fiindcă spera să se mute curând, să scape de provizoratul de hotel. De cum a intrat, a rămas înlemnit. Apartamentul arăta de parcă foștii ocupanți urmau să se întoarcă dintr-o clipă în alta. În salon și în sufragerie, vitrine pline de obiecte superbe, probabil trecute din tată în fiu, scriau istoria unei familii. Dormitoarele erau complet mobilate, cu paturile făcute. Exista și o masă de toaletă maiestuoasă, cu sertare pântecoase și mânere de argint. În birou nu lipsea nimic, pereții erau căptușiți cu rafturi pline de cărți. O cadă din metal și porțelan onora baia.

Totul în apartamentul acela îi vorbea de delațiuni și răzbunări. De învingători și învinși. Muțenia încăpățânată a portarului când îl întrebase de foștii locatari l-a convins definitiv că nu se înșela. Era sigur că, noaptea, pereții o să-i povestească întâmplări care l-ar face nefericit. Nu se

întorsese la Barcelona ca să profite de nenorocirea cuiva. Apartamentul acela mustea de răceala pierderii și a plecat convins că acolo n-ar putea trăi. A inventat o scuză. I-a spus lui Parés că deja pusese ochii pe un apartament mai mic și mai comod, unul de burlac, adăugase. Și a început imediat să caute un apartament fără amprentele învingătorilor imprimate în camere.

A văzut anunțul în *La Vanguardia* într-o dimineață când lua micul dejun la hotel, și i s-a părut mai interesant decât celelalte care-i țineau companie la rubrica de publicitate.

> Piso bien amueblado [...], calef. [...], teléf. [...], familia reducida sin niños. Balmes, 62[1].

Acel «*sin niños*» indica fie ceva foarte mic, impropriu unei vieți de familie, fie prea bine îngrijit ca să fie supus torturilor plozimii. Ambele îi conveneau. În plus, era aproape de muncă.

S-a decis să facă o plimbare și să-l vadă. De când sosise, nu avusese timp să se plimbe prin Barcelona. Își petrecea zilele muncind, iar când ieșise din hotel nu trecuse prea mult dincolo de Passeig de Gràcia sau de Rambla de Catalunya. Voia să redescopere orașul pe care-l părăsise de atâția ani. Uitase Barcelona copilăriei lui și, acum, când pășea prin ea, era o mare necunoscută. Avea nevoie de timp pentru regăsire, pentru recuperarea imaginilor trecutului. Și, de asemenea, pentru descoperirea Barcelonei prezentului.

S-a întors la hotel să-și ia ceva pe el, zilele erau de-acum mai reci. Toamna aia, cu zilele atât de scurte și cerul plumburiu, aducea tot mai mult a iarnă. În fața oglinzii, Pablo își trecu mâna prin părul castaniu bogat, pieptănat în spate. De-a lungul anilor reușise să controleze bucla rebelă în care deja începuse să scânteieze câte un fir de păr alb. Și-a strâns

1. Apartament bine mobilat [...], încălzire centrală [...], telefon [...], familie fără copii. Balmes 62 (în spaniolă în original).

nodul de la cravată și și-a scos sacoul din vâscoză. Nu și-a putut reține gândul că războiul luase cu el și eleganța costumelor din lână. Acum lâna se folosea doar pentru confecționarea uniformelor militare. Se eliminaseră din costumul bărbătesc și alte elemente considerate neesențiale, precum clapele de la buzunare sau pliurile de la pantaloni. Moda devenise austeră și în culori. Predominau cele solemne și întunecate, ca griul pe care îl privea în clipa aia în oglindă. Și-a zis că de multă vreme se îmbrăca de parcă viața devenise o eternă înmormântare. Cu un zâmbet de dezgust pe buze, și-a pus peste haină pardesiul și, în sfârșit, și-a potrivit pălăria, cu borul tras pe frunte.

Afară l-a întâmpinat o temperatură mai plăcută decât se așteptase. A hotărât de aceea să meargă spre Balmes, făcând un ocol pe străzi pe care încă nu călcase. La Paris îi plăcuse întotdeauna să meargă pe jos fără grabă, bucurându-se de plimbare. O apucă pe Rambla spre Piața Boqueria.

Clădirile de pe Rambla, Liceu sau Palatul Vicereginei, deșteptau în el amintiri îndepărtate, ușor începețoșate, dar, tăind-o pe Carme și pierzându-se prin Xuclà, a dat cu ochii de un oraș necunoscut, posomorât, cu străzi de un cenușiu lugubru. Multe clădiri de pe străduțele pe care Pablo le străbătea acum dezorientat erau în ruină. Pe ziduri, afișe cu Franco cu jugul și săgețile le aminteau tuturor al cui era acum orașul distrus și învins. Ce diferită realitate de aceea a localurilor frecventate de bogătași pe care le vizitase! Ce lumi diferite! Barcelona părea intrată în stăpânirea fantasmelor. A bărbaților, femeilor, copiilor înfometați, cu chipuri supte și ochi triști, îmbrăcați în negru, culoarea doliului și a suferinței. Toți sătui de război, de cartele. De ura care îi sufoca.

Observă că la magazinele de alimente erau afișe care nu anunțau produsele pe care le aveau în vânzare, ci pe cele care lipseau; își aminti de copioasa cină de la casa Parés. Văzu un steag cu svastică atârnând de o clădire pe care nu o putea identifica. Nu era singura. Steagurile naziste țineau companie

fotografiilor lui Franco și José Antonio Primo de Rivera[1], expuse în multe vitrine, încadrate de lozinci. Gândul îi zbură la ofițerii pe care-i văzuse distrându-se la Ritz și-și aminti cuvintele lui Bernard Hilda: „Sunt aici și vor să fie stăpânii lumii. Sunt convinși că vor fi".

Un fior rece îl străbătu de sus până jos și se simți profund deprimat. Barcelona nu mai era orașul copilăriei lui. Trecuse printr-un război. Avea dreptate Hilda: războiul fumega încă. Fiindcă, deși se încheiase, trebuie să fi fost foarte greu să te obișnuiești cu liniștea aia.

2

A trebuit să întrebe de câteva ori ca să poată ieși din încâlceala de străzi în care rămăsese prins. A reușit, în sfârșit, să ajungă pe strada Pelai și de-acolo pe Balmes.

Fațada, într-un amestec de stiluri, a clădirii de la numărul 62 de pe Balmes era împărțită în trei corpuri. Cel central era dotat cu balcoane continui, cele laterale cu balcoane individuale. A deschis, hotărât, ușa de la intrare, ornată cu reliefuri încoronate cu capete de leu.

Holul era mare, cu două lămpi mari din bronz atârnând de tavan. În stânga era marea scară care conducea la etajele superioare și ascensorul. În dreapta, aproape ascunsă sub golul scării, o ușă ducea la cămăruța portarului, întunecoasă, strâmtă, parcă dintr-o altă lume. În acel moment portăreasa, o femeie în vârstă, cu o figură acră, îmbrăcată toată în negru, mătura, plină de zel, holul. Când și-a dat seama de prezența străinului, s-a oprit din măturat, s-a sprijinit cu ambele mâini pe mătură și, fixându-l cu o privire de inchizitor, l-a întrebat sec:

1. José Antonio Primo de Rivera i Sáenz de Heredia (1903–1936), om politic, fondatorul și ideologul mișcării fasciste „Falanga Spaniolă".

— Ce doriți?

El o salută atingând ușor borul pălăriei.

— Aici este un apartament de închiriat?

— A, sigur! La doi. Al doamnei Maspons, răspunse femeia îndulcindu-și tonul dur cu care-l primise. Și rămase cu ochii pe el, evaluând parcă rapid, dar exhaustiv, dacă viitorul locatar corespunde sau nu.

— Știți? apartamentele sunt foarte mari. Și doamna Maspons, vedeți, cum a rămas singură, dintr-unul a făcut două. Unul pentru ea și unul de închiriat. Da' e foarte bun cel de închiriat, să nu credeți, bine aranjat, l-am văzut. N-o face pentru bani, credeți-mă. Da' apartamentu-i așa mare și-atâtea amintiri vin peste ea și...

— Credeți că pot să-l văd? i-o tăie Pablo, sigur că, dacă n-o face, portăreasa n-o să se oprească din turuit nici să respire.

— Auziți? Dumneavoastră sunteți străin?

— Nu.

A răspuns categoric, deși conștient că i se observa accentul francez.

O umbră de neîncredere întunecă o clipă ochii curioși ai portăresei. Dar până la urmă a cedat:

— Vă însoțesc.

Doamna, văduva Maspons, era o femeie scundă, rotunjoară, îngrijită, cu părul atent pieptănat, cu o figură care vorbea despre pierderi și tristeți. L-a primit cu amabilitate, a luat cheile apartamentului și a pornit să i-l arate urmărită de departe de privirea portăresei, Pepita, care nu voia să piardă nici un detaliu din tot ce se întâmpla.

Apartamentul era, într-adevăr, jumătate din enorma locuință inițială, dar fiecare dintre cele două noi apartamente rămăsese cu un balcon central și unul lateral, cel de închiriat în stânga, privite din stradă. Avea două dormitoare. Sufrageria și salonul, vesele, luminoase, dădeau spre balconul central, iar unul din dormitoare spre celălalt, și el deschis

spre stradă. Cel de-al doilea era interior, ca și mica, dar bine dotata bucătărie, și baia, simplă, dar completă.

Pablo își zise imediat că era ideal pentru el: central, bine dotat, cu mobile moderne, un pic cam impersonale, fără nici o legătură cu el și cu viața pe care o lăsa în urmă. Un apartament bun să o ia de la început.

— Îmi place, zise cu un zâmbet. Un zâmbet din acelea care-i făceau două gropițe în obraji și care nu trecu neobservat de văduva Maspons; îi răspunse și ea cu un zâmbet cald. Pablo i se părea un adevărat cavaler, simțea că va fi un bun chiriaș, că n-o să-i facă nici un fel de probleme. Fiindcă, și-a zis în gând, ce probleme să-i facă un domn care răspândea un miros atât de curat, de bun?

Zâmbind, au făcut un acord tacit, iar Pepita a fost de acord.

3

Modest Parés nu-și făcea prea des apariția în laborator. De aceea, vizita din splendida amiază de sfârșit de octombrie, când razele soarelui treceau printre frunzele îngălbenite ale copacilor, a fost aproape o surpriză.

— Prietene! zise îndreptându-se către Soto, după ce i-a salutat pe ceilalți. V-am abandonat săptămânile astea. Nu mi-o pot ierta. Dar, gândiți-vă, ca să pun în funcțiune laboratoarele a fost nevoie de-o muncă pe care nimeni nu și-o poate imagina. Azi însă mi-am zis: Modest, du-te și invită-l pe domnul Soto la masă, la Puñalada. Ce spuneți?

Pablo n-avea habar ce e Puñalada și avea treabă până peste cap ca să-și piardă timpul cu o masă de prânz. Dar, evident, nu putea să refuze invitația stăpânului firmei și nu era atât de naiv încât să nu-și dea seama că, în spatele invitației, se ascundea altceva; pe de altă parte, era firesc să dea explicații despre ce făcea.

— La Puñalada? zise Anselm, apropiindu-se de Pablo cu mersul lui poticnit. Dacă nu vreți să mergeți, mă duc eu, domnule Soto, că au o mâncare acolo... N-aveți idee ce bine se mănâncă!

Parés izbucni într-un năvalnic hohot de râs.

— Tu la Puñalada te duci când o să te razi, băiete!

— Dar mă rad, deja, domnule Parés, mă rad.

Puñalada era un restaurant mare, elegant, pe Passeig de Gràcia, colț cu Rosselló. Din sala de jos se urca spre un separeu ca un fel de balcon, spre care, salutând personalul, s-a îndreptat Parés. Îl cunoșteau toți, părea a fi un obișnuit de-al casei.

Masa – Parés a comandat ce era mai bun – a fost abundentă și destinsă. Savurau cafeaua și lichiorul când, în sfârșit, părea că se ajunge la problema care de fapt îi adusese acolo.

— Spuneți-mi, domnule Soto, cum vi se pare băiatul meu? Cum se poartă la lucru? Credeți că are aptitudini? I-am și spus, l-am pus să facă un curs de chimie judiciară, dar ar fi bine să se îndrepte spre domeniul parfumeriei. Al nostru.

Pablo a rămas mut, perplex. A sorbit o gură din lichiorul gălbui din pahar, înainte de a răspunde privindu-și în ochi interlocutorul.

— Într-o lună, fiul dumneavoastră a trecut pe la laborator de două-trei ori. Și n-a stat prea mult.

Parés a trântit cu pumnul în masă de s-au clătinat paharele, cești, tacâmurile, iar privirile celor de la mesele vecine s-au îndreptat spre ei.

— Copil neghiob!

I s-au înăsprit trăsăturile, părea de piatră. A făcut un efort, încercând să se stăpânească, nu trebuia să facă spectacol. Și-a scos din buzunarul interior al sacoului un trabuc, i-a oferit unul lui Pablo, care l-a refuzat, și l-a aprins pe al lui și a pufăit cu sete.

Era încă roșu la față, congestionat, dar fumul parfumat al trabucului părea să aibă asupra lui un efect calmant.

Și-a plecat privirea, spre degetele cu care ținea țigara.

— Ascultați-mă, Pablo, să nu faceți niciodată copii. Niciodată.

— Nu vorbiți așa. Dumneavoastră sunteți topit când vă priviți fiica.

Omul zâmbi, mai relaxat.

— Aveți dreptate. Angèlica e un dar al cerului. Dar Eugeni... Și moștenitorul el e, înțelegeți? Într-o bună zi el va trebui să conducă firma. N-o să trăiesc veșnic. S-a vârât, nu o dată, în încurcături. Nimic important. O să-l ajut, întotdeauna. Al naibii copil! I-ar face bine să-l las să se izbească de necazuri, să văd dacă are cap. Dar n-o fac, să nu-mi las soția să se ducă la culcare cu tristețea în ochi. Ea îl adoră. Nu ar suporta...

Modest a tăcut. Privirea i se întristase. Pablo auzise că, după război, în Spania până și biserica se arăta mai mult decât tolerantă și înțelegătoare când un bărbat încălca a șaptea poruncă. Câteva vorbe prinse în zbor în laborator îl făcuseră să înțeleagă că erau și femei care acceptau infidelitățile soților atâta timp cât erau sigure că nu afectează liniștea căminului. Era convins că exista o dublă morală care, ca un mare covor, ascundea sub ea murdăria bogătașilor. Dar nu era cazul cu Modest. Era sigur, îl privise în ochi. Parés își iubea soția. Soția care lui îi părea alcătuită din gheață. Și îndura în tăcere prostiile desfrânatului de fiu-său, ca pe o piatră în pantof, să n-o vadă suferind.

— Dar aveți și o fiică, Modest. Care are un dar special, un nas privilegiat. Și e peste măsură de dornică să învețe și să muncească. De ce nu-i dați voie să lucreze în laborator? Ea își dorește. E născută pentru asta. Iar mie mi-ar fi de mare ajutor.

Modest și-a fluturat mâna prin fața ochilor, de parcă ar fi vrut să alunge o muscă enervantă.

— Bazaconii! Datoria Angèlicăi e să se mărite, să facă o partidă bună și să ne dăruiască repede nepoți. E o minune

de fată, dar are gărgăuni în cap. Unde s-a mai văzut să lucreze o fată în laborator, să facă o treabă de bărbat? I-a aruncat o privire acuzatoare. Vă interzic să-i dați aripi! Eu mă fac că nu văd, dar, dacă mama ei ar ști că-și petrece timpul în laborator, ar fi un dezastru. Nu știți cât de îngrijorată e soția mea că Angèlicăi nici nu-i trece prin cap să se mărite și mâine-poimâine face douăzeci și patru de ani.

A tras cu sete din havană și a lăsat să se risipească rotocolul de fum. I-a aruncat o privire plină de avertismente.

— Soto, țara asta a trecut prin cataclismul unui război civil. Din fericire, țara asta – a repetat și a subliniat primul cuvânt – a revenit la normal și o fată nu poate lucra fără consimțământul tatălui, întâi, sau al soțului, pe urmă. Există o rânduială în țara asta.

Pablo se întreba dacă rânduiala despre care vorbea Parés o să dureze. Se întorsese în locul în care se născuse și dăduse peste o mare necunoscută. Descoperea lucruri care-l oripilau.

Dar, pe de altă parte, cine era el să se vâre în viața acestei familii? A tăcut. N-avea ceva mai bun de făcut. Se gândea la Eugeni și la Angèlica și-și zicea că în viață sunt atâtea ciudățenii! Modest și-a terminat grăbit cafeaua și lichiorul. A făcut ghemotoc șervetul și l-a pus pe masă împreună cu o bancnotă pe care se vedea chipul lui Franco. Semn că socotea prânzul încheiat.

S-au întors amândoi în clădirea firmei Perfumes Donna fără să-și mai spună prea multe. Lui Parés nu-i ieșea din cap ce-i spusese Pablo, iar el nu mai avea nimic de adăugat.

Cum a intrat în birou, Modest Parés a pus mâna pe telefon și a format un număr.

— *Páseme con Saavedra... ¿Carlos? Hola, soy yo, Parés. Oye,necesito que me hagas un favor...*[1]

1. Dă-mi-l, te rog, pe Saavedra... Carlos? Bună, sunt eu, Parés. Ascultă, am nevoie să-mi faci un serviciu... (în spaniolă în original).

PLANTAȚIILE

Barcelona, decembrie 1942

1

Camera de călcat și cusut era locul de întâlnire al servitoarelor. Cele mai animate momente erau miercurea după-masă, când Roser, o fată de douăzeci și ceva de ani, veselă ca o vrăbiuță, venea la călcat. Atunci în cămăruța plină de dulapuri apăreau Matilde și Rita, să ia la mână rufele, mai venea și Tina, bucătăreasa, care sta cu ele până când trebuia să se ducă să pregătească cina. Ascultând „De vorbă cu ascultătorii" și teatru radiofonic, femeile se săturau de vorbă, amestecându-și glasurile cu murmurul celor ieșite din aparatul de radio.

— Că toți trebuie să se îmbrace după cum le e rangul, Rita. Crezi că ar fi normal ca o fătuță ca tine să iasă pe stradă îmbrăcată ca o domnișoară? O slujnică trebuie să se îmbrace ca o slujnică. Nu să iasă împopoțonată, să vrea să arate că e ce nu e. Cum faci tu, dă-mi voie să-ți spun.

Fata rămăsese cu ochii la ea.

— Păi, eu cred că în timpul liber poți să faci ce vrei și să arăți cum vrei să arăți...

— Hai, gata, tacă-vă gura, întrerupse Roser interminabila discuție dintre Matilde și Rita. Că începe.

„La Sociedad Española de Radiofonía presenta... [muzică de fanfară]."

— Ce-o să dea azi? Cea de data trecută mi-a plăcut la nebunie.

— *¡Ay, no, Matilde!, que era muy triste*[1].

— Eu n-am înțeles-o.

„El Teatro en el aire…"[2]

Matilde mormăi:

— Păcatul tău, Rita, e că ești prea romantică, și cu asta n-o să ajungi nicăieri, îți spun eu. Fetele romantice, ca tine, sfârșesc adesea cu inima frântă.

— N-are nici o legătură cu asta, Matilde. Piesa cealaltă era tristă și plicticoasă. Aici îi dau dreptate Tinei.

— Tăceeeeeți….

„Con Antonio Calderón en la dirección…"[3]

— La altceva ar trebui să-ți stea gândul, fato. Tu ai gărgăuni în cap, aia e. Nu știu ce-o să ne facem cu tine.

— *Déjala, mujer, que todavía es muy niña.*[4]

„Y Remedios de la Peña en el montaje musical."[5]

Vocile modulate ale actorilor începeau să se împrăștie în cameră, s-o umple cu noi întâmplări.

— Ați auzit? Joacă Pedro Pablo Ayuso, și ce voce are!

— Sigur asta de azi o să fie cu dragoste, el mereu joacă rolul de amorez, zise Rita, cu ochi scânteietori.

1. O, nu, Matilde! Era atât de tristă (în spaniolă în original).
2. Teatru radiofonic (în spaniolă în original).
3. Regia: Antonio Calderón (în spaniolă în original).
4. Las-o, femeie, că e o copilă (în spaniolă în original).
5. Montajul muzical: Remedios de la Peña.

Fără să se întrerupă din călcat, Roser îi aruncă o privire complice și amândouă izbucniră în râs.

Încet-încet, s-a făcut liniște. Cele patru femei erau atente la piesa ce le ajungea pe unde. În lunga iarnă ce pusese stăpânire pe țară după război, cu zile fără sfârșit și întunecate, pline de deziluzii și disperare, programe ca acela erau ca o rază de lumină ce pătrundea în casele iluminate de pură magie. Să asculți o piesă de teatru, un concurs muzical sau să te lași purtat de problemele altora care căutau consolare și răspuns la necazurile din dragoste erau singurele uși deschise spre relaxare, uneori singurul contact cu cultura pentru mulți oameni simpli, însinguraţi, în Spania încă îndoliată.

În după-masa aia însă Matildei nu-i sta gândul nici la piesa de teatru, nici la rufele pe care le cârpea. Îi era la Rita și la ce observa că face de la o vreme. Era preocupată că fata-și dădea cu parfum de domnișoară când venea acasă domnișorul Eugeni, că-l spiona, că se ținea după el prin camere ca un cățel. Că intra în pielea altcuiva, când el era în apropiere. Și asta o îngrijora, căci se simțea răspunzătoare de fetița aia, cum nu se simțise față de cealaltă, pe care o dăduseră afară după ce Eugeni Parés o folosise și-o aruncase ca pe-o cârpă murdară.

Matilde își trecu mâna peste ochi. I se umezeau. Ce s-o fi întâmplat cu biata Consol? Ar fi vrut s-o ajute, dar n-avea cum. Cum să poată? Că ea era un nimeni. Nici nu știa dacă născuse copilul sau scăpase de el. Domnul îi dăduse bani şi-o zburase. Doamna nu știuse nimic de toate astea. Ea nu vedea umbrele care umpleau toată casa cu atâtea secrete ascunse. Sau poate prefera să nu le vadă.

— Ce frumooooooasă a fost piesa de azi! sări Rita cu ochii strălucind de lacrimi de emoție. Nu, Matilde? Să nu-mi spui că nu ți-a plăcut!

Femeia zâmbi. A rămas tăcută, cu mâinile în poală, parcă uitase și să coasă. Absentă.

A dat din cap, resemnată:
— Sigur că mi-a plăcut. Sigur că da.

2

Buickul condus de Sebas urca vesel pe șoseaua de coastă, înghițind, kilometru după kilometru, scurta distanță dintre Barcelona și Maresme. Era o dimineață blândă de început de decembrie, cu un cer parcă proaspăt spălat.

Străin de sporovăiala veselă a Angèlicăi și a lui Anselm, Pablo nu-și putea lua ochii de la peisajul pe care-l descoperea: vii și câmpuri ce coborau pe munte într-o larmă de culori până la liniștitele, lungile plaje de pe malul râurilor.

Respiră adânc. Nu-și închipuise că o să dea de-atâta frumusețe doar părăsind Barcelona.

De multe zile îi tot auzea pe cei doi vorbind despre excursia pe care aveau de gând s-o facă în duminica aia. Nu era omul să-și vâre nasul în discuțiile altora, dar era imposibil să nu le afle planul, că nu vorbeau despre altceva.

— Taică-tău o să se bucure, Anselm. E aproape un an de când n-ai mai fost pe la el.

Pablo îi privise surprins. Angèlica zâmbea mulțumită că a reușit să atragă interesul parfumierului și i-a povestit zâmbitoare, dând din mâini și lucrând, că ea nu era-n stare să stea locului o clipă.

— Știți, domnule Soto, Anselm e din Vilassar. Tatăl lui cultivă flori. Se cunoaște cu tatăl meu de când erau mici, la Vilassar s-au născut amândoi. Au fost și colegi de școală.

Pablo făcuse ochii mari.

— Culturi de flori? Există culturi de flori în apropierea Barcelonei?

Anselm s-a întors spre el.

— Bineînțeles, există plantații. Dar să nu vă imaginați că sunt ca acelea din Provence. Soarele din Maresme e sărăcuț

pentru cultivarea florilor. Și au nevoie de multă apă. Și de multe îngrășăminte, de bălegar.

— Și-atunci de ce se cultivă flori, de ce nu se folosesc aceste terenuri pentru alte culturi? întrebase Pablo, tot mai interesat de discuție.

Martí Rovira, și el un bun cunoscător al subiectului, intervenise.

— E o poveste lungă, domnule Soto. Și foarte interesantă.

Pablo l-a îndemnat din ochi să continue.

— Garoafa a introdus-o la Vilassar un italian, Beniamino Farina. Își părăsise Liguria natală și plecase să facă avere în America. Era cultivator de flori.

— După Primul Război Mondial, spre 1921, i s-a părut că, în Maresme, coasta ar fi un loc bun pentru plantațiile lui de garoafe, a punctat Anselm.

Martí continuă:

— Nu i-a fost ușor. Țăranii din zonă n-au prea luat în serios povestea cu florile. Dar el credea în munca lui și a început să planteze butași aduși de la Nisa.

— De la Nisa! exclamase Pablo, cu un licăr nostalgic în privire. A rămas gânditor și, frecându-și bărbia, adăugase: Dar tot nu înțeleg de ce a ales zona asta, dacă pământul nu e potrivit pentru flori.

— Din cauza Barcelonei, zise Martí cu un aer misterios.

— Apropierea de Barcelona îi permitea să vândă. Înțelegeți? răspunse Martí viclean și-i făcu cu ochiul.

— Și, curând, i s-au alăturat și unii țărani. În anii 1930, cultura era înfloritoare. Vilassar ocupase un loc de frunte în culturile florale. Până a izbucnit războiul civil.

S-a lăsat o scurtă tăcere, părea că fiecare s-a întors la treaba lui, adâncit în propriile gânduri. Anselm a intervenit din nou:

— Acum, aproape că nici nu se mai cultivă flori la Vilassar. În tot Maresme. Acum trebuie plantate lucruri care se pot mânca, domnule Soto. Și adăugă, cu un oftat: Din garoafe nu se face supă.

Fata, care ascultase în tăcere, intervenise:

— Dar tatăl tău are plantații. Și spre Pablo: El cultivă și-acum flori. Și ce flori!

— Da. În urmă cu mulți ani cumpărase pământ și începuse să cultive garoafe. Îi mergea bine. Vindea florăreselor din Barcelona, și chiar unor parfumieri. Domnul Parés i-a fost, de la început, unul dintre cei mai buni clienți. Îi cumpăra florile pentru parfumarea săpunurilor și a altor produse ale firmei.

— Precis că acum, cu noul parfum, va trebui să cumpere și mai multe, nu, domnule Soto? din nou Angèlica, zâmbitoare, entuziastă. Gândiți-vă, Anton Huguet are cele mai frumoase flori din tot Maresme!

Pablo aproape că nu observase entuziasmul Angèlicăi. Medita.

— Uf! V-am împuiat capul cu-atâtea povești. Ați rămas tăcut, domnule Soto.

Părea că se trezește dintr-o toropeală.

— N-ați vrea să mă luați și pe mine, duminică?

3

Vilassar era un orășel liniștit, lângă mare, cu mai puțin de patru mii de suflete. Nu părea încununat de vreun nimb care să-l facă faimos; n-avea nici relief aparte, nici vreun trecut măreț care să-i fi deschis porțile istoriei universale. Ce i s-a părut magic la Vilassarul pe care ochii lui îl descopereau, principala lui virtute, era tocmai micimea, omenescul dimensiunilor, care, împreună cu simplitatea formelor, făceau din el un mic paradis cu fața spre mare.

Mașina urca pe artera maritimă, un spațiu care, în imediata apropiere a Mediteranei, se înfățișa vizitatorului ca o veritabilă vitrină a frumuseților pe care orășelul le ascundea.

Atent la explicațiile date de Angèlica și de Anselm, Pablo rămăsese vrăjit în fața simfoniei de stiluri, de parcă s-ar fi aflat într-un muzeu de arhitectură de avangardă. În bună vecinătate cu bijuteriile moderniste, stăteau vestigiile trecutului: impozantul turn Nadal sau clopotnița din secolul al XVIII-lea care-și ițea capul printre casele din primul rând de lângă mare.

Uluit de tot ce vedea, Pablo fu trezit din visare de vocea veselă a Angèlicăi:

— Uite, domnule Soto. Uite! și arăta spre o casă nu prea mare, cu etaj, cu fațada îmbrăcată în ceramică colorată. Asta-i casa noastră de vară.

— O minune! zise, întorcând capul, să nu piardă din ochi casa aceea de basm.

După câteva minute, Sebas oprea mașina la ieșirea din oraș, în fața unei case mari, vechi, cu pereții jupuiți, la care se ajungea pe un drum de țară, fără nici un indicator. Cei trei călători coborâră. Vântul rece le pătrundea prin haine cu ace ascuțite.

Un bărbat înalt, foarte înalt, și foarte slab, ușor adus de spate, dar cu privirea senină, fermă, îi aștepta în fața porții. Era Anton Huguet.

Cum s-a oprit mașina, Anselm coborî și o luă la fugă spre el:

— Tată, ce faci? Cum te simți?

— Bine, copile. Nerăbdător să te văd.

Se desprinse din brațele fiului și se îndreptă spre Angèlica, salutând-o cu respect. Ea însă, departe de orice etichetă, i se aruncă în brațe la fel de călduros ca Anselm. Apoi a făcut prezentările:

— Anton, vi-l prezint pe domnul Pablo Soto, parfumierul venit din Franța să lucreze cu tata.

Anton îi întinse o mână cu degete aspre și osoase, pline de țărână. O strângere de mână caldă, prietenoasă.

— Pesemne sunteți morți de foame. V-am pregătit o gustare bună.

— Domnul Soto dorește să vadă plantația, tată.

— Atunci ar fi mai bine să mergem să vedem florile cât soarele încă mai bate.

Și-a condus musafirii în spatele casei. Când a ajuns în zona plantației, a întins brațele, parcă vrând să cuprindă tot ce se arăta ochiului.

— Iată bucățica mea, trei pătrimi de hectar. Peste douăzeci de mii de garoafe plantate.

Pablo privea cu încântare întinderea de plante ce se înălțau legate de tije de trestie.

— Le-am plantat în toamnă, o să le culegem începând din februarie.

— Tată, arată-i trandafirii.

— Cultivați și trandafiri?

— Să zicem că încerc. Am obținut o recoltă bună de gerbere, dar cu trandafirii doar experimentez. Fac încercări. Deocamdată pot trăi doar din garoafe.

Nerăbdător, Anselm îl apucă pe Pablo de mânecă, obligându-l să-l urmeze.

— Haideți, să vi-i arăt.

Când au ajuns, Anton a făcut ce nu făcuse când îi întinsese lui Pablo mâna: și-a șters mâinile de pantaloni și a apucat un trandafir cu atâta grijă, de parcă nu o floare, ci un vis, prindea între degete. Era superb: galben, cu petale exuberante, de o nesfârșită senzualitate, cele din interior aprinse, cele din afară mai deschise la culoare.

Pablo luă trandafirul din mâna lui Anton și-i aspiră, cu ochii închiși, mireasma. Nu era un miros dulce, ca al trandafirilor roșii, era condimentat, acid, puternic.

— Trandafirii ăștia își pierd culoarea, explică Anton. Devin albi, cu un parfum intens.

— Știu, zise Pablo, fără să-și poată lua ochii de la floare.

Zâmbi. Își zicea în gând că tatăl lui Anselm, Anton Huguet, e un mag îndrăgostit de flori. Cunoscuse la Grasse câțiva ca el. Poate nu era conștient de darul pe care-l avea, dar trandafirii lui, pe care-i numea un simplu experiment, se apropiau mult de splendoarea celor din Provence. Și-a zis că aroma lor este demnă de cele mai bune parfumuri.

4

Cele două fete în casă ale familiei Parés aveau liber duminica după-amiaza, amândouă, și, pe rând, o zi pe săptămână, Rita joia. Unele fete ca ea, în zilele libere, se adunau și se plimbau împreună. Dar ea nu cunoștea pe nimeni în Barcelona. Sau aproape pe nimeni. Venise doar de un an de la Sant Hilari, ca să se angajeze la Parés, recomandată de o prietenă de încredere a doamnei Valèria, la care lucra o verișoară de-a ei.

Îi era greu să se împrietenească cu oamenii. Nu avea darul ăsta. De când sosise, se văzuse doar cu Montse, verișoara, nici cu ea de prea multe ori. Cea mai apropiată în oraș îi era Matilde, de ea se lipise. Deși o certa des fiindcă în timp ce trebăluia cânta sau nu se îmbrăca cum i se cuvine uneia ca ea, Rita știa că o face spre binele ei și că o apreciază.

Cel mai mult îi plăcea să hoinărească prin oraș singură și să amâne, cât se poate, momentul întoarcerii acasă. Eroinele din filmele la care mergea o transportau într-o lume de vis, unde totul era posibil. Chiar să se îndrăgostească un prinț de o biată cenușăreasă.

Îi plăcea și să privească vitrinele. Ce delectare! Câte visuri depănase în fața vitrinelor de la Selecta, merceria de pe Rambla de Catalunya, atât de aproape de casă, între Provença și Roselló. O încânta să intre, chiar dacă nu-i trebuia nimic. O fascina că vânzătorii erau întotdeauna domni. Când trebuia să ceară nasturi de sidef sau copci de

la vreunul dintre domnii ăia se înroșea toată. Rămânea fermecată în fața fermoarelor de toate culorile sau a franjurilor pentru perdele.

Ca să nu mai vorbim de fanteziile pe care le lăsa să zboare în fața vitrinei de la Santa Eulalia sau de la Passeig de Gràcia 60, unde erau expuse rochii care ei îi îmbrăcau doar visurile. Sau în fața parfumeriei Ideal de pe José Antonio, unde aveau tot felul de lucruri de făcut femeile mai frumoase.

Dar în ultimele trei joi, Rita nu se holba la vitrine. Nici la cinema nu mergea. Acum, joia după-amiaza, Rita-și punea câteva picături din parfumul scump, făcut, după spusele domnișoarei Angèlica, de parfumierul francez, își lua cele mai bune haine și se ducea să se-așeze pe o bancă de pe bulevard, de unde pândea intrările și ieșirile domnișorului Eugeni. Îl urmărea, că voia să știe unde se duce când pleacă de-acasă după-masă atât de gătit. Cu cine se vede. Dacă o să se întâlnească cu vreo fată, ea o să fie atentă să vadă ce fel de fete îi plac. Poate, chiar, într-o joi, o să încerce să dea nas în nas cu el. Poate, doar poate, el ar privi-o și i s-ar părea frumoasă fără uniforma de slujnică. Poate atunci și-ar da seama că există.

Prima joi nu prea a avut noroc. Domnișorul s-a dus drept la mașina fără șofer și, la volan, s-a îndepărtat de Rambla.

A doua joi l-a urmat discret pe jos până în Piața Catalunya. Acolo se întâlnise cu un alt tânăr, se urcaseră într-un taxi și dispăruseră.

Dar azi se părea că n-o să-i scape. Plecase de-acasă la cinci jumătate, pus la patru ace, ca de obicei, și mergea fără grabă, cu țigara într-o mână, cealaltă în buzunarul paltonului.

Rita a pornit în urma lui, cu grijă ca între ei să fie întotdeauna cineva, dar nici să nu-l piardă din ochi. Soarele blând de iarnă părea că merge alături de ea, pe trotuare era mai slab. Simțea că-i intră în oase umezeala rece a Barcelonei.

Fără grabă, Eugeni a mers până în Piața Catalunya, a luat-o pe Fontanella până la Piața Urquinaona, de unde a cotit-o spre Junqueres.

De la colțul străzii, ca să nu fie descoperită, Rita l-a văzut intrând într-un bloc. Ce n-a văzut era că de pe celălalt trotuar, un bărbat îl urmărea și el pe tânărul Parés.

5

A fost introdus într-un birou cu obloanele de la ferestre trase, ascunzând îndărătnice ultimele lumini ale zilei.

În spatele biroului stătea bărbatul pe care Eugeni îl văzuse o singură dată, la tratative. Nu-i știa numele real. Toți îi spuneau „Americanul". Un individ cu părul rar dat cu briantină și pieptănat pe spate, cu ochi prea mari și o privire îndrăzneață, în dezacord cu chipul posomorât. L-a primit răsturnat în fotoliu, nici măcar nu l-a privit, cu un zâmbet arogant pe buzele subțiri, aproape inexistente. Ceva mai departe de el, planton, un alt bărbat, ascuns în penumbră. Nu a deschis niciodată gura. Eugeni nu i-a văzut bine chipul, dar a avut impresia că era tânăr și solid.

Cu un gest al mâinii, Americanul i-a indicat să se așeze în fața lui. S-a supus, iar bărbatul s-a folosit de răgaz ca să-și aprindă o havană. Flacăra slabă a chibritului i-a luminat chipul. A tras de mai multe ori până a început tutunul să ardă și imediat un fum gros a parfumat aerul încăperii. Băiatul îl privea în tăcere.

În sfârșit, Americanul s-a hotărât să vorbească:

— Mă bucur că ai venit imediat ce te-am chemat, Parés. M-ar fi enervat să fiu nevoit să trimit după dumneata și să fii adus cu forța.

— Știu că nu am reușit să-mi achit datoria, răspunse Eugeni cu un tremur ușor, aproape imperceptibil, în glas. Nu mai am mult până strâng toată suma pe care...

— Și cum te gândești s-o faci? îl întrerupse bărbatul. O să-i ceri bani tatălui dumitale? Sau preferi să continui să joci și să pierzi?

— Am avut ghinion.

— Un lung ghinion. Dumneata ești conștient că ne datorezi cincizeci de mii de pesete?

Glasul îi sunase metalic, amenințător, ca o salvă scurtă. Eugeni a trebuit să facă un efort ca să-și nu-și piardă cumpătul.

— O să...

— Noi te-am avertizat că suntem foarte exigenți cu termenele, nu, domnule Parés? întrebă lăsând să alunece deasupra tânărului o privire acuzatoare.

Eugeni nu răspunse.

— Așa-i? repetă cu un calm înspăimântător.

— Da, este adevărat.

Lui Eugeni i s-a strâns chipul într-un rictus de spaimă.

Americanul pufăi din nou din havană. Privea țigara de parcă ar fi ținut între degete o comoară. Aproape cu mândrie.

— Am auzit că dumneata te bucuri de mult succes la femei, așa-i, Parés?

Eugeni asuda. Simțea un nod în stomac și, în suflet, o presimțire neagră. Nu știa ce voia să însemne asta, dar era sigur că întorsătura pe care o lua discuția nu prevedea nimic bun. Inima începu să-i bată dureros.

— Bineînțeles, cu fețișoara asta drăguță...

Individul care până atunci stătuse în picioare, nemișcat, în spatele mesei, înaintă spre Eugeni cu pas de felină. Aproape fără să-și dea seama, tânărul Parés se trezi cu vârful unui briceag înfipt amenințător în obraz.

— Să-ți spun cum facem. Dacă peste două zile nu vii cu banii, omul meu o să te caute și-o să te găsească oriunde te-ai ascunde; crede-mă, o să te găsească. Și-atunci o să-ți desfigureze chipul ăsta frumos.

Eugeni simți vârful rece al briceagului înțepându-i pielea și mângâierea umedă a unei șuvițe de sânge deschizându-și drum pe obraz.

Bărbatul îndepărtă arma de fața lui. Își scoase din buzunar o batistă, șterse picăturile roșii rămase lipite și se întoarse la locul lui în spatele stăpânului.

— După ce ți s-or vindeca rănile, iar fața dumitale va fi doar un boț de carne, prietene, te ucidem.

A rostit aceste cuvinte, s-a lăsat calm pe spate și s-a rezemat comod de spătarul fotoliului din piele.

Eugeni nu s-a mișcat. Nu putea. Simțea cum îi alunecă sudoarea pe gât. Sângele îi zvâcnea în fiecare venă a corpului.

— Bineînțeles că... Zâmbea. Aștepta câteva secunde observând reacțiile lui Eugeni Parés – nu trebuie ajuns aici. Cine vrea să supraviețuiască în lumea în care ne-a fost dat să trăim trebuie să încerce câte puțin din toate. Să-și vâre nasul pe ici, pe colo. Să ia aminte la orice afacere care-ar putea să se ivească. Și chiar acum, întâmplarea!, mi-a picat în mâini una și se anunță profitabilă. Știi de ce-ți spun eu dumitale povestea asta?

Eugeni a dat din cap că nu. Îi pierise glasul.

— Fiindcă, poate, ai șansa să te-achiți altfel de datorie, înțelegi? În condimente. Știi la ce mă refer?

Împins de o ușoară, slabă, rază de speranță, Eugeni părea să-și recapete darul vorbirii. Își dăduse seama că, într-un minut, viața i s-ar fi putut schimba pentru totdeauna. Acum însă, i se deschidea o portiță. A răsuflat adânc, îndelung.

— Nu, nu știu.

— Ascultă...

6

Bărbatul a coborât din tren cu valiza în mână. Foarte slab, mergea proiectându-și trupul înainte, parcă purtat de greutatea valizei. A pus-o jos un moment, cu ochii curioși, negri, pierduți în monumentalitatea peroanelor ce se întindeau sub marchiza de metal care, ziua, aducea lumina în toată gara. Gara i se părea elegantă, demnă de a fi prima în care opreau trenurile care uneau Barcelona cu Franța.

Și-a aranjat pălăria, și-a pus pardesiul pe braț, iar cu cel rămas liber a apucat valiza și a pornit spre sala de așteptare, care nici ea nu l-a dezamăgit. A contemplat-o pe îndelete, căci la ora aia nu circula prea multă lume. I se părea arătoasă – decorată cu marmură sau bronz, cu ferestre mari, cu ceasul indicând elegant ora.

La ieșire, a fost întâmpinat de ploaia fină care începea să cadă asupra orașului și de un vânt neplăcut, deși ușor. A lăsat jos valiza, și-a pus paltonul și și-a ridicat gulerul.

Îi veni fulgerător în minte lucrul pentru care ajunsese la Barcelona. Respiră adânc, își umplu plămânii cu aer ca să alunge orice gând de eșec. Nu putea eşua şi n-o să eşueze. Îi era clar că și la Paris, și la Barcelona, oriunde în lume, cu banii se poate cumpăra aproape tot ce-ți dorești.

Și acum banii erau mai necesari ca oricând.

DIGUL

Barcelona, ianuarie 1943

1

În acea dimineață, Pablo lucra la masa din laborator înconjurat de flacoane din aluminiu cu uleiuri esențiale. Celelalte ingrediente se odihneau în vase din sticlă, eprubete și alambicuri. Avea la îndemână pipete, pâlnii din hârtie și, pe masa pe care se amestecau esențele, un cilindru gradat. Nota în inseparabilul său caiet negru cu paginile înțesate de *mouillettes* cu mirosurile selectate, numărul exact de grame ale esențelor întrebuințate. Ca întotdeauna când se adâncea în treaba asta, se gândea la talentul special necesar pentru a topi miile de note individuale într-un *bouquet* senzual, deosebit. Asta era, concret, vraja înfăptuită de marii parfumieri.

S-a ridicat, obosit, și și-a lăsat privirea să zboare pe fereastră. Trecuseră deja de bariera amiezii, și soarele părea pe punctul de a învinge în lupta tenace pe care o dusese toată dimineața cu pătura de nori albi ce acopereau cerul Barcelonei. Ușoara explozie de lumină îl învioră. Iarna nu era anotimpul lui. Nici cerul acoperit și cețos. Îi lipsea lumina strălucitoare a cerului din Provence. Îi era greu să se împace cu iarna barceloneză, cum îi fusese și cu iernile reci, umede, cenușii, ale Parisului.

Dimineața fusese un pic ciudată. Anselm plecase să cumpere niște materiale, pe Martí îl pusese la pat o răceală. Eugeni, care în ultimul timp venea destul de regulat la laborator și, surprinzător, se dovedea deschis și amabil, se

scuzase în ziua aia, din motive personale. De aceea, Pablo lucrase toată dimineața doar în compania Angèlicăi.

Îi plăceau dorința ei de-a învăța, întrebările pe care i le punea, chiar și inițiativele pe care uneori și le îngăduia. Și zâmbea când se descoperea făcând pe mentorul, cum făcuse Ernest Beaux cu el la Grasse.

Ernest Beaux, de care îi era atât de dor!

Maestrul iubit!

— Nu mi-aș fi închipuit că elaborarea unui parfum presupune luni și luni de încercări și de pregătire, îi spusese fata de dimineață.

Pablo zâmbise, continuându-și munca.

— Nu-i totdeauna așa. Au fost parfumieri care au găsit ce căutau pornind de la o intuiție. De la o încercare norocoasă. Înțelegi dumneata, Angèlica? Eu totdeauna compar crearea unui parfum cu aceea a unei partituri muzicale sau a unei opere literare. Nașterea lor depinde mult de artist, de clipa de inspirație, de ce vrea să obțină, de modul de lucru...

— La toate parfumurile ai muncit așa mult? Și la primul?

Un nor cenușiu încețoșă privirea lui Pablo.

— Acqua della Regina are o poveste lungă. O să ți-o spun într-o zi.

Ochii cât cepele ai Angèlicăi cereau cu ardoare dezvăluirea secretului.

— Oh, dumneata... doar ți-am spus că e o poveste lungă. Deocamdată îți spun doar atât: fără Coco Chanel, Acqua della Regina nu ar fi existat.

Angèlica a rămas fără cuvinte. Admirația pentru parfumier, pentru viața de succes pe care și-o imagina, pentru talentul lui, îi țâșnea prin ochi, prin vorbele tremurânde, prin zâmbetele uluite. Un fel de adorație care pe Pablo îl încurca puțin, căci nu se simțea nici pe departe c-o merită.

— Dar ce îți pot spune e că pentru mine, da, procesul de creație a fost totdeauna lung. Poate caut prea mult în mine ce vreau să exprim într-un parfum. Nu știu dacă mă

înțelegi. Într-o creație nouă trebuie să adun cunoștințe, experiențe, dar și o lume de senzații proprii, de imagini care, adesea, se ascund în amintiri. În final, fără nici o îndoială, parfumul va deveni o parte din mine însumi.

A părăsit masa de lucru și s-a așezat la orga de parfumuri. Părea că inhalează cacofonia de mirosuri ascunse acolo: iasomie, roiniță, santal, vanilie, orhidee... Își ațintă ochii pe flacoanele din orgă, de parcă ar fi vrut să le cuprindă pe toate cu privirea. Angèlica se uita în tăcere, impresionată.

— Te-ai întrebat vreodată de ce oamenii s-au străduit de la începutul începuturilor să smulgă naturii secretul miresmelor ei?

— Fiindcă ființa umană a simțit întotdeauna nevoia să-și delecteze mirosul, presupun.

— Mai mult decât atât: parfumul a avut o funcție religioasă. Și, în toate timpurile, a fost folosit și ca armă de seducție. Este intim legat de viața emoțională.

— Domnia ta vrei să spui că parfumul este un fel de chemare spre iubire? întrebă cu candoare Angèlica.

— Cel puțin, zise el cu o umbră de tristețe în voce, primul lucru pe care-l simțim când îmbrățișăm omul iubit este mirosul părului său.

Și, parcă grăbit să scape de tema spinoasă spre care-i purtase conversația, se întoarse la masa de lucru. Luă un flacon și puse pe o *mouillette* câteva picături din esență.

— Miroase!

Fata se supuse, sfioasă. Nu uita nici o secundă că Pablo Soto era unul dintre cei mai de succes parfumieri din ultimii ani. Că o făcea părtașă la munca lui era un fel de miracol, care implica și o mare responsabilitate.

— Un miros picant, zise, inspirând concentrată, cu ochii închiși.

Parfumul o izbise. Era îmbătător.

— Un miros de condimente?

— Da.

Fata reveni la *mouillette,* inspiră din nou.

— Coriandru? E un miros intens. La mine acasă întotdeauna s-a folosit coriandru pentru aromatizarea unor conserve. Mi se pare același miros.

— Este! afirmă entuziasmat Pablo. Și mai ce, Angèlica?

— Observ un miros și mai puternic, mai picant decât al coriandrului... Dar nu știu ce e.

— Boabe de ienupăr și piper. Un punct de ieșire efervescent și îndrăzneț, dar deseori merită să introduci o notă îndrăzneață, chiar dacă asta presupune un risc pentru compoziție. Hai, mai miroase!

Fata scutură *mouillette*, așteptând să-i ajungă în nas notele de mijloc ale compusului. Inspiră:

— Lămâie, fără îndoială!

— Foarte bine, o ușoară nuanță citrică și o alta floral furnizată de ienupăr. Fondul este compus din arome de lemn de cedru și de mosc.

— Nu înțeleg complet ideea, dar amestecul mi se pare extraordinar. Parfumul ăsta vrei domnia ta să i-l prezinți tatei?

Pablo își trecu mâna prin păr, își dădu zuluful pe spate. Când lucra concentrat, părul îi devenea din nou rebel.

— Nu, încă nu. E doar o schiță. O idee pentru bază. Destul de elaborată, dacă vrei, dar încă departe de-a fi definitivă. Căci parfumul pe care vreau să-l creez trebuie să aibă un impact emoțional pe care acesta nu-l are, nici pe departe. Parfumul pe care dumneata l-ai mirosit nu are suflet, Angèlica, continuă explicația Pablo, dar de fapt nu cu Angèlica vorbea, ci cu el însuși.

Acolo, în acel moment, în laboratorul în care distila, filtra și compunea o întreagă lume de mirosuri născută tumultuos, nu era loc decât pentru el și pentru noul lui parfum.

— Îl am aici, zise, arătând cu degetul spre cap și închizând ochii. Îi văd în minte aura delicată și imaginea naturii, verde, umedă. Așa îl vreau, o mireasmă care să joace pe aceste două idei: atmosfera de-afară și pielea adăpostită, protejată. Înțelegi

dumneata, Angèlica? întrebă, de parcă tocmai o descoperise acolo, lângă el.

Angèlica îl privea cu ochii mari, fermecată. Nu îndrăznea nici să respire. Se simțea atât de mică pe lângă un asemenea maestru!

— Nu.

El zâmbi.

— E-atât de complicat de explicat! Parcă pot să-l miros în mine, dar sunt incapabil să-l fac realitate.

Tăcu.

— Sunt sigură că vei reuși, domnule Soto, zise ea cu acea *mouillette* încă în mână. O aruncă; mirosul se stinse ca o bătaie de aripi.

Pablo se întoarse la proba lui. Picurase un strop de esență în filtru și-i aspira mirosul, încercând să discearnă ce cale să apuce, cum să continue. Fiecare esență era o emoție care punea stăpânire pe el și n-avea să-l părăsească până nu avea să fie gata parfumul. Poate păția la fel ca scriitorii cu personajele, li se vâră în suflet și nu-i părăsesc cât timp romanul nu e terminat. Simțurile lui se pierdeau în acea mireasmă și parcă nimic, în afară de asta, nu-l mai interesa.

2

Eugeni se întâlnise cu omul în mâinile căruia i se afla viața într-un colț discret din Café Zürich. Se văzuseră de câteva ori de când acceptase propunerea de lichidare a datoriei care-i fusese făcută atunci, în apartamentul din strada Junqueres. Acolo, pentru prima oară, Eugeni își dăduse seama ce fel de om era Americanul și de ce era în stare. Până nu rezolva problema aia sinistră, n-avea să-și recapete viața și n-avea să respire liniștit, era sigur.

— Cum merge afacerea noastră?

— Deocamdată, Soto continuă cu probele. Nu e nimic ferm.

— Ești sigur?

Eugeni sorbi o înghițitură zdravănă din berea care tocmai îi fusese adusă.

— Total. N-am lipsit nici o zi de la lucru. Mă implic. Principalul e să-i câștig încrederea. Colaborez, ascult, privesc... Ce să mai fac?

— Să faci tot ce poți.

— N-am cum să fur o formulă care încă nu există.

— O să așteptăm, Parés. Dar fii atent. Și, mai ales, nu încerca să ne minți. Ar fi fatal pentru dumneata.

— Știu. Când „nasul" o să scrie în caietul lui negru formula definitivă a parfumului, fiți siguri că o s-o aveți. Oftă și-și dădu importanță ca să-l asigure, pe un ton expert: Nu-mi dau seama dacă știi, dar un parfum nu se face de pe-o zi pe alta. Iar Pablo Soto lucrează încet. Se vede că vrea să obțină ceva sublim.

Americanul aprobă din cap, dar privirea lui pătrunzătoare îl țintuia pe Eugeni, arătându-i clar disprețul pe care-l nutrea pentru băiețelul din lumea bună. Tânărul simți cum i se strânge stomacul sub privirea acestuia. Teama devenise o prezență constantă în viața lui.

În acest timp, la o masă vecină, un bărbat slăbuț, cu o mustăcioară atât de fină deasupra buzei, încât părea o dungă trasă cu creionul, se delecta și el cu o bere, citind ziarul. Sau se făcea că-l citește. Când Americanul și Eugeni s-au ridicat și au ieșit din local, cel cu mustăcioara, cu un palton și niște pantofi care bătuseră multe drumuri, a așteptat, precaut, un timp, ca să facă același lucru.

A mers pe jos până la comisariatul de poliție din Via Laietana. A intrat, a străbătut coridoarele gălăgioase pline de oameni, cu aer închis și încins, trecând prin peretele gros de mirosuri de trupuri, de tutun și de amestecul inconfundabil de parfumuri ieftine și gel de păr.

A urcat la etajul doi și s-a îndreptat spre biroul inspectorului Saavedra, șeful lui. A bătut în ușă cu nodurile degetelor.

— *¡Adelante!*[1]

Inspectorul ridică ochii din hârțoagele pe care le citea:

— *¡Ah!, eres tú, López. ¿Qué hai?*[2]

Bărbatul își scoase pălăria și, din priviri, ceru voie să se așeze.

— *Siéntate, hombre.*[3]

S-a așezat, gâfâind:

— *Ese chaval, jefe, ya me perdonará usted que se lo diga, pero es más tonto que Abundio, por muy hijo que sea de ese tal Parés amigo suyo.*[4]

Saavedra îl privi cu un gest de nerăbdare. Îl îndemnă din ochi să continue:

— *¿A que no sabe con quién tiene tratos, el niñato?*[5]

López lăsă să se scurgă câteva secunde, să fie treaba mai palpitantă:

— *Con el Americano en persona.*[6]

Acum, da, inspectorul deveni interesat. López schiță un zâmbet triumfal pe sub mustăcioară și izbucni într-un râs ca un chițăit de iepure, îngroșat de nicotină.

— *¿Estás seguro?*

— *Jefe, llevan ya un tiempo reuniéndose. Parece como si tontearan. Casi como si fuesen amigos. Al principio, pensé que tenía que haber alguna deuda de por medio. El Americano citó al gachó en su guarida, ya sabe, en la calle Junqueras. Pensé que*

---

1. Intră! (în spaniolă în original).
2. Aa, tu erai, López? Care-i treaba? (în spaniolă în original).
3. Stai, omule, jos! (în spaniolă în original).
4. Mucosul ăsta, șefule, mă iertați că v-o spun, e prost ca noaptea, oricât de prieten v-ar fi Parés (în spaniolă în original).
5. Cu cine are de-a face și nu știe mucosul? (în spaniolă în original).
6. Cu Americanul în persoană (în spaniolă în original).

era para ajustarle las tuercas y no los perdí de vista. Y luego,¡ como si nada! Se citan, se toman unas cervecitas... En este asunto, inspector, hay algo que no me cuadra. Algo que apesta. El Americano se trae algo entre manos y ese niñato está metido en un buen berenjenal. El Americano no se anda con chiquitas.[1]

Saavedra rămăsese pe gânduri.

— *No los pierdas de vista y tenme al corriente, López. A ver qué sale de todo esto si sigues tirando del hilo.*[2]

López a dat din cap scârbit, da.

3

În după-masa aia Eugeni a ajuns acasă în gură cu gustul amar nu doar al berii, ci și al discuției cu Americanul. Îl chinuia gândul că trebuie să fure formula parfumului în care tatăl lui își pusese atâtea speranțe, dar și mai mult că viața lui era în mâinile mafioților în plasa cărora ajunsese legat de mâini și de picioare.

Nu se gândea decât să iasă din fundătura asta. Pe urmă... totul o să se schimbe. Nu jocuri. Nu datorii. O să îndrepte răul pe care avea să-l facă familiei lui.

Totul o să se schimbe.

Totul.

---

1. Ești sigur?

— Șefu', se-ntâlnesc de ceva vreme. Parcă doar să trăncăne. Ca și cum ar fi prieteni. La început m-am gândit c-o avea vreo datorie. Americanul l-a chemat la el în vizuină, știți, în strada Junqueres. M-am gândit, ca să strângă șurubul. Pe urmă, parcă n-ar fi fost nimic. Se întâlnesc, iau câteva beri... În chestia asta, domn' inspector, ceva nu se leagă. Ceva pute. Americanul urmărește ceva și plodul ăsta e vârât într-o încurcătură. Americanul nu umblă cu delicatesuri (în spaniolă în original).

2. Nu-l pierde din ochi, López. Să vedem ce iese dacă tragi de fir (în spaniolă în original).

Rita a auzit cheile în ușă și un al șaselea simț a avertizat-o. Sigur era domnișorul. Inima începu să-i bată nebunește. Își aranjă părul sub bonetă, își netezi șorțul și se ciupi de obraji. Trecând prin fața oglinzii din coridor, se privi și zâmbi mulțumită.

Eugeni intrase și-și scotea paltonul în coridor. Era palid, cu o lucire sălbatică în privire. Dar Rita nu știa să vadă asta. Ea avea ochi doar pentru trăsăturile aproape perfecte, angelice, pentru nasul grec și gura senzuală.

— Bună ziua, domnișorule. Dați-mi paltonul, să-l pun la locul lui. Doriți să luați ceva înainte de prânz? Vă...

N-a lăsat-o să termine. Tot veninul adunat în sufletul lui și l-a vărsat pe biata Rita:

— Cară-te! Să nu-ndrăznești nici să-mi atingi paltonul cu mâinile-astea. Mi-l împuți.

Fata simțea cum îi urcă sângele în obraji și lacrimile în ochi.

— Roiu'!

S-a răsucit pe călcâie și-a luat-o la fugă spre bucătărie. A intrat ca un fulger și s-a aruncat în brațele Matildei.

— Ce s-a-ntâmplat? o întrebă femeia, strângând-o protectoare la piept.

Voia să vorbească, dar hohotele de plâns nu lăsau cuvintele să iasă.

— Hai, hai, că orice-ar fi, sigur există o soluție.

— *¿Te ha echado la bronca la señora, chiquilla?*[1] întrebă Tina, fără să se miște din fața oalei clocotind pe foc. *Vamos, que no hay para tanto. Si yo te contara la de veces que me ha reñido a mí.*[2]

1. Te-a certat doamna, copilă? (în spaniolă în original).

2. Hai, nu merită. Dacă ți-aș spune pe mine de câte ori m-a certat (în spaniolă în original).

Rita dădea din cap că nu, nu. Matilda o așează cu blândețe pe bancă, Tina îi aduse un pahar cu apă. După câteva minute, hohotele lăsaseră locul suspinelor.

— Domnișorul... Domnișorul... încercă să le explice femeilor care, îngrozite, nu-și luau ochii de pe ea. Domnișorul mă urăște. Îi fac greață.

Matilde a înțepenit toată. Glasul i-a ieșit sec, tăios, când i-a spus:

— Ascultă ce-ți spune Matilde, fetițo. Lasă lucrurile să rămână cum sunt. Crede-mă. Lasă-le să rămână așa!

4

Era ora unu. Pablo lăsă lucrul și se frecă la ochi. Se ridică de pe scaun și își întinse picioarele cu o mină obosită.

— Nu crezi că am muncit destul dimineața asta, domnișoară Parés?

Ea îl privi surprinsă.

— Domnia ta ai fi o excelentă asistentă de laborator și, mai mult, aș zice o bună parfumieră, dacă tatăl dumitale n-ar fi...

— ...atât de căpos?

Au râs.

— Și încă slavă Domnului că nu s-a opus să vin aici ca să ajut. E convins că-i un capriciu de-al meu. Noutatea, zice. Crede că o să mă plictisesc, că o să-mi treacă. Știți ceva?

Pablo ridică o sprânceană.

— M-a pus să-i promit că n-o să-i spun nimic mamei. Dacă ea ar ști că vin la laborator zi de zi, vă asigur că gata, adio.

— Ei, Angèlica. Nu-ți face griji. Viața are multe întorsături. Și dumneata ești foarte tânără.

— Nu chiar. Peste două luni fac douăzeci și patru de ani.

Pablo zâmbi la comentariul fetei, privind-o amuzat de felul cum își încrețea nasul. S-a dus să ia paltoanele. I l-a întins Angèlicăi pe al ei.

— Domnișoară, e ora prânzului. Ești invitata mea. Dar domnia ta alegi locul. Surprinde-mă! Unde mă duci?

Frumosul chip al Angèlicăi s-a făcut roșu ca racul și, în același timp, s-a luminat de un zâmbet vesel. A acceptat ajutorul galant al lui Pablo să-și pună paltonul și, privindu-l în ochi, a răspuns:

— Primesc provocarea.

— Hai!

Au ajuns repede la Portal de la Pau. Din nou norii acoperiseră timidul soare și alunecau grei, cenușii, pe cer. Un vânt rece izbea furios frunzele copacilor. Pablo și-a tras bine pălăria, cu borul mult lăsat pe frunte, și-a ridicat gulerul paltonului și și-a ascuns mâinile în buzunare. Aproape că nu i se vedea fața.

— Golondrinele?[1] Vrei să spui că e momentul să ne încumetăm să navigăm?

Angèlica îl privi amuzată. Și ea se încheiase la palton până sus, își pusese la gât un șal și mergea cu capul plecat ca să se apere de vânt.

— N-ați fost niciodată când locuiați la Barcelona? întrebă râzând.

— Da, da, sigur că da.

— Și-ați fost vreodată la masă la Porta Coeli, restaurantul de lângă dig?

Pablo rămase cu ochii la cerul întunecat, căutând parcă ceva printre nori, o imagine... Ceva îi brăzda mintea. A râs și a exclamat:

— Scoici și sardine! Uitasem total, acum mi-au venit în minte. Și mirosul! Probabil eram foarte mic, căci mama era

1. *Las golondrinas,* companie din Barcelona care organizează plimbări cu vaporașul (*golondrina* = „rândunică") pe mare.

în viață. Ne-am dus toți trei. – Oftă. – Ce departe a rămas totul...

Angèlica văzu cum o umbră fugară trecea peste chipul lui. Dar imediat i s-a așternut pe obraji lumina, desenându-i pe buze un zâmbet tandru, un zâmbet marcat de cele două gropițe pe care el, atât de serios, veșnic se forța să le ascundă. Îl vedea prima oară zâmbind astfel. Și a fost încântată.

Golondrina tocmai sosise și strângea puținii pasageri care se încumetau în ziua aia de iarnă să meargă până la capătul digului. Au urcat. Ea, jucăușă, îl apucă de mânecă și-l târî pe puntea superioară, descoperită.

— O să degerăm!

— Domnule Soto, nu fiți... laș!

Golondrina se puse în mișcare și începu să se îndepărteze de doc. Perechea, ea entuziasmată, el surprins, privea, în vântul care îi biciuia fără milă, cum vaporașul înghite valurile. Câteva șuvițe de păr îi scăpaseră Angèlicăi din părul strâns și i se zbenguiau pe față. Cu mișcări repezi, fata încerca să le pună la loc. Pablo o privea. Ceva din lupta fetei cu părul zburlit îl fascina. I-a prins cu degetele o șuviță și i-a pus-o după ureche. Angèlica simțea că îi iau foc obrajii. A mormăit ceva, nu știa ce, poate un „mulțumesc" grăbit, cu o voce care nu era a ei. Și-a scos șalul de la gât și și l-a pus pe cap să potolească părul răzvrătit. Apoi își întoarse capul, să-și ascundă de Pablo tulburarea. Când însă el nu mai era atent, nu s-a putut stăpâni să nu-l privească cu coada ochiului. Ce mult îi plăcea profilul lui! Nasul perfect. Maxilarul puternic.

Înainte să ajungă la capătul digului, mici picături de ploaie începuseră să le cadă pe față și pe umeri. Când, în sfârșit, au intrat în restaurant, erau uzi, înghețați. Au comandat scoici și sardine la grătar și, cu două pahare de vin în față, au început să se refacă.

— Încă îmi clănțăne dinții, zise Pablo după ce a luat o generoasă gură de vin negru, dens.

Fata sorbea mijindu-și ochii. Își scosese paltonul bordo cu buzunare, cordon și două rânduri de nasturi și rămăsese în fusta neagră plisată și un pulover gri de lână, cum începuse să se poarte.

— Știi, Angèlica, domnia ta mă surprinzi. Mult.

— Aa, da? Aș putea ști de ce?

— Mă așteptam să mă duci la un restaurant scump, din centru. Unul dintre restaurantele unde merg cei de condiția dumitale. În schimb, mă duci să mănânc scoici și sardine pe dig.

— Poate am fost prea îndrăzneață, eu...

— Sunt încântat că ai făcut-o. Totuși, de ce ai făcut-o?

Angèlica rămase un pic gânditoare, îndoindu-se parcă dacă se cădea să-i povestească lui Pablo ce-i trecea prin cap. Dar ea era o ființă deschisă. Fără întortocheli. Fără răutate, neîncrezătoare în prea puțini oameni. Începu să vorbească încet, cu vorbe ce murmurau ca marea:

— Înțelegi dumneata, domnule Soto...?

— Pablo.

Ea zâmbi.

— Înțelegi, Pablo? Eu ador Barcelona. Copilăria și adolescența mi-au fost fericite aici. Îmi plăcea atât de mult orașul meu, pe-atunci! Oftă. Era cu totul altfel decât acum...

— Îmi închipui.

— Am petrecut cei trei ani de război la Vilassar, cu mama și Eugeni. La întoarcere, totul era mult schimbat.

A dat din cap cu un gest nostalgic. Parcă tot ce spunea, pentru ea ar fi spus.

— În anii ăștia, de când s-a sfârșit războiul, am încercat să regăsesc Barcelona de dinainte. Căci, știi, eu cred că Barcelona e doar bolnavă. A trecut printr-o boală grea, dar a supraviețuit. Trebuie doar să așteptăm să se refacă, să redevină ea însăși.

A făcut o pauză.

— Dumneata să nu mă crezi naivă. Eu la politică nu mă pricep. Acasă m-au învățat că politica și religia nu-s teme pe care o fată să le abordeze în societate. De față cu mine, nu se vorbește niciodată despre asta. Toți mă consideră o fetiță fără minte, fără idei. Eu însă ascult și-mi dau seama că țara asta nu mai e ce era. Că poate n-o să mai fie niciodată. Că dacă nemții o să câștige războiul, se va schimba și mai mult.

Suspină.

Luă o gură de vin și repetă ce abia spusese:

— Lucrurile s-au schimbat mult. Evident. Nu-i nevoie să fii prea deștept ca să-ți dai seama. Sunt însă lucruri mărunte care revin, dacă nu chiar ca înainte, asemănătoare. Golondrinele, de exemplu, sau restaurantul ăsta.

— Adică?

— În timpul războiului golondrinele și restaurantul nu au mai funcționat. Era de parcă digul copilăriei mele, al amintirilor mele fericite, murise. Totul mort. Nu știi ce tristă eram să văd atâtea amintiri dispărând! Dar acum câteva luni, s-au redeschis. Golondrinele plutesc din nou. Și lucrul ăsta, atât de mărunt, mă face fericită. Eu... Cred că îți par cam prostuță.

— Nici vorbă!

Ochii de-un albastru închis ai Angèlicăi deveniseră mai calzi.

— Eu vin des aici. Să privesc pasajul, aceste mici ambarcațiuni mi se păreau atât de mari când eram mică și veneam cu tata... Pentru mine sunt o mângâiere.

Menționarea lui Modest Parés i-a făcut să se privească în ochi și să se înțeleagă fără cuvinte.

— Am impresia că tatăl dumitale nu vede la fel lucrurile, nu?

Angèlica își plecă privirea și începu să-și plimbe degetul peste carourile feței de masă.

Tăcerea ei i-a arătat lui Pablo că a atins un punct delicat.

— Știu ce gândești, Pablo. Tata...

Se opri. Luă din nou paharul cu vin și sorbi o înghițitură. Pablo își aprinsese o țigară și o privea printre spiralele de fum. Angèlica își coborî glasul.

— Ți-am spus că eu nu mă pricep la politică. Dar nu-mi plac deloc cei care au acum puterea. Nu-mi place că tata gândește ca ei. E-adevărat, avem slujnice, casă de vară, zahăr. E-adevărat, n-avem nevoie de cartele de alimente. Toate astea sunt adevărate: trăiesc alături de învingători. Dar asta nu înseamnă că-mi place ce s-a întâmplat. Ce încă se întâmplă. Și tata... Ce vrei să-ți spun, Pablo? Îmi iubesc tatăl la nebunie. E un om bun. Nu a făcut rău nimănui. Eu...

Tăcu. Sosirea unei tăvi cu scoici gustoase a oprit momentul confidențelor. Masa s-a lungit, cu o discuție destinsă, amuzantă, stimulantă, care pe Pablo l-a făcut să-și spună că se înșelase total judecând-o pe Angèlica cum o judecase în ziua când o cunoscuse. Fata era plină de surprize!

S-au întors cu ultima golondrină. Nu mai ploua, dar vântul era rece și umed. S-au adăpostit la nivelul de jos, contemplând, prin geamuri, marea care începea să se întunece. Era târziu ca să se mai întoarcă la lucru. Nici chef nu mai aveau, nici unul. Pablo s-a oferit să o conducă acasă. Aproape ajunseseră, când fata îi zise:

— Aș putea să te întreb ceva, Pablo?

— Da, bineînțeles.

— De mult voiam s-o fac, dar mi-e jenă.

— Nu mă speria!

— Parfumul domniei tale... e atât... atât de aparte. Ce parfum folosești?

Pablo a izbucnit într-un râs sonor. Nu și-a dat seama atunci că de multă vreme nu mai râsese așa.

— Mi-l fac eu singur, după o formulă a maestrului meu Ernest Beaux, pe care, cu anii, am tot schimbat-o. Un alt dar făcut de el.

Uimită, Angèlica făcu ochii mari, frumoșii ei ochi, și zise, cu un suspin:

— E un miros… atât de proaspăt!

— Ca la toate parfumurile *fougère*, Angèlica. Notele verzi îi dau o prospețime penetrantă, mai naturală. Eu am tot adaptat formula inițială a lui Beaux la gusturile mele, căutând mariajul dintre uleiurile citrice și ierburile mediteraneene.

— Lavandă!

— Da, lavanda de Provence. Îmi e atât de dor de ea, că o port impregnată în piele. Apoi, note de mijloc din acorduri florale și baza – din armonii de pământ, ambră și lemn. Am respectat mereu nuanțele verzi ale maestrului: aroma de pin, cel mai fructat dintre conifere… Toate astea îi aminteau de pădurile și stepele de care-i era atât de dor.

Fără să-și dea seama, Angèlica îl privea fascinată. El a trezit-o din vrajă.

— Acum e rândul meu, domnișoară Parés.

— O întrebare?

— Un sfat.

Fata zâmbi îngrijorată.

— Aștept.

— Nu te mai parfuma cu Indien. Nu e pentru dumneata.

Angèlica se înroși până în vârful urechilor.

— Credeam… mi-l puneam… O, ce rușine! Azi nu mi-am pus.

Se opriseră în fața porții casei Parés.

Pablo veni și mai aproape și ea simțea cum o fixează cu privirea. Se forță să rămână senină, să nu-și arate emoția.

— Din părul dumitale, Angèlica, și prinse o șuviță din părul ei și o mirosi, se desprinde o suavă mireasmă de lămâie. E o aromă pură, tânără, adorabilă. Iar pielea dumitale…

Îi luă o mână, repetând gestul, cu ochii închiși. Prospețimea tinerească a pielii ei amestecată firesc cu nuanțe de mosc. Un miros rafinat. Inspirator.

— Lasă-ți parfumul trupului să vorbească nestingherit. Fiindcă asta este adevărata dumitale aromă. Iar dacă într-o

zi vrei s-o intensifici cu un parfum, alege unul care să semene mai mult cu minunata dumitale esență.

A dat drumul, încetișor, mâinii fetei care-l privea mută, transportată parcă în altă lume.

— La revedere, Angèlica, își luă rămas-bun Pablo. Pe mâine.

Mergea gândindu-se ce straniu amestec era fata. Îi amintea mirosul de lămâie, dar cu note de bergamotă: de vârf – abrazive, ale inimii – intense, de bază – dulci.

Angèlica rămăsese pironită în fața porții. Nu se putea mișca. Țintuită. Îl vedea îndepărtându-se, dar aroma și cuvintele lui rămăseseră acolo, cu ea.

MIROSUL ACRU AL VIOLENȚEI

Barcelona, februarie 1943

1

Manhattan, la intersecția străzii Urgell cu Rosseló, era pe dinafară un local cu un aer obișnuit, dar înăuntru nu strălucea de curățenie. Americanul era aici un obișnuit al partidelor de cărți nocturne, evident ilegale, cu mize nerușinat de mari. Se simțea ca acasă, de aceea acolo și-a dat întâlnire cu clientul lui.

— Ascultă – începu acesta, așezat în fața unei cafele și a unei cupe de coniac – aștept de două luni. Cum poți să bănuiești și dumneata, în vremurile astea, drumul Paris–Barcelona și înapoi nu-i deloc ușor. În plus, mă presează timpul. Și eu sunt strâns cu ușa. Vreau formula, și o vreau acum.

Americanul părea că revine din umbrele gândului.

— Eu ți-am spus, totul e pus la punct. Dar Soto ăsta lucrează lent. Ar trebui să știi...

— Mie nu-mi umbla cu farafastâcuri, îl întrerupse celălalt, vizibil înfuriat. Pe mine chestia asta mă lasă rece. Ți-am dat deja un avans serios. Mi-ai cerut peste cincizeci de mii de pesete pentru omul de legătură. Și-ți mai sunt dator dublu. Dar crede-mă: dacă nu vrei să pierzi afacerea, fă ceva să grăbești rezultatele. Eu vreau formula. Restul e problema dumitale.

Americanul se uita la el cu ochii lui mici, străpungători. Nu-i plăcea de tip. De fapt, lui nu-i plăcea de nimeni. Dar n-a zis nimic. Se mulțumi să-i privească chipul palid, i se părea bolnăvicios, trezea teamă. Cu o privire clocotind de furie, o

privire capabilă să sperie pe oricine, dar, din câte se părea, nu și pe clientul lui, care, în clipa aia, cu gândul undeva, departe, își stingea țigara în ceașca de cafea cu un sfârâit oribil.

— Mai aștept o săptămână, înțelegi? Dacă Soto lucrează lent, trebuie împins să se grăbească. Nu asta e treaba lui? Dacă de azi într-o săptămână nu am formula lui Soto, consideră înțelegerea anulată. Nu mai calc prin Barcelona. Și dumneata nu-ți iei banii. Ne-am înțeles?

Americanul n-a zis nimic. A dat doar imperceptibil din cap.

2

Deși prezentat drept „un formidabil cabaret în stil parizian", la Nueva Criolla, de pe strada Tàpies, numărul 5, totul era jalnic, de la coloanele în formă de palmier care înconjurau pista de dans până la „excepționalul" mănunchi de artiste care animau serile, trecând prin marea pictură murală ce reprezenta două femei goale legănându-se printre papagali tropicali. Nemaivorbind despre mizeria care domnea în Cartierul Chinezesc, și mai mare după război.

Toate astea se pare că nu-l deranjau deloc pe Eugeni Parés, pentru care catacomba aia era unul din locurile preferate de distracție, mai ales de când i se aprinseseră călcâiele după una dintre „stele", o brunetă cu sâni și șolduri generoase și morală destul de strâvezie, care, deși născută în Almeria, își zicea Dolly.

În noaptea aceea de sfârșit de februarie, Eugeni venise la cabaret împreună cu unul dintre cei mai credincioși prieteni, Alberto Gil, un *camisa nueva*[1], gășcar violent, oportunist,

1. *Camisas nuevas*, „cămăși noi", era numele spaniol dat celor înscriși în Falanga franchistă după războiul civil, în opoziție cu *camisas viejas*, „cămăși vechi", membrii de dinainte de război.

care spera să-și vadă răsplătit elanul partinic cu vreo funcție importantă.

Puțin după miezul nopții, afumat bine și cu o doză de cocaină în el, Eugeni se ținea prin local după Dolly, care intrase în joc și se lăsase pipăită de mâinile flămânde ale tânărului cu speranța că din asediul lui o să iasă ceva substanțial; dar văzând că, din cauza lui, pierde alți clienți, mai de nădejde, l-a lăsat baltă, ros de dorința nesatisfăcută.

Înjosit, umilit, Eugeni s-a pus pe înjurături, blesteme, strigăte, până când Alberto s-a văzut nevoit să-l scoată în stradă, să nu se ajungă la ceva mai rău. Și, chiar când își târa prietenul furios spre Marqués del Duero, s-au pomenit cu tipii ăia.

Erau doi; s-au aruncat asupra lor, n-au avut timp să reacționeze. Ținta atacului era, clar, Eugeni, care a primit, ca aperitiv, doi pumni: unul direct în ochi de-a văzut stele verzi, celălalt în nas. Ceea ce i-a lăsat timp lui Alberto să scoată din buzunarul sacoului, unde-l ținea întotdeauna, briceagul. Bătaia a devenit astfel mai inegală, deși Eugeni aproape că nu se putea apăra, doar își acoperea fața de loviturile de pumn ce-i curgeau în cap. La un moment dat briceagul lui Alberto s-a înfipt în brațul unuia din cei doi care, cu un urlet, a luat-o la fugă, pierzându-se printre umbre. Dar imediat, cu o mișcare rapidă, agilă, celălalt atacator l-a prins pe Eugeni de gât, amenințându-l cu un cuțit enorm. I s-a adresat lui Alberto:

— Tu stai cuminte sau îl fac bucățele!

Și apoi, fără să-i dea drumul, își avertiză victima:

— Și tu, ascultă-mă bine. Șeful vrea caietul. Și-l vrea imediat. Ai la dispoziție trei zile.

L-a slăbit din strânsoare pe Eugeni, care s-a prăbușit pe trotuar ghemuit, încă acoperindu-și capul cu mâinile.

Și a plecat așa cum apăruse, ca o umbră în noapte.

— Ce voiau ăștia? Despre ce vorbeau? Ce-i chestia asta cu caietul? întrebă Alberto, încă asudat după oboseala luptei.

Eugeni nega din cap. Parcă vocea nu voia să-i iasă din gură. În sfârșit, a rostit:

— Nu-ntreba, Alberto. Mai bine să nu știi. Mai bine să nu știi nimic.

— Cum să nu-ntreb? Mai să ne omoare și tu-mi spui să nu-ntreb?

L-a prins de braț și l-a ridicat de pe jos.

— Ce ascunzi? Ciripește dracului!

Și Eugeni a ciripit.

3

Noaptea aia și Pablo ieșise să bată Barcelona. Alături de Angèlica.

Din ziua când luaseră masa pe dig, începuse să-i dea târcoale gândul să o invite undeva să danseze; în parte, fiindcă voia să se distreze puțin, n-o mai făcuse de prea multă vreme, și-n parte fiindcă-i făcea plăcere să iasă din nou cu ea. Trebuia să recunoască, compania ei era ca o pală de aer proaspăt în viața lui, atât de întunecată în ultimul timp.

Ieșise din casă pus la patru ace, într-unul din costumele lui în dunguliță păstrat de dinainte de război, cu sacou încheiat la doi nasturi, de un albastru închis, cămașă albă, cravată de mătase și batistă tot din mătase, în buzunarul hainei. Își luase paltonul pe braț și pălăria gri cu boruri, în mână. Cobora sprinten scările, ca un puști de douăzeci de ani, elegant și zâmbitor.

Trecuse de camera portăresei, când auzi vocea Pepitei:

— Bună seara, domnule. Puneți-vă paltonul, e frig.

Pablo se răsuci, surprins. Femeia aia avea un al șaselea simț. Poate asta făcea parte din meseria ei, cine știe; oricum, că intra sau ieșea din casă, nu putea să nu dea de ea. De parcă trăia așteptându-l.

Ieși în stradă rumegând gândul ăsta, în timp ce portăreasa, în picioare la intrare, îl privea cum se îndepărtează și-și zicea în șoaptă că bărbatului ăsta mirosul i-o lua înainte și-o anunța. Un miros atât de plăcut, că-ți pătrundea în nări și nu te mai părăsea.

Pablo a luat-o pe Angèlica de acasă și amândoi, însoțiți de răcoarea nopții, au pornit pe jos spre numărul 14 din Piața Catalunya, unde, la parterul Casei Joan Girona, își deschidea porțile Rigat, cel mai la modă loc de distracție pentru lumea bună. Total diferit de cel ales în aceeași noapte de fratele Angèlicăi.

Când au ajuns, tânăra și-a scos paltonul lung de catifea neagră cu guler din piele și-a dat la iveală o rochie care n-avea nimic comun cu cea pe care o purtase în seara când se cunoscuseră, în casa părinților ei. De-un roșu îndrăzneț, cambrată, cu guler polo, care pornea orgolios de pe umerii zvelți, cădea și se lipea de trup ca o mănușă, etalându-i corpul splendid. Pablo a rămas plăcut impresionat. Era atât de frumoasă, încât nu s-a putut abține să nu o privească pentru prima oară nu ca pe fiica lui Parés, ci ca pe o femeie. O femeie superbă, senzuală.

Cât Pablo lăsa paltoanele la garderobă, Angèlica a scos o oglinjoară din geantă și, cu un gest cochet, și-a împrospătat rujul. El o observa zâmbind. Au intrat la braț în marea sală de la parter, cu pista de dans decorată ultramodern, cu muzică live, mai ales latino.

S-au așezat la masă lângă o coloană, foarte aproape de orchestra care tocmai ataca notele boleroului *Nosotros*, iar prin vocea catifelată, fluidă, a solistei începeau să se reverse cuvintele melancolice ale cântecului:

Nosotros,
que fuimos tan sinceros
que desde que nos vimos
amándonos estamos.

Nosotros,
que del amor hicimos
un sol maravilloso,
romance tan divino.[1]

Cât își savurau cocteilurile, un Bronx, Pablo, un Gin Fizz, Angèlica, fata repeta în șoaptă textul cântecului care îi plăcea atât de mult, plimbându-și privirea prin sală și pe pista unde perechile dansau lipite.

— E cea mai bună sală de distracții din Barcelona, a zis încântată și a început să râdă, de parcă ăsta ar fi fost cel mai amuzant lucru din lume. Nu mă judeca greșit, Pablo. Nu că m-aș omorî frecventând cabaretele din oraș, cum poate crezi dumneata. Dar despre ăsta am auzit.

Nosotros,
que nos queremos tanto,
debemos separarnos,
no me preguntes más.
No es falta de cariño,
te quiero con el alma,
te juro que te adoro
y en nombre de este amor y
por tu bien te digo adiós.[2]

---

1. *Noi doi, / care-atât de sinceri am fost/ care de când ne-am văzut / ne-am iubit. / Noi doi,/care am făcut din iubire / un minunat soare / o divină poveste.* Versuri dintr-un celebru bolerou al compozitorului cubanez Pedro Junco Jr. (1920–1943) (în spaniolă în original).

2. *Noi doi / care-atât ne iubim / trebuie să ne despărțim / nu mă-ntreba mai mult. / Nu fiindcă nu te iubesc / te iubesc din tot sufletul / îți jur că te ador / dar în numele iubirii și / spre binele tău îți spun adio.* Versuri din același bolerou.

Angèlica părea cu totul vrăjită de cântec. Pablo o privea zâmbind, savurându-și amestecul de gin, vermut și suc de portocală.

— Ah, este atât de romantic! râse ea, ușor jenată. Și, rezemându-și cotul pe masă, apropiindu-și fața de-a lui, zise plină de entuziasm: – Vorbește-mi despre Paris, Pablo! Despre Parisul de dinainte de război. Cel pe care dumneata l-ai cunoscut. Vorbește-mi despre viața dumitale! Probabil ai trăit lucruri extraordinare. Probabil ai călătorit în toată lumea. Știi? Cred că unul dintre cele mai triste lucruri din vremea noastră este că nu se mai poate călători. Câteodată îmi spun că o să mor fără să văd alt oraș în afară de Barcelona și...

Îl privi în ochi și se îmbujoră.

— Iertare, te năucesc. Dar aș vrea să știu atâtea... Domnia ta ai cunoscut-o pe Coco Chanel! Dumnezeule, când mă gândesc...

Începea *Bésame mucho*. Pablo, rămas atât de tăcut în fața entuziasmului fetei, o întrebă:

— Dansăm?

Au mers pe ring și au început să danseze în acordurile atât de popularului, romanticului cântec. Angèlica simțea pe talie căldura mâinii lui. Simți un zum-zum un stomac când dulcea asprime a obrazului său i-a mângâiat fața. Închise ochii și se lăsă purtată de șuvoiul de sentimente care o invadau. I se părea că timiditatea i se topește, că toate temerile dispar. Singurul lucru de care îi era frică era că n-o să poată pune frâu inimii care-i bătea mai-mai să-i iasă din piept.

Cântecul era pe sfârșite când buzele lui Pablo au parcurs scurtul drum dintre obrazul și urechea fetei. S-au oprit. Și, murmurând, i-au șoptit:

— Nu merit admirația dumitale, Angèlica. Crede-mă.

Ea se îndepărtă un pic. Ca să protesteze, dar el o împiedică. Îi vorbi fără să-și desprindă ochii dintr-ai ei.

— Nu-s decât un bărbat care n-a fost în stare să țină lângă el singura femeie de care s-a îndrăgostit și care a văzut-o

murind pe cea pe care o luase de soție. O femeie pe care n-am știut s-o iubesc și a sfârșit luându-și viața. Ce e admirabil în asta?

Muzica se oprise, dar cei doi rămaseseră îmbrățișați în mijlocul pistei. Cu inima bubuindu-i, Angèlica îndrepta spre el o altfel de privire, tristă, compătimitoare. Înțelegătoare. A trebuit să facă un efort să oprească întrebările care i se îngrămădeau în gură. El s-a depărtat, a prins-o de mijloc și s-au îndreptat spre masă. Și-au strâns lucrurile, s-au dus să-și ia paltoanele și au plecat. Le pierise pofta de dans.

În stradă, o pânză deasă de umezeală voala lumina gălbuie a felinarelor. Mergeau în tăcere. După câțiva pași, au început să cadă picături mărunte. Nu păreau să observe.

— Povestește-mi ce s-a întâmplat, Pablo. Vrei?

— Chiar vrei să știi? Nu este o poveste prea instructivă, nici bună de spus când ieși noaptea cu o fată frumoasă.

— Te rog.

Pablo oftă, nu avea forță să-i reziste. Când începu să vorbească, parcă-și mușca limba:

— M-am îndrăgostit nebunește de o fată cu părul roșu și ochii de-un verde de apă. Și ea s-a îndrăgostit de mine. Iar viața a început să se joace cu noi de-a șoarecele și pisica. Ne-am pierdut, ne-am regăsit, apoi ea a decis să înceapă altă viață, departe de mine. Eu, n-am știut niciodată de ce, m-am căsătorit cu o altă fată, pe care o cunoșteam de când eram copii, ea mă iubea, eu n-am putut niciodată s-o iubesc. I-am ucis sufletul. A devenit un om plin de venin. Oribil. Și, când am vrut s-o părăsesc, s-a omorât.

Mergeau pe Passeig de Gràcia când ploaia, biciuită de vânt, a început să cadă în rafale și să-i izbească cu poftă. Pablo a luat-o de mână și au alergat până au găsit adăpost sub un portal.

Priveau neatenți cum apa curge pe trotuar și aleargă spre gurile de canal. În privirile amândurora, la fiecare în felul lui, se reflecta cruzimea acelor întâmplări.

— Iată, vezi. Sigur că acum nu-ți mai par un mare om, nu, Angèlica? Îmi pare rău, am făcut țăndări imaginea pe care o aveai despre mine.

Apa cădea pieziș pe sub borul pălăriei lui Pablo și-i îmbiba umerii. În câteva secunde părul Angèlicăi era leoarcă, i se lipise de față.

— Știi? nu știu de ce, dar ador mirosul ploii, zise ea aspirând cu sete amestecul familiar de umezeală și note marine, tonice.

Deodată, Pablo simți gustul dulce umed al unui sărut pe buze.

— Angèlica...

— Eu... Iartă-mă... Eu...

N-a lăsat-o să vorbească. Și-a plecat spre ea capul și, împins de o dorință bruscă, poate reținută, cu ochii închiși, i-a prins buzele, și-a deschis drum în gura ei, sorbindu-i respirația cu o patimă de mult uitată.

4

Toată casa dormea când Angèlica a sosit, udă leoarcă, încă plutind în nori, cu aroma lui Pablo intrată în piele și gustul lui pe buze. Se străduia să nu izbucnească în râs de fericire. I se făcuse frig și, înainte să se culce, s-a dus la bucătărie. Să soarbă ceva cald și imediat să se ducă în camera ei să se cufunde în amintirea clipei minunate, sublime, pe care știa că n-o s-o uite niciodată.

Nu o interesa că, după ce o sărutase, Pablo se pierduse în scuze și-i spusese că asta nu se cade! Nici ce zisese despre diferența de vârstă și nu mai știa ce! De parc-ar fi fost bătrân! Era cel mai atrăgător bărbat din câți cunoscuse și se simțea mai aproape de el decât de oricare dintre tinerii care o doriseră. Oricât își ceruse iertare, oricât părea că se căiește că a sărutat-o, ea văzuse câtă pasiune a fost în acel sărut. Fusese

un sărut de îndrăgostit. Chiar dacă, de fapt, despre sărutu-rile de îndrăgostit Angèlica nu știa aproape nimic.

Bucătăria casei Parés era mare și dotată cu de toate. Nu-i lipsea nimic. De când își aducea aminte, acolo, în bucătăria aceea, își petrecuse cele mai senine momente din copilăria ei, mereu lângă Matilde și lângă diferitele bucătărese care trecuseră prin casă, în murmurul discuțiilor dintre femei și în aromele mâncărurilor și prăjiturilor, în timp ce tic-tacul ceasului acoperea zgomotul marelui oraș.

Ușa bucătăriei era închisă, dar pe sub prag se strecura o rază de lumină. O descoperi pe Matilde așezată pe bancă, moțăind, cu capul căzut pe piept.

— Bună seara, Matilde.

Femeia ridică rapid capul.

— Seara a trecut de mult. E două dimineața!

Fata se duse la ea și o îmbrățișă, iar Matilde se îmblânzi. Pe Angèlica o văzuse născându-se. Mereu își spusese că, dacă n-ar fi trebuit să-și petreacă viața având grijă de alții, dacă ar fi avut casa și familia ei, i-ar fi plăcut să aibă o fată ca Angèlica. O fată cu ochii ei curioși, cu buclele pe care le avea de mică; cu chipul de înger, că i se potrivea numele mănușă. Dar destinul de slujnică fusese de neocolit și Matilde se mulțumise să o iubească pe Angèlica de departe ca pe fiica pe care n-o avusese niciodată.

— Să nu-mi spui că mă certi, am ieșit să mă distrez și eu puțin, se alintă fata, pe jumătate în glumă, cu o mutriță vicleană.

— Ai, domnișoară, mata știi că nu pot să dorm până nu aud ușa și știu că ai venit.

Angèlica o sărută pe amândoi obrajii și se așeză.

— Au! Încălzește-mi un pahar de lapte, că e o vreme afară...

— Ai fost cu prietenele, domnișoară?

Un zâmbet poznaș înflori pe buzele fetei.

— Care prietene, Matilde? Că toate-s măritate, iar unele au deja copii.

— Păi, crede-mă, domnișoară, ar trebui să faci la fel.

— Vorbești ca mama! zise Angèlica. Și adăugă: – Bineînțeles că ai mei sunt convinși că am ieșit cu prietenele, că așa le-am spus.

— Domnișoară!

— Hai, Matilde! Nu-ți dai seama că sunt deja femeie?

— E foarte urât să-ți minți părinții. Și, de data asta, și mai rău.

Tânăra se ridică, își scoase paltonul și-și arătă frumoasa rochie de-un roșu ca sângele care-i cădea elegant pe umeri. Matilde-și duse amândouă mâinile la gură, să-și înăbușe un țipăt.

— Rochia doamnei!

— Ea nu și-o mai pune. Nu-i stă bine. Mie, în schimb...

Se învârti, să arate minunea de rochie din toate părțile.

Matilde luă laptele de pe foc și-l turnă într-un pahar. Adăugă două lingurițe de miere și, cu paharul în mâini, se apropie de banca pe care iarăși se așezase Angèlica.

— Și se poate ști cu cine ai ieșit mata, domnișoară? Pentru cine te-ai gătit atât? Avem în vedere vreun pretendent?

Fata zâmbi dând din cap.

— Pretendent? Nu, nu... Nu se poate numi pretendent.

— Și-atunci?

— Am fost cu Pablo, parfumierul.

Ochii Matildei s-au făcut cât cepele de mari, păreau c-o să-i iasă din orbite. Fără să-și dea seama, duse paharul cu lapte la gură și luă o gură bună.

— Mamăăă! Mi-am fript cerul gurii...! Cu parfumierul? Se așează. Dumnezeule, în casa asta o să se-ntâmple un necaz mare. Îl văd cum vine. S-au dat peste cap toate. Tot ce se-ntâmplă parcă-i o prevestire, domnișoară; de ceva negru. Rău.

— Oh, Matilde, nu mă certa!... Și nu cobi. Să nu-mi strici cea mai frumoasă noapte din viața mea. Știi? Cred că m-am îndrăgostit. Simt... parcă fluturi în stomac. Da, sunt îndrăgostită, zise, de parcă avusese revelația sentimentelor ei, de parcă, brusc, își dădea seama că nu atinge pământul cu picioarele, că plutește.

Nu se mai simțise așa niciodată. Era sigură că s-a îndrăgostit de Pablo. Și, totodată, începea să se teamă că toată fericirea i s-ar putea sparge în mâini, de parcă ar fi fost de sticlă. Fiindcă era imposibil să fii atât de fericit, cum era ea în clipa aia.

Matilde mai luă o gură de lapte, zicându-și că-n loc de miere ar fi trebuit să pună niște coniac, din ăla pe care-l păstra Tina pentru fripturile ei.

Zâmbitoare, Angèlica își plecase capul, rezemându-și coatele pe masă.

— Și-acum, dacă ești așa de bună, încălzești unul și pentru mine?

Buimacă, femeia se uita când la paharul gol, când la fata care nu s-a mai putut stăpâni și-a izbucnit într-un râs nebun. Și-a pus mâinile-n cap și s-a alăturat râsului ei vesel.

5

Nici Rita nu putea să doarmă. O auzise pe domnișoară venind și se dăduse jos din pat. O văzuse intrând în bucătărie. După un timp, au ieșit, și ea și Matilde, și casa rămăsese din nou în întuneric.

În vârful picioarelor, s-a întors în camera ei. Se băgase în pat și aproape că ațipise când a auzit ușa. S-a sculat, sigură că era domnișorul. Zâmbi, recunoscându-i pașii pe coridor. Putea chiar să-i distingă respirația. Și-a pus un halat pe umeri și, desculță, s-a dus să se-ascundă printre umbre. De emoție, parcă avea aripi la picioare.

Ascunsă, l-a văzut pe Eugeni cum se închide în baie. Se apropie, se auzeau clar gemete de durere. S-a speriat. Îi bătea inima cu putere. Nu știa ce să facă. Cât pe-aci să bată la ușă, să vadă dacă domnișorul e bine, dar amintirea disprețului constant pe care i-l arătase o opri. Nu voia să-l enerveze din nou. Așteptă.

Când tânărul ieși din baie și aprinse lumina pe coridor, a putut să-i vadă fața. Urme de sânge, ochiul drept pe jumătate închis, nasul umflat. Și-a dus mâinile la gură și n-a putut să se abțină să nu-i iasă-n cale.

— Domnișorule Eugeni, ce-ați pățit?

El o privi ciudat, parcă neînțelegând ce caută ea acolo.

— Nimic. Lasă-mă! și a luat-o spre camera lui.

Fata îl urmărea cu privirea, mirosul puternic de tutun și alcool lăsat de trupul lui îi umplea nările. Deodată, fără să stea pe gânduri, a luat-o după el pe coridor, care i se părea acum un fel de tunel lung și întunecat.

— Dar, domnișorule, loviturile și tăieturile astea trebuie dezinfectate.

— Am și făcut-o.

— Are Matilde o pomadă pentru lovituri care face minuni. Dacă vă dați, mâine aproape că nu se mai văd.

El se oprise. Rita insistă:

— Și, dacă vă-ntreabă doamna ce vi s-a-ntâmplat, o să puteți să-i spuneți că v-ați lovit de-o ușă. Mă duc s-o aduc?

— Du-te!

Rita zbură la dulăpiorul din baia slujnicelor, unde-și ținea Matilde pomezile. Luă crema, fașă, vată, dezinfectant și, încărcată, se-ntoarse în fugă spre camera lui, bătu la ușă și intră.

Eugeni era întins în pat, cu ochii mijiți.

— Ridicați-vă, domnișorule, vă îngrijesc eu.

S-a ridicat încet şi-a lăsat-o să-i curețe rănile și să i le ungă. Îi treceau prin minte imaginile nopții sumbre. Loviturile și amenințările necunoscuților. Disprețul lui Dolly.

Curva. Ce se credea! Toate femeile sunt la fel, bune doar de-un lucru.

Fața Ritei era aproape de-a lui, concentrată. O privi și, pentru prima oară, o văzu. Halatul i se desfăcuse puțin, i se vedea cămașa de noapte și începutul a doi sâni mici ca niște mandarine.

Ochii lui aprinși o străpungeau. Se ridică brusc și-o apucă de braț. Cu o forță de animal sălbatic, o prinse de mijloc și-o lipi de trupul lui încercând s-o sărute pe gură.

Erau atât de lipiți, că aproape între ei nu mai era aer. Izbită de mirosul de alcool, Rita simțea cum o năpădește greața. Întorcându-și capul să nu-i mai simtă respirația, încercă să-l dea blând la o parte, cu speranța că o s-o lase să plece.

— Domnișorule, vă rog, trebuie să vă curăț... Trebuie...

Îi prinse capul și-o obligă să se-ntoarcă spre el. Buzele i se lipiră de-ale ei cu o căldură lipicioasă. Îi simțea mâinile pipăindu-i trupul, îi era scârbă. Știa, ceea ce încerca Eugeni să facă n-avea nici o legătură cu dragostea, cu dragostea din filme. Cu iubirea dintre prinți și cenușărese.

— Nu... nu, imploră, desprinzându-se din sărutul sufocant.

Își slăbise strânsoarea și fata o luă la fugă spre ușă, dar Eugeni o prinse înainte să iasă și-o trase spre el cu furie și tot cu furie o sărută iarăși pe gură. Rita nu mai avea putere să se desprindă, mai neapărată ca niciodată.

— Nu asta-ţi doreai, curvuliță? Nu asta? Hai, nu te mai tot opune, știu c-o să-ți placă.

O sudoare rece îi brobonea Ritei fruntea. Ce simțea în clipa aia nu era mirare, nici rușine. Era pur și simplu groază.

El o privea cu o expresie de animal de pradă, cu chip hieratic şi ochi reci. O strânse de braț. O durea. Luptă cu toate forțele să se desprindă, dar el o împingea cu putere spre pat, astupându-i gura cu buze reci, de marmură.

I-a smuls cu o mână halatul. Îi simțea buzele pe gât, mușcăturile pe umeri, unghiile pe spate. Inima îi bătea nebunește. A început să plângă.

A aruncat-o pe pat și s-a aruncat peste ea. Mâinile lui reci, de gheață, o țineau strâns. În lumina lunii care intra pe fereastră, Rita își fixă ochii îngroziți pe maxilarul lui, pe nas, pe umerii obrazului atât de perfecți. Părul blond îi cădea zburlit pe frunte, iar privirea, privirea aceea atât de albastră, nu părea privire de om. Mirosul acru al trupului său i-a umplut fetei nările. Un miros cu note de mosc ce deveneau, încet-încet, esență animalică. Derutantă. Un miros ce plutea deasupra celorlalte din cameră, care pe Rita o învăluia amenințând s-o înghită.

Fără alte preambuluri, Eugeni o pătrunse în timp ce cu o mână îi astupa gura și-i înăbușea strigătele de durere și disperare.

Plânsul fetei devenea încet-încet geamăt. Întinsă pe pat, simțea căldura vâscoasă a sângelui între picioare.

Închise ochii și încercă să se îndepărteze de propriul trup.

6

Rita s-a dat jos din pat, și-a luat halatul de pe podea și l-a îmbrăcat, ca să-și acopere goliciunea. Îi tremurau într-atât mâinile, că toate mișcările îi erau stângace, dezordonate.

S-a îndreptat spre ușă și, înainte de a ieși, s-a răsucit să-l privească. Dormea, acoperit până la mijloc, între cearșafurile mototolite.

O lacrimă i-a alunecat pe obraz.

Cu pași tremurânzi, a luat-o spre cămăruța ei de servitoare. Parcă o înăbușea întunericul coridorului. Îi era greu să recunoască pereții, obiectele pe care le întâlnea zi de zi. Totul părea atât de ireal!

Intrată în cameră, simțea că nu poate să respire. S-a repezit la chiuveta în care se spăla, să scape de acreala care îi urca în gură.

A vomitat și, când s-a simțit eliberată de greutatea care o ardea, s-a privit în oglinda agățată de-un cui deasupra chiuvetei. S-a speriat de chipul ei, cu părul lipit de frunte. S-a prăbușit pe podea. Simțea cum îi pătrunde în corp răceala gresiei.

Mai erau două ore până să înceapă o nouă zi. Și-a zis că trebuie să se spele bine, să scoată de pe ea toată murdăria. Se simțea ca o foaie de hârtie făcută ferfeniță și aruncată pe jos. Dar nu trebuia să observe nimeni, ar muri de rușine. Mai ales Matilde. Matilde mai ales nu trebuia să știe. Acum îi înțelegea vorbele, își dădea seama c-a vrut s-o prevină că domnișorul nu e un om bun. Și ea, ca o proastă, nu voise s-o asculte.

N-o să știe nimeni niciodată ce păţise.

Nimeni.

Dar dacă există în cer un Dumnezeu, domnișorul Eugeni ar trebui să plătească pentru fapta lui.

SOCOTELI NEÎNCHEIATE

Barcelona, februarie 1943

1

— Trei zile! se lamentă Eugeni, în picioare, sprijinit de colțul șemineului din salonul casei. Am trei zile ca să le predau un caiet plin de note, dar fără formula pe care o caută.

Îl privi pe Alberto cu niște ochi care aminteau de cei ai mieilor la abator.

— Poți să-mi spui ce să fac?

Alberto fuma cu voluptate. Spiralele de fum se ridicau spre tavan și se împrăștiau. Arăta senin, nu ca Eugeni, palid, încercănat de nopțile petrecute cu privirea în tavan, tresărind la cel mai mic zgomot. Se trezea dimineața acoperit de sudoare, cu spaima alunecându-i prin vene.

— Păi ar trebui să le dai dracului caietul. Cu formulă sau fără. Poate chiar notele-alea-i interesează. Sau poate vor doar să te pună la-ncercare.

— La-ncercare?

— Da. La-ncercare, repetă Alberto trăgând un ultim fum din țigară. Vor să știe dacă ești în stare să-l furi sau dacă, de fapt, îi duci cu zăhărelul.

Eugeni își trecu mâna stângă prin păr și se lăsă să cadă pe canapeaua cea mai apropiată. Se afundă în ea, disperat, cu capul în mâini.

— Și ce trebuie să fac?

— Evident, ori le dai cincizeci de mii de pesete, ori imediat caietul. Ești la cheremul lor, prietene.

— Nu-i nevoie să-mi amintești.

— Te-ai gândit să-i ceri bani tatălui tău?

Se lăsă o tăcere încordată. Eugeni oftă. Gândurile îi alergau în cap, frica, în stomac.

— Imposibil. Ultima dată când a trebuit să-mi dea, mi-a spus clar ce m-așteaptă. M-a amenințat că m-aruncă-n stradă, că mă dezmoștenește... Și asta pentru o sumă neînsemnată. Acum, cincizeci de mii de pesete...

— Deci dacă nu poți să contezi pe taică-tău, va trebui să furi caietul. Dacă ai noroc, parfumierul o să creadă că l-a pierdut. Ce mare brânză, un caiet. Un rahat de parfum. Face altul. N-o să te bănuiască nimeni.

Eugeni țâșni, parcă împins de canapea într-un abis insondabil. Începu să se plimbe prin salon, cu spaima pe chip.

— Imposibil! Nu-l cunoști. Îl ține sub cheie în laborator, caietul dracului. Nu-l arată nimănui niciodată. Niciodată! Pentru Soto, nu e un caiet. E munca lui. Acolo-i tot ce face. Îl ține în sertarul mesei din laborator și veșnic e la el cheia. Trebuie găsită o soluție să-l umflu. Poate la masa de prânz, când nu-i nimeni în laborator ...

Se opri brusc, parcă străfulgerat de o idee. Negă din cap.

— O să-și dea seama că i s-a furat. Imediat. Ce-i mai rău e c-o să afle și taică-meu. Și-o să răscolească și cerul, și pământul dacă bănuiește că-i vânează cineva parfumul.

Alberto nu părea impresionat.

— Atunci fii deștept și ia-le-o înainte.

— Cum?

— Mai lucrează-acolo rahatu-ăla șchiop, pe care taică-tău îl cocoloșește peste poate?

— Anselm? Ce are de-a face Anselm cu toate astea?

— Mult sau puțin. Depinde pe cine vrei să cadă măgăreața.

Alberto zâmbi. Îl detesta pe Anselm aproape tot atât cât îl detesta Eugeni. Nici unul din ei nu înțelegea cum îl poate trata Parés cu atâta considerație pe băiatul pe care-l socoteau

un sărăntoc amărât. Eugeni nu-i putea ierta că taică-său îi plătise studiile, mai mult, îl luase să lucreze la firmă. Iar Alberto înțelegea și mai puțin de ce-i arăta Angèlica atâta simpatie și-n schimb își întorcea privirea când dădea de el. Dar uneori roata vieții se-nvârte, și lui îi venise o idee.

Era foarte simplu. Puterea încuraja *„la delación policíaca que subirá al prestigio de aviso patriótico*[1] ". Turnătoria era la ordinea zilei. Utilă pentru răzbunare sau pentru obținut favoruri. Pentru adunat merite, că asta-și dorea, mai presus de orice, Alberto. Dacă-l denunța pe Anselm, dacă-i găseau dovezi de trădare față de regim, neobrăzatul ăla avea să ocupe, în sfârșit, locul meritat și el avea să câștige mai multă încredere din partea celor care-l puteau împinge spre funcții înalte. Și asta pe lângă serviciul pe care i-l făcea lui Eugeni, deși câteodată i se părea atât de pămpălău, că nu știa dacă merită să-l ajute.

— Ai încredere-n mine?

— Bine-nțeles!

— Fă ce-ți spun: mâine iei caietul și mi-l dai mie. Nu prea avem timp, trebuie să ne grăbim. Peste trei zile ți-l dau și-l predai tipului ăla. E singurul mod de ieșire din încurcătura asta, crede-mă.

2

Eugeni nu se înșelase în previziunile lui. Când, peste două zile, Pablo a descoperit că i-a dispărut caietul, a exclus total posibilitatea de a-l fi pierdut. Era imposibil. Caietul ăla era o prelungire a lui, a orelor de muncă, a încercărilor lui. Era parte din memoria lui și ultimul lucru pe care-l făcea când pleca de la laborator era să-l pună în sertar și să-l încuie

1. „Denunțul ridicat la rangul de avertizare patriotică" (în spaniolă în original).

cu cheia. Asta făcuse, nu avea nici un dubiu, și cu o seara înainte.

Totuși, nu s-a opus să înceapă toți să-l caute peste tot. Martí, Anselm, Angèlica și, bineînțeles, Eugeni și-au suflecat mânecile și n-au lăsat nici un colțișor necercetat, în timp ce el s-a dus să-i anunțe lui Parés ciudata, îngrijorătoarea întâmplare.

— Ieri l-am lăsat încuiat. Și cheia o iau cu mine. Nu-mi aduc aminte s-o fi lăsat undeva. Dar... clar, câteodată o pun în buzunarul halatului. Putea să mi-o ia cineva într-un moment de neatenție.

Se foia îngrijorat pe scaun.

— Oricum ar fi, sunt sigur că s-a făcut o copie după cheie și s-a luat caietul, căci broasca sertarului nu era forțată.

Cu o figură îngrijorată, Parés se plimba cu pași mari prin birou, ca o fiară în cușcă.

— Dar dumneata ce crezi? Ce bănuieli ai? îl întrebă, mijindu-și ochii.

— Încă nu știu cum stau lucrurile pe-aici, domnule Parés, dar în Franța s-au întâlnit cazuri de spionaj între case rivale. Cazuri de furturi de formule. Lupte între competitori, înțelegeți. Dumneavoastră aveți dușmani în sânul concurenței?

Parés zâmbi cinic.

— Cuvântul concurență în sine nu e foarte prietenos, dumneata ce crezi, Soto?

Pablo a rămas câteva secunde gânditor.

— Nu am ajuns încă la formula definitivă, dar sunt sigur că, din notele din caiet, mai ales din ultimele săptămâni, un expert în parfumerie ar putea scoate idei și concluzii. Poate chiar să ajungă la parfumul pe care-l am în cap. Sau la ceva foarte asemănător.

Modest Parés se lăsă să cadă pe canapea și își luă capul între mâini.

— E ceva foarte serios. Ceva urât de tot.

Pablo i-a dat dreptate.

— Da, așa e. Și ce mă deranjează și mai mult este că a trădat cineva în care am avut încredere. Cineva din laborator.

— Crezi că hoțul e din laborator?

— Dintr-al meu sau dintr-altul din firmă. Gândește-te însă că n-am avut aproape nici o legătură cu cei din alte laboratoare. Cel care-a furat caietul m-a urmărit îndeaproape. Sunt sigur.

Cei doi s-au privit în ochi, de parcă fiecare căuta răspuns la celălalt.

— Domnia ta ce crezi că-i de făcut, domnule Parés?

— Lasă-mă să dau câteva telefoane.

3

A doua zi dimineața, inspectorul Saavedra s-a prezentat în biroul lui Parés. Trebuie să-i fi fost îndatorat pentru vreun serviciu, căci n-avea obiceiul să se deranjeze să se prezinte în persoană și atât de rapid în biroul celor care-l sunau ca să discute cu el. La rândul lui, Parés se baza pe inspectorul de poliție, pe munca lui mereu impecabilă și, mai ales, știa că poate avea încredere oarbă în el când era vorba să rezolve probleme murdare. Orice fel de probleme murdare.

— *Hombre, Saavedra, no sabes cuánto te agradezco...*[1] – a zis, ridicându-se să-l întâmpine la ușă. L-a condus și l-a invitat să ia loc.

Inspectorul Carlos Saavedra avea acel gen de chip care nu se uită ușor: bărbie ascuțită, piele foarte albă, nas proeminent. Ochii căprui, luminoși, compensau extravaganța fizică. Era ordonat, îngrijit. Îi plăcea să se îmbrace bine și, la sosirea lui, biroul se umpluse de un parfum intens de loțiune bărbătească.

1. Saavedra, omule, nu știi cât de recunoscător îți sunt... (în spaniolă în original).

— *Nada, nada, faltaría más. ¿Y qué es eso que me contabas del robo? ¿Una libreta? ¿Pero es eso importante?*[1]

Parés îi oferi o havană și luă și el una. Și le-au aprins, le-au aspirat fumul și l-au suflat încet.

— *Ya te conté que he contratado a un perfumista. Un profesional de los mejores, residente en Francia pero nacido aquí.*[2]

Saavedra s-a strâmbat. Menționarea țării vecine, în zilele acelea, îi irita pe cei care câștigaseră un război și sperau din tot sufletul să câștige și Germania altul.

— *Compréndelo, es de los mejores y la empresa tiene que afrontar nuevos retos. En esa libreta, guardada bajo llave, ban anotados sus ensayos para el nuevo perfume. Fórmulas... En fin, el trabajo de estos meses. Dime, ¿qué te parece? ¿No es cierto que el asunto huele a competencia desleal?*[3]

Inspectorul a îndepărtat de pe pantaloni scrumul căzut din havană.

— *Podría ser. Pero es temprano para sacar conclusiones aún. ¿Cómo puede estar ese perfumista tan seguro de que no perdió el cuaderno?*

— *¡Joder, Saavedra!, que te digo que lo tenía bajo llave. Quien fuera que lo cogió tuvo que hacer una copia de esa llave.*

— *Ya...*

— *¿Y ese ya?* întrebă Parés, îngrijorat de tonul polițistului.

---

1. Nici vorbă. Ce-i cu povestea cu furtul? Un caiet? Dar e important? (în spaniolă în original).

2. Ți-am spus că am angajat un parfumier. Unul dintre cei mai buni profesioniști, trăiește în Franța, dar s-a născut aici (în spaniolă în original).

3. Înțelege, e unul dintre cei mai buni și firma trebuie să facă față la noi provocări. În caietul ăsta, ținut sub cheie, erau notate probele lui pentru noul parfum. Formule... În sfârșit, munca din lunile astea. Spune-mi, ce crezi, nu miroase a concurență neloială? (în spaniolă în original).

— *Nada, hombre. Que ya investigaremos*[1].

Parés se foia în scaun. Mai era o problemă care-l preocupa, mult.

— *¿Y qué hay de lo de mi hijo?*

— *Aún nada seguro, aunque...*

— *¡Hostias, Saavedra! Ve al grano.*

— *Bueno, pues puse a uno de mis hombres en seguimiento. Jugándomela, Parés, jugándomela, que algunos de los de arriba no han visto con buenos ojos que haya dedicado esfuerzos y personal a esas menudencias. Que tú no sabes la de trabajo que se nos ha venido encima con tanto rojo y tanto traidor.*[2]

Parés n-a luat în seamă tonul de reproș al prietenului său. Cât făcea ce-i cerea, puțin îi păsa că se simte cineva bine sau prost.

Polițistul se aplecă în față și adoptă un ton mai confidențial:

— *Mira, Parés, no te lo he querido decir antes porque aún nolo tenía del todo claro. Pero, vaya, que puedo poner la mano en el fuego sin quemarme si te digo que tu hijo tiene tratos con tipos poco recomendables.*[3]

---

1. — E posibil. Dar e prea devreme ca să tragem concluzii. Cum poate fi parfumierul atât de sigur că n-a pierdut caietul? / – Ce naiba, Saavedra! Dacă-ți spun că-l țineа sub cheie! Cine l-a furat pesemne făcuse o copie după cheie.

— Da... / – Da, ce? / – Nimic, omule, că o să cercetăm (în spaniolă în original).

2. — Și despre fii-miu? – Nimic sigur, deși... – Ce naiba, Saavedra. Treci la subiect! – Bun, am pus un om de-al meu să-l urmărească. Riscând, Parés, riscând, să nu cumva să-l deranjeze pe vreunul de sus eforturile și personalul pus în mărunțișurile astea. Nu știi câte avem pe cap cu atâția roșii și-atâția trădători (în spaniolă în original).

3. Uite, Parés, n-am vrut să-ți spun mai înainte, că nu eram foarte sigur. Dar, oh, pot să pun mâna în foc că băiatul tău are de a face cu tipi puțin recomandabili (în spaniolă în original).

Și adăugă, aproape în șoaptă:

— *Y muy peligrosos.*[1]

Parés n-a putut să-și stăpânească tremurul vocii când a întrebat:

— *¿Estás seguro?*

— *Sí, lo estoy. Lo que aún no sé es qué clase de asunto se trae entre manos. Dame un poco más de tiempo.*[2]

Polițistul s-a ridicat, a stins ce mai rămăsese din havană în scrumieră. Parés îl însoți până la ușă.

— *Te daré más datos cuando los tenga. Puedes estar seguro, Parés.*[3]

Modest Parés a rămas singur. S-a așezat iarăși pe canapeaua din marele, luminosul, modernul birou, plin de mobile elegante, se freca pe față, parcă vrând să înlăture ceva ce-i rămăsese lipit după vizita lui Saavedra. Când Pablo Soto îi spusese despre lipsa de interes al lui Eugeni pentru munca din laborator și despre absențele lui, bănuise că băiatul era iarăși vârât într-o încurcătură. De aceea luase legătura cu Saavedra. Ca să elimine dubiile. Și ce tocmai auzise din gura polițistului nu-l liniștea deloc, dimpotrivă. În ce s-o fi vârât fiul lui? A alungat ideea care-i încolțea în minte.

Inspectorul ieșise în stradă, afundându-se în frigul dimineții de iarnă. Se gândea la întreaga afacere. Eugeni Parés avea legături cu unul dintre cei mai cunoscuți mafioți din oraș. Un individ periculos, autor a tot felul de delicte: extorcări, furturi, asasinate, dispariții. Cu contacte în cele mai înalte sfere, reușea să evite poliția, fiindcă fie îi putea furniza informații valoroase când era nevoie, fie știa să închidă gura unor pești mari cu bani și daruri. Periculos. Foarte periculos.

---

1. Și foarte periculoși (în spaniolă în original).

2. Ești sigur? / – Da, sunt. Nu știu încă despre ce fel de afacere este vorba. Mai dă-mi puțin timp (în spaniolă în original).

3. O să-ți dau mai multe informații când o să am. Poți fi sigur, Parés (în spaniolă în original).

Și acum se întâlnea cu Eugeni și, din câte se părea, avea o afacere cu el. Acum, chiar acum, când dispăruse caietul ăla cheie în producția de parfumuri a lui Parés. Saavedra știa să pună lucrurile cap la cap. Se întreba dacă tânărul răsfățat și imoral ar fi fost în stare să-și fure tatăl, poate ca să iasă dintr-un bucluc.

Răspunsul era ușor.

4

Vestea a căzut ca un trăsnet în laboratoare. Un denunț anonim purtase poliția în camera unde locuia cu chirie Anselm Huguet. Răscoliseră totul și dăduseră peste hârtii compromițătoare, care dovedeau că e vorba despre un roșu și-un trădător.

Mai găsiseră și-un caiet negru plin de note și formule.

Angèlica nu se oprea din plâns. Intrase în biroul tatălui ei ca o vijelie și, lipită de el, repeta întruna:

— Papà, nu e posibil... Nu e posibil... Dumneata îl cunoști. Știi că tot ce se spune despre Anselm e minciună. El n-a avut niciodată nici o legătură cu politica. Cât despre furtul caietului...

A trebuit să se oprească să-și șteargă lacrimile și să-și sufle nasul. Aproape că n-avea voce când a încercat să continue:

— N-a furat el caietul. Nu te-ar fura niciodată, papà. Trebuie să faci ceva.

Parés și-a privit în ochi fiica, grav.

— Dac-ar fi vorba doar despre caiet, ar fi mai ușor totul. Ar fi suficient să nu depun la poliție plângere pentru furt. L-aș da afară. Mi-a trădat încrederea, și asta n-o mai recapătă niciodată, Angèlica. Când cineva te trădează... A făcut o pauză, apoi a încheiat: Dar nu pot să fac nimic contra celorlalte acuzații.

— Poți. Sigur că poți. Anselm n-a făcut nimic rău. El n-ar omorî nici măcar o muscă. El pe dumneata nu te-ar fura. Nu se vâra în încurcături. El...

— Fata mea, știu că sunteți prieteni buni. Dar trebuie să deschizi ochii. Ideile lui Anselm sunt periculoase. Mai mult, sunt un delict.

— Ce idei? E greu de imaginat că poți să crezi asemenea lucruri, papà. Anselm muncea în laborator doar să-și ajute tatăl. Dumneata știi asta. Și mai știi și că n-a furat caietul. E incapabil de-așa ceva. Cineva i-a întins o cursă. Cineva care l-o fi urând peste poate. Te rog, papà, dumneata o știi la fel de bine ca mine. Îl cunoști pe Anselm de mic! De ce te prefaci că ai crede minciunile astea?

Angèlica nu știa, nu-și dădea seama, dar Modest Parés nu putea să răspundă la acea întrebare. Fiindcă, deși se înfuriase că fusese găsit la Anselm caietul și dubiile nu-l părăsiseră cu totul, pe măsură ce trecea timpul începea și el să pună sub semnul întrebării adevărul acuzațiilor. În adâncul lui, Modest Parés știa bine că Anselm era incapabil să fure ceva. Și bănuiala că ar fi putut fi victima unei intrigi încâlcite, josnice, prin care cineva urmărise să omoare doi iepuri dintr-o lovitură începea să pună stăpânire pe el.

Dar cine?

Nu, nu putea să se confrunte cu această întrebare.

Nu încă.

Nu-i era ușor nici să-și asume pasul pe care trebuia să-l facă mai departe. Trebuia să se ducă la Anton Huguet, tatăl lui Anselm. Și trebuia s-o facă imediat.

A pus mâna pe telefon. Vocea secretarei se auzi imediat la celălalt capăt al firului.

— Victòria, spune-i lui Sebas să pregătească mașina. După-masă mă duc la Vilassar.

5

Amintirile se îmbulzeau în capul și-n sufletul lui Modest Parés în timp ce mașina străbătea drumul spre Vilassar. Trecuseră mulți ani de când o prăpastie adâncă, neagră, se căscase între el și Anton Huguet, cel mai bun prieten. De când umbra aceea neliniștitoare, greu de uitat, se așezase între ei doi.

Parés privea prin fereastră peisajul atât de cunoscut și-și zicea că poate vinovată de toate era insecta minusculă venită din Franța, care decimase viile din Maresme și din toată Catalunya. Totul începuse înainte de a veni el pe lume. Viile franceze mureau și, un timp, pentru viticultorii catalani asta însemnase prosperitate. Prosperitatea din primii ani de viață ai lui Modest. Dar când boala a ajuns în Maresme și a ucis rădăcinile vițelor, a început criza. Care a provocat, între altele, schimbări în proprietatea terenurilor. Moartea bruscă a butucilor din cauza filoxerei a implicat întoarcerea pământului la proprietarii care îl arendaseră printr-un contract ce devenea, practic, permanent, cu condiția ca două treimi din vițele plantate să rămână vii. Asta a făcut ca Ramon Parés, tatăl lui Modest, să piardă terenurile din care trăia, luate de ani de zile în arendă de la familia Huguet, și să se ruineze total.

Josep Huguet își recuperase viile, dar erau moarte. Singura soluție care-l putea ajuta să reia producția era altoirea pe butași aduși din America, rezistenți la filoxeră. Polemica dintre partizanii și adversarii acestei practici a durat ani de zile. Încet-încet, faptele au dat dreptate celor care folosiseră acest tip de butași. S-a obținut din nou vin și chiar s-a putut menține exportul în America Latină. Familia Huguet era printre cei care au continuat să cultive și să trăiască din vii.

Pentru Ramon Parés însă totul se sfârșise. Fără pământ, înglodat în datorii, căzut în patima beției și a jocurilor de noroc, a murit înainte de a împlini cincizeci de ani. Rămas fără familie și fără altă avere decât tinerețea, singurul lui

copil, Modest, trăia muncind cu ziua pe pământurile altora, inclusiv pe cele ale lui Huguet, lucrate de generații întregi de familia lui. Firea i se înăcrea și o pată neagră începea să mânjească prietenia care-l legase din copilărie de Anton, mezinul lui Huguet. Nenorocirile nu vin niciodată singure. Așa spuneau bătrânii și era adevărat, cel puțin pentru Modest Parés.

Noaptea aia ieșise să bată cârciumile cu Anton. Unii proprietari serbau vânzarea recoltei și euforia plutea în aer. El însă își simțea inima grea, parcă sugrumată de o mână. O mână întunecată. N-avea chef de petrecere. S-a despărțit devreme de prietenul lui și s-a dus acasă să-și hrănească furia.

Era noapte neagră, ulițele satului erau adormite. Deodată, i-a ieșit în cale o umbră. Era vecinul lui, Ignasi Montagut, un bărbat de vârstă mijlocie, gras, roșu la față, impulsiv, violent. Ramon Parés îi rămăsese dator cu mulți bani, pierduți la jocurile de noroc. Și, cum Ramon nu mai era, își vărsa furia pe fiul lui, ori de câte ori îl întâlnea: îl umilea, îl insulta, îi arunca în cârcă vini pe care nu le avea.

Modest se învățase să-l ocolească, să nu-i răspundă. Dar noaptea aia, beat, văzând răceala cu care tânărul Parés îi primea insultele, bărbatul se înfuriase și, de la vorbe, trecuse la fapte. S-a aruncat asupra băiatului care, mai tânăr, mai puternic și mai calm, a scăpat ușor de el.

Cu doar doi pumni l-a trântit la pământ. Voia să-l lase acolo întins, până îi trec beția și cheful de scandal. Merita. Dar un impuls, pe care în clipa aia n-a știut să și-l explice, l-a împins să se apropie, să-l ajute. Montagut n-a răspuns nici vorbelor, nici zgâlțâielilor lui. A încercat să-l ridice, apucându-l de umeri și sprijinindu-i capul. Mâinile i s-au pătat de sânge. Speriat, și-a lipit urechea de pieptul lui. Mort.

Modest Parés nu putea să creadă că năpasta, dama aceea neagră, îl urmărește și pe el, cum îi urmărise tatăl. Ce trebuia să facă? Ce putea face? S-a ridicat și a privit trupul fără viață al matahalei. Capul îi spunea că trebuie s-o ia la fugă, să

dispară. Dar ceva i-a atras atenția. Ceva umfla buzunarul surtucului. S-a lăsat pe vine. În buzunar, bărbatul purta o mică avere: un teanc de bani legați cu sfoară. Nu s-a gândit de două ori, a luat banii și, acum, da, s-a topit printre umbre. A intrat în casă cu inima bătându-i nebunește și cu gândul că poate, cu banii ăia, să plece din Vilassar, să se ducă la Barcelona, să ia viața de la capăt.

A decis să mai aștepte câteva zile și, deși ros de neliniște, s-a forțat să ducă viața de zi cu zi, să nu trezească bănuieli. Dar veștile zboară ca păsările cerului, satul vuia și noutățile despre moartea lui Montagut îl asaltau la fiecare colț.

A auzit că Garda Civilă reținuse pe cineva în legătură cu crima. La început a vrut să creadă că nu-s decât murmure fără temei. Dar ducea întipărit în măruntaie gustul acelei morți și, deși făcea sforțări supraomenești să-și stăpânească dorința de a afla ce se întâmplă, ciulea urechea când auzea comentarii despre neobișnuita faptă care zdruncinase viața satului.

Mare i-a fost surpriza când s-a confirmat că reținutul era nimeni altul decât Anton Huguet. Oamenii vorbeau. Spuneau că moartea fusese provocată de o lovitură puternică la cap și că Anton fusese găsit aplecat peste cadavru, cu mâinile pătate de sânge. Familia mortului a declarat că i se furase tot ce avea la el. Banii din vânzarea întregii recolte. Erau siguri că motivul crimei fusese furtul. Și-l acuzau pe Anton, acum deja interogat.

Modest era îngrozit, prins într-un vârtej de gânduri care îl împingea când într-o parte, când într-alta. Conștiința îi spunea că trebuie să se prezinte la poliție. Dar rațiunea îl făcea să-și schimbe într-o clipă părerea. Nu avusese, își zicea, intenția să-l omoare. Se apărase doar. Nu fusese decât un nefericit accident de care nu era vinovat, fiindcă Montagut îl atacase primul. Dobitocul primise ce merita. A cui, dacă nu a sorții, era vina că se izbise cu capul de caldarâm?

Nu se putea preda. Nu l-ar crede nimeni. Cine să-l creadă pe el, băiatul beţivului mort în mizerie? Şi banii? Şi-ar da imediat seama că el îi luase. Şi banii ăia erau viitorul lui. Dacă se gândea bine, nu era îndreptăţit să fie recompensat pentru tot ce viaţa-i luase? Plin de remuşcări, îşi zicea că Anton n-o să păţească nimic, fiindcă nu făcuse nimic. Poate undeva în adâncul inimii, foarte în adânc, ajunsese chiar să se bucure puţin că încearcă şi Anton un pic gustul amar al nenorocului căzut din senin peste tine.

Intenţia de a se preda, dacă o avusese vreodată, s-a topit repede. Argumentele pe care şi le dădea câştigau lupta. Lăsându-l pe Anton în voia sorţii, Modest a părăsit Vilassarul, ca să înceapă să-şi caute norocul la Barcelona, unde, zi după zi, şi-a construit o platoşă care nu lăsa să pătrundă amintirile, vinovăţia, reproşurile.

Sau aşa i se părea.

Anton Huguet şi-a petrecut trei ani la închisoare, acuzat de o crimă pe care nu o comisese. Familia Montagut avea nevoie de un vinovat şi a făcut tot posibilul ca Anton, care doar avusese ghinionul să dea peste cadavru, să îndure consecinţele. El a susţinut totdeauna că e nevinovat. Era. Şi nu doar atât, ştia perfect cine era vinovatul. Deşi nu avea dovezi, dispariţia atât de bruscă a lui Modest Parés, pe care-l crezuse cel mai bun prieten, îl trăda. Ca şi tăcerea lui. După moartea lui Montagut se evaporase. Tatăl său îi spunea că nu mai stă în sat. Anton era sigur că ciudata dispariţie a lui Modest era legată de moartea aceea şi de furtul banilor. Dar buzele lui n-au rostit niciodată numele prietenului, a amărâtului de pe care Dumnezeu îşi luase mâna, căruia nimeni din Vilassar nu i-a dus lipsa.

Tatăl lui Anton, care, până atunci, reuşise să supravieţuiască cu rodul viilor sale, îşi cheltuia banii obţinuţi din recolte încercând să-şi scoată fiul din închisoare. În sfârşit, după un lung proces, Anton Huguet a ieşit, din lipsă de probe. Dar nimic nu mai era la fel. Tatăl murise, iar fratele

mai mare, supărat de tot răul care venise peste ei din cauza lui Anton, l-a alungat din casă.

Modest Parés, devenit bogat, puternic, s-a întors după mulți ani la Vilassar. Și-a cumpărat o casă ca să-și petreacă verile cu familia.

N-a amânat prea mult întâlnirea cu Anton Huguet, deși i-a fost greu să recunoască prietenul din copilărie în bărbatul acela strivit. Văduv, cu un fiu șchiop, îndurând grele suferințe, lucrând pentru alții când se găsea de muncă, Huguet nu mai avea nimic din băiatul plin de viață alături de care crescuse. Între cei doi bărbați, cândva prieteni, se căsca acum o prăpastie. O prăpastie plină de disprețul lui Huguet și de umbrele vinovăției care îl urmăreau pe Parés. Umbre neliniștitoare, imposibil de uitat.

Un lucru credea Parés că învățase în toți acei ani de la Barcelona: banii rezolvă tot. Și că bogații își impun regulile lor. A cumpărat niște terenuri și le-a pus pe numele lui Huguet. I-a recomandat să se dedice cultivării florilor, care se răspândea în Maresme, că el o să i le cumpere. N-o să mai facă foamea. O să-i țină băiatul la școală și, când va fi suficient de mare, o să-l ia la firma lui.

Huguet a acceptat totul, de bună seamă pentru binele copilului, dar nu i-a mulțumit niciodată. Și Parés s-a întors la Barcelona zicându-și că a făcut ce trebuia să facă. Ștersese greșeala de tinerețe. Nefericita „neînțelegere". Dar n-a scăpat niciodată de privirea disprețuitoare a lui Huguet.

Niciodată.

De aceea îl evita. Îl evita cât putea. Acum însă, îl avea din nou în față, fiindcă trebuia să-i spună, înainte să afle de la altcineva, ce i se întâmplase băiatului său. I-o datora. Mai ales fiindcă era convins că Anselm era la fel de nevinovat cum fusese Anton cu ani în urmă.

— Băiatul tău a fost închis.

Privirea lui Anton Huguet, rece, acuzatoare, plină de dispreț, l-a sfredelit. Modest avea senzația că o să i se înfigă drept în inimă.

— E acuzat de activități politice dușmănoase față de regim.

— Ce activități politice? Anselm n-a fost vârât, niciodată, în nici o activitate politică, o știi la fel de bine ca mine. Nu ne-am amestecat nici cu Republica, nici cu cei de-acum. Am încercat doar să supraviețuim. Să muncim, să ducem o viață cât mai normală posibil.

— Au fost împușcați mulți care voiau același lucru. Care făceau același lucru. Au fost uciși oameni din motive neînsemnate.

Anton s-a cutremurat. Știa că are dreptate.

— I-au găsit hârtii compromițătoare la o percheziție.

— Și tu crezi?

Modest n-a putut să răspundă. Anton Huguet se aplecase spre el, îl prinsese de reverele paltonului și-l zgâlțâia.

— Scoate-l din închisoare! Scoate-l! Mi-o datorezi.

Nu vorbiseră niciodată despre datoria aceea. Dar tăcerea n-o făcuse să dispară și acum revenea între cei doi bărbați care se priveau în ochi, disperat, unul, speriat, celălalt.

— Fac tot ce pot.

FANTASME

Barcelona, martie 1943

1

De câte ori trebuia să se întâlnească cu Americanul, Saavedra alegea umbrele nopții și un loc discret pe vreo străduță singuratică. De data asta, Fiatul 1500, în care se afla împreună cu un alt agent, se opri în spatele impresionantului Ford de Luxe Coupé de culoare bordo, în care Americanul fuma o țigară.

Cei doi au coborât din mașini. S-au salutat fără vorbe, cu o ușoară mișcare a capului, și au pornit-o la pas pe strada cu slaba lumină gălbuie a felinarelor rare. Trăgând din țigară cu sete și suflând fumul spre întunericul unui cer fără stele, Americanul își ridică ochii și-și ațintи privirea pe inspectorul de poliție.

Primul a deschis gura Saavedra:

— *Ya sé que se ha metido usted a perfumista.*[1]

Încet-încet se îndepărtau de mașini.

— *No puede seguir adelante con este negocio*[2], insistă Saavedra.

Americanul își înfipse privirea pe chipul pe care Saavedra și-l ascundea sub borul pălăriei, într-o întrebare mută.

— *Es un asunto delicado. Le traerá más problemas que beneficios.*[3]

---

1. Am auzit că ai intrat în lumea parfumeriei (în spaniolă în original).

2. Nu poți continua cu afacerea asta (în spaniolă în original).

3. E o chestiune delicată. Dumitale o să-ți aducă mai multe probleme decât beneficii (în spaniolă în original).

Mafiotul privea drept înainte.

— *Nunca abandono un buen negocio sin una razón de peso.*

— *Lo supongo.*[1]

Saavedra se opri sub un felinar și scoase din buzunar un plic. I-l întinse, bărbatul îl luă și-l deschise. Erau fotografii. În toate apărea el într-un grup numeros de bărbați și fete foarte tinere. Păreau făcute într-o locuință particulară și, evident, erau fotografii furate, de slabă calitate, unele foarte șterse.

Cu plicul în mână, cu o privire tulbure fixată asupra lui Saavedra, zise disprețuitor:

— *¿Y qué?* Ei, și?

Inspectorul îi luă din mâini o fotografie și puse degetul pe una dintre fete:

— *Raquel Matas, dieciocho años. Hija de militar. De esos que acumulan muchas medallas. Me ha contado que fue conducida por usted con engaños hasta ese piso en donde fue encerrada en una habitación y forzada. Es un asunto muy, pero que muy sucio, ¿no le parece? La chica es una menor y está dispuesta a declarar. No quiero ni pensar lo que podría pasar si todo esto llegara a oídos de su condecorado padre.*[2] Zâmbi, sigur că nimerise ținta.*Sus vicios van a acabar con usted.*[3]

Americanul n-a scos o vorbă.

---

1. Nu renunț niciodată la o afacere bună fără motive serioase./ Bănuiesc (în spaniolă în original).

2. Raquel Matas, optsprezece ani. Fiică de militar. Unul de-ăla care adună medalii multe. Mi-a povestit că ai dus-o dumneata, cu minciuni, în apartamentul ăsta, ai încuiat-o într-o cameră și ai violat-o. E o poveste foarte, dar foarte, murdară, nu crezi? Fata-i minoră și e gata să dea declarații. Nu vreau nici să mă gândesc ce s-ar putea întâmpla dacă toate astea ar ajunge la urechile atât de decoratului tată (în spaniolă în original).

3. Pe dumneata viciile te vor duce la pierzanie (în spaniolă în original).

— Claro que, por esta vez, yo podría convencer a esa señorita de que desistiera en su empeño de declarar todo lo que sabe. Podría convencerla de que volviera al redil y que procurara cambiar de compañías. Y así todos contentos.[1]

Saavedra îi întinse fotografia. Când celălalt dădu s-o apuce, o retrase cu o mișcare rapidă și adăugă:

— Y tendría que abandonar esa extraña idea de meterse a perfumista y entregarme la libreta desaparecida. Ya sabe a lo que me refiero.[2]

I-a dat înapoi fotografia. Se știa învingător. Cel puțin, de data asta.

— Quiero, además, el nombre de su cliente. De la persona que estaba dispuesta a comprar la fórmula.[3]

Americanul scoase un răcnet. Nu-i plăcea să piardă, iar acum nu doar că pierduse în fața polițistului, dar i se dusese pe copcă o afacere foarte profitabilă. Și totul din vina pasiunii lui pentru tinerele și a riscantelor petreceri cu minori. Trebuia pus capăt la toate astea înainte să-l ducă la pierzanie. S-a uitat țintă la Saavedra în tăcerea adâncă așternută. În sfârșit, Americanul a pronunțat numele așteptat de inspector.

Au luat-o înapoi spre mașini. Totul fusese spus. Saavedra se gândea că în meseria lui nu-i niciodată nimic nou. Mizerii. Doar mizeria sufletului omenesc, arătându-și din nou și din nou chipul otrăvit.

---

1. Bineînțeles că, de data asta, aș putea s-o conving pe domnișoară să renunțe la gândul de a declara tot ce știe. Aș putea s-o conving să se întoarcă acasă și să încerce să-și schimbe anturajul. Și, așa, toată lumea e mulțumită (în spaniolă în original).

2. Și va trebui să renunți la ideea ciudată de a intra în lumea parfumeriei și să-mi dai caietul dispărut. Știi la ce mă refer (în spaniolă în original).

3. Și mai vreau numele clientului dumitale. Al persoanei care era dispusă să cumpere formula (în spaniolă în original).

2

Câteva zile după ce-și recuperase caietul, Pablo încă-și făcea cruce. Nu pricepea nimic din ce se întâmplase.

Îl derutase că a fost găsit la Anselm. Inițial se înfuriase că își pusese încrederea în cineva care nu o merita. Anselm îl trădase. Deși bănuise că doar cineva din apropierea lui putuse să ia caietul, nu i-ar fi trecut niciodată prin cap că acesta ar fi putut fi bunul Anselm.

Încet-încet însă au început să apară dubiile.

Disperarea Angèlicăi și înverșunarea cu care îl apăra pe tânărul Huguet erau principalul motiv. Angèlica o ținea întruna că Anselm a fost victima unei mașinațiuni și el nu știa ce să mai creadă. Era îngrijorat, caietul ar fi putut ajunge în mâinile cuiva interesat de noua lui creație. În ultimele pagini avea notate diversele variante ale noului parfum pe care îl arătase Angèlicăi. Nu era nimic definitiv. După el, parfumului îi lipsea încă inima. Dar nu se îndoia că, dacă notele alea ajungeau la un alt parfumier, le-ar putea utiliza cu folos.

Întrebarea era dacă Anselm, în cazul în care el fusese hoțul, avusese timp să predea caietul cui voia să-l cumpere. Faptul că fusese găsit printre lucrurile lui arăta că nu. Dar ar fi putut copia formulele. În cazul ăsta însă de ce nu scăpase de compromițătorul obiect? Nu avusese timp? Nu știa. Și era și el tot mai convins că nu Anselm era posesorul răspunsurilor.

Furtul avusese și o latură pozitivă, dacă se putea spune așa. Speriat de moarte, Parés instalase în laborator un seif și angajase un paznic de noapte, chiar duminicile. Era de presupus că atâtea măsuri de securitate vor împiedica repetarea unui episod atât de neliniștitor ca acela pe care îl trăiseră.

Pablo rumega toate astea în timp ce, așezat la masa de lucru, își deschidea corespondența. În dimineața aia, printre numeroasele scrisori, cum primea zilnic, a dat peste o invitație la o recepție a consulatului francez din Barcelona. Nimic

ciudat că-l invitau, munca lui îl făcuse un om cunoscut, considerat, de spanioli, spaniol, iar de francezi, francez. În invitație se sublinia că recepția va fi prezidată de *madame* De Cubillies, soția ambasadorului Franței la Madrid. Evident, protocolul impunea ținută riguroasă, cu respectarea etichetei.

Era cu invitația în mână, când intră Angèlica. De când fusese arestat Anselm, fata părea un suflet rătăcitor, lui Pablo îi lipseau voioșia din privirea ei, cuvintele și zâmbetele cu care îi însenina zilele.

Îl plictisea de moarte să meargă la o petrecere la ambasadă. Îi amintea de numeroasele întâlniri formale care-i umpluseră viața, pe care le lăsase în urmă fără să le ducă dorul. Dar, privind fața încercănată, crispată, a fetei, i-a venit o idee:

— Angèlica, fă-mi te rog un serviciu. Vino aici.

Puțin uimită, fata s-a supus. I-a întins invitația și, când a terminat de citit, i-a zis:

— Ce părere ai?

Angèlica a dat din umeri.

— M-am gândit că poate îmi faci favoarea de a mă însoți.

— Nu-mi arde de petreceri, Pablo.

— Nici unuia dintre noi nu-i arde, răspunse el serios. Dar tocmai de-aia, fiindcă trecem prin momente delicate, trebuie să dăm o imagine de normalitate, e bine să fim văzuți. Să fii văzută domnia ta, reprezentanta cea mai autentică, mai frumoasă, a firmei.

Nici lui nu-i venea să creadă ce spune, dar o făcuse și-i ieșise convingător. Mai ales că un zâmbet timid începea să se schițeze pe chipul trist al fetei.

— Vrei să mă însoțești ca ambasadoare a acestei case?

Acum Angèlica zâmbea din tot sufletul. Din noaptea ploioasă în care se sărutaseră, erau de-atunci câteva săptămâni, Pablo părea s-o evite. N-o mai invitase nicăieri și-i vorbea doar pe un ton profesional și doar când mai era cineva de față. Purtarea lui o derutase și întristase. Poate-și făcuse

ea prea multe iluzii. Și, apoi, se întâmplaseră atâtea lucruri atât de sinistre, că sentimentele nu mai erau pe primul plan.

Invitația la petrecerea de la consulat era ca o gură de aer, o gură de aer proaspăt în toată supărarea. Înțelegea perfect că Pablo spusese ce spusese despre reprezentarea casei ca s-o convingă, fiindcă în realitate voia s-o facă să mai uite. În fond, ieșea din nou cu ea. Și asta o bucura. Mult. De aceea zâmbetul i s-a lărgit și, cu o mișcare din cap, a acceptat invitația.

3

Sala de recepții a consulatului strălucea în noapte cu atmosfera ei de sărbătoare. Ca un magnet, îi atrăsese pe cei mai importanți reprezentanți din Barcelona ai noului regim, precum și personalitățile franceze din oraș. Nu erau vremuri propice pentru mari petreceri, unde să poată fi etalate prestigiul și puterea, și, când se ivea o asemenea ocazie, sălile se umpleau de bărbați și femei, cu toții dornici să fie văzuți.

Pablo și Angèlica au intrat. Formau un cuplu ca în filme. El, bărbatul atrăgător, conform etichetei vestimentare cu haină albă și pantaloni negri, și o orhidee la butonieră, cu părul argintat la tâmple, cu privirea profundă, captivantă, la fel ca zâmbetul. Emana ceea ce francezii numesc *charme.* Lângă el, Angèlica își etala tinerețea exuberantă într-o rochie de *chiffon,* cu decolteu în formă de inimă, și partea de jos din dantelă neagră. Își strânsese părul la ceafă, lăsând câteva șuvițe jucăușe, rebele. I-a primit un chelner cu tava plină de cupe de șampanie, Pablo a luat una pentru el și una pentru Angèlica.

Ea sorbea cu înghițituri mici, plimbându-și privirea peste invitate, majoritatea foarte elegante, care aleseseră mai ales negrul pentru rochiile de seară. Pablo se depărtase puțin, să salute câțiva cunoscuți: monsieur Deffontaines, directorul

Institutului Francez din Barcelona, și monsieur Foret, președintele comunității franceze.

Apoi a luat-o delicat de braț și au străbătut împreună sala, trecând de la un grup la altul. El saluta zâmbitor; zâmbea și ea, dar stingherită, fără să știe prea bine de ce sau cui.

Deodată un murmur a străbătut ca un val sala. Privirile s-au îndreptat spre ușă, cineva important își făcea apariția.

— Ambasadoarea, auziră o doamnă de-alături.

Pablo și Angèlica s-au răsucit. Lumea se strânsese buluc la intrare, ascunzând-o total pe noua venită. Toți voiau să o salute primii. Chipul ei, ascuns în spatele zidului de invitați, rămânea încă o necunoscută. Și totuși inima lui Pablo a pornit să bată nebunește când mireasma de Chanel N° 5 începu să plutească în aer. A făcut un efort și și-a reprimat o tresărire melancolică.

Ambasadoarea se apropia de mijlocul sălii. Înainte s-o poată vedea, a auzit-o vorbind și vocea ei i-a adus în minte un ecou îndepărtat, dar nu uitat. Un nor de senzații și sentimente i se izbea de pereții inimii. Fără să știe de ce, mirosul de ploaie și despărțire, de sărutări disperate pe un drum din Grasse prindea corp lângă el și simțea, cu fiecare bătaie a inimii, aerul despicându-se.

Nerăbdător, încercând să pună frâu neliniștii care îl copleșea, se despărți de Angèlica și încercă să pătrundă în cercul adulatorilor din jurul ambasadoarei. Ea era cu spatele. O femeie cu părul roșu, cu corpul splendid învelit într-o rochie de mătase de culoarea lunii.

S-a întors.

Pablo simți că lumea întreagă dispare. Pașii îl apropiară de femeie în mijlocul furtunii care-i năvălea în inimă. O furtună care ștergea totul și începea să lase locul unui soare orbitor.

— Claudine..., murmură, Claudine...

Savura numele atât de frumos. Și, rostindu-l, observa că totul revine la locul lui și se simțea invadat de o liniște calmă,

plăcută. A fost un moment special. Plin de tihnă. A închis ochii, vrând parcă să-l păstreze pentru totdeauna. Și atunci cineva l-a izbit și cupa de șampanie din mâini s-a vărsat pe haina lui nouă, albă. Lângă el, vocea lui Claudine cerea, disperată, iertare. El îi căută ochii.

Îl priveau, holbați.

4

— Îmi pare rău, domnule. Iertați-mă. Îmi pare îngrozitor de rău...

Claudine se bâlbâia și încerca să șteargă șampania de pe haină cu o batistă.

— Nu-i nimic, doamnă ambasador...

Ea căută din ochi pe cineva. O femeie. Îi zise ceva la ureche apoi, cu voce tare:

— Te rog, Anne, dacă ești amabilă să-l însoțești pe domnul într-un loc mai retras, să-și poată curăța haina.

Și adăugă, privindu-l din nou, cu ochii ei mari, verzi:

— Îmi pare atât de rău, domnule...

Femeia îl împinse încet în afara cercului de curioși care contemplau scena; printre ei, Angèlica. L-a condus printr-un coridor pustiu și, după un minut, îl introducea într-un birou al consulatului.

— Un moment, domnule. Aşteptați aici, dacă sunteți amabil.

Pablo a rămas singur. Și-a scos haina și a pus-o pe un fotoliu. A aruncat o privire prin birou. Era, dacă nu al consulului, al unui funcționar de rang înalt din consulat. Peretele din fund era căptușit cu rafturi pline de cărți. În mijlocul sălii, un birou greu, din lemn nobil, și, sub el, un covor imens. Lângă rafturile de cărți, câteva fotolii și o măsuță. De la ferestre se putea vedea mica grădină a consulatului. Pablo a deschis una. A respirat cu nesaț aerul de început de

martie, primăvara începea să se facă simțită. Sus, luna, i se părea doar o paranteză luminoasă.

Imaginea lui Claudine îi revenea din nou și din nou în cap. Nu-și putea îndepărta zâmbetul de pe buze. Mii de visuri și de amintiri se adunau, gata să-i spargă pieptul. A respirat adânc, să se elibereze, parcă, de-o apăsare.

Ușa se deschise și intră Claudine. Au rămas în picioare, unul în fața celuilalt. Privindu-se. În ochii ei, încă înflorită stupoarea:

— Pablo? întrebă, parcă să se asigure că este real ce vede, în întregime real, că bărbatul din fața ei este realmente el, Pablo Soto.

A făcut câțiva pași spre ea. Lumina slabă din birou îi cădea pe chip, îi aprindea pielea albă. O observa pe îndelete, ochii, gura, cum își mișca mâinile, chiar cum respira.

— Ești...

Ochii ei străbăteau nesiguri fața lui Pablo. L-a oprit cu un gest al mâinii.

— Dumnezeule! Nu pot să cred.

S-a îndreptat hotărâtă spre fereastra deschisă, a rămas cu privirea spre grădină, spre luna atât de albă, cu spatele la el. Încet, el o porni spre ea. Nu voia s-o piardă din ochi. N-o văzuse de prea mult timp. Absurd de mult. Timp pierdut. Își lăsa ochii să se bucure de profilul care se contura ca al unui înger în contralumina ferestrei.

— Ce nu poți să crezi? întrebă cu o voce spartă, tremurândă.

Ea se întoarse și ațintì asupra lui cei doi ochi verzi, unici. Alții ca ei nu mai întâlnise.

— Pablo, iartă-mă, sunt confuză. Să te întâlnesc așa, aici... Acum!

Claudine se îndreptă spre birou. O vedea cum pășește în rochia de mătase de culoarea perlei, care îi contura trupul unduios. O purta cu firescul unei zeițe. Era atât de

spectaculoasă, că a trebuit să facă un efort să nu rămână pironit privind-o ca un nătărău.

Erau oameni în toată firea. Poate da. Dar Claudine pe care o avea în față era feminitatea însăși. Acum își dădea seama. Câți ani se scurseseră încercând să se înșele! N-o uitase niciodată. Nu încetase niciodată s-o iubească. Dar ea avea dreptate. Ce zeu perfid, crud, se juca cu ei făcându-i să se regăsească tocmai acum? Cine se amuza jucându-se cu destinele lor?

— Am impresia că te deranjează că mă vezi, zise el după o tăcere pe care, se părea, nici unul din ei nu știa s-o rupă.

— Nu. Pur și simplu... Când te-am văzut... A fost atât de neașteptat! Atât de surprinzător!

Și-a dus mâna la piept, parcă vrând să-și domolească bătăile inimii, să-și regăsească stăpânirea de sine. Când a început din nou să vorbească, vocea-i suna metalică și-n ochi îi sclipea o mare în furtună:

— Vreau doar să știi că am fost încântată să te revăd, să aflu că ești atât... atât de bine.

Pablo dădea încet din cap, fără s-o lase din ochi. Confuz. Poate dezamăgit. După câteva secunde, se îndreptă spre canapea și, cu un gest hotărât, își luă haina. A îmbrăcat-o încet. I se părea că întreaga încăpere se schimbase. O luă spre ușă, ajunse, se rezemă de perete, închise ochii. Era profund supărat pe soarta lui.

S-a întors spre ea și au rămas privindu-se de la distanță: el, lângă ușă, ea, în picioare, în spatele biroului.

— Aa, și..., mă bucur că încă te parfumezi cu Chanel Nº 5. Văd că rămâi fidelă promisiunilor.

S-a răsucit și a ieșit lăsând în urmă răceala cuvintelor spuse pe un ton dur. Rămasă singură, Claudine n-a încercat să împiedice lacrimile care-i țâșneau din ochii verzi. Și-a petrecut brațele în jurul umerilor și a început să plângă, cu capul lăsat în piept.

Nu s-ar fi gândit niciodată că fantasmele se pot întoarce cu atâta forță din locurile blestemate unde se ascundeau.

5

Angèlicăi îi scăpă un suspin când l-a văzut intrând din nou în sala de recepție. Arăta de parcă-și ținuse respirația ore în șir. Alergă spre el.

— Pablo, ești bine?

El o privi cu o asprime necunoscută în ochi, ce-i înghețа sufletul și-l făcea să tremure.

— De ce n-aș fi? Au fost doar câteva picături de șampanie.

— Eu... Mi s-a părut...

Pablo o prinse de braț.

— Ești obosită, probabil, domnișoară Parés. Poate e timpul să te conduc acasă.

Ar fi vrut să-i spună că nu era nici o oră de când sosiseră, că petrecerea abia începe. Dar n-a făcut-o. Un nod în gât o sufoca, iar lacrimile îi ardeau ochii. Cuvintele lui Pablo fuseseră ca o pălmuire. A plecat capul și s-a lăsat condusă afară.

În taxiul care-i purta spre Rambla de Catalunya, amândoi cufundați într-o tăcere densă, stânjenitoare, Angèlicăi îi răsunau în cap câteva cuvinte rostite de Pablo în noaptea când fuseseră la dans: „M-am îndrăgostit nebunește de o fată cu părul roșu și ochii de-un verde de apă."

Păr roșu și ochi verzi. Ca ai ambasadoarei, a cărei prezență tulburase seninătatea lui Pablo, îi asprise privirea și-i furase cuvintele blânde și zâmbetul, ca o fantasmă venită din trecut.

DECIZII

Barcelona, martie 1943

1

Se lăsa seara. Cu un pahar de vin în mână, Pablo privea pe fereastră cum amurgul își începea lupta lui aparte de lumini portocalii și violete, pictând strada. Crengile copacilor clătinați de vânt zgâriau ferestrele de la etajele de jos.

A auzit un ciocănit în ușă. S-a dus să deschidă, se aștepta să dea de figura amabilă a văduvei Maspons sau de ochii iscoditori ai portăresei. Cele două se luau la întrecere, care mai de care dornică să aibă grijă de el. Nu le intra în cap că un bărbat poate supraviețui singur și ba venea una cu un castronaș de supă, ba cealaltă cu un dulce făcut în casă din rația de zahăr pe o lună.

A rămas încremenit când printre umbrele de pe palier a văzut strălucirea ochilor verzi ai lui Claudine.

— Pot intra?

Își simțea inima pulsând dureros în piept.

— Bineînțeles, răspunse pe un ton, fără să vrea, șoptit.

A invitat-o în salon. Ea privea curioasă totul. Se duse spre balcon, contemplând întunericul care cuprindea încet-încet strada Balmes. În spatele ei, lui Pablo încă nu-i venea să creadă că femeia aceea matură, splendidă era Claudine. Claudine a lui.

— Cunoști orașul? o întrebă.

Ea se întoarse să-i răspundă, cu ochii în ochii lui.

— Sunt de mai multă vreme la Madrid. La Barcelona am venit doar de câteva ori.

Au rămas privindu-se în tăcere, apoi au izbucnit în râs amândoi deodată.

— E greu, nu? Vreau să spun, de deschis vorba. Au trecut atâția ani, zise ea.

— Te-aș putea întreba cum ai aflat unde stau, dar presupun că asta e un fleac pentru o soție de ambasador.

Ea zâmbi cu cochetărie.

— În țara asta pot să aflu în câteva ore tot ce vreau să știu despre cineva. Aici nu există informație care să nu poată fi cumpărată.

Cât ea vorbea, el turna vin într-o cupă. I-a întins-o și au băut amândoi, în picioare, în fața ferestrei, privind în stradă, parcă fără curaj să facă următorul pas.

Claudine a sorbit o gură din vinul cu reflexe purpurii din cupă. Apoi a pus-o pe o măsuță și și-a scos pălărioara de fetru împodobită cu o pană.

— Ți-am urmărit succesele în toți anii ăștia. Acqua della Regina te-a făcut faimos. Apoi, la Parfums Royal, ai ajuns unul dintre cei mai buni parfumieri din Franța.

Pablo zâmbi.

— Dar tu ai rămas credincioasă lui Chanel N° 5, nu?

Ea dădu din cap, cu o privire melancolică.

— Citeam tot ce-mi cădea în mână despre tine. Călătorii, petrecerile la care mergeai cu soția.

În ochii lui Claudine se ivi un licăr de neliniște.

— Soția ta... e din Grasse, nu? Tot acolo stă? V-ați despărțit, cumva? Din câte am aflat, trăiești singur...

Pablo o întrerupse brusc.

— E moartă.

— Îmi pare rău.

El a dat din cap și a schimbat subiectul.

— Și viața ta? Viața ta cum a fost?

— M-am căsătorit cu un diplomat. Am o fată de șaptesprezece ani.

A tăcut, de parcă ceea ce spusese era destul ca să rezume atâția ani de absență. De parcă nu mai era nimic de spus. Salonul rămăsese în întuneric. Stăteau aproape unul de altul, el s-a mai apropiat un pic și, cu o mână, i-a eliberat părul pe care-l purta strâns la spate. Îl mângâie și ea își ridică ochii aprinși de dorință. Acum îi simțea căldura degetelor pe gât, simțea cum o trage încet spre el. Gurile li s-au unit din nou, să calce în picioare timpul, trecutul, de parcă acesta nu fusese decât o pojghiță de gheață care acum se crăpa. A sărutat-o încet, îndelung. Ca înainte. Cum ar fi trebuit să o sărute toată viața. Buzele ei calde îi întorceau sărutul. Respirația îi devenea precipitată, lui îi palpitau mușchii, gata să-i plesnească de dorință.

2

Stăteau amândoi în capul oaselor, ea ghemuită la pieptul lui, el pieptănându-i cu delicatețe părul, trecându-și degetele printre șuvițele roșii, lungi. Era surprins să observe că-și amintea cu precizie greutatea pletelor ei, atingerea lor mătăsoasă. De parcă timpul s-ar fi oprit într-un punct, în punctul din care n-ar fi trebuit să se miște niciodată.

— Trebuie să plec, Pablo. Trebuie să mă întorc la Madrid. Am făcut deja o imprudență venind la tine. Nu trebuia s-o fac.

Vocea lui Claudine părea acoperită de un văl de tristețe. N-a putut să termine. Nu era necesar. Buzele lui i-au străbătut trupul, dezmierdându-i pielea cu mici săruturi. I-a pus un deget pe gură, s-o împiedice să scoată vreun cuvânt care să-l îndurereze.

— Sigur. Du-te, fă ce ai de făcut, zise, deși conștient că ea era pe punctul de a dispărea din nou din viața lui. Ca înainte. Ca întotdeauna.

S-a întors cu spatele la ea, să ascundă tristețea ce-l năpădea. Claudine și-a lipit obrazul de spinarea lui, plimbându-și încet pe ea degetele.

O lumină nouă, plină de speranță îi strălucea în ochii deveniți deodată visători.

— Nu, Pablo, nu scapi de mine așa de ușor, acum că te-am regăsit. O să mă întorc. Am să te anunț când o s-o pot face.

După plecarea ei, Pablo a rămas în pat. Se gândea că, dacă, cu câteva zile în urmă, i s-ar fi spus că o s-o întâlnească pe Claudine la Barcelona, că o s-o iubească iarăși, că o să facă dragoste cu ea, n-ar fi crezut. Și, acum, urmele prezenței ei umpleau așternuturile, îi umpleau sufletul.

Trupurile lor se topiseră unul într-altul, de parcă dorința fusese imună la trecerea timpului. Dar timpul trecuse. Ei nu mai erau aceiași. Și era crud să privești chipul unui vis distrus. Sigur, prezența ei îi umpluse inima de bucurie, dar nu putea să ignore nesiguranța pe care o simțea, care-i întețea tristețea.

A luat o țigară din cutia pe care o ținea pe măsuța de noapte și, fără să se ridice din pat, și-a aprins-o. A fumat încet, fără grabă, privind fumul care urca lent, în spirale, spre tavan. Ascunse de ani de zile printre umbre, amintirile reveneau. Și-a adus aminte de zilele și nopțile petrecute după ce Claudine îl părăsise la Paris. Cum îl biciuia atunci întunericul! Cum se grăbise să vâre durerea atât de mare într-un colț ascuns al inimii. Ca să supraviețuiască. Doar asta făcuse, supraviețuise.

A stins țigara și s-a întins, hotărât să se odihnească. Intrată prin fereastră, o rază de lună îi gâdila ochii. Somnul voia să-l seducă. S-a lăsat în brațele lui și, așa, aproape adormit, i se părea că întâlnirea cu Claudine nu fusese de-adevăratelea. Fusese doar ceață, amintire, magie.

3

Saavedra pusese lucrurile cap la cap și trăsese concluzii. Mirosise de la început că în povestea aia se ascundea mai mult decât ce părea la prima vedere. Așteptase. Învățase de mult că în meseria lui cea mai bună metodă ca să obții rezultate e să ai răbdare. După întâlnirea cu Americanul, povestea se încheia, venise momentul să stea de vorbă cu Modest Parés. De data asta, l-a convocat el, în biroul din Via Laietana.

— *Pasa, Parés, y toma asiento*[1], a zis, fără să se ridice din fotoliu.

Parés s-a lăsat să cadă pe un scaun în fața inspectorului. I se citea pe față nerăbdarea cu care venise la întâlnire. Bărbat inteligent, intuitiv, știa să citească semnele. Era sigur că în ce urma să audă nu era nimic bun. Că într-un fel sau altul o să-i afecteze viața. Deși n-ar fi recunoscut, Parés își petrecuse toți anii de când părăsise Vilassarul așteptând umbre. Fiindcă una, mare, îi era întipărită în conștiință. Iar, acum, ceva dinlăuntrul lui îi spunea că umbrele se apropiau.

— *Dime pues.*[2]

Saavedra i-a vorbit fără ocolișuri:

— *Tu hijo robó esa libreta del laboratorio, Parés. Debía mucho dinero: deudas de juego. No es la primera vez, ¿no es cierto?*[3]

Modest Parés n-a răspuns.

— *La ocasión fue aprovechada por un tipo muy peligroso, un viejo conocido nuestro. Un mafioso. Un matón. El tipo tenía un negocio entre manos, un negocio que había de reportarle pingües beneficios. Muy lucrativo. Tenía el encargo de robar*

1. Intră, intră, Parés, și ia loc (în spaniolă în original).
2. Deci spune (în spaniolă în original).
3. Fiul tău a furat caietul din laborator, Parés. Avea datorii mari: de la jocuri de cărți. Nu e prima oară, nu? (în spaniolă în original).

tu perfume. Solo necesitaba a alguien dentro de la empresa que lo hiciera posible[1].

Modest Parés simțea cum nervii i se fac ghem în stomac.

— *¿Sigo?*[2] îl întrebă Saavedra, observându-i paloarea feței.

A dat ușor din cap.

— *Siguió a tu hijo, vio cuáles eran sus puntos débiles. Le prestó dinero para pagar sus deudas. Una gran cantidad de dinero. Lo encerró en su jaula. Luego, cuando ya lo tenía en sus manos, le hizo creer que le perdonaba la deuda a cambio de un pequeño servicio.*[3]

— *Entiendo*, înțeleg, zise Parés. Dar era o minciună. Nu înțelegea. Nu înțelegea cum poate un fiu să-i facă așa ceva unui tată. Cuvintele inspectorului îi străpungeau inima ca niște cuțite ascuțite.

A trebuit să facă un efort ca să vorbească. Nu mai avea putere, dar mai era o problemă care trebuia lămurită.

— *¿Y puedo saber quién quería comprar la fórmula?*[4]

Saavedra a dat afirmativ din cap.

— *Puedes, aunque este tipo no representa ya una amenaza ni para ti ni para tu empresa. Ha vuelto a su país con el rabo entre las piernas.*

— *¿A su país?*

---

1. A profitat de ocazie un tip periculos, o veche cunoștință de-a noastră. Un mafiot. O brută. Tipul pusese la cale o afacere, una care trebuia să-i aducă beneficii grase. Foarte. El trebuia să-ți fure parfumul. Și pentru asta avea nevoie de cineva dinăuntrul firmei (în spaniolă în original).

2. Mă urmărești? (în spaniolă în original).

3. Ți-a urmărit fiul, i-a văzut punctele slabe. I-a împrumutat bani ca să-și plătească datoriile. Bani mulți. L-a prins într-o capcană. Pe urmă, când l-a avut la mână, l-a făcut să creadă că-l iartă de datorie în schimbul unui mic serviciu (în spaniolă în original).

4. Aș putea ști cine voia să cumpere formula? (în spaniolă în original).

— *Concretamente, a Francia. Se trataba de André Goutal, el antiguo socio de tu perfumista en París. Había hecho tratos con los alemanes. Quería conservar el negocio y les había prometido un gran perfume. Solo que a él, por lo visto, no se le dan bien los perfumes. Y como además estaba resentido con Soto porque creía que lo había dejado en la estacada...*

— *...creyó que lo más fácil sería robarle la fórmula.*

— *Así es*[1].

Parés s-a lăsat pe spătarul scaunului. Se simțea îngrozitor de obosit. Dar Saavedra încă nu terminase.

— *Mira, Parés, conozco bien a ese tipo y créeme si te digo que no lo va a dejar tranquilo, a tu hijo, así como así. Me gustaría equivocarme, pero sé cómo actúa. Es un tipo vengativo y ha visto cómo se volatizaba un gran negocio delante de sus narices. Tal y como están las cosas, él debe estar convencido de que tu hijo no le ha pagado la deuda que contrajo con él. De hecho, solo le ha causado problemas. Así que...*[2]

— *Ya*, îl întrerupse Parés. Înțelegea perfect. Nu era nevoie să audă cuvintele alea. *¿Qué sugieres?* Ce propui?

---

1. Poți, deși individul nu mai reprezintă o amenințare nici pentru tine, nici pentru firmă. S-a întors în țara lui cu coada între picioare./ În țara lui?/ În Franța. E vorba despre André Goutal, fostul asociat de la Paris al parfumierului tău. Făcuse înțelegeri cu nemții. Voia să-și păstreze afacerea și le promisese un parfum de excepție. Numai că el nu e expert în parfumuri. În plus, era supărat pe Soto, considera că l-a părăsit la ananghie.../și s-a gândit că mai ușor i-ar fi să-i fure formula./Așa-i (în spaniolă în original).

2. Ascultă-mă, Parés, îl cunosc bine pe individul ăsta și crede-mă când îți spun că n-o să-ți lase în pace băiatul. Aș vrea să mă înșel, dar știu cum acționează. E răzbunător și a văzut că i-a zburat de sub nas o afacere grasă. Așa cum stau lucrurile, pesemne e convins că băiatul tău nu și-a achitat datoria față de el. De fapt, nu i-a făcut decât probleme.. Așa că... (în spaniolă în original).

— *Mira, tú tienes dinero. Úsalo. Envía al chico fuera una buena temporada, hasta que las cosas se suavicen.*[1]

Modest l-a privit în ochi pe polițist, fix, intens.

— *Pero, a un tipo de esa calaña, ¿no lo podéis detener?*[2]

Saavedra i-a susținut privirea. Dar nu i-a răspuns la întrebare.

— *Hazme caso, Parés.*[3]

Modest a dat afirmativ din cap. Era la pământ. Îi era greu să gândească. S-a ridicat cu greutate din scaunul incomod, încet, sprijinindu-se cu mâinile pe genunchi, de parcă de când intrase în biroul ăla îmbătrânise cu zece ani. I-a întins mâna inspectorului, a șoptit un „mulțumesc". Și, înainte să iasă, adăugă:

— *Ese otro muchacho, Anselm Huguet, es inocente. Supongo que lo dejaréis en libertad.*[4]

Saavedra se întorsese la hârtiile lui. Nici măcar nu și-a ridicat privirea când a zis:

— *Ahí no tengo ninguna potestad, Parés. Eso está en manos de la Brigada Político-Social.*[5]

Modest Parés, pe care nu-l speria aproape nimic, s-a îngrozit.

A ieșit în stradă, în dimineața blândă primăvăratică, fără pic de vânt. Paltonul îl apăsa, îl făcea să transpire. Și-a zis c-o să-i spună Valèriei să-i scoată hainele mai subțiri din dulapuri. De ce se gândea la asta acum? Acum, chiar acum.

---

1. Tu ai bani. Folosește-i! Trimite băiatul undeva afară o vreme, până se liniștește situația. (în spaniolă în original).

2. Dar pe un tip de speța asta nu-l poți aresta? (în spaniolă în original).

3. Ascultă ce-ți spun, Parés (în spaniolă în original).

4. Băiatul celălalt, Anselm Huguet, e nevinovat. Bănuiesc că-i dai drumul (în spaniolă în original).

5. Aici nu mai am nici o putere. Asta ține de Brigada Politico-Socială (în spaniolă în original).

Picioarele îl purtau pe străzi cu rufe întinse în balcoane, din care picura apă.

Nu putea să gândească. Se sufoca.

Umbrele.

Umbrele alea.

A încercat să pună ordine în vârtejul de gânduri care-l împiedicau să se poarte ca omul hotărât care era.

S-a oprit în mijlocul unei străzi necunoscute. Înainte de toate, băiatul lui Huguet. I-o datora. Și-a zis că dimineața asta, toată ziua, o să bată la toate ușile posibile, o să străbată lungile coridoare care duceau la birourile unde se afla puterea. Cele pe care le străbătuse de-atâtea ori. Că o să ajungă la cineva care-i datora vreun serviciu. Dacă era nevoie, o să cerșească, o să amenințe. O să implore.

Apoi, Eugeni. Unde să-l trimită, când jumătate de lume era în război? Cum să-i spună Valèriei? Nu-i putea spune.

Modest Parés, marele om de afaceri, triumfătorul, s-a rezemat de un zid jupuit dintr-o stradă murdară cu miros de urină. Era din nou băiatul speriat din Vilassar.

Nu. Nu-și putea permite. Acum, nu.

4

Doamna împărțea ordine servitorilor. În ziua aceea îi sărea țandăra din orice. Părea supărată, își aprindea țigară după țigară, cu gesturi nervoase. Țăcănitul tocurilor ei pe parchet răsuna în toată casa ca o amenințare. Trebuia să iasă după-masa și descoperise o pată pe taiorul pe care avea de gând să și-l pună. Matilde a picat drept țap ispășitor. Striga la ea de parcă biata femeie era vinovată nu doar de pată, ci și de războiul care zguduia jumătate din lume.

Matilde a ieșit din camera doamnei fără vreun semn că tot scandalul o afectează vreun pic. Era obișnuită. Făcea parte din munca ei. O cunoștea pe doamna și știa cum s-o

ia. Când ajungea în halul ăla de nervi, trebuia să tacă, să lase furtuna să treacă. Dar, clar, în ziua aia, totul trebuia să meargă șnur în casă. Nu mai trebuiau puse lemne pe foc.

S-a dus s-o caute pe Rita. Fata o îngrijora. De mai multe zile umbla prin casă ca o nălucă. De câteva ori își lipise urechea de ușa camerei ei, o auzise plângând. Ultimele două după-amiezi de joi, ziua ei liberă, rămăsese închisă în cămăruța ei, cu scuza că nu se simte prea bine, că preferă să se odihnească. Matilde se ruga noapte de noapte să nu fi făcut iar Eugeni vreo boacănă. Să nu-i fi făcut rău copilului ăsta crud încă. A găsit-o spălând geamurile de la salon.

— Rita, când termini aici, du-te în biroul domnului, că ieri a rămas nefăcut. O fi praful de-un deget. Dacă se-ntâmplă să intre doamna, vai și-amar.

Rita nici nu s-a întors.

— M-auzi?

— Da. Să fac curat în birou, zise fata cu un glas ca de pe altă lume.

Matilde oftă lung, zgomotos, și plecă să vadă cum merg lucrurile la bucătărie.

Când a terminat cu geamurile, Rita s-a dus în biroul domnului, cu pămătuful de praf și ce-i mai trebuia pentru curățenie. A măturat, a strâns gunoiul și s-a dus să șteargă praful de pe marele birou de mahon. Matilde o dădăcise să aibă grijă să n-atingă nimic cu pămătuful, să nu miște nimic de la locul lui, că o să observe domnul și o să se înfurie. A început să șteargă mașinal praful: pe masă, pe sertare. Erau câte trei de-o parte și de alta a mesei. Cel de sus, cu o broască care le închidea pe toate. Erau mereu încuiate. Acum însă, cel de sus, cel cu broasca, era un pic crăpat. L-a deschis. Înăuntru, hârtii de tot felul, aranjate în ordine, cu grija pe care domnul o punea în toate. Fără să știe prea bine de ce, l-a deschis și pe-al doilea. Înăuntru, un obiect lucios. L-a luat. L-a cântărit în mâini. S-a uitat mult la el și, până la urmă, l-a pus în buzunarul șorțului.

5

În singurătatea camerei ei, Angèlica auzea și ea strigătele mamei și pașii grăbiți ai slujnicelor. Cu fiecare zi suporta tot mai greu. Valèria nu se gândea decât la ea însăși, la haine, la cum arată, la cum să oprească în loc timpul care începea să-i ofilească spectaculoasa frumusețe de care se bucurase dintotdeauna. La astea și la ieșit cu prietenele. Sau cu cine știe cine. Era un om dintr-aceia care simt că le cade casa în cap. Nu o găseai niciodată. Era aceeași mamă absentă din copilăria ei. Ce nenorocire i s-o fi întâmplat în dimineața aceea? De ce striga așa? Parcă se prăbușea lumea.

Așezată în fața oglinzii de la toaletă, Angèlica își ascunse fața în mâini. De ce insista atâta mama ei să se mărite? Ca să ajungă ca ea? Să ducă aceeași viață goală, stupidă?

Și-a îndepărtat mâinile și s-a privit în oglindă. Cât de naivă fusese! Își făcuse atâtea iluzii cu Pablo! Visase o viață luminoasă alături de el. Avea să se sfârșească războiul și ei, împreună, aveau să străbată lumea cu parfumurile lor. Aveau să fie o pereche perfectă. Unită. Poate că da, avea să se mărite, cum voia mama ei, dar din dragoste, cu singurul om de care se îndrăgostise vreodată.

Luă flaconul de Indien de pe măsuța de toaletă și zâmbi amintindu-și ce-i zisese Pablo în acea zi. Ce rușine-i fusese! Nu-l mai folosise niciodată.

Apoi o luase cu el să danseze, o sărutase. Mă rog, de fapt, ea-l sărutase prima. Cum de îndrăznise? Nu-și putuse controla impulsul și nu regreta.

Fusese atât de fericită în noaptea aia! Ce scurtă e fericirea! Clar, Pablo n-o păcălise. Îi vorbise despre dragostea lui pentru femeia cu părul roșu pe care viața i-o smulsese. Și ea se întorsese. Ca o fantasmă. Ambasadoarea...

Da, era sigură, ea era marea dragoste a lui Pablo. Apariția ei îl dăduse peste cap. Îi schimbase privirea, iar mutenia

lui în taxi, când se întorceau acasă, îi spunea ce mult l-a zguduit întâlnirea.

Nu putuse suporta. Nu se mai dusese la laborator. Nu se simțea în stare. Nu putea să îndure absența lui Anselm, tăcerea lui Pablo.

Se închisese în casă. Într-o stare în care cel mai mic gest îi cerea un efort peste fire, nevăzut. Fusese totdeauna o lașă!

S-a ridicat, s-a dus la șifonier, a scos câteva lucruri și le-a aruncat pe pat. Apoi s-a dus s-o caute pe Matilde. A găsit-o în bucătărie.

— Matilde, adu-mi o valiză și spune-i lui Sebas să pregătească mașina, peste o oră trebuie să mă ducă la Vilassar.

S-a răsucit pe călcâie, să se întoarcă în camera ei. Îngrijorată, cu chipul plin de întrebări și neliniște, Matilde o urmă.

— La Vilassar, domnișoară? La Vilassar? Singură? Dar casa e neîncălzită... obiectă, de parcă asta ar fi fost cea mai mare nenorocire care putea să dea peste Angèlica.

Fata-și întoarse spre ea ochii strălucind de lacrimi. Dar glasul i-a fost ferm:

— Da, Matilde. Mă duc singură. Vreau să fiu singură.

ÎNDEPĂRTATA COPILĂRIE

Barcelona, martie 1943

1

Începutul de zi picura stropi de liniște.

La Vilassar primăvara se simțea mai mult decât la Barcelona. A doua zi după sosire, Angèlica a ieșit să se plimbe pe plajă. Încă timid, soarele o însoțea, îi încălzea ceafa.

S-a așezat pe nisip și a rămas contemplând marea, savurând momentele de singurătate atât de dorite. Îmbrățișarea caldă a soarelui o moleșea. A închis ochii, a tras adânc în piept mirosul care îi amintea de copilărie, încercând să-și golească mintea. Încet-încet, reușea. Cu ochii închiși, cu coatele rezemate pe genunchi, se însenina treptat, până ce se simți toată învăluită într-un nimb de pace.

Și atunci, în mintea ei și-au făcut loc amintirile trecutului.

2

Își amintea perfect prima zi, când tata îi adusese să vadă casa de la Vilassar. Era o duminică de martie după toate regulile: rece, cu vânt. Își amintea chiar cum erau îmbrăcați toți patru. Valèria purta un palton cu revere din piele, cu guler înalt. În perioada aceea – trebuie să fi fost anii douăzeci și șapte, douăzeci și opt – mama ei era total dependentă de moda pălăriilor *cloche*, pe care toată lumea la Barcelona o numea „clopot". De aceea își tăiase frumoasele ei plete și se

tunsese *à la garçonne*. Dacă părul nu era foarte scurt, pălăriile acelea strâmte, cu linii drepte, n-ar fi intrat pe cap.

Pe ea o încântau pălăriile tip clopot. Și o încânta și mai mult s-o privească pe mama când și le punea: trebuia să le îndese atât, că aproape îi acopereau ochii. Pentru asta trebuia să-și înalțe bărbia și să îndrepte privirea în jos, parcă ar fi privit lumea de undeva de sus. De fapt, când era o fetiță, Angèlicăi îi plăcea tot ce-și punea pe ea mama. I se părea atât de frumoasă și elegantă!

Ea, în schimb, se lungise atunci brusc și era slabă ca un țâr. Parcă vedea aievea paltonul pe care-l purta în duminica aceea, închis în nasturi până la gât, de o culoare între verde și galben. Oribil! Nici ciorapii trei sferturi, până sub genunchi, nu prea ajutau la armonia ansamblului. Toate la un loc îi dădeau o înfățișare fragilă, ca un copac cu crengile crescute brambura. Nu fusese un copil frumos. Cel puțin așa îi repeta zi de zi mama ei, care insista că e leit taică-său, amândoi la fel de lălâi. Oricât de mică era, Angèlica își dădea perfect seama de licărul de dispreț din ochii mamei când spunea asta. Într-adevăr, eleganții, frumoșii, din casa aia erau Valèria și Eugeni. Puteau să-și pună pe ei și-un sac, tot bine arătau. O fi fost moștenirea familiei Casanoves.

În dimineața aia au mers, toată familia, cu mașina. Pe atunci nu aveau șofer, conducea Modest. În mașină plutea un aer încărcat. Părinții nu și-au vorbit aproape deloc tot drumul. Deschideau doar din când în când gura să-i certe, pe ea sau pe fratele ei, că o țineau într-o ceartă sau făceau prea multă gălăgie.

Ajunși în oraș, Modest Parés a oprit mașina pe o stradă cu trotuare largi, pe care casele, cu micile lor grădini, se aliniau parcă să se arunce în mare. Le-a zis că e strada Sant Pau, că e strada „cu cea mai mare prestanță". Angèlica gândise că o fi știind tatăl ei ce spune, că doar aici se născuse. Valèria privea cu răceală totul, în continuare mută.

Casele de pe strada Sant Pau erau străjuite de copaci înalți, care le separau de șoseaua principală, liniștită în momentul acela. Ea, fericită, bucuroasă, se gândea ce umbră or face vara, când o să vină aici în vacanțe, acum, că aveau casă. De cealaltă parte a șoselei era un pasaj cu bănci așezate cu fața spre mare, goale acum, căci ziua era rece.

Își amintea cât de mulțumită fusese în ziua aceea; îi plăcea tot ce vedea și simțea un fel de gâdilat în stomac de nerăbdare să vadă ce casă cumpărase tata ca să-și petreacă verile. O emoție pe care o împărtășea cu el, căci, dacă judeca după fețele celorlalți, mama și Eugeni erau departe de ea.

În sfârșit, misterul se dezlegase când tata i-a condus la o casă și, mândru, a spus:

— Asta e!

Angèlicăi i se păruse o căsuță dintr-un basm cu zâne. Nu prea mare, cu un etaj, cu balustradele și friza îmbrăcate în mozaic colorat, se ajungea la ea printr-o grădină.

— E superbă! strigase, cu ochii gata să-i iasă din orbite. Tata făcuse onorurile. A deschis poarta din fier forjat și și-a invitat familia să intre. Întâi, Valèria. Apoi, Angèlica și Eugeni, dând din coate care să intre primul. Au străbătut grădina pe care fata și-o închipuia plină de flori și au intrat în casă, în timp ce mama era ocupată să-și așeze țigara într-un portțigaret mare și să fumeze leneș, privind totul cu un dispreț neascuns.

Angèlica o auzise cum îi zicea tatei, cu o privire de parcă nu-i venea să creadă:

— Și aici vrei să-mi petrec eu verile?

Dar și le-a petrecut. Pe cea din anul ăla și pe cele ce au urmat.

Angèlica păstra amintiri multe, vii, din acea primă vară la Vilassar. Din multe motive.

Își amintea băile în mare, o mare noutate pentru cei doi frați. Eugeni mergea la plajă într-un costum de baie în dungulițe dintr-o singură piesă, cu pantalon scurt și mânecile tot scurte. Angèlica făcea baie în costum marinăresc, cu

fustiță și pantalonași pe dedesubt. Costume incomode, dar ei, atunci, nu-și dădeau seama. Aproape totdeauna, la plajă îi însoțea Matilde. Îi supraveghea, mai ales pe Eugeni, care se delecta făcând-o să alerge dintr-o parte într-alta, până cădea sufocată sub uniforma de slujnică.

La Vilassar, mama ei se plictisea. De moarte. Plictiseala o apăsa ca plumbul. Fără prietenele din Barcelona, fără ieșiri, vizite la modistă și tot ce la oraș îi umplea viața, doamna Parés nu știa ce să facă toată ziua într-un loc care nu-i plăcea, unde nu cunoștea pe nimeni, cu cei doi copii alergând toată ziua prin casă, năucind-o. Proasta dispoziție, permanentă, ajungea la paroxism, sâmbăta, când Modest, mândru peste poate, venea la Vilassar, bucuros să-și petreacă niște zile cu familia, în casa care pentru el însemna triumful total, împlinirea visurilor lui ambițioase. Atunci erau țipete, uși trântite. Fiindcă Valèria trebuia să-și facă soțul să plătească într-un fel exilul la care o condamnase. Și bietul om nu știa ce să facă să evite atâtea umilințe.

Până când, într-o zi, la sfârșit de iulie, când era ziua de naștere a Valèriei, lui Modest i-a venit ideea de a-i dărui un pian.

— De mult nu mai cânți, i-a zis. Și-n felul ăsta o să te distrezi.

Ea l-a privit cu dispreț, trăgând din țigară.

— Am putea încerca să găsim pe cineva care dă ore de pian, ar profita și fata să învețe.

Valèria era pesemne atât de plictisită, că, până la urmă, a cedat. El a căutat și a găsit. Un tinerel atrăgător, cu aer romantic: slăbuț, cu cearcăne sub ochi, păr negru pieptănat în spate, ochi mari, negri, mâini cu degete lungi, fine. De pianist.

Odată cu lecțiile de pian, Valèria s-a îmbunat. Și în casa de vară toți au putut să respire mai liniștiți. Angèlica își amintea bine cum, dincolo de arpegiile de rigoare, pe sub ușa salonului în care puseseră pianul se auzeau deseori râsete și crâmpeie de discuții. Și câte un geamăt.

Își amintea și că, ei, profesorul nu i-a dat nici măcar o lecție. Niciodată.

La sfârșitul lui august, Valèria începea să se împace cu ideea vacanței la Vilassar. Atunci au apărut însă Anton Huguet și băiatul lui.

Angèlica nu uitase niciodată ziua când i-a văzut prima oară. Era o după-masă fierbinte de vară. Ferestrele de la salon erau închise, soarele pătrundea mai îmblânzit. Valèria era în salon, întinsă pe canapea, ațipise, iar cei doi copii se jucau în liniște, căci știau ce-i așteaptă dacă fac zgomot și o trezesc. Atunci a venit Modest cu omul ăla zdrențăros și cu un băiețel, fiul lui, șchiop.

Valèria s-a ridicat nemulțumită și i-a aruncat bărbatului ei o privire cruntă, de gheață. Era felul ei de a cere explicații. El însă nu i-a dat nici una. Doar i l-a prezentat ca pe-un vechi prieten din tinerețe și i-a comunicat că se duc în birou, că au de vorbit. L-a prins după umeri pe băiatul de vârsta lui Eugeni și le-a zis copiilor:

— Băiețelul ăsta este Anselm. Hai, duceți-vă și jucați-vă puțin, cât stau eu de vorbă cu tatăl lui.

Eugeni a rămas cu privirea plină de dispreț pe băiat:

— Dar e șchiop!

Valèriei îi venea să zâmbească. O amuzau ieșirile lui Eugeni. Dar zâmbetul i s-a șters când Modest a venit la fiul lui și i-a tras o scatoalcă de i-a pierit cheful să mai comenteze.

Valèria și Eugeni n-au uitat niciodată acel afront. Nici unul din ei nu l-a putut înghiți pe Anselm, „șchiopul", cum îi ziceau totdeauna, de parcă n-ar fi avut nume. Și ura a crescut cu anii, pe măsură ce Anselm era tot mai prezent în casa lor, iar Modest îl ocrotea tot mai mult. Valèria nu a înțeles niciodată de ce îi plătea soțul ei școala băiețelului ăla și de ce, ani mai târziu, îl luase să lucreze la firmă. Sigur, bănuia că are motive serioase s-o facă. Dar ea era un om dintr-aceia care evită să privească problemele în față, căci cred că, în felul ăsta, dacă le ignoră, dispar.

Din ziua pălmuirii, Eugeni n-a mai avut ochi pentru Anselm. Îl detesta, nu pierdea nici o ocazie să i-o arate. Dar Angèlica a știut din clipa când l-a cunoscut că o să fie prieteni. Anselm avea un păr plin de bucle de culoarea ciocolatei și ochi zâmbitori, simpatici, mai deschiși la culoare decât părul. Se vedea de departe că-i băiat bun, isteț, inimos. Ce conta că avea un picior mai scurt? A văzut imediat: Anselm și ea vor fi buni prieteni.

Și au fost, totdeauna.

3

Țipătul câtorva pescărușii a trezit-o pe Angèlica din reverie. Soarele se ascunsese după niște nori, i se făcuse frig. S-a ridicat să facă drumul înapoi. Nu greșise refugiindu-se la Vilassar, aici totul era mai limpede, mai ușor.

Dar ce avea de făcut mai departe? Matilde avea dreptate. Casa nu se deschidea până vara. Era rece, camerele își dormeau somnul de iarnă înfășurate în cearșafuri albe. Fusese nevoită să apeleze la familia care avea grijă tot anul de casă ca să-și poată folosi camera și să poată avea ceva cald de mâncare. Ar fi ciudat să rămână acolo, singură, mai multe zile. Lăsând la o parte ce tărăboi ar face ai ei la vestea escapadei. Trebuia să ia o decizie. Una pentru viitor.

Se gândea la toate astea și blestema mai mult ca oricând conflictul care însângera lumea. De n-ar fi fost războiul, acum ar fi fost momentul ideal să plece să studieze afară. Departe. La Paris. Sau la Grasse, unde, se spunea, mergeau să se formeze toți viitorii mari parfumieri. Bineînțeles, dacă ar fi putut să-și convingă tatăl s-o lase.

Dar era război.

Unde se putea duce? Trebuia să plece un timp de acasă, să respire...

Și, atunci, i-a venit ideea.

Deja se vedea casa. A luat-o la fugă. A intrat ca o vijelie, a urcat sărind treptele din două în două până la mica bibliotecă dinspre grădină. A smuls cearșafurile de pe mobile și a scotocit până a dat de hârtia pentru scrisori. A scos husa de pe bătrâna Underwood, a fixat hârtia pe car. Și-a găsit cum a putut un locșor în adormitul birou și s-a pus pe scris.

Vilassar de Mar, 27 martie 1943

Dragă Cristina,

M-a luat prin surprindere și m-a bucurat scrisoarea ta în care-mi spuneai că o să fii mamă. Când mă gândesc! Încă nu mă pot obișnui cu ideea. Mi se pare ciudat că prietena mea cea mai bună s-a îndrăgostit de băiatul acela atât de atrăgător și cu un nume de familie atât de lung și important, s-a căsătorit și s-a dus la Madrid cu proaspătul ei soț. Și că o să fii mamă... Ah, Cristina, parcă ieri mergeam la călugărițe!

Distanța ne face să uităm multe lucruri, iubită Cristina. Eu nu vreau să te uit, nici să nu împărtășesc cu tine aceste momente emoționante din viața ta. De aceea am hotărât să accept invitația pe care mi-ai făcut-o în diverse ocazii să vin la Madrid să te vizitez înainte de a se naște copilul, că pe urmă n-o să mai ai timp pentru prietenele vechi.

Crezi că soțul tău, cu familia lui atât de influentă, mi-ar putea găsi ceva de lucru? Pentru câteva luni. Nu știu... Să îngrijesc un copil. Sau într-un birou elegant...

Îmi vine să râd doar imaginându-mi ce figură ai să faci, scumpă prietenă. Dar ai încredere în mine. Am nevoie de o schimbare de aer.

Dacă crezi că pot veni la tine, dă-mi un telefon, cât de repede poți. N-o fac eu fiindcă acum sunt la Vilassar. Dar mâine mă întorc la Barcelona.

Sper să fiu cu tine cât mai curând.

Te iubește a ta

Angèlica

EXISTĂ DUMNEZEU

Barcelona, aprilie 1943

1

Modest Parés își trăia infernul lui personal. Încerca să nu se lase îngenuncheat de vitregie și să poată rezolva problema care îl măcina. Trădarea fiului său îl copleșise. Nu putea nega. Până atunci îl considerase un tânăr aiurit. Un zănatec, pe care Valèria îl încurajase prea mult, iar el nu știuse să-i pună hățuri. Dar nu era așa. Sau nu doar așa. Băiatul lui era amoral, fără scrupule și fără suflet. Începea să se bucure că trebuie să-l îndepărteze de el. Deși tremura la gândul cum o să îndure Valèria absența fiului adorat.

A profitat că seara aia erau invitați la cină la niște prieteni. Invocase o bruscă stare de rău ca să poată rămâne acasă. Îi spusese lui Eugeni că vrea să-l vadă, la opt fix, că trebuie să stea de vorbă cu el.

La opt fără un sfert, Modest Parés stătea în salon, pregătit pentru ce urma să facă, în mână cu plicul în care se găsea un bilet de avion cu destinația Elveția.

Știa ce o să-l întrebe fiul lui și știa și ce o să-i răspundă:

— Pleci din casa asta. Și pleci nu doar fiindcă nu meriți să trăiești în ea, nici să te numești fiul meu, ci și fiindcă, dacă nu pleci, va trebui să văd cum ești ucis.

Așa o să-i vorbească; cu aceste cuvinte, repetate în minte de ore întregi. Cele mai triste cuvinte pe care poate o să le rostească vreodată. Cum de ajunseseră până aici? Nu-l considerase niciodată pe Eugeni prea inteligent, dar până acum

nu-și dăduse seama cât de imbecil putea fi. Stricase totul. Și, cel mai grav, o să-i distrugă inima mamei lui.

Nu știa cum o să-i spună toate astea Valèriei. Nu știa.

Se freca la ochi în timp ce, încet, de parcă picioarele îi erau prea grele, se ridica din fotoliu și se îndrepta spre fereastra pe care se vedea Rambla de Catalunya. Primăvara încărca atmosfera cu o electricitate pe care apropierea nopții o intensifica. Dar el nu observa. Nu se putea gândi decât că o să-și trimită fiul în Elveția cu un avion în care vor fi civili. Elveția era o țară neutră, dar știa, călătoria nu era mai puțin periculoasă. Era posibil ca acel avion să nu ajungă niciodată în Elveția. Dar, dacă rămânea la Barcelona, Eugeni era un om mort.

Ce putea face?

Se răsuci spre ceasul de deasupra șemineului. Mai erau zece minute până la opt.

2

Era opt fără un sfert când Eugeni Parés traversa strada Diputació, în drum spre casă. Pășea cu capul plecat, asediat de gânduri sumbre de când taică-său îi spusese că trebuie să stea de vorbă. Din înfățișarea lui Modest Parés, din glasul lui, tânărul își dăduse seama de gravitatea problemei. Dacă taică-său aflase de povestea cu caietul, dacă doar intuia, lucrurile s-ar complica și mai mult. Și cât de complicate erau deja! Alberto își îndeplinise partea lui din înțelegere, făcuse să cadă bănuielile pe Anselm. Apoi îi dăduse caietul și el îl predase Americanului. Crezuse că e liber. Dar mirajul libertății durase prea puțin. Doar până l-a văzut din nou pe Soto cu caietul în mână.

Ce se întâmplase? Americanul nu mai luase legătura cu el și asta îl ținea într-o stare de perpetuă neliniște. Mergea privind în toate părțile, cu senzația că dintr-o clipă în alta

oamenii ăluia o să se arunce pe el să-l stâlcească în bătaie. De fapt, simțea o inexplicabilă dorință ca toată povestea să explodeze. Să se afle adevărul. Ca taică-său să intre în joc. S-a gândit chiar să-i mărturisească totul. În realitate, în sufletul lui, Eugeni striga din toate puterile lui să-l scoată cineva din fundătura în care fusese prins. Își dorea ca, din nou, ca întotdeauna, Modest Parés să intervină și să-i spele rufele murdare.

S-a oprit în mijlocul Ramblei să-și aprindă o țigară. Era încă devreme. Privea nervos în jur, fumând cu poftă, de parcă aia ar fi fost ultima lui țigară. S-a liniștit puțin văzând că strada era liniștită, solitară. A suflat fumul, zicându-și că de prea multă vreme ducea frica pe umeri. De prea multă vreme i se strângea stomacul de atâta nesiguranță. Era conștient că tot ce i se întâmpla era din vina lui, că slăbiciunea îl făcuse să-și piardă liniștea de-o viață. Intuia că de data asta nici taică-său nu-l mai poate scoate din încurcătură.

A aruncat chiștocul, a traversat și s-a îndreptat spre poarta casei lui, fără să observe că impresionantul Ford de Luxe Coupé bordo al Americanului, pe care-l văzuse de atâtea ori, se apropia din dreapta lui. N-a observat fiindcă n-a avut timp. Înainte ca mașina să ajungă în dreptul lui, o detunătură venită din mijlocul Ramblei i-a secerat lui Eugeni Parés viața.

3

Mai erau cinci minute până la opt. Modest Parés rămăsese cu privirea pierdută în stradă. Deodată, parcă trezit din gândurile negre care i se învârteau în cap, îl zări pe Eugeni care, traversând Rambla, se îndrepta spre poartă. I se strângea inima de durere. Era fiul lui, avea să fie întotdeauna, deși se purtase ca un inconștient. Îl iubea, își pusese în el toate speranțele, toate planurile de viitor. Și acum avea să-l piardă.

Poate pentru totdeauna.

N-a mai avut timp de alte gânduri. Zgomotul unei împușcături i-a ajuns atenuat de grosimea geamurilor. Îngrozit, a văzut cum Eugeni cade la pământ, un trup dezarticulat, ca o păpușă fără suflet. S-a răsucit și a ieșit în goană din salon strigând incoerent, ca un nebun. Ajunsese aproape la ușă când i-a ieșit în cale, speriată, Matilde. Cât pe-aci s-o arunce la pământ. Pe scări a dat peste Rita, dar n-a văzut-o.

Modest Parés a ajuns lângă băiatul lui care zăcea la pământ, cu viața secerată de o împușcătură în tâmplă, o pată neagră care se zărea în părul blond, prin care se scurgea un firicel de sânge. Avea ochii deschiși, larg deschiși, pierduți în uimirea morții.

Rita a urcat încet-încet scara până la mezanin, străină de tumultul care începea în strada atât de pustie cu o clipă în urmă. Zâmbea la gândul că Dumnezeu există și e bun și-i face pe cei care comit păcate să le plătească.

4

Matilde rămăsese pironită în fața ușii deschise, fără să știe prea bine ce să facă. Simțea că s-a abătut peste ei ceva grav, prea grav. Ceva ce avea să împartă în două viața acelei familii.

Atunci a intrat Rita. Albă la față, absentă, ca o nălucă. Își ținea cu amândouă mâinile geanta, lipită de piept.

— Rita! Ce ai? Ce-ai pățit? Nu l-ai văzut pe domnul? A ieșit în stradă parcă fugărit de diavol!

Rita părea că n-o aude. I se zbăteau tâmplele, mâinile îi erau umede de sudoare. Își simțea capul greu, ca plin de ceață. I se părea că se află într-o altă lume, stranie, necunoscută. A urcat la etaj parcă târâtă de o forță misterioasă, care o obliga să meargă în ciuda voinței ei. Când a trecut pe lângă Matilde a rostit vorbele care i-au înghețat menajerei inima:

— L-am omorât pe domnișorul Eugeni.

Matilde a înțeles atunci că realitatea poate depăși cele mai negre așteptări.

5

Teribilei seri i-a urmat o noapte de lacrimi și bocete. Când a putut fi ridicat cadavrul, l-au dus la etaj și l-au întins pe Eugeni Parés pe patul lui. Când s-a întors acasă în fugă, fiindcă mesajul trimis de soțul ei o făcuse să presimtă că s-a întâmplat o nenorocire, și când și-a găsit fiul mort, Valèria a înnebunit.

Modest Parés trecea din camera soției în a fiului, fără să reușească să creadă ce se întâmplă.

N-a observat nimeni absența tinerei slujnice, a Ritei, pe care o încuiase Matilde la ea în cameră.

Era aproape două dimineața când, cu ochii roșii de-atâta plâns, Matilde a deschis ușa. Nădăjduia că nu e adevărat ce îi mărturisise Rita, că vorbise așa năucită de crimă.

A găsit-o așezată pe pat, cum o lăsase cu ore în urmă. Nici nu se mișcase. Își strângea la piept geanta, de teamă, parcă, să nu-i fie furată.

— Sărăcuța de tine, a zis, așezându-se lângă ea și mângâindu-i părul cu blândețe, spune, ce ai văzut?

Rita o privea cu niște ochi care trezeau teamă, de nebună.

— Eu l-am omorât, Matilde. Eu am fost.

— Nu știi ce vorbești. Ești speriată.

Drept răspuns, Rita și-a depărtat de piept geanta, a deschis-o și a scos pistolul. Matilde a rămas cu ochii la ea, bulbucați de spaimă, și și-a pus mâinile la gură ca să înăbușe țipătul care-i urca în gât.

— Nu... Nu e posibil...

— Mi-a făcut rău, Matilde. Mult rău. Eu nu voiam decât să-i curăț rănile, dar nu m-a lăsat să ies din cameră și...

Biata femeie se închina, în timp ce din ochii Ritei țâșneau lacrimile, iar teribilul secret pe care-l ținuse în ea începea să se transforme în cuvinte. Ieșea afară toată angoasa atâtor zile de tăcere și atâtor ore de frământare singură în camera ei, rumegând răzbunarea.

— Nu voiam să îmi mai facă vreodată rău. Mi-era frică, Matilde, eram moartă de frică. Tu m-ai prevenit, dar eu n-am vrut să te-ascult. Am fost o proastă.

S-au îmbrățișat, unindu-și lacrimile și suspinele. Rita rămăsese cu ochii pe revolverul din poală.

— Domnul și-a lăsat sertarele de la birou deschise. De-acolo am luat pistolul, acum câteva zile. N-a observat, înțelegi? Vrei să-l vezi?

Matilde s-a dat înapoi, îngrozită.

— Nu e greu, vezi? M-am gândit că e mai ușor să țintesc cu pistolul ăsta decât cu pușca cu care se ducea tata la vânătoare, la noi în sat. Câteodată mă lăsa să încerc și eu. Îmi plăcea.

Amintirea o făcea să zâmbească și-i aducea un pic de culoare pe chipul palid. Și-a șters cu furie lacrimile.

— Am așteptat în fața casei până am văzut că domnișorul sosește și am țintit spre capul lui, am ținut strâns pistolul cu amândouă mâinile. Așa.

Rita repetă gestul care în urmă cu niște ore pusese capăt vieții lui Eugeni Parés. Matilde nu putea să creadă ce auzea, ce vedea.

— Dumnezeule!

Fata lăsă pistolul pe pat și mângâie obrajii plini de lacrimi ai femeii pe care o iubea ca pe o mamă.

— Nu plânge pentru mine, Matilde. Acum, vezi? n-o să mai poată să facă rău nimănui.

— Dar, fetița mea… Și tu?

S-au privit una pe alta, cu spaimă în ochi. Rita nu se mai gândise la nimic, doar la răzbunare. Nu existase pentru ea *pe urmă*. Se baricadase în fața oricărui alt sentiment, a rațiunii,

evitase să se gândească ce urmări o să aibă ceea ce avea de gând să facă. Pur şi simplu, cât îşi clocise răzbunarea, Rita nu mai fusese Rita.

— O să spun adevărul! decise, luând pistolul, să-l pună din nou în geantă.

Matilde i l-a smuls cu o mişcare bruscă şi s-a ridicat. I-a vorbit încet, foarte încet, foarte serios.

— Nu merită domnişorul să-ţi distrugi viaţa pentru... S-a corectat: Nu merita. Ascultă-mă...

— Matilde, trebuie să spun adevărul...

— Nu! Pistolul îl iau eu. Dacă, aşa cum zici, domnul n-a observat că lipseşte, şi dac-ar fi observat am fi ştiut, încă se mai pot aranja lucrurile. Când te-o întreba poliţia, spui că n-ai ieşit toată ziua din casă. Eu o să confirm.

— Dar domnul...

— Aici n-a văzut nimeni nimic, Rita. Ce spunem noi, tu şi cu mine, ăsta o să fie adevărul. Nu te-ai mişcat din casă. Ne-am înţeles?

Rita se uita la ea cu ochii mari. A dat încet din cap că da.

UN FLACON DE CHANEL

Barcelona, aprilie 1943

1

Claudine îi telefonase după-amiaza aceea. Era la Barcelona. Puteau să-și petreacă noaptea împreună.

El zâmbise, mulțumit. Se vor revedea. Trecuseră doar câteva săptămâni de la întâlnirea lor și Claudine venea din nou la Barcelona. Pentru el. Doar ca să fie cu el. De data asta, promisiunea ei devenea realitate.

Îi zvâcneau tâmplele, anticipând emoțiile întâlnirii. Orele alea, de dinainte s-o vadă, erau tot atât de intense ca întâlnirea însăși. Și totuși le umbrea un nor. Și pe urmă? Ce puteau spera ei doi de la dragostea care revenea în viețile lor după atâția ani de absență?

Un zâmbet amar îi înflorea pe buze lui Pablo. Știa că nu trebuie să pună întrebări. Nu putea spera nimic. Viața îi dăruise întoarcerea ei, da, dar viitorul? Nu. Nu trebuia să se gândească la viitor. Nu exista. Viața lui era făcută doar din prezent. Din prezentul pe punctul de a sosi, cu Claudine. Și-a interzis să aprindă în inimă orice scânteie de speranță.

La opt fix, un taxi a lăsat-o în fața porții casei lui. Pepita, portăreasa, a văzut-o coborând pe doamna atât de frumoasă, atât de elegantă, care mai venise o dată, nu demult. Avea impresia că-i o actriță de cinema, una din cele cu nume atât de greu, că nu se putea pronunța. Și, dacă nu era, îi semăna ca o picătură de apă.

Doamna a intrat, și-a plimbat privirea verde, senină, peste portăreasă, a salutat-o din cap. Pepita i-a răspuns la salut cu gura căscată, fără să-și ia ochii de pe elegantul taior cu două rânduri de nasturi care-i marca talia fină, de pe fusta care-i ajungea până sub genunchi, de pe pălăria căzută în față, cu flori, cu o voaletă care-i ascundea ochii și nici, desigur, de pe pantofii cu toc înalt și de pe poșeta ținută sub braț.

Când Pablo i-a deschis, în ochii lui Claudine sclipea o expresie amuzată.

— În casa asta aveți nu atât o portăreasă, cât un general care-și supraveghează armata.

Pablo își înălță ochii spre cer.

— Și câte nu știi!

Râdeau. Le erau veseli ochii. Neliniștiți.

— De data asta, cât poți rămâne? a întrebat-o.

— Toată noaptea.

Claudine și-a scos pălăria și și-a lăsat libere pletele parfumate cu iasomie și trandafiri. Iasomia și trandafirii din Chanel N° 5.

Repetă:

— Toată noaptea.

2

Îl privea cum doarme lângă ea, cu fața senină, trupul gol pe jumătate ascuns în cearșafuri. Îi observa ușoara mișcare a pieptului ridicându-se și coborând în ritmul respirației egale, liniștite. Și se gândea.

Se gândea.

Se gândea la toți anii de când se cunoscuseră, la zigzagurile pe care viața îi obligase să le facă.

Își amintea.

Își amintea cum se întâlniseră la Paris, în casa Chanel. Săptămâna aceea de dragoste. Cum l-a părăsit fiindcă nu a avut puterea să se rupă de tot și de toți.

Era atât de tânără!

Regretase decizia aceea în fiecare zi a vieții ei. Nu fiindcă ar fi fost nefericită, ci fiindcă nu era fericită. Trăise alături de un bărbat bun, pe care învățase să-l respecte, dar de care nu fusese niciodată îndrăgostită. Devenise mama unei fetițe superbe. Perioada aceea fusese o paranteză luminoasă. Obligațiile de mamă o făcuseră să-și uite frustrările. Dar copiii cresc și, cu o fiică adolescentă, aterizase din nou în viața de confort și lux, dar lipsită de emoție. Nu era zi să nu-și amintească de singurul bărbat pe care îl iubise cu adevărat. Îi vedea în minte chipul frumos, cu rebelul, neîmblânzitul, zuluf care se încăpățâna să-i acopere ochii. Ochii tandri care se umpleau de lumină când o vedeau.

Avusese nevoie de mult timp să învețe să-și zăgăzuiască dorul. Ce luptă! Și acum, după atâția ani, reîncepea totul. Își reluau povestea, dragostea, pasiunea. De parcă nu se întâmplase nimic. Fără să pună întrebări, recunoscători vieții pentru această nouă șansă.

S-a întors cu spatele la el și a privit spre fereastră. Se iveau zorii, cu lumina lor lividă, impură. Picături fine de ploaie băteau în geam.

„De parcă nimic nu se întâmplase!" își repetă. Și câte se întâmplaseră! Vorbiseră puțin despre ei de când se regăsiseră. Dar destul ca să știe că viața lui Pablo, în ciuda succeselor profesionale, nu fusese ușoară. Se schimbase. Poate începuse să se schimbe chiar în ziua în care ea îl părăsise, la Paris. Îi descoperea acum o nouă privire: mai tristă, mai neliniștită, zâmbetul, zâmbetul pe care ea nu-l uitase niciodată, nu-i mai lumina chipul atât de des.

Pablo îi spusese că s-a întors la Barcelona ca să o ia de la capăt. Avea nevoie să-și reia drumul pe care i-l închisese războiul, i-a spus. Dar ea intuia că mai e ceva. Că sufletul îi

era sfâșiat de durere. De o durere la care ea nu era părtașă, care nu mai era durerea amândurora.

Voise să creadă că nu s-a schimbat nimic, se dăruise dorinței pe care o târâse după ea ani de zile, zgândărind răni vechi, încă deschise. Ce crezuse? Ce putea spera de la această relație? Ce-i putea dărui ea lui Pablo? Și el ei? Era tot omul pasionat și romantic din amintirile ei, dar n-o mai privea cu aceiași ochi. Pasiunea lui, era sigură, nu spre ea se îndrepta.

Claudine a simțit din plin lovitura înlăuntrul ei, devastatoarea certitudine că-și pierduse șansa. Timpul ei trecuse. Fusese unul fără întoarcere.

S-a ridicat în capul oaselor. Minutele se târau lent spre lumina zilei. Și-a luat fără zgomot hainele și a început să se îmbrace. Nici nu respira, parcă avea un căluș la gură. Și totuși era liniștită. Va face ce trebuie să facă.

Desculță, se apropie de fereastra care începea să primească prima lumină a zilei. O lumină plumburie. Ploaia fină, dar insistentă, lovea încăpățânată în geamuri și desena pe ele arabescuri din apă. Le urmărea cu degetul. Vocea adormită a lui Pablo a făcut-o să tresară.

— Iarăși pleci fără să-ți iei rămas-bun? Fără să-mi spui la revedere?

Claudine se întoarse. Ochii de chihlimbar o priveau fix și ea simți că parcă înghițise o piatră. Avea în stomac o mare greutate. Certitudinea că nefericirea ei nu va avea sfârșit.

— Iubitule... E cel mai bine.

— Pentru cine?

— Pentru tine. Pentru mine.

În ochii ei se citea un copleșitor sentiment de pierdere.

— Întâlnirea noastră a fost atât de surprinzătoare! Un vis. Am visat amândoi că vom recupera timpul pierdut. Că timpul o să ne îngăduie să ne întoarcem înapoi... Dar în zadar. Nu te poți întoarce în timp. Au trecut atâția ani! Nu putem opri timpul. Nu putem schimba ce s-a întâmplat.

Oftă, veni lângă el, îi mângâie chipul cu ochi buni, triști.

— Să nu ne înșelăm. Ne-am face din nou rău. Asta n-a fost nimic altceva decât șansa de a închide ușa pe care o lăsasem deschisă. Da, viața ne-a dat șansa de a ne spune adio fără ranchiună.

Își mușcă buzele, parcă n-o lăsau să continue. Simțea că lacrimile îi împânzesc ochii, a făcut un efort să nu plângă. Nu lacrimi voia să-i lase ca ultimă amintire despre ea.

El nu s-a mișcat. Încerca să-și stăpânească emoțiile confuze care îl invadau. S-a ridicat în capul oaselor, a întins spre ea brațele, a cuprins-o într-o îmbrățișare largă.

Câteva minute nici unul n-a scos o vorbă, s-au lăsat mângâiați de îmbrățișarea de despărțire pentru totdeauna.

În sfârșit, Claudine s-a desfăcut din brațele lui, s-a ridicat, și-a cules mănușile, pălăria, geanta. A făcut echilibristică să-și ia și pantofii și să-i așeze deasupra grămezii. Nu voia să mai întârzie. Dacă nu pleca imediat, dacă n-o făcea, cine știe, poate n-o s-o poată face niciodată.

Și-a pus un deget pe buze, i-a trimis un sărut ușor.

A ieșit.

3

A terminat de îmbrăcat în timp ce cobora treptele. Când a ajuns în hol, era încă desculță, cu pantofii în mâini. Pepita spăla pe jos; se scula devreme, să n-o deranjeze nimeni. Nu suporta să-i lase cineva urme pe podea. Privirea acră pe care i-o aruncă lui Claudine s-a făcut țăndări când a văzut-o cu pantofii în mână, cu hainele mototolite și strâmb puse. Ea i-a zâmbit și, foarte demnă, și-a pus pantofii. S-a ridicat pe tocuri și a încercat să-și recapete prestanța atât de caracteristică ei. A reușit fără prea mare dificultate.

A băgat mâna în geantă și a scos un flacon de Chanel Nº 5. I l-a întins portăresei.

— E pentru dumneata, a zis în franceză.

Pepita o privea uluită. A deschis gura, dar nu i-a ieșit nici o vorbă. A luat delicata sticlă de parfum cu mâinile înroșite de-atâta spălat și frecat și a rămas cu ochii la doamna care părea o actriță.

Claudine adăugă:

— Mie nu-mi mai trebuie.

Și a plecat.

4

Pablo și-a petrecut toată duminica aceea ploioasă închis în casă, cu gândul la despărțirea definitivă de Claudine și la ce-i spusese. Piesele își ocupau, fiecare, locul, supunându-se parcă unui plan dinainte trasat. Și totuși cât de greu o să-i fie să uite ușoara atingere a mâinilor ei pe obraji, mângâierea părului ei pe față!

Dar avea dreptate; viața le dăduse șansa să-și ia rămas-bun cu tandrețe, fără nici o ranchiună. Se închidea și ușa iubirii care-i unise, și el, deși sigur că n-o s-o uite niciodată, se simțea împăcat. Într-un fel sau altul, crezuse întotdeauna că fără Claudine viitorul lui nu era posibil. Dar, ciudat, acum nu mai avea această senzație. Poate fiindcă legătura dintre ei se rupsese de multă vreme. Prea multă. Sau poate fiindcă în viața lui pătrunsese o aromă nouă, proaspătă, o aromă care-l umplea de pace și-l făcea să se simtă din nou încrezător. Viu.

Aroma Angèlicăi.

S-a frecat la ochi și a zâmbit încurcat. Cum de putea gândi astfel? Șansele ca acest lucru să se întâmple erau mici, dacă nu nule. Îi despărțeau niște ani, câți, cincisprezece?, și trăiau în lumi diferite. Într-adevăr, se simțea bine lângă ea, farmecul fetei îl subjuga. Dar nu-și putea permite să-și facă iluzii și, cu atât mai puțin, să-și facă ea. De aceea dăduse înapoi după ce o sărutase în noaptea aceea sub ploaie. Da,

Angèlica îl captiva. Dar relația lor era imposibilă. Nu venise la Barcelona să-și complice și mai mult viața. De ce să se gândească?

Sunetul telefonului i-a întrerupt gândurile. Se uită la ceas. Era trecut de unsprezece noaptea. Cine putea să-l sune la ora aia?

A ridicat receptorul, la capătul firului era vocea lui Martí Rovira.

A înlemnit.

SUFLETUL UNUI PARFUM

Barcelona, aprilie 1943

1

Barcelona era un oraș provincial. Se afla totul. Era imposibil de ascuns, de mușamalizat, de tăinuit un asemenea lucru. Vestea a început să se întindă pretutindeni, ca praful de pușcă aprins. Fiul lui Modest Parés, stăpânul companiei Perfumes Donna, fusese asasinat în fața casei lui. Nu existaseră martori, iar taică-său, care a avut nefericirea să privească scena din casă, nu-și putuse da seama de unde a venit împușcătura care secerase viața fiului său.

În biserică, în sâmbăta aceea ploioasă de aprilie nu era loc să arunci un ac. Era prezentă întreaga familie Casanoves: unchi, veri, rude îndepărtate ale Valèriei Parés, dintre cei care nu pierdeau nici o înmormântare.

Nu lipseau personalul firmei, și nici lunga listă de relații ale lui Modest Parés: cei care îi datorau vreun serviciu, cei care se țineau de el ca să intre în legătură cu o firmă în ascensiune, cei care așteptau, răbdători, să-și încaseze facturile neachitate.

Era bine reprezentată noua burghezie barceloneză, cea lipită de noul regim. Nu lipsea nici una dintre prietenele mamei defunctului.

Erau mulți tineri, prieteni de-ai lui.

Erau servitorii: guvernanta, bucătăreasa, o tinerică, șoferul.

Erau curioși. Mulți curioși.

Și un tată sfâșiat de durere, însoțit de tânăra lui fiică îmbrăcată în negru din cap până în picioare, cu chipul acoperit de un voal.

Nu era însă Valèria Casanoves. Asistența comenta că o țin sedată, că biata femeie n-o să-și revină după nenorocire.

Doar cei mai apropiați au însoțit mortul la cimitir. Familia și câțiva prieteni așteptau sosirea sicriului în fața cavoului familiei Casanoves. Monumental, așezat pe un soclu masiv, se înălța spre cer printr-un obelisc încoronat de o sculptură feminină. Îl construise bunicul Valèriei și, din 1924, aici fuseseră depuși toți morții familiei. Valèria știa că acolo îi va fi locul de odihnă, dar nu și-ar fi putut închipui niciodată că tânărul frumos, plin de viață, lumina ochilor ei, o să fie mai grăbit decât ea să-l ocupe.

Și Pablo îl însoțise pe Eugeni la cimitir, dar rămânea într-un discret plan secund. Ici-colo, prindea din zbor comentarii făcute în șoaptă, încercând să explice lucruri inexplicabile. Întrebările treceau din gură-n gură. Dar răspunsuri nu avea nimeni.

Cum aflase de moartea tânărului, se gândise să ia legătura cu Parés și, mai ales, cu Angèlica. Dar știa din experiență prin ce se trece în asemenea situații. El nu era prieten de familie, nu era printre intimii lor și i s-a părut mai potrivit să respecte durerea primelor ceasuri și să aștepte ziua înmormântării ca să transmită condoleanțe familiei, deși dorea din tot sufletul s-o vadă pe Angèlica și să îi spună cât de mult regreta pierderea suferită. Poate că Eugeni nu fusese un model de virtute și înțelepciune, dar nimeni nu merită o asemenea moarte. O moarte care-i răpise șansa de a îndrepta lucrurile, de a-și schimba viața.

A văzut-o pe Angèlica de departe, în picioare în fața cavoului, mai micuță ca niciodată, cufundată în durerea copleșitoare, ținându-și de braț tatăl. Simțea cum îi bate inima din ce în ce mai tare, dureros. Amintirea altor morți îi venea în minte, îl înghițea. Dar nu doar amintirile erau cauza acelei săgetări. Angèlica, cu fragilitatea și tristețea ei, îl reda umbrelor și-l făcea să se simtă străbătut de-un fior pornit din străfundul sufletului.

Ce mult îi lipsise zâmbetul ei curat! Tandrețea ochilor ei care îl priveau întotdeauna cu uimire. Clinchetul de clopoței al râsului ei care umplea de muzică laboratorul.

Cât de dor îi era de ea! De Angèlica aceea care veșnic avea ceva de spus, care râdea din orice, care se entuziasma și se bucura. Cea care sub ploaia unei nopți de iarnă îl sărutase timid.

Angèlica.

Refugiul cald al unei nopți ploioase.

Parfumul noii lui vieți.

Pablo a închis ochii ca să poată simți mai bine aroma acelui parfum.

2

Locuința familiei Parés se transformase într-un mausoleu. Suspinele se strecurau prin crăpăturile de la ferestrele care rămâneau închise toată ziua ca să împiedice trecerea noii lumini în care primăvara îmbrăca orașul.

Pe Modest Parés îl ținea în viață speranța de a o vedea pe Valèria ieșită din starea de prostrație în care se afundase. Când efectul sedativelor se estompa, strigătele și bocetele urcau pe pereți și alergau prin toate încăperile casei îngrozindu-i pe cei care trăiau în ea. De parcă doar ea avea dreptul la durere. De parcă moartea lui Eugeni doar pe ea o lovise. Nu voia să vadă pe nimeni. Nu suporta cuvintele de mângâiere, nu-i voia lângă ea pe Modest sau pe Angèlica. Se întreba neîncetat de ce, dintre toți, moartea îl smulsese pe fiul ei.

Când dormea, grație medicamentelor pe care i le administrau, Modest nu se mișca de lângă ea. Îi vorbea în șoaptă, ca să n-o trezească, și-i spunea tot ce nu-i putea spune când era trează. Îi mărturisea vina care îl rodea. Cum de putuse să-și lase fiul s-o apuce pe drumuri atât de întortocheate?

De ce nu-l supraveghease îndeaproape în loc să-l certe? Remuşcările îl ţineau captiv, îl imobilizau. Din nou umbrele îi umpleau lumea. Şi el ştia prea bine cum e să trăieşti la bunul-plac al umbrelor.

Când Valèria se trezea din letargie, Modest trebuia să iasă din cameră, căci soţia nu-i suporta prezenţa. Abătut, îi lăsa locul Matildei, care venea cu o tavă de mâncare, încercând s-o hrănească puţin. Atunci începeau ţipetele, zgomotul vaselor sparte aruncate de Valèria pe podea, jalea Matildei care ieşea învinovăţindu-se în şoaptă că nu ştiuse opri, când încă mai era timp, ce urzea în inima ei Rita.

Iar Rita privea totul de departe, încercând să-şi descopere o căinţă care să-i dea un pic de pace. Dar n-o afla. Nu se putea căi.

Printre atâtea lacrimi, atâta revărsare de durere, atâtea sentimente de vinovăţie, Angèlica umbla toată ziua prin casă ca un suflet rătăcit, furişându-se pe vârfuri, să nu tulbure liniştea, de parcă nu voia să se facă simţită.

Avea senzaţia că intră într-o altă realitate, total străină de viaţa ei de până atunci. Parcă trăia într-un coşmar. Un coşmar în care, ceas după ceas, zi după zi, trăsăturile fratelui ei se estompau. Observa cum, implacabil, chipul lui Eugeni, vocea lui, amintirea a ceea ce trăiseră împreună, chiar şi a ceea ce îi despărţise începeau să se şteargă din memoria ei. Şi se întreba ce anume făcea ca viaţa să se schimbe atât de brusc, transformând totul, înlăturând, dintr-o suflare, iluziile, proiectele, înlocuind zâmbetele cu lacrimi.

Moartea lui Eugeni îi dăduse o lecţie dură. Pe care ar fi preferat să nu o primească niciodată. Fatalitatea poate lovi în orice clipă, pe neanunţate, şi, când vine, ne lasă cu mâinile goale.

Renunţase la ideea plecării un timp la Madrid, căci se simţea necesară în casa îndoliată. Ştia că tatăl ei are nevoie de ea. Când luau prânzul sau cina împreună, când îşi ţineau unul altuia companie, se simţea puternică. Îi vorbea cu blân-

dețe, înghițindu-și lacrimile. Și, când nu mai rămâneau cuvinte de spus, nici mângâieri de oferit, lua mâna mare și puternică a tatălui său într-ale ei. Și, închizând ochii, se vedea pe ea copil plimbându-se pe Rambla agățată de mâna aceea. Era atât de mare strada, că îi era frică să nu se piardă. Căci ea fusese întotdeauna un copil sperios și timid, spre deosebire de Eugeni, pentru care parcă toată lumea era a lui. Bietul Eugeni! Și, deseori, tata, ca să scape de aglomerația de pe Rambla de care ea se temea atât, o lua pe Portaferissa și atunci plimbarea era mai plăcută.

Când rămânea singură, Angèlica plângea. Doar plângea. Era nostalgia după viața ei de până atunci și convingerea că are în față un viitor lipsit de speranță. Umbla prin casă ca un suflet rătăcit. Cum făceau toți. Cum făcea Modest Parés, bărbatul atât de puternic, de hotărât, acum incapabil să părăsească refugiul celor patru pereți și să dea ochi cu lumea.

În săptămânile de după moartea lui Eugeni a existat o singură veste bună, cel puțin pentru ea. O mică rază de lumină într-o mare de tenebre: Anselm ieșise din închisoare.

3

Nu primeau vizite. Respectau riguros doliul. Parés ceruse chiar deconectarea telefonului. Dar, într-o zi, s-au auzit bătăi în ușă și Angèlica – lua micul dejun singură în penumbra sufrageriei în care draperiile nu se ridicau niciodată – a auzit pașii târșâiți ai Matildei, care se ducea să deschidă. Se auzeau voci pe coridor. Deodată, ușa sufrageriei s-a deschis și și-a făcut apariția Anselm Huguet.

— Anselm! strigă, ridicându-se dintr-o săritură și alergând să-l îmbrățișeze cu atâta înflăcărare, încât el se clătină.

Au rămas un timp îmbrățișați, sub privirea înlăcrimată a Matildei, care, când nu plângea de ceva, plângea de altceva.

Zilele acelea totul era numai lacrimi și suspine. Suspina și Angèlica, iar Anselm se străduia să-și țină în frâu lacrimile.

Când s-au desprins din lunga îmbrățișare, fata a rămas cu ochii țintă la el. Avea urme de lovituri pe față, câteva răni, doi dinți lipsă. Dar nu asta era cel mai rău. Ochii, ochii care străluceau totdeauna de optimism, erau înnegurați. Acoperiți de un văl de tristețe. De disperare. De ranchiună. Privirea lui nu mai era aceeași. Și nu zâmbea.

Angèlica se cutremură. Anselm părea alt om. Își recăpătase libertatea, și asta însemna mult, dar fata înțelegea că o parte din el rămăsese în sinistra închisoare. O parte din forțele, din iluziile, din permanenta lui bucurie.

— Ce ți-au făcut? șopti, în sfârșit, și nu se referea nici la lovituri, nici la răni, nici la dinți.

Cu un gest vag, Anselm încercă să glumească, să diminueze importanța înfățișării lui:

— Nimic care să nu aibă leac, Angèlica. Iar la picior e din fabricație.

L-a îmbrățișat din nou. Strâns. L-a pus să stea pe scaun, a insistat să bea o cafea și să mănânce cu ea.

— Când ți-au dat drumul?

— Acum două zile. Au venit în celulă, eu mă temeam de ce e mai rău, zise, cu privirea și mai întunecată. Dar mi-au spus să plec, că sunt liber.

Angèlica își puse o mână peste a lui. Înainte să plece, să-i lase singuri, Matilde i-a adus o ceașcă de cafea, dar el nu s-a atins de ea. Nici de mâncare.

— Știam că papà o să răscolească și cer, și pământ ca să te elibereze, zise ea, convinsă.

Anselm i-a aruncat o privire de gheață. A zis, cu o voce amară ca fierea:

— Ar trebui să răscolească multe ceruri și multe pământuri ca să i se ierte tot răul pe care l-a făcut, Angèlica.

Fata a deschis gura, a închis-o, incapabilă să scoată o vorbă. Cuvintele lui Anselm i se înfipseseră în inimă. Ca un

pumnal. Şi-a retras mâna, de parcă a băiatului frigea. În sfârşit, a reuşit să îngaime:

— Ce vrei să spui, Anselm?

El nu şi-a îndepărtat privirea de-a ei. Îşi mutase pe genunchi mâinile, încrucişate.

— Tata a venit să mă vadă o dată. O singură dată. O singură dată i-au dat voie. Mi-a povestit totul. M-am gândit mult dacă să-ţi spun sau nu. Şi am ajuns la concluzia că meriţi să ştii adevărul. Meriţi să ştii că tatăl tău a ucis un om, l-a jefuit şi a lăsat ca vina să cadă asupra tatălui meu. Meriţi să ştii că şi-a construit averea pe bani pătaţi de sânge.

Angèlica sărise de pe scaun. Se uita la el cu ochi mari. Nu înţelegea de ce venise să-i facă acest rău, să-i spună asemenea minciuni. Nu sufereau destul toţi din casă? Îşi pierduse minţile în închisoare?

— Dar... Ce spui? Eşti nebun?

Îi întoarse spatele. Tremura de indignare. Când l-a privit din nou, ochii îi străluceau de lacrimi.

— Tata a făcut tot ce-a putut să nu vă lipsească nimic. Ţie şi tatălui tău. Te-a ţinut la şcoală. Ţi-a dat slujbă. Te-a scos din închisoare...

Anselm dădea afirmativ din cap.

— Câte rufe murdare avea de spălat, te gândeşti?

— Minţi! strigă ea, gata să se arunce asupra lui.

— Întreabă-l pe el, Angèlica, dacă mint. Întreabă-l!

— Afară! Afară din casa mea!

— Trebuia să ştii, Angèlica. Tu eşti un om bun. Prea bun. Trebuia să ştii cine este Modest Parés.

Băiatul dispăru şi Angèlica se lăsă să cadă în scaun. Îşi acoperi faţa cu mâinile. Tremurând, izbucni într-un plâns nervos.

Scârţâitul uşii care se deschidea încet a făcut-o să-şi ridice capul. Tatăl ei stătea în prag. Tăcut, cu chipul întunecat, cu privirea pierdută.

— Ai auzit tot, aşa-i?

Bărbatul n-a zis nimic. Nu i s-a clintit nici un mușchi.

Angèlica se ridică și se duse spre el. Stăteau unul în fața celuilalt într-o tăcere atât de densă, că se putea tăia cu cuțitul.

Înfățișarea tatălui ei, privirea lui vinovată, o îngrozeau.

— Zi-mi că e o minciună, papà! Zi-mi!

Nu i-a zis.

N-a zis nimic.

Privea în gol.

Umbrele.

Angèlica a luat-o la fugă pe lângă el, împinsă de-o greață care-i urca până în gât amenințând s-o înăbușe.

În acea după-amiază și-a făcut din nou bagajul, hotărâtă să plece la Madrid. Să nu i se usuce sufletul. Asta nu mai era casa ei. Tatăl îi era un necunoscut. Mama, o străină.

Trebuia să mai fie undeva puțin aer curat, să poată respira.

S-a dus să-și ia rămas-bun de la Matilde.

— Domnișoară, n-ar trebui să faci asta. Tatăl dumitale are nevoie să-i fii alături.

— Nu, Matilde, crede-mă. Tatăl meu nu are nevoie de nimeni, răspunse și, rostind cuvântul *tată*, își simți buzele amare.

Femeia își ștergea ochii cu poala șorțului.

— Nu plânge, Matilde! Nu plânge! O să fiu bine. O să mă întorc curând. O să vezi...

S-au îmbrățișat. Matilde o privi plecând. Nu putea să facă nimic ca s-o rețină. Presimțise. Presimțise că o mare nenorocire avea să se abată asupra acestei case. Dar n-ar fi crezut niciodată că asupra atâtor oameni. Rita, care-și făcuse viața praf pentru totdeauna. Eugeni, mort în plină tinerețe. Bieții domni, care n-o să mai fie niciodată ce-au fost. Și acum fetița ei pleca pe furiș de acasă, parcă avea ceva rușinos de ascuns. Ea, cea mai bună dintre toți.

S-a închinat, a murmurat o rugăciune. Apoi, vorbind singură, s-a topit în umbrele lugubre din casă.

4

Angèlica a ieșit în stradă cu valiza în mână. Era o după-amiază de duminică, parcă primăvara își făcuse apariția ca să o primească, bucuroasă. Zilele se măreau. Ploile din ultimele săptămâni începeau să se retragă. Pe crengi, platanii își arătau mugurii minusculi, de un verde strălucitor. Tenebrele în care trăise acasă se împrăștiau în fața ochilor ei.

Îmbrăcată într-un *tailleur* primăvaratic de culoarea mierii, cu jachetă și fusta până la genunchi, a tras adânc în piept aerul parfumat. Știa că, plecând, nu lasă în urmă durerea, suferința. Dar nici nu voia să se scufunde în ea. La Madrid, departe de atmosfera stătută de acasă, de secretele dezvăluite, care îi străpungeau inima, va încerca să gândească limpede și să hotărască încotro o apucă în viitor.

Nu-l anunțase pe Sebas să o ducă la gară. O să ia un taxi. S-a uitat la ceasul de mână, să vadă cât timp mai are. Mai mult decât suficient. Chiar să-și permită o vizită rapidă la laborator. Simțea nevoia să-și ia rămas-bun. Îi lipsise munca de acolo. Erau săptămâni de când întâmplările o îndepărtaseră de locul unde fusese atât de fericită. Parcă trecuseră luni. Ani. Ce repede se petrecuse totul! Se îndrăgostise de Pablo, i se păruse că și el simte la fel. Dar, rapid, fusese adusă cu picioarele pe pământ. Ea nu însemna nimic pentru parfumier. Era doar o puștoaică. O fetișcană cu gărgăuni în cap. El își recâștigase marea iubire. Nu-i putea reproșa. N-o păcălise niciodată.

Pe urmă a dispărut caietul, l-au băgat pe Anselm la închisoare și, în sfârșit, ca o încununare a întâmplărilor care veneau peste ea și peste familia ei cu forța unui destin tragic, moartea fratelui său. Și dezvăluirile lui Anselm despre trecutul tatălui ei, confirmate de el prin tăcerea vinovată.

Cine era tatăl ei? Pe cine iubise și admirase întreaga viață?

A făcut un efort să-și țină lacrimile. Nu. Nu voia să mai plângă. Acum era timpul deciziilor. A luat-o spre laborator cu capul sus. Decisă.

La Perfumes Donna, paznicul i-a deschis cu o înclinare a capului. A lăsat valiza în grija lui, în vestibul, și a urcat la laboratoare. Voia să le mai vadă o dată înainte de plecare.

În coridorul de la etajul doi, un firicel de lumină ieșea pe sub ușa închisă de la laboratorul lui Pablo. Ciudat, era duminică după-masa, cine o fi lucrând? Dar pentru parfumier nu era ceva neobișnuit, o mai făcuse la sfârșit de săptămână sau noaptea. Pasiunea pentru munca lui nu avea orare.

Apropierea de Pablo o paraliza, i se înmuiau picioarele. Era tentată să se răsucească pe călcâie și să iasă, convinsă că încă nu era în stare să-l vadă. Să-i vorbească.

„De ce?" și-a zis imediat. Ce o împiedica să-l revadă și să-și ia rămas-bun? Ei doi nu aveau nimic să-și ierte. El o învățase atâtea! Îi dăduse încredere în calitățile ei. Îi dezvăluise lumea magică a laboratorului. O sărutase cum n-o sărutase nimeni, niciodată. Dar de ce se înșela singură? Ce o înspăimânta cu adevărat, ce nu-și putea scoate din cap era că el își dăruise iubirea femeii cu părul roșu, fantasmei care se încăpățâna să bântuie fără rușine prin viața lui Pablo, fără zgomot, strălucitoare, eterică în lumina de lună a rochiei de seară care o făcea să pară o zeiță.

A dat din cap, rușinată de gândurile ei. S-a îndreptat și a luat-o spre laborator. A deschis ușa cu mâna tremurândă.

Până să-l vadă, i-a simțit mirosul. Aroma! A închis ochii, concentrându-se asupra parfumului, lăsându-l să-i intre în piele prin fiecare por.

Auzind pași, Pablo se întoarse.

— Angèlica, tu ești! a zis surprins, tutuind-o pentru prima oară de când se cunoșteau.

Ea rămăsese în loc, privindu-l. Cuvintele pe care poate se gândise să i le spună se topiseră în aroma lui, care începea să se amestece cu alte miresme din laborator: trandafiri, lemn, cedru... Un șuvoi!

— Am încercat să-ți vorbesc, Angèlica. Am sunat acasă, te-am căutat... Parcă te înghițise pământul. Nici la cimitir n-am putut să m-apropii să-ți spun...

Tăcu. Fata îl privea în tăcere, încurcată. Făcu un gest din cap, pe care el n-a știut cum să-l interpreteze. Ce mult îl durea văzând-o așa, absentă, pierdută, împovărată de durere.

Se apropie de ea și o luă de mână.

— Vino! zise și o conduse la masa de lucru. Îți amintești de parfumul pe care ți l-am arătat?

A confirmat dând din cap.

— Parfumul fără suflet?

El zâmbea, în timp ce extrăgea cu pipeta câteva picături din lichidul auriu din flacon. I-a pus una pe dosul mâinii.

Angèlica o mirosi. Și un univers olfactiv nou, neașteptat, senzual, echilibrat și în același timp îndrăzneț, îi explodă în nări și-i luă în stăpânire simțurile cu o viteză alarmantă. Se simțea cuprinsă de o imensă euforie, de neoprit.

Și-a îndepărtat mâna de la nas, cu ochii ațintiți asupra lui. Chipul i se schimbase. Îi străluceau din nou ochii, plini de uimire, de admirație. Buzele i se deschideau într-un zâmbet care lui Pablo îi amintea zâmbetul Angèlicăi fericite.

O privea întrebător, nerăbdător, așteptându-i cuvintele.

— Simt încă mirosul picant de coriandru, dar... s-a schimbat. E mai dulce! Și nu știu... Un miros floral, dar...

— Cum l-ai defini? Ce-ți sugerează mirosul ăsta? insistă Pablo.

Angèlica își duse din nou mâna la nas. Închise ochii, să se concentreze.

— E o notă fugară... Dar există și emoționează.

Pablo veni și mai aproape de fată. Îi luă mâna pe care pusese picătura de parfum.

— E mirosul fugar al unei crenguțe de angelică după ploaie. Simplu și, în același timp, sublim, ca amintirea cea mai dragă. Mirosul unei nopți reci, cu ploaie, mirosul umezelii eterice, amestecată cu căldura pielii tale. Contrastul între a nu avea nimic și a avea totul.

Angèlica rămăsese cu ochii în ochii lui, un torent de emoții i se revărsa în piept. Respira greu. Nu avea cuvinte. O senzație de căldură, plăcută, i se împrăștia în tot corpul.

— Sufletul parfumului tu erai, Angèlica. Tu ești. Îl aveam în fața ochilor și nu-l vedeam.

Ochii ei străluceau, plini de lacrimi.

— Te iubesc. Rămâi cu mine, lângă mine. Am nevoie de tine ca să trăiesc, să creez. Ca să fiu cine vreau să fiu, zise el cuprinzându-i umerii și îmbrățișând-o. Îi vorbea cu o voce suavă, la fel de suavă ca bătaia de aripă a unei păsărele.

Angèlicăi i se părea că lumea din jurul ei se destramă, încerca să înghită nodul ce-i urca pe gât. Dar nu putea să înghită nimic. Gura îi era uscată, limba – de carton.

— Rămâi cu mine, Angèlica. Vom face împreună parfumul ăsta și altele, multe. Nu pentru tatăl tău, pentru nimeni. O să îl facem pentru noi, ne facem propria firmă, această Barcelonă adormită trebuie să se trezească. Și, când o să se încheie războiul, vom străbate lumea, să arătăm tuturor de ce suntem în stare, tu și cu mine, împreună. Și, dacă n-o să putem, dacă nu putem să facem nimic din toate astea, mi-e de ajuns să te am alături. Căci singurul parfum pentru care merită să respir până la moarte ești tu.

A mângâiat-o cu blândețe pe obraji. S-au sărutat îndelung, apoi ea și-a rezemat capul de pieptul lui și a închis ochii inspirându-i aroma, întâmpinând, cu respirația-i caldă, un viitor pe care cu puțin timp în urmă îl crezuse pierdut pe vecie.

În timp ce-i mângâia părul mătăsos, Pablo se gândea că venise la Barcelona ca să descopere cine era Pablo Soto. Încă nu știa. Poate n-o să știe niciodată. Dar se împăcase cu trecutul orfanului smuls de-acasă și schițase un viitor. Un viitor pe care voia să-l trăiască alături de Angèlica.

— Apropo! exclamă desprinzându-se de fată și privind-o în ochi șăgalnic. Știi cum se cheamă parfumul ăsta?

Ea înălță capul și-l fixă cu privirea aceea zglobie de care lui îi fusese atât de dor. A schițat un zâmbet jucăuș.

— Firește, iubirea mea, se cheamă Angèlica sub ploaie.

LANSAREA

Barcelona, aprilie 1948

1

Angèlica se aranja în fața oglinzii de la măsuța de toaletă. Prin ușa deschisă pătrundea rumoarea din camera vecină, chiotele voioase ale lui Pablito și vocile Matildei și mătușii Anne, prinse într-o discuție imposibilă, fiecare pe limba ei. I se părea curios cât de bine se înțelegeau cele două femei, prin priviri, gesturi, prin dragostea pe care amândouă o purtau copilului. Fiului lui Pablo și al Angèlicăi.

Anne Guerin era de o lună la Barcelona. Nu putuse veni la nunta lor, în urmă cu cinci ani, nici la nașterea copilului, acum trei ani, căci Alphonse, bărbatul ei, era grav bolnav; nu se mișcase de lângă el până o părăsise și plecase să-și întâlnească fiul, pe Clément, pe care Alphonse, în ultimele zile de viață, îl striga întruna.

Acum Anne nu mai avea nici o scuză să nu vină. Îmbătrânea și, cum îi scria deseori lui Pablo, nu voia să plece de pe lumea asta fără să vadă locul unde se odihnea Marie, sora niciodată uitată. Mai mult, după ce pierduse evenimentele atât de fericite din viața lui Pablo și a Angèlicăi, nu-l mai putea pierde pe cel de acum, demn de sărbătorit: Perfumes Donna își lansa noul parfum. De aceea o lăsase la salonul de ceai pe Arlette, oricum aproape totul cădea în grija ei, își luase rămas-bun de la nepot, Léo, și pornise spre Barcelona, bucuroasă să îl revadă pe cel care-i fusese ca un fiu și să cunoască familia pe care o întemeiase.

Angèlica zâmbea. Din chicotelile și râsetele care veneau din sufragerie deducea că micuțul câștiga lupta cu cele două femei care se dădeau peste cap să-l facă să-și ia gustarea de după-masă, în mijlocul unei discuții despre bunătățile bucătăriei franceze și ale celei catalane.

Încercă să se concentreze asupra creionului pentru conturul de ochi. Era o treabă delicată și trebuia făcută ca lumea, căci în seara asta voia să fie mai frumoasă ca oricând. Pablo avea să vină curând. Se dusese să verifice ultimele detalii ale lansării noului parfum. Era mai emoționat decât în ziua căsătoriei. Gândul ăsta o făcu să zâmbească. I-a tremurat mâna și a stricat linia. A observat dezastrul în oglindă.

— Bun, de la capăt, Angèlica, își zise. Știa că, dacă te străduiești, în viața asta poți obține tot ce-ți propui. Chiar și ceva atât de dificil ca o dungă uniformă la ochi.

2

Pablo mergea cu pași repezi spre casă, după ce se încredințase că totul era pus la punct în salonul Gran Via din hotelul Ritz, care urma să găzduiască prezentarea noului său parfum. Salonul de peste două sute de metri pătrați, în care încăpeau două sute de invitați, cu elegante draperii aurii, mari candelabre cu lacrimi din cristal, covor cu un design de secol XIX. Un rafinament demn de saloanele de la Versailles. Fusese golit de mese și de scaune, doar pe laturi erau așezate mesele pe care urmau să se servească gustările. În fund, între două coloane de granit roz și în fața oglinzii care multiplica la infinit spațiul, se afla un podium care ascundea, sub o catifea verde, marele secret al nopții.

Pablo verificase toate detaliile, nu plecase până nu fusese sigur că totul era pus la punct pentru primirea invitaților. Martí și Anselm nu aveau să se miște din sală până la ceremonie, în caz că ar fi apărut ceva neprevăzut. În plus,

Anselm, ajutat de Marta, soția lui, trebuia să aranjeze florile tocmai sosite de la tatăl lui, de la Vilassar, care umpleau de culoare și parfum atmosfera. La piciorul fiecărei coloane așezase două spectaculoase buchete de trandafiri albi. Lui Pablo îi înflori pe buze un zâmbet imaginându-și ce figură va face Angèlica când o să vadă aranjamentele florale.

Își băgă mâna în buzunarul sacoului și pipăi scrisoarea, ardea de nerăbdare să i-o arate soției lui.

Încă îi sunau ciudat aceste cuvinte: soția lui. Și erau cinci ani de când se căsătoriseră. El, care ajunsese să creadă că dragostea și fericirea sunt granițe de neatins, își împărțea de cinci ani viața cu Angèlica, soție, colegă, asociată, prietenă, confidentă și mama copilului care le umplea viața de bucurie.

Începuturile nu fuseseră ușoare. Angèlica rupsese legăturile cu familia şi-şi începuseră noua viaţă fără un ban. Nu aveau rezerve și, deși Modest Parés făcuse încercări să se apropie de fata lui și să-i ajute, ea refuzase. Inima nu-i era încă pregătită să ierte.

Aveau însă în mâini un parfum minunat: Angélique Sous la Pluie.

Războiul ucigaș nu se sfârșise încă. Nu erau vremuri bune pentru lumea parfumeriei. Nici pentru Spania de după propriul război. Totuși, interdicția importului de produse cosmetice, în vigoare de la sfârșitul războiului, favoriza apariția de noi firme catalane de parfumerie și apogeul unora dintre cele existente. Visul lui Pablo și al Angèlicăi era să aibă propria firmă și să-și creeze propriile parfumuri; erau conștienți că era unul îndepărtat. Până atunci, dacă voiau să trăiască din parfumuri, trebuiau să ofere Angélique Sous la Pluie celui mai bun ofertant. Doar vânzându-l unei companii puternice puteau merge înainte.

S-au descurcat destul de bine. Pablo Soto era un nume, se bucura încă de faima creațiilor lui din Franța. Iar noul parfum era excelent. Dana, firma de parfumuri creată la

Barcelona în 1932 de un fost director la Myrurgia[1], se stabilise, la începutul războiului civil, în Franța și, când aceasta a fost ocupată de nemți, s-a mutat în Statele Unite. Dispunea încă de o bună rețea de vânzări în Europa și începea să se afirme în toată lumea. Unul dintre cei mai mari parfumieri francezi, Jean Carles, crease parfumuri pentru Dana. Așa că Pablo Soto a decis să le ofere lor noul lui parfum. Și l-au acceptat.

Anul 1945 sosea încărcat de evenimente. Angélique Sous la Pluie începea să devină cunoscut pe plan internațional. Se producea la fabrica deținută de Dana la Granollers, dar se distribuia cu succes în jumătate de lume, mai ales pe piața americană. Familia o ducea din ce în ce mai bine și amândoi se gândeau să renunțe la apartamentul închiriat de Pablo, să-și cumpere unul mai mare, unde să-și poată crește copiii pe care și-i doreau.

Chiar atunci Valèriei, mama Angèlicăi, i s-a descoperit ceea ce oamenii din popor numesc „o boală urâtă" și a părăsit această lume după niște luni, din fericire puține, de suferință. Iar Angèlica a început să calce din nou în casa care fusese a ei. Copilul pe care îl purta în pântece o apropia din nou de părinți. După moartea Valèriei, Modest, care de la moartea lui Eugeni nu mai fusese niciodată el însuși, s-a cufundat și mai mult în durere. Mișcată, Angèlica a stat lângă el să-i șteargă lacrimile. Îl iertase. Sau poate nu. Poate doar ajunsese la concluzia că un copil nu are dreptul să-și judece tatăl.

Modest Parés a așteptat să i se nască nepotul, singura lui bucurie după atâta timp, ca să pună în practică ideea care îi stăruia de mult în cap. A trecut casa și firma pe numele fetei lui și s-a dus să trăiască în locul unde văzuse lumina zilei, la

1. Firmă de parfumerie, fondată la Barcelona în 1916. Funcționează și astăzi. Numele trimite la doi termeni greceșți: *myron* „esență, parfum " și *urgia*, derivat de la *ergon* „muncă, produs".

Vilassar, în căsuța cu mozaic colorat în care familia petrecuse atâtea veri.

Întoarcerea la obârșii.

Acum erau trei ani de când trăia la Vilassar, liniștit. Venea din când în când la Barcelona, să-și vadă nepotul. Nu atât de des cât i-ar fi plăcut Angèlicăi. De cele mai multe ori, trebuia să-i ducă ea băiatul la Vilassar. Căci Modest era ocupat, îl ajuta pe Anton Huguet să-și îngrijească garoafele. Iar când n-aveau de lucru, cei doi făceau lungi plimbări pe lângă mare, vorbind câte puțin despre toate, certându-se uneori, fiindcă, în adânc, erau diferiți unul de altul ca ziua de noapte.

Nu vorbeau niciodată despre trecut.

3

Primul lucru pe care l-a făcut Pablo când a intrat în casă a fost să se ducă să-și sărute băiatul și pe Anne.

— Tot așa, mătușică? Încă nu te-ai îmbrăcat?

Anne zâmbi și, ca totdeauna când o făcea, parcă i se revărsa pe chip lumina dimineților din Provence.

— O să mă-mbrac când Pablito își termină masa. Dacă nu-i cânt ceva, nu-și bea laptele. Băiatul tău e un hoțoman.

— Dar e deja târziu și...

Femeia făcu un gest din mână și se întoarse la cel mic și la paharul cu lapte greu de golit.

— Ce atâta grabă? Nu știi că la vârsta mea îmi sunt de-ajuns cinci minute să mă aranjez? Și-apoi, Matilde mi-a pregătit totul.

Cele două femei schimbau între ele priviri complice. Se plăcuseră una pe alta. Sigur, se ciondăneau toată ziua pe fleacuri, dar cum o să-și mai ducă dorul când Anne avea să se întoarcă în iubita ei Provence.

Învins de argumentele lui Anne, zâmbitor și emoționat, Pablo se duse în dormitorul lor, unde Angèlica era aproape gata.

A intrat ca o vijelie, dar a rămas pironit în ușă, cu mâna pe clanță, când și-a văzut soția.

— Ești superbă!

Angèlica se întoarse spre el toată îmbujorată, cum se întâmpla de câte ori bărbatul ei îi mărturisea admirația sau îi aducea elogii. Alergă spre el și i se aruncă de gât. Ochii li s-au întâlnit într-un sărut de priviri uimite. Erau norocoși, dragostea lor încă îi surprindea. Uneori, nu le venea să creadă. Fusese un dar atât de neașteptat!

L-a sărutat, s-a desprins de el și s-a rotit, să-i arate toaleta din toate părțile. Se hotărâse cu greu să aleagă una. Era o ocazie cu totul specială și voia să arate splendid. Și, după fața lui, reușise, cu compleul din două piese negre, fusta lalea petrecută cu cordon, bluza fără mâneci.

— Ești impresionantă. Văd că n-o să pot să te pierd din ochi toată noaptea, exclamă Pablo, îmbrățișând-o din nou.

Ea se desprinse.

— Fugi, că n-o să termin niciodată. Și trebuie să te îmbraci și tu.

Ascultător, Pablo se duse la dulap să-și scoată hainele pentru acea seară. Angèlica și-a pus pantofii negri cu tocuri înalte și, peste cele două piese, un bolero asortat, cu decolteu pătrat, mânecă scurtă și guler înalt. Când a terminat cu îmbrăcatul, s-a întors la oglindă și a luat un flacon din noul parfum. Fusese tot timpul de față la creația lui, la sugestia ei notele de mijloc erau din liliac, o floare a cărei aromă o socotea peste poate de sugestivă. Era sigură că va fi un succes. Avea doar o mică îndoială:

— Chiar crezi că a fost bună ideea să nu dezvăluim nimănui numele parfumului, nici măcar presei?

— Am creat o aură de mister, ne avantajează, nu crezi? răspunse el, în timp ce-și făcea nodul la cravată.

Angèlica a închis ochii să inspire conținutul flaconului înainte de a se parfuma după ritualul consacrat. S-a apropiat de soțul ei, i-a căutat privirea.

— Dar tu nu de asta o faci...

— Nu. Știi bine de ce o fac, răspunse el cu un glas blând, mângâietor, inhalând aroma noului parfum care Angèlicăi îi pătrundea în piele, iar pe el îl făcea să se simtă în Provence, de care îi era atât de dor.

Se îndreptau spre ieșire, când Pablo s-a oprit:

— Scrisoarea!

— Ce scrisoare?

S-a dus la sacoul cu care venise și a scos din buzunar un plic. A luat-o de mână, a așezat-o lângă el pe pat, i l-a arătat:

— Ernest Beaux? Ți-a scris maestrul tău? a făcut ochii mari Angèlica, ochii ei atât de frumoși.

— Da, el. O scrisoare minunată. E entuziasmat de mostrele trimise de noi. O citesc?

— Bineînțeles, zise ea, punându-și mănușile lungi, negre.

Cu voce emoționată, Pablo Soto a început să citească:

— „Mon cher Pablo..."

4

A luat tramvaiul 20 la Marqués del Duero și a coborât la Passeig de Gràcia. A mers pe jos până la bulevardul José Antonio, cum se numea acum Gran Via[1], cu copilul în cârcă. Avea optsprezece luni, mergea deja, dar pe stradă nu voia cu nici un chip. Tot purtându-l așa, în sus și-n jos, îi amorțeau brațele.

1. Gran Via de les Corts Catalanes, popular Gran Via, unul dintre cele mai mari bulevarde din Barcelona. După războiul civil, până în 1979, numele i-a fost schimbat în Avenida de José Antonio Primo de Rivera, ca omagiu adus fondatorului Falangei spaniole.

Lăsase acasă totul în ordine și cina pentru Miquel și Cinta pregătită. Doar trebuia încălzită dacă ea avea să sosească târziu. Nu-i spusese soacrei unde pleacă. Nu i-ar fi spus pentru nimic în lume. Fiindcă era greu de explicat. Cum să înțeleagă Cinta că se duce până în centrul Barcelonei doar ca să-i vadă intrând pe invitații la lansarea parfumului? Biata Cinta. Ea, care aproape nu ieșise din cartierul ei, Poble Sec. N-ar fi înțeles. Mai ales știind că va trebui să-l care pe Lluïset. Clar, acasă nu-l putea lăsa. Cu sănătatea ei șubredă, Cinta nu putea să aibă grijă de el. Ea se ocupa de toate: cumpărături, gătit, spălat, pus la punct totul până când sosea Miquel de la fabrică. Un ceas n-avea liber pe zi. Poate de aceea era atât de bucuroasă de escapada asta.

Nu-i părea rău că muncește mult. Era învățată de mică. Iar Miquel era băiat bun. O iubea. De-aia, când a cerut-o de nevastă, n-a stat pe gânduri, deși știa că va trebui să-i îngrijească mama. S-au căsătorit și s-au mutat în micuțul apartament din Poble Sec. După puțin timp s-a născut Lluïset, o minunăție de copil. Se putea cere mai mult de la viață? Poate da. Evident. Erau oameni care aveau mult mai mult. Erau bogați. Îndrăgostiți. Fericiți că sunt cine sunt. Dar ea era mulțumită cu mica ei fericire. Nici nu merita altceva.

Se anunțase la radio, așa aflase. Pablo Soto și soția lui, Angèlica Parés, lansau seara aia la Ritz noul lor parfum, primul creat de când erau noii stăpâni de la Perfumes Donna. Era așteptată toată crema societății barceloneze. Adică toți cei care nu știau ce înseamnă lipsurile în perioada aceea atât de dură.

Când auzise știrea, inima îi zvâcnise în piept. Să audă de Perfumes Donna, domnul Soto, domnișoara Angèlica însemna pentru ea parcă o întoarcere în trecut. Un trecut de care scăpase cum putuse. Dar dorința de a merge până acolo să vadă spectacolul creștea în ea ca o boală grea, până a înțe-

les că mai bine se duce și scapă de gând, decât s-o roadă zile și zile.

Și acum era acolo, în fața hotelului Ritz, privind alături de alți curioși cum soseau mașinile și cum coborau din ele doamne elegante, pline de bijuterii, bucuroase să-și etaleze toaletele de vis.

Când a coborât domnișoara Angèlica, simțea că-i plesnește inima în piept. Nu-și închipuia c-o s-o impresioneze atâta s-o vadă după atât de multă vreme. Cât era de frumoasă! Cât de elegantă cu costumul negru lipit de trup! Domnișoara, și acum își zicea că nu mai e domnișoara, ci doamna, mergea lângă soțul ei, parfumierul. Amândoi numai zâmbet. Arătau fericiți. Se priveau ca doi îndrăgostiți.

Îi venea să plângă. Ca băiatului ei care, obosit, începea să scâncească.

A mai stat un pic. Dar n-a mai văzut nici un chip cunoscut. Domnul Parés nu venise. Poate fiindcă firma nu mai era a lui.

Dacă ar fi trăit domnișorul Eugeni, totul ar fi ajuns în mâinile lui, gândi. Și sărbătoarea de lansare ar fi fost altfel sau n-ar fi fost deloc. Dar nu mai trăia. Îl omorâse ea. O făcuse nu doar pentru ea, dar ca să nu mai facă rău nimănui, Domnișorul Eugeni era ca o vulpe sau ca o nevăstuică și tatăl ei, în sat, zicea că astea trebuie înlăturate, că, de nu, distrug totul.

Făcuse ce trebuia și nu se căia. Matilde o ajutase să nu se afle nimic. Pe urmă ieșiseră la iveală tot soiul de lucruri murdare despre el. Se spunea că pierduse la jocuri mulți bani, că avea datorii mari. Că avea legături cu mafioții. Se spunea că unul din ăștia, unul mare, făcuse crima. Dar n-au arestat pe nimeni. Și, încet-încet, lumea a început să-l uite pe Eugeni Parés. Ca ea, care se învățase să nu se mai gândească.

Începea să se întunece, acum băiatul plângea în gura mare.

Rita s-a răsucit pe călcâie și a pornit spre casă.

5

Ritz strălucea ca un far în mijlocul bulevardului. Valeți fugind dintr-o parte în alta, mașini, oameni puși la patru ace, totul arăta că are loc ceva important.

Agenți de bursă, politicieni, oameni de afaceri îmbrăcați sobru, cu pardesie, unii chiar cu paltoane, ca să se apere de umezeala primăverii, coborau din mașini impozante la braț cu respectabilele lor soții, urmați de tinere, entuziaste, fiice în mătăsuri, musoline, moaruri, satinuri în toate tonurile posibile. Nu lipsea nici o vedetă, nici artiștii de rând, cei care nu pierdeau nici un eveniment monden.

Toți, fără excepție, erau atrași de misterul noului parfum ce urma a fi prezentat, al cărui nume încă nu fusese dezvăluit. Dar nu era un secret pentru nimeni că principala țintă a tuturor era să vadă de aproape perechea despre care se vorbea în toate cercurile: familia Soto. Căci parfumierul cu păr argintat și zâmbet fermecător, venit din Franța, și tânăra care moștenise Perfumes Donna după tragica moarte a fratelui său și după retragerea tatălui din lumea afacerilor formau un cuplu care nu trecea neobservat într-o Barcelonă ce-și revenea încet-încet din întuneric și lâncezeală.

Pablo și Angèlica nu și-au dezamăgit în acea noapte invitații. Atenți la toate detaliile, s-au mișcat cu eleganță și farmec prin salonul cu draperii aurii, care-i purta pe cei care pășiseră în el, chiar dacă doar pentru câteva ore, într-o altă lume.

Chelneri în negru, cu șorțuri albe lungi, se îngrijeau să nu rămână niciodată goale cupele invitaților. Tartinele dispăreau treptat de pe tăvi, volumul conversațiilor creștea, amenințând să acopere sunetele orchestrei care înveselea seara. Angèlica și Pablo, el mereu la braț cu Anne Guerin, o doamnă cu păr alb și privire senină, îmbrăcată în negru, se plimbau printre invitați, deloc zgârciți în cuvinte și zâmbete. Totul mergea șnur și se reflecta în privirile complice ale cuplului.

Și a sosit momentul.

Orchestra s-a oprit, iar Pablo, de lângă podiumul pe care, după toate semnele, se ascundeau noul parfum și misterele lui, a solicitat atenția asistenței.

Flancat de Angèlica și de mătușa Anne. Când s-au stins ultimele ecouri, s-a adresat invitaților, cuprinzând întreaga sală cu privirea lui cordială.

— Doamnelor, domnilor, în primul rând doresc să vă mulțumesc pentru că ați avut amabilitatea de a vă afla astăzi aici. Nu vreau să țin un discurs pompos. Dumneavoastră ați venit să aflați ce se ascunde sub această pânză verde. Nu vreau să abuzez de răbdarea dumneavoastră.

Râsete timide, discrete s-au împrăștiat prin sală.

— Spre a vă prezenta noul nostru parfum – acum privirea îi zbura spre Angèlica – în puține și clare cuvinte, doar ca să faceți cunoștință cu el, vă voi spune că este un omagiu adus regiunii Provence, unde m-am format. Este un parfum floral dulce, ce se deschide cu un amestec de violetă și note fructate. Cred că în notele inimii am reușit un spectaculos *mélange* de flori, încheiat cu vanilie și vetiver. Tuși. Buzele îi schițau un zâmbet încântător.

— Poate nu e firesc ca însuși parfumierul să-și califice parfumul drept spectaculos. Dar este, vă asigur!

Acum un hohot de râs a umplut sala.

— De fapt, noul parfum pe care îl prezentăm astăzi va ajunge să fie ceea ce noi am visat să fie când o să vi-l faceți al dumneavoastră. Așadar, înainte de a dărui tuturor doamnelor o sticluță de parfum, mie nu-mi mai rămâne decât un secret de dezvăluit.

La un semn al lui Pablo, Anselm a dat la o parte catifeaua verde. Se ascundea sub ea o orgă de parfumuri în miniatură, plină de flacoane. Sus, prezidându-le, un flacon mai mare pe care se putea citi numele:

MARIE

Pablo se îndreptă spre Anne Guerin, a doua lui mamă, și-i prinse mâinile într-ale lui. Cu ochii scânteindu-i, ea își îmbrățișă nepotul. Un val de emoție reținută plutea prin sală, de parcă ar fi deschis cineva un flacon de parfum și aroma de condimente puternice – piper, nucșoară – și suavitatea mirosului de trandafiri ar fi copleșit inima și ochii celor prezenți.

Fără să se desprindă din îmbrățișare, Pablo îi spuse lui Anne, suficient de tare încât cuvintele să-i fie auzite de toți:

— Mirosul regiunii Provence este mirosul mamei mele, al surorii care nu te-a uitat niciodată și pe care dumneata n-ai uitat-o niciodată.

Cu ochi strălucitori, adăugă:

— Mătușă, te iubesc.

Angèlica privea mișcată scena. Fericită. Își zicea că Pablo Soto, soțul ei, este cu siguranță unul dintre cei mai mari parfumieri din lume. Unul capabil să păstreze aroma celor pe care îi iubim pentru totdeauna.

Aroma care dăinuie în timp.

Nuit Persane, Paul Poiret

NAS: Maurici Schaller
AN: 1911
CATEGORIE: oriental
NOTE: Nu a fost niciodată comercializat, de aceea formula lui a rămas necunoscută.

Chanel Nº 5, Coco Chanel

NAS: Ernest Beaux
AN: 1921
CATEGORIE: aldehidă floral
NOTE:
Vârf: ylang-ylang, neroli, aldehide
Inimă: iasomie, trandafir, iris, lăcrămioară
Bază: santal, vetiver, mosc, vanilie, paciuli, lichen

Jicky, Guerlain

NAS: Aimé Guerlain
AN: 1889
CATEGORIE: citric
NOTE:
Vârf: lavandă, bergamotă, lămâie, mandarină
Inimă: iris, vetiver
Bază: paciuli, ambră, vanilie, mosc

L'Heure Bleue, Guerlain

NAS: Jacques Guerlain
AN: 1912

CATEGORIE: semioriental floral
NOTE:
Vârf: bergamotă, anason, neroli, tarhon
Inimă: garoafă, iasomie, trandafir, neroli
Bază: iris, vanilie, santal, mosc

Shalimar, Guerlain

NAS: Jacques Guerlain
AN: 1925
CATEGORIE: oriental cu condimente
NOTE:
Vârf: mandarină, cedru, bergamotă, lămâie
Inimă: iris, paciuli, iasomie, vetiver, trandafir
Bază: piele, santal, mosc, opoponax, tămâie, boabe de tonka

L'Acqua della Regina

Parfumul creat de Pablo Soto după manuscrisul primit de la Coco Chanel, pe care în roman îl comercializează Guerlain, este inspirat de:

Acqua di Colonia Santa Maria Novella

Cunoscut și ca Acqua della Regina, a fost creat în 1533 de călugării dominicani pentru regina Ecaterina de Medici. Are în compoziție esențe proaspete de bergamotă, citrice, flori albe și condimente exotice.

Eau de Toilette Valèria

Prima apă de colonie produsă în laboratoarele lui Modest Parés ar avea același miros ca:

Apa de colonie **1916**, produsă de Myrurgia

Din familia olfactivă citrică, cu note de rozmarin, roiniță, bergamotă, lămâie. Este o colonie proaspătă, atât pentru bărbați, cât și pentru femei. S-a lansat pe piață în 1982.

Air Pur (parfumul lui Pablo)

Parfumul folosit de Pablo Soto, atât de mult admirat de femei, este inspirat, ca aromă, din:

Fougère Royale, al Casei Houbigant

NAS: Rodrigo Flores-Roux (versiunea modernă)
AN: 1882. Relansat în 2010
CATEGORIE: *Fougère*
NOTE:
Vârf: uleiuri de citrice, lavandă și ulei de mușețel marocan
Inimă: rondeletia, mușcată și condimente calde
Bază: ambră, mușchi, paciuli, boabe de tonka, salvie

Elle, Parfums Royal

Elle, parfumul creat de Pablo Soto pentru Parfums Royal, se bazează pe:

Le Dix, al Casei Balenciaga

NAS: Parfumieri de la Parfumeria Roure (Grasse)
AN: 1947
CATEGORIE: floral
NOTE:
Vârf: bergamotă, piersică, lămâie, coriandru
Inimă: trandafir, iasomie, ylang-ylang, lăcrămioară
Bază: santal, vetiver, mosc, vanilie

Indien, Parfums Royal

Indien, parfumul creat de Pablo Soto pentru Parfums Royal, este inspirat de:

Une Nuit Étoilée au Bengale, Baccarat

NAS: Christine Nagel
AN: 1947
CATEGORIE: oriental floral
NOTE:
Vârf: bergamotă, trandafir
Inimă: santal, condimente din Ceylon, ghimbir, scorțișoară
Bază: ambră, vanilie

Angélique Sous la Pluie

Parfumul creat de Pablo Soto la Barcelona este inspirat de

Angéliques Sous la Pluie, Casa Frederic Malle

NAS: J. C. Ellena
AN: 2000
CATEGORIE: floral
NOTE:
Vârf: piper roz, bergamotă, coriandru, ghimbir, mandarină, portocală
Inimă: angelică, frezie, iasomie, lăcrămioară, trandafir
Bază: ambră, cedru, mosc

Marie

Parfumul prezentat în 1948 la Perfumes Dana, condusă de Pablo Soto și Angèlica Parés, este inspirat de:

Soir de Paris, Casa Bourjois
NAS: Ernest Beaux (formulă modificată de Jacques Polge pentru Chanel)
AN: 1929 (1992)
CATEGORIE: floral dulce
NOTE:
Vârf: violetă, note fructate
Inimă: trifoi, tei, liliac, trandafir, iasomie
Bază: vetiver, cedru, vanilie

La preţul de vânzare se adaugă 2%,
reprezentând valoarea timbrului literar.

Scriitoarea catalană Núria Pradas i Andreu s-a născut la Barcelona, în 1954. După studii de filologie catalană la Universitat de Barcelona, absolvite în 1980, își începe cariera în învățământ. Colaborează cu compania teatrală Enric Borràs, experiență care o inspiră să coordoneze trupe de teatru de copii, iar în prezent face parte din compania Ull de Bou din Sant Esteve Sesrovires. Prima ei carte, *Sol d'hivern*, apare în 1995 și inaugurează un lung șir de volume pentru copii și tineret, între care: *L'extraordinària píndola rosa* (1995), *Parella de dames* (1996) – Premiul Ferran Canyameres –, *Algú ha vist en Puck?* (1997), *Simfonia per a un segrest* (1998), *La princesa Pomèlia* (1998) – Premiul Carmesina –, *Laura* (1999), *A carn, a carn!* (2002) – Premiul Ciutat d'Olot –, *L'últim refugi* (2004), *Curs per a joves detectius* (2005), *Misteri al carrer de les Glicines* (2006), *Postals en sèpia* (2008), *Els secrets de la vida* (2009), *La tieta Adela a Venècia* (2011). În 2012, Núria Pradas își publică primul roman pentru adulți, *Sota el mateix cel*, distins cu Premiul Carlemany. Acesta este urmat de *La noia de la biblioteca* (2014), *Somnis a mida* (2016), *La pintora del barret de palla* (2017) și ***Aroma timpului*** (*L'aroma del temps*, 2018; Humanitas Fiction, 2020), romane care se bucură de mare succes, devenite bestselleruri. Cel mai recent roman al său, *Tota una vida per recordar*, apărut în 2020, a fost distins cu Premiul Ramon Llull.

Romanul *Aroma timpului* ne oferă o incursiune în fascinanta lume a parfumurilor, care ne face cunoscută una dintre cele mai pline de *glamour* perioade ale secolului XX.

„Parfumul ei trebuie să aibă miros de femeie. Nici de cocotă, nici de soție supusă. Nici de tânără, nici de bătrână. Nici de extravaganță, nici de discreție. Doar de femeie. Să fie parfumul feminității." De la Grasse, leagănul parfumeriei de înaltă clasă, la Barcelona de după războiul civil, trecând prin Parisul lui Coco Chanel, ***Aroma timpului*** povestește despre cine și cum face parfumurile și vorbește despre viața unui om care se construiește pe sine și ajunge în vârf, după ce depășește multele lovituri primite de la viață. Destinul lui Pablo, orfanul barcelonez devenit parfumier de excepție, este legat de Coco Chanel, al cărei renumit Chanel N° 5 va face istorie și va deveni legendă.

*„**Aroma timpului*** este un roman despre autodepășire și maturizare, istoria unui orfan care trebuie să lupte cu adversitățile într-o țară care nu este a lui, în timp ce își croiește un drum propriu. Núria Pradas suprinde excelent trecerea de la copilărie la adolescență și, mai departe, la vârsta adultă, intercalând în această evoluție multe secvențe cotidiene și, bineînțeles, parfumuri. Cartea nu se pierde în scene de eroism, nici în idealism, ci suprinde viața unei epoci, cu luminile și umbrele sale, așa cum a fost."

Revista Krítica

„O magistrală lecție de istorie combinată cu un imn adus vieții și speranței. O odă închinată căutării luminii în momentele cele mai întunecate din viață."

www.quellegeixes.eu

370p

ISBN 978-606-779-722-0

Pe copertă: cottonbro/Pexels (detaliu),
Creative_hat/Freepik, Harryarts/Freepik